

KURJER POZNAŃSKI

wychodzi dwa razy dziennie

A B C

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr Marjan Chelmiński, wiadomości potocznych Bogdan Piotrowski, za inne działy odpowiada Antoni Konieczny, wszyscy w Poznaniu

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leitgeber

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska
w Poznaniu św. Marcina 70

Redaktor naczelny: Dr Marjan Seyda

Nr. 545 P

Poznań, niedziela dnia 26 listopada 1933

Rok XXVIII

Poznań, 25 listopada.

Kto pracował w poznańskiej radzie miejskiej?

Z liczbami w ręku mieliśmy już niejednokrotnie sposobność zaznaczyć, jak demagogiczne i fałszywe były zarzuty obozu „sanacyjnego”, wysuwane w walce wyborczej do rady miejskiej w Poznaniu. Nie wytrzymały one spokojnej i uczciwej oceny. A wszystkie faryzeuszowskie żale, jakie ze strony „sanacji” wysuwano, z powodu „nędzy” w Poznaniu, obróciły się przedewszystkiem przeciw niej samej. Istotnie, mieszczaństwo nasze w ciągu ostatnich czterech lat zubożało bardzo. Ale czy to obóz narodowy jest u steru państwa?

Najlepszym zresztą dowodem, że wszystkie urojone „zarzuty” agitatorów „sanacyjnych” pod adresem samorządu miasta Poznania nie są oparte na żadnych rzeczowych danych, a mają tylko cele wyborcze i partyjne na oku, jest fakt, że wystąpiono z nimi dopiero teraz. Nie mówiono o nich zwłaszcza na radzie miejskiej. Tam „sanacja” siedziała przeważnie cicho, a radni „sanacyjni” — o ile przychodzili na posiedzenia rady — milczeli, bo widocznie nie mieli nic do powiedzenia. Ze strony pp. radnych „sanacyjnych” nie wystąpiono z żadną pozytywną myślą, z żadnym konstruktywnym wnioskiem, by w sposób poważny zaradzić „biedzie i nędzy”, nad którą teraz roni się obłudnie łzy. Konstruktywnej polityce Koła Narodowego nie umiano niczego przeciwstawić, a głosy „sanacyjne” padały nawet za budżetem miejskim.

Na wiecach i zebraniach pomstowano na magistrat i na „endecką” radę miejską, domagano się obniżenia opłat za gaz i elektryczność. Ale w radzie miejskiej nikt z podobnymi wnioskami nie wystąpił, choć referentem budżetu elektrowni był nie kto inny, tylko p. Namysł, pod którego protektorem prowadzona była swego czasu cała ta naganka elektrycznościowa. Zapytanie do magistratu w sprawie opłat za światło wpłynęło natomiast ze strony... Narodowego Koła Gospodarczego. Wniósł je na plenum rady miejskiej p. radny Małkiewicz.

Wogóle gdyby można było do rady miejskiej przykładać miarę parlamentarną, to możnaby przypuszczać, że rzeczą „opozycję” w ustępującej radzie stanowiło Narodowe Koło Gospodarcze. Z jego łona występowało wciąż z wnioskami i z interpelacjami, radni narodowcy na każdym niemal posiedzeniu zwracali się do magistratu z „zapytaniami przed porządkiem obrad”. Strona przeciwna milczała.

Jedna tylko sprawa wyprowadzała ją z gnuśności: sprawa subwencji i dotacji miejskich („pieniądze, pieniądze, pieniądze!...”). Zagadnienie np. subwencji dla Pogotowia im. Marsz. Piłsudskiego wytrącało radnych „sanacyjnych” wprost z równowagi, całkiem zresztą niesłusznie, gdyż „endecka” ra-

Wy zdecydujecie o wyniku wyborów

Kto? Wy, Czytelnicy „Kurjera Poznańskiego” i innych pism narodowych w Poznaniu i na prowincji. Czytelnicy „Kurjera Poznańskiego” byli zawsze awangardą Obozu Narodowego. Wierzmy, że i tym razem Czytelnicy „Kurjera Poznańskiego” nie tylko spełnią swój własny obowiązek wyborczy, ale ponadto, że każdy będzie uważał za swoją ambicję, by do urny wyborczej sprowadzić — oprócz odnośnych członków swej rodziny — jeszcze kilkunastu innych wyborców, którzy głosować będą na listę narodową.

W ręku Czytelników „Kurjera Poznańskiego” przedewszystkiem jest los Poznania, los naszych miast wielkopolskich. Więc — naprzód! Do dzieła!

Czołowy działacz Bloku „sanacyjnego” wystąpił z Kościoła Katolickiego

Sąd zawiadomił władzę duchowną, że dr. Tadeusz Kurkiewicz, profesor uniwersytetu poznańskiego, zamieszkały przy ul. Libelta 14, zgłosił swe wystąpienie z Kościoła Rzymsko-Katolickiego.

Prof. Kurkiewicz jest prezesem wielkopolskiego Związku Strzeleckiego i czołowym działaczem „sanacyjnego” t. zw. „Narodowego Bloku Gospodarczego”.

Mężowie zaufania są obecni przy obliczaniu głosów

Warszawa. (Tel. wł.) W Dzienniku Ustaw nr 92 z dnia 24 listopada b. r. ukazało się rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych, zawierające regulamin wyborczy do rad gminnych w województwach centralnych i wschodnich. Par. 19, ustęp 3 regulami-

nu brzmi następująco:

„Przy sprawdzaniu urny wyborczej, głosowaniu i obliczaniu wyniku głosowania mają prawo być obecni delegaci list kandydatów po jednym od każdej listy.” (w)

Zajście na granicy Niemiec i Austrii

Echa zastrzelenia żołnierza niemieckiego w Tyrolu

Wiedeń. (PAT.) Według źródeł austriackich na granicy niemiecko-austriackiej na pln. od Kitzbühel w Tyrolu wydarzyło się w czwartek po południu zajście graniczne, które jest obecnie przedmiotem dochodzeń obu rządów.

Tuż nad granicą austriacką odbywał ćwiczenia w strzelaniu 21 niemiecki pułk piechoty z Norymbergii. W czasie tych ćwiczeń został zastrzelony żołnierz niemiecki. Władze Rzeszy twierdzą, że strzał dany został przez jednego z austriackich strażników granicznych.

nicznych.

Berlin. (PAT.) W sprawie niemiecko-austriackiego incydentu granicznego Biuro Wolffa komunikuje, że rząd Rzeszy, opierając się na wynikach śledztwa przeprowadzonego na miejscu zajścia przez niemiecką komisję sądowo-wojskową, podejmuje stosowne kroki u rządu związkowego Austrii.

Dochodzenia komisji ustaliły, że żołnierz Reichswehry zastrzelony został na terytorjum niemieckiem w odległości 800 m. od granicy oraz, że dokonali tego 3 członkowie Heimwehry.

Przed naradą Litwinowa z Mussolinim

Zapowiedź przyjazdu komisarza sowieckiego do Rzymu — Podzwonne konferencji rozbrojeniowej

Londyn. (Tel. wł.) Korespondent dyplomatyczny „Daily Telegraph” podtrzymuje z całą stanowczością wiadomość, jakoby Mussolini wyraził życze-

nie spotkania się z Litwinowem. W związku z tem premier włoski poczynił starania, aby Litwinow w drodze powrotnej z Ameryki odwiedził go w

da miejska przeznaczyła na ten cel ostatnio 20 tys. zł, gdy np. Pogotowie Związku Lekarzy Ziemi Zachodnich dostało od miasta tylko 3 tys. zł. Ale pp. „sanatorom” wszystkiego jest mało i w dziedzinie subwencji nie chcą uznać zasady oszczędności. Tutaj rada miejska powinna, ich zdaniem, być „rozrzutna”.

Ale praca rady miejskiej i samorządu nie polega na rozdawaniu pieniędzy na prawo i na lewo. W radzie miejskiej muszą się znaleźć ludzie, którzy będą dbali nietylko o zasilanie swoich klien-

tów, ale opanują w sposób pozytywny całość zadań i obowiązków samorządowych i potrafią dać na nie konstruktywną i realną odpowiedź, przez śmiałość i niezależność, choć rozważną inicjatywę.

Doświadczenie uczy, że czynnikiem pracy w radzie miejskiej było wyłącznie Koło Narodowe. Obywatelstwo m. Poznania stanowiskiem swoim w dniu 26 listopada winno dać możność radnym - narodowcom, by mogli nadal spełniać te zadania.

Nic nie skreślać i nic nie zmieniać!

Raz jeszcze zwracamy się z gorącym apelem do wszystkich głosujących w dniu 26 listopada, aby oddali kartki wyborcze bez żadnych zmian i skreśleń, bowiem mogą nieopatrznie spowodować unieważnienie głosów.

Należy głosować we wszystkich okręgach kartkami, które roznośza meżowie zaufania względnie obwodowi listy Obozu Narodowego nr. 5. Tylko w okręgu piątym (Półwiejska i sąsiednie ulice) głosujemy na listę nr. 4 Narodowej Partii Robotniczej. Porównajcie nazwiska kandydatów, zwłaszcza czołowego, aby wrzucić do urny właściwą kartkę.

Nie bierzcie od bylekiego kartek! Przyjmujcie je tylko od upoważnionych do rozpoznania przez Obóz Narodowy.

Kartki muszą być czyste. Druk musi być wyraźny. Uważajcie na to! Wielkość kartki nie jest przepisana.

Badajcie urny!

Mężowie zaufania wyborców, a więc także meżowie zaufania Obozu Narodowego mają prawo przebywać w lokalach wyborczych bez przerwy. Należy swą czynność zacząć od tego, by bacznie uważać, czy urna wyborcza jest próżna w momencie rozpoczęcia głosowania.

Rzymie.

Z Waszyngtonu donoszą, że Litwinow istotnie ma zamiar udać się z Ameryki do Genui. Podróż powrotna z Nowego Jorku odbyć się ma na statku włoskim.

Przed odjazdem, który nastąpi w sobotę, Litwinow wziął udział w śniadaniu, wydanem z okazji jego pobytu w Ameryce przez amerykańsko-sowiecką izbę handlową. Dygnitarz sowiecki wygłosił dłuższe przemówienie, w którym poruszył m. i. również sprawę rozbrojenia i konferencji rozbrojeniowej.

Mówca podkreślił, że los konferencji są pogrzebane. Umarła ona definitywnie i nie odrodzi się już. Litwinow stwierdził, że najlepszą gwarancją pokoju jest całkowite porozumienie Ameryki z Sowietami.

Londyn. (PAT.) Z Nowego Jorku donoszą, że Litwinow opuścił dzisiaj Amerykę i na włoskim statku „Conte di Savoia” udaje się do Europy. Litwinow przyjął zaproszenie Mussoliniego i po wyładowaniu we Włoszech udaje się wprost do Rzymu, gdzie spotka się z Mussolinim.

Gen. Fajfr w Polsce

Warszawa. (Tel. wł.) O godz. 9 zrana gen. Fajfr, szef czechosłowackiego lotnictwa wojskowego, dokonał przeglądu 1 pułku lotniczego na Okęciu. O godz. 10 wystartował do Dębli, jednakże wskutek fatalnych warunków atmosferycznych musiał wracać do Warszawy, skąd razem z płk. Rayskim udał się samochodem do Dębli. (w)

„Krwawy handel“

Francuski organ radykalny „La Republique“ doniósł 29 października, że polska fabryka lotnicza „Plage i Laškiewicz“ podjęła się wykonania dla Niemców aeroplanów charakteru bojowego. „Ku wielkiemu naszemu żalowi“ — wnioskuje pismo — „musimy w liczbie czterech państw, dostarczających broni Niemcom, wymienić i Polskę“.

Wiadomość ta po sprawdzeniu u czynników miarodajnych okazała się zupełnie błędną, ale sama sprawa jest w Europie, a nawet w innych częściach świata, bardzo aktualna. Prasa notuje raz po raz rewelacje dość drastyczne. Ukazała się nawet świeżo książka „The bloody Traffic“ („Krwawy handel“) F. Brockvey'a, który udawadnia, że z każdym rokiem wzrasta zaopatrzenie w broń i amunicję państw, nie posiadających przemysłu wojennego, a dostawy takiej podejmują się najpoważniejsze firmy prywatne wszystkich przemysłowych państw Europy, wreszcie fabryki amerykańskie i japońskie.

W 1926 r. z handlu tego przypada na Anglię — 35 proc., Stany Zjednoczone — 25,5 proc., Niemcy — 16,9 proc. i Francja — 15,2 proc. Zwraca uwagę, że Niemcy, ograniczone w uzbrojeniu własnego kraju, sprzedają więcej niż Francja. Ciekawy jest również objaw, że importujący starają się ukryć natężenie swego uzbrojenia. Wykazany eksport w tej dziedzinie według statystyki Ligi Narodów przewyższa prawie dwa razy import. Niepodobna zresztą sprawdzić wiarygodności cyfr. Produkcja wojskowa i cywilna jest często identyczna i pochodzi z tych samych fabryk. Ścisłej kontroli może ulegać tylko duży obiekt — krawownik, nurkowiec, ciężkie działo.

W okresie wojny światowej wymiana potrzebnych surowców, znajdujących się w państwach z sobą walczących, przybrała formy oryginalne. Np. Niemcom brakło dla szkieleatów Zepelinów aluminium, potrzebowali również węglanów i cyanamidu dla wyrobu materiałów wybuchowych. Z drugiej strony francuski sztab generalny doszedł do wniosku, że robione u aliantów magnety są gorsze od niemieckich, co wpływało niekorzystnie na lotnictwo francuskie. Znalazła się na to rada. Fabryki szwajcarskie podjęły się pośrednictwa i dokonywały kontrolowanej starannie wymiany na obydwie strony.

Admirał angielski Consett udawadnia w swej publikacji, że to samo działo się pomiędzy Anglią a Niemcami za pośrednictwem Danji, a słynny Krupp niemiecki miał proces, naturalnie zatuzszowany, o dostawy dla Anglii via Holandia. Francuski i kanadyjski nikiel, tak konieczny dla wytworu stali pociskowej, dostarczany był Niemcom przez francuski bank Rotszyldów. 14 sierpnia 1914 r. sprowadzono do Brestu zaarrestowany statek holenderski, naładowany niklem francuskim, kierujący się do Hamburga, ale wystarczył telegram z Paryża, by go zwolniono.

Narodom wydają się takie transakcje „zdradą stanu“, ale rządy i sztaby generalne mają widocznie poglądy odmienne. Wojna jest rezultatem konfliktu interesów, niemożliwych do uregulowania drogą dyplomatyczną, należy więc dążyć koniecznie do decyzji ostatecznej. Wojna bez zwycięstwa jest wojną niepotrzebną, wypadnie ją wobec nierozegrania zaciągu wznowić później. We wspólnym zatem interesie leży, by strony walczące wymienili w razie potrzeby konieczne dla prowadzenia walki środki.

Ten na pozór paradoksalny pogląd znalazł wyraz w procesie, wytoczonym ciężkiemu przemysłowi francuskiemu za czasów rządu Clemenceau o dostawy Niemcom przez Szwajcarię materiału wojennego, ale oskarżenie cofnięto wobec stwierdzenia wymiany wzajemnej.

Parlament francuski próbował ex post pociągnąć do odpowiedzialności przemysł, zajmujący się takim handlem. Sprawie tej poświęcono 25 i 29 stycznia 1919 r. dwa nader burzliwe posiedzenia, ale pomimo druzgocących rewelacji deputowanego Barthe'a rząd uchylił się od odpowiedzialności i sprawa skończyła się na niczym.

Po zawarciu pokoju Liga Narodów próbowała rozwiązać zagadnienie i uregulować pojęcie kontrabandy wojskowej, ale okazało się, że jest to niemożliwe. Jeden rząd Stanów Zjednoczonych zakwalifikował jako kontrabandę „strategiczną“ 3879 produktów; wspólnej listy nie dało się ustalić i niema chyba towaru, któryby w przy-

szłej wojnie nie mógł zostać skonfiskowanym.

W dobie powojennej obserwujemy inne ciekawe zjawisko — państwa, pozostające oficjalnie na stopie pokojowej, prowadziły parokrotnie faktyczną wojnę na terenie ograniczonym „za pośrednictwem osób trzecich“, a kierowała nią dyplomacja, pozostająca nieoficjalnie „na uboczu“, i to wbrew traktatom pokojowym i poza kontrolą przedstawicielstwa narodowego. W Europie działo się to w 1920 r. Anglija, otrzymawszy mandat nad rejonem naftowym w Mossulu, uznała jednocześnie mandat francuski w Damaszku, który poprzednio obiecała szachowi Iraku, Fajsalowi. Nie przeszkodziło to szachowi i Druzom prowadzić wojnę przeciwko Francji bronią, dostarczoną przez prywatną firmę angielską Vickersa. Vickers zawarł jednocześnie z Grecją umowę o dostawę materiału wojennego dla wojny z Kemal baszą. Początkowo Turcy byli odrzuceni do wnętrza Antolji, ale otrzymali broń od francuskiego Creuzota i wtedy szanse zmieniły się. Greców odpędzono ku morzu, a korespondent amerykański doniósł, że obserwował Greców, rzucających w popłochu działa i kulomioty firmy Vickersa, a nieco później asystował przy uroczystym wjeździe Turków, prowadzących

armaty Creuzota do Smyrny. A przeciw Angliji nie prowadziła wojny z Turkami, wołała tylko usunąć ich dalej od Bosforu. Francja stała na stopie pokojowej z Grecją, pragnęła tylko zabezpieczyć swój mandat w Damaszku. Obie dyplomacie, związane serdeczną „entente cordiale“, przymknęły tylko oczy.

Nierozwiązalność danego problemu potęguje fakt, że żadne, nawet najbogatsze państwo nie może posiadać dostatecznie rozwiniętego rządowego przemysłu wojennego. Popiera więc chętnie przemysł prywatny, ułatwia mu pocichu handel zagraniczny, żąda tylko wzajem — rozwoju zakładów do normy zabezpieczającej potrzeby własnej armii w razie wojny.

Dziwnie więc wyglądają niesłuszne nawet pretensje dziennika francuskiego. A miał on doskonałą sposobność do skierowania swego oburzenia na wewnątrz. Miesięcznik „Le Crapouillot“ podał w czerwcu 1931 r. następujące ogłoszenie francuskiego ministerjum handlu.

„Broń, amunicja polowa i bojowa. Pociski wszelkich kalibrów, torpedy marek francuskich i cudzoziemskich“. Jasne — każdy może to kupić i odebrać do Lizbony lub Rotterdamu, skąd kieruje się „towar“ pod dowolnym adresem. A więc — „medico cura te ipsum“, o ile potrafisz.

E. DE HENNING-MICHAELIS
general.

Skutki „sanacyjnej“ gospodarki w Lublinie

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego“)

II.

Lublin, w listopadzie.

W pierwszej korespondencji z Lublina skreśliłem w zarysach ogólnych fatalne skutki rządów socjalistycznych w samorządzie miejskim. Trwały one zaledwie półtora roku; zdołały jednak w przeciągu tego czasu zniszczyć tak dokładnie finanse miasta, że nie mogą one się do tej pory odratować. Władzę po socjalistach przejął komisaryczny zarząd miasta.

Po rozwiązaniu rady miejskiej, o czem już pisałem, rozpisano nowe wybory do samorządu miejskiego na 16 czerwca 1929 r. Był to dzień niezwykłego sukcesu Obozu Narodowego, głośny do dziś dnia w całej Polsce. Widoczny to był dowód przełomu, dokonanego już wówczas w nastrojach mas, tem bardziej charakterystyczny, że dokonał się w Lublinie, uchodzącym od czasów rządu lubelskiego Daszyńskiego i Moraczewskiego za główny ośrodek i ostoję lewicowego radykalizmu.

Wybory przyniosły stanowczą klęskę socjalistom i „sanacji“. Socjaliści, którzy posiadali w radzie miejskiej zdecydowaną większość, weszli do nowej rady tylko z 4 mandatami i 3326 głosami; jeszcze w wyborach do Sejmu w r. 1928 socjaliści uzyskali zgórą 10.000 głosów. „Sanacja“ uzyskała w wyborach do rady miejskiej 6682 głosy i 10 mandatów, a rok przedtem, w wyborach do Sejmu, zgórą 11.000 głosów. Obóz Narodowy uzyskał w r. 1928 w wyborach sejmowych 5.500 głosów, a w rok potem w wyborach komunalnych prawie 9.000 głosów. Był to wielki sukces, który w kołach „sanacyjnych“ wywołał konsternację.

Ponieważ, mimo odniesionego zwycięstwa, Klub Narodowy nie uzyskał w radzie miejskiej większości, wystąpił on do klubów polskich z wnioskiem o współpracę na zasadach następujących: Ukrócenie rozpanoszenia elementu żydowskiego, wzmocnienia gospodarczego żywiołu polskiego i dokonania reorganizacji zbankrutowanej gospodarki miasta drogą celowości i oszczędności oraz złuznienia śrubby podatkowej, która już wówczas potężnie dawała się we znaki ludności miasta.

Do współpracy mogła stanąć „sanacja“, ale nie stanęła, ponieważ nie mogła porzucić Żydów, z którymi szła do wyborów wspólnie; nie chciała również zgodzić się na redukcje personalne w urzędach magistrackich i na odkręcenie śrubby podatkowej, jakkolwiek oba te hasła była wysunęła w agitacji wyborczej.

W rezultacie władze administracyjne zamianowały znowu komisarza rządowego, b. radnego z klubu B. B., nie rozwiązując jednak rady miejskiej (do tej pory rada istnieje w zawieszaniu). Komisarzowi nie dodano rady przybocznej, przewidzianej na wypadek przymusowego zarządu miasta, tak, że władza spoczęła niepodzielnie w rękach urzęd-

nika administracyjnego, kierowanego instrukcjami urzędu wojewódzkiego.

I tak bezmała pięć lat już trwają rządy komisaryczne w Lublinie. Czy zmieniło się przez ten długi okres czasu co na lepsze w gospodarce samorządowej i finansach miasta? Stwierdzić trzeba, że samorząd lubelski ani miasto nie nie zyskały na zamianie rządów socjalistycznych na „sanacyjne“.

W motywach, swojego czasu uzasadniających rozwiązanie rady, podkreślano m. in., że magistrat „przekroczył mimo wyraźnych zastrzeżeń władzy nadzorczej maksymalne granice statutu etatów stanowisk służbowych“, wynagradzał pewnych uprzywilejowanych urzędników ponad normę, nie przestrzegał terminów wnoszenia i uchwalania budżetów, wskutek czego gmina miejska była przez wiele miesięcy (w jednym wypadku 8 miesięcy) bez budżetu, gospodarując na „było nie było“, czyli systemem rachunków restauracyjnych, nie pilnował terminów, w których należy przedkładać komisji rewizyjnej sprawozdania za wykonanie budżetu, na własną rękę bez pytania rady miejskiej zaciągał pożyczki, idące w setki tysięcy złotych, tolerował grube nieporządki w kasie miejskiej, w której znalazłono podczas pewnej lustracji zamiast gotówki najrozmaitszych kwitów, na sumę około 100.000 zł. Socjaliści, odchodząc, zostawili miasto z zadłużeniem około 43 milionów złotych, z deficytem budżetowym kilkumilionowym, olbrzymimi serwitutami personalnymi. Opracowywany na rok 1929/30 przewidywał w preliminarzu wydatków — na pensje urzędników sumę 2 milj. zł.

Komisaryczny zarząd miasta nie mógł tego stanu rzeczy zmienić odrazu, nie zmienił go jednak do dnia dzisiejszego, mimo, że i czasu i władzy było dosyć po temu. Budżety są nadal stale deficytowe, deficyt ich sięga w tej chwili sumy 9 milionów zł.

Wysiłek finansowy ludności jest olbrzymi. Za czasów komisarycznego zarządu miasta podniesiono wszystkie podatki miejskie do niebywałej wysokości, często nawet ponad ustawowo dozwoloną normę. I tak ustawa przewiduje 50-procentowy dodatek komunalny do podatku od nieruchomości. Rada miejska, nie widząc innych sposobów ratowania finansów miejskich, podniosła go do 100 proc. (głosowali za tą podwyżką dobrowolnie nawet właściciele nieruchomości) z zastrzeżeniem jednak, że jest to maksymalna granica podwyżki, której przekroczyć nie wolno. Tymczasem jednym z pierwszych zarządzeń komisarza rządu było podwyższenie tego podatku do 150 proc. Podwyższono również podatek od lokali, od sztyldów, ustalono wysokie opłaty za wodę, kanalizację, za gaz i energię elektryczną. Nawet wycier kominów nie ostał się zapędem podatkowym; usunięto prywatnych przedsiębiorców kominarskich i stworzono etatystycz-

myjcie głowę
co tydzień...
Shampooem Dra Lustra
usuwa łupież
wzmacnia włosy

Tg 590

na spółkę z magistratem, jako głównym akcjonariuszem, podwyższając zarazem opłaty za wycier kominów kilkakrotnie. Mimo tej podwyżki opłat przedsiębiorstwo miejskie jest deficytowe.

O stanie finansowym miasta świadczy i ta okoliczność, że urzędnicy, wcale zreszta nieporodukowani, a tylko zastąpieni przez innych, otrzymują pensję drobnymi zaliczkami na tydzień lub dwa tygodnie. Po przejściu egzekucyj podatkowych przez władze skarbowe, kasa miejska pozostała mniej więcej z dochodem 20 tys. złotych miesięcznie na opędzenie wydatków administracyjnych, wynoszących około 200 tys. zł na miesiąc. Był taki okres czasu, że komornik robił zajęcia w magistracie, to pieczętując maszyny do pisania, to nakładając areszt na dochody magistrackie z kin.

Fiskalizm jest niewątpliwie najprężniejszym objawem gospodarki komisarycznej. Żadna decyzja tu nie może zapasć bez wyrażenia zgody urzędu wojewódzkiego, który jest też niejako gospodarzem miasta. Lublin na komisarycznych rządach w mieście wyszedł jak najfatalniej. St. B.

Ze Związku Młodych Narodowców

Jak nam donoszą, w dn. 3 grudnia b. r. odbędzie się walny zjazd prezesów Zarządów Powiatowych Związku Młodych Narodowców, na którym m. in. odbędzie się wybór nowych władz wojewódzkich Z. M. N.

Zwolnienie aresztowanych

Jak wiadomo, w nocy ze środy na czwartek aresztowano przebywających w lokalach wyborczych Obozu Narodowego przy św. Marcynie 65 — 31 ludzi. Jednego z nich zwolniono nazajutrz, 9 w nocy z piątku na sobotę, 17 w sobotę rano. W areszcie pozostało jeszcze 4 ludzi.

Z aresztowanymi spisano protokoły.

Obniżka stopy procentowej

Warszawa. (Tel. wł.) W konsekwencji obniżenia oprocentowania wkładów w P. K. O., Komunalnych Kasach Oszczędności i Spółdzielniach Kredytowych omawiane jest obniżenie stopy procentowej banków prywatnych od udzielonych kredytów.

Stopa procentowa wynosi obecnie 9 i pół procent a ma być obniżona na 8 i pół procent. Obniżka miałaby nastąpić od 1 stycznia. (w)

Urzędowy wynik plebiscytu

Berlin (Tel. wł.) Wedle ostatecznego urzędowego obliczenia rezultat wyborów do Reichstagu i głosowania plebiscytowego z dnia 12 b. m. przedstawia się następująco:

Uprawnionych do głosowania 45 176 713 osób. W głosowaniu do Reichstagu oddano głosów 43 053 616, z czego 3 398 404 nieważnych. Lista hitlerowska otrzymała 39 655 212 głosów i wszystkie mandaty, których liczba ustalona została ostatecznie na 661.

W głosowaniu plebiscytowym oddano głosów 43 491 575, z czego 757 758 nieważnych. Kartek akceptujących politykę rządu Hitlera naliczono 40 632 628, podczas gdy 2 101 191 wyborców wypowiedziało się przeciw.

O „sposobach“ wyborczych pisaliśmy już obszernie.

Apel chorej do towarzyszek niedoli

Od jednej z obywaterek m. Poznania, ciężko chorej, otrzymujemy następujący apel:

„Jestem chorą od kilku lat i od dłuższego czasu nie opuszczam domu, tem samem głosować nie miałam zamiaru. Ale wypadki na sali „Belwederu“ wstrząsnęły mną do głębi. Takie wyczyny nie przestraszają nas, lecz przeciwnie, podnoszą ducha. Dlatego pojedę głosować, choć miałabym to wam przyplacić i będę głosowała na Obóz Narodowy i wzywam wszystkie chore osoby, do spełnienia obowiązku

obywatelskiego i narodowego. To będzie nasza odpowiedź na to, co zrobiono na sali „Belwederu“.

Tyle list gorącej patriotki. Jesteśmy przekonani, że apel jej odbije się żywym echem w całym społeczeństwie. Jeżeli tak obowiązek swój pojmują osoby chore, jakież do czynu zerwą się w niedzielę masy wyborców, którym dopisuje zdrowie! Byłoby wstydem, gdyby znaleźli się bierni, którzyby pozostali w domu, zamiast iść głosować na 5.

Robotnicy! Bezrobotni!

Jak zwykle przed wyborami, tak i teraz przychodzą do Was przedstawiciele różnych stronnictw i starają się pozyskać dla siebie Wasze głosy. W Waszym własnym interesie i w interesie całego narodu leży, byćcie w tem, co Wam mówią, potrafili odróżnić ziarno od plewy, dobro od zła, prawdę od fałszu.

Przychodzą więc najpierw do Was „sanatorzy“, ci, co się nazwali „Narodowym Blokiem Gospodarczym“ (lista nr. 1), choć do niedawna o słowie „narodowy“ ani słyszeć nie chcieli.

Ci właśnie panowie z „sanacji“ próbują Was teraz podburzyć przeciw obozowi narodowemu i opowiadają Wam niestworzone rzeczy na temat działalności ustępującej rady miejskiej miasta Poznania, w której obóz narodowy miał większość. Nie wiercie im! W tem, co oni mówią na zebraniach, co piszą w swoich gazetach i ulotkach, roi się poprostu od kłamstw, oszczerstw i przekręcania prawdy.

Ci, co mieli większość w ustępującej radzie miejskiej, to znaczy narodowcy, robili wszystko, co mogli, by przyjść z pomocą robotnikom, bezrobotnym i wogóle ubogiej ludności naszego miasta. Żadne miasto w Polsce nie przeznaczało tyle pieniędzy na opiekę społeczną, co Poznań. Za czasów ustępującej obecnie rady miejskiej wydatki na opiekę społeczną powiększono dwukrotnie w porównaniu do tego, co było poprzednio. Pod tym względem w tych miastach, w których rządzi „sanacja“, jest dużo gorzej.

Jeżeli chodzi o opiekę nad bezrobotnymi, to ona — według ustawy — należy do władz państwowych, które rozporządzają tak zwanym Funduszem Pracy. Na ten fundusz mieszkańcy miasta Poznania dają rocznie w postaci różnych podatków około 3 milionów złotych, a magistrat miasta Poznania wpłaca blisko pół miliona złotych. Trzeba jednak było wielkich zabiegów ze strony miasta, aby z tego Funduszu Pracy, zarządzanego przez władze państwowe, uzyskać kredyty na roboty doraźne celem zatrudnienia bezrobotnych w Poznaniu.

Warto jeszcze podkreślić, że właśnie z inicjatywy radnych Obozu Narodowego miasto wybudowało pięć domów mieszkalnych dla bezdomnych, aby ich wybawić z okropnych warunków mieszkaniowych, w jakich się znajdowali.

Nie wiercie więc fałszom krzykaczy z „jedynki“. Robotnik polski nie poprze przy wyborach „sanacji“, bo wie, że za „sanacją“ idzie Żyd. Tych Żydów jest w Polsce blisko cztery miliony; odbierają oni pracę czterem milionom Polakom.

Obecnie Żydzi szczerzą zęby na te ziemie, gdzie ich jest jeszcze mało, to jest właśnie na Wielkopolskę i Pomorze. Przeciw temu naporowi broni ich zwarty front narodowy naszej dzielnicy. Żydzi chcą ten front przełamać i liczą na pomoc „sanacji“. A liczą nie bez przyczyny, bo przecież „sanatorzy“ — to sojusznicy Żydów. Przecież nawet w klubie „sanacyjnym“ w Sejmie i w Senacie siedzi kilku Żydów z panami Wiślickim i Minbergiem na czele.

Nic dziwnego, że wszystkie pisma żydowskie, jak np. łódzki „Express Ilustrowany“, tak gwałtownie popierają listę „sanacyjną“ przy obecnych wyborach. Nic dziwnego, że Żydzi uchwalili na swych wiecach w Poznaniu, Bydgoszczy i innych miastach głosować na „jedynkę“, a nie wystawiać własnej listy.

Ale uświadomiony robotnik czy bezrobotny Polak głosować na „jedynkę“ nie będzie! Nie będzie on także głosował na chadeków (lista nr. 2), bo to ludzie słabego charakteru i

chwieżnych przekonania, niczem chorągiewki na dachu.

Tembardziej nie zasługuje na poparcie lista zbankrutowanej Polskiej Partii Socjalistycznej (nr. 6). Partja ta wykazała, że potrafi tylko wszystko psuć, ale nie budować. Tam, gdzie socjaliści rządzili w radach miejskich (np. w Łodzi czy Piotrkowie), tam gospodarka była najgorsza, a bieda jest największa.

Z tego wszystkiego wynika, że robotnik czy bezrobotny, Polak i katolik, odda swój głos na listę nr. 5, listę Obozu Narodowego.

Nie wiercie tym, którzy Wam wmawiają, że Obóz Narodowy to jest stronnictwo „burżuazyjne“ czy „kapitalistyczne“. To jest kłamstwo! Najwięksi kapitaliści należą właśnie do „sanacji“.

Obóz Narodowy grupuje w swych szeregach wszystkie warstwy: robotnika i rzemieślnika, kupca i inteligenta i dąży do takiej współpracy wszystkich warstw, w którejby nikt nie był pokrzywdzony, w którejby każdy miał zapewniony byt dla siebie i swej rodziny.

Obóz Narodowy głosi hasło sprawiedliwości społecznej. Walczy on tak samo z wszelkimi wybrakami kapitalistów, jak z socjalistami i komunistami.

Rozumieją to robotnicy w Łodzi i w całym łódzkim okręgu przemysłowym, którzy w ostatnich czasach tłumnie zapisują się do Obozu Narodowego, gdyż wiedzą, że tylko zwycięstwo tego Obozu może poprawić ich dolę.

W nowej radzie miejskiej Poznania Obóz Narodowy będzie walczył:

O polski i katolicki charakter miasta Poznania.

O odparcie najazdu żydowskiego, odbierającego pracę Polakom-katolikom.

O pracę dla bezrobotnych.

O budowę nowych domów mieszkalnych dla ubogich i bezdomnych.

O gospodarkę oszczędną i rozumną, która pozwoliła jak najwięcej pieniędzy przeznaczyć na nowe roboty i na opiekę społeczną.

Każdy robotnik i bezrobotny popierający ten program, odda swój głos w niedzielę, dnia 26 listopada 1933 r., na

Listę nr. 5 Obozu Narodowego, a w okręgu V (w dzielnicy ulicy Półwiejskiej i przylegającej części Wildy) na listę nr. 4 Narodowej Partii Robotniczej.

Nowe oszczerstwa

Jak wiadomo, z powodu unieważnienia odnośnych list Obóz Narodowy głosuje w okręgu V na listę nr. 4 Narodowej Partii Robotniczej, a Narodowa Partja Robotnicza na listę 5 Obozu Narodowego w okręgach: II (Stare Miasto), IV (Dzielnica św. Wojciecha, Solacz, Urbanowo, Winiary, Naramowice itd.), VIII (św. Łazarz, Górczyn itd.) i IX (Jeżyce).

Z powodu tego Blok „sanacyjny“ wydał ulotkę, twierdzącą, że „Narodowa Partja Robotnicza (N. P. R.) wbrew uchwałom rady naczelnej Zjednoczenia Zawodowego Polskiego sprzedał członków Zjednoczenia Zawodowego endecji, i to za marne judaszowskie srebrniki“, że to „handel żywymi ludźmi“ itp.

Na nikczemne oszczerstwo o „handlu żywymi ludźmi“ i „judaszowskich srebrnikach“ odpowiemy krótko: jakiej kto smaki, myśli, że każdy taki.

Co do kłamstw o Zjednoczeniu Zawodowym Polskim, to wydział jej rady uchwalił wolną rękę dla członków swych tam wszędzie, gdzie przy obecnych wyborach do rad miejskich nie-

PIELĘGNACJA CERY podług wskazówek lekarzy.

Znanym dermatologom przedłożono do zbadania nowe mydło Elida 7 Kwiatów. Przeprowadzili oni setki doświadczeń i wszystkie dały tensam wynik: mydło Elida 7 Kwiatów jest odpowiednie dla każdej, najwrażliwszej nawet cery. Wiedza orzekła, że przy używaniu mydła Elida 7 Kwiatów cera staje się czystsza, jaśniejsza i delikatniejsza.

MYDŁO 7 KWIATÓW ELIDA
BADANE DERMATOLOGICZNIE

Pg 5 303-62-487

ma list N. P. R. W żadnym razie nie wolno członkom N. P. R. i Zjednoczenia Zawodowego Polskiego głosować na „sanacyjną“ t. zw. „Narodowy“ Blok Gospodarczy (1).

„Obrońca“ inwalidów

Z miasta piszą nam, co następuje:

Prezes koła wojewódzkiego Związku inwalidów Wojennych, p. Stachecki, występuje obecnie na zebraniach przedwyborczych w gwałtowny sposób przeciwko „gospodarce miejskiej“, a w szczególności przeciwko budowie domów miejskich. Wobec tego warto przypomnieć, że p. St. sam zasiadał już w radzie miejskiej, gdy uchwalano ich budowę, lecz wtemczas nie był im przeciwny.

Nie dość na tem, p. Stachecki sam nawet mieszka w domu magistrackim przy ul. Berwińskiego, a doniedawna miał hurtownię tytoniową na Chwaliszewie, również w domu magistrackim.

A gdzie był p. Stachecki, i z nim wszyscy inni przewodnicy inwalidów wojennych, gdy uchwalano niedawno obniżkę i częściowo nawet całkowite wstrzymanie poborów inwalidom niektórych kategorii? Obniżka ta odbija się specjalnie na naszej dzielnicy wielkopolskiej i pomorskiej — na tych biedakach, których cały dochód miesięczny stanowiły owe 30—40 zł zapomogi inwalidzkiej...

Na ten temat jednak p. Stachecki niebardzo lubi mówić!

Jak p. Cofta chciał oddać „sanacji“ pracowników umysłowych

Prezes Związku Pracowników Kupieckich, Bankowych i Biurowych w Poznaniu, p. Stanisław Cofta, kandyduje obecnie z listy „sanacyjnej“. Dotąd, jak wiadomo, był on radnym miejskim w Klubie Ch. D., lecz widząc, że tam nie ma widoków uzyskania nadal mandatu, przerzucił się do „sanacji“, obiecując wzamian za mandat pozyskanie dla niej firmy i głosów swej organizacji. P. Cofta uczynił to bez wiedzy członków zarządu głównego, a na posiedzeniu następnie tłumaczył się że nie miał czasu zwołać zebrania. W rezultacie zarząd oddziału poznańskiego uchwalił znaną już rezolucję niemieszania się do wyborów i pozostawienia członkom wolnej ręki.

P. Cofta pierwotnie miał kandydować, jak się wyrażał, na jednym z czołowych miejsc listy „sanacyjnej“, tymczasem nazwisko jego figuruje na — dziesiątym miejscu. Jednocześnie jednak rozsyła się do członków organizacji w kopertach kartki wyborcze z „jedynką“ i nazwiskiem tylko p. Cofty, powtórzonym szesnaście razy.

Co to wszystko ma znaczyć — pytają pracownicy umysłowi i będą napewno wiedzieli jutro, komu oddać swój głos jako rzeczywistemu obrońcy swej sprawy.

Na listach Obozu Narodowego kandyduje, jak wiadomo, cały szereg czołowych przedstawicieli pracowników umysłowych.

Wobec niemieckich zbrojeń podwodnych

W Anglii pojawiła się ostatnio sensacyjna wiadomość o tajnej budowie wielu łodzi podwodnych w jednej ze stocznii hamburskich, prowadzonej na zamówienie rządu niemieckiego. Świadczyłoby to raz jeszcze o wszechstronnem przygotowywaniu się państwa niemieckiego do gigantycznego odwetu, obejmującym w wielkich programach wszelkie, a zwłaszcza zabronione przez traktaty, rodzaje zbrojeń.

Jak groźną bronią w ręku Niemiec były łodzie podwodne najlepiej poinformować nas mogą krótkie dzieje wojny podwodnej w latach 1914—1918. Niemcy w roku czternastym nie byli bynajmniej przygotowani do prowadzenia wojny podwodnej na jakąś szerszą skalę. Pomimo to trzydzieści stocznikowo niewielkich niemieckich łodzi podwodnych zatopiło w ciągu pięciu miesięcy pierwszego roku wojny około stu tysięcy ton statków handlowych, oraz kilka koalicyjnych statków wojennych.

Wobec tak znacznych sukcesów, osiągniętych stosunkowo skromnymi środkami, rząd niemiecki wydał rozkaz prowadzenia bezwzględnej walki łodziami podwodnymi, a niemieckie stocznie zaczęły w przyspieszonym tempie budować dziesiątki i setki tych „stalowych rekinów“. W roku 1915 od min i torped niemieckich łodzi podwodnych ginę setki statków handlowych o tonnażu ogólnym, przekraczającym półtora miliona ton. Zatapiano z całą brutalnością statki państw neutralnych, lub też statki, płynące z odznakami Czerwonego Krzyża.

W następnych latach wielkiej wojny zaczyna się jakiś koszmarny wysięg pomiędzy warsztatami okrętowymi państw koalicji, zapełniającymi ciągle wielkie luki w szeregach floty handlowej, a niemieckimi łodziami podwodnymi, które zatapiają po setki tysięcy ton statków miesięcznie. Przez pewien czas zagraża Anglii wskutek działalności niemieckich łodzi podwodnych głód; nadchodzą potem takie miesiące, podczas których wojenna flota angielska jest prawie zupełnie unieruchomiona, bo brak jej paliwa, zatapianego przez nieprzyjacielskie podwodne łodzie.

Cyfirowo działalność niemieckich łodzi podwodnych w czasie działań wojennych wygląda tak: zatapiają one ogółem 5860 statków o pojemności przeszło 13 milionów ton, czyli niszczą flotę handlową tak wielką, jak ówczesna marynarka niemiecka, amerykańska, francuska, włoska i japońska razem wzięte. Dziesiątki tysięcy ludzi traci wskutek działalności niemieckich podwodnych łodzi życie, a wartość zniszczonych statków i towarów sięga dziesiątków miliardów franków. Niemcy natomiast tracą w czasie działań wojennych około dwustu łodzi podwodnych, a wykończają ich ogółem około 340.

Z tego krótkiego szkicu widzimy, jak groźną bronią były w okresie światowej wojny niemieckie łodzie podwodne. To też w interesie pokoju powszechnego leży zdemaskowanie i unieszkodliwienie współczesnych podwodnych zbrojeń niemieckich. St. Cz.

POD SZTANDARAMI OBOZU NARODOWEGO

Otrzymałmy sprawozdania z kilkudziesięciu wieców i zebrań przedwyborczych obozu narodowego, jakie odbyły się w różnych miastach województwa poznańskiego. Z tych sprawozdań tylko te, które nadeszły wcześniej, możemy podać obszerniej, natomiast relacje, jakie otrzymałmy w ostatniej chwili, zmuszeni jesteśmy podać w formie krótkich wzmianek. Oto one:

BYDGOSZCZ

W ciągu ostatniego tygodnia odbyło się w różnych punktach i na przedmieściach Bydgoszczy kilkanaście zebrań wyborczych Obozu Narodowego. Na zebraniach te przybyło łącznie powyżej 6 tysięcy osób. Nastroj panował wszędzie jednolity. Wśród entuzjazmu uchwalono głosować wszędzie na listę Obozu Narodowego nr. 6.

KCYNIA

W Kcyni zebranie Obozu Narodowego nie mogło się odbyć z powodu cofnięcia w ostatniej chwili zamówionej sali. Mimo to społeczeństwo jest dobrze poinformowane, na kogo ma głosować i poprze w niedzielę listę Obozu Narodowego nr. 4.

PLESZEW

W Pleszewie w sali Bursy Bractwa Kurkowego odbyło się imponujące zebranie Obozu Narodowego. Przewodniczył p. Maliński, przemawiał poseł Wierczak. Z zapalem postanowiono głosować na listę Obozu Narodowego nr. 4.

OSTRÓW

W Ostrowie dnia 23 bm. odbyło się posiedzenie Tow. Właścicieli Domów i Nieruchomości, na którym po przemówieniu prezesa p. Wiśniewskiego postanowiono wśród gromkich oklasków głosować w dniu wyborów na listę Obozu Narodowego nr. 4.

INOWROCLAW

Całe narodowe społeczeństwo Ino-

MECHAMBARD
ZIOŁA FRANCUSKIE ORYGINALNE
są najlepszym środkiem przeciw
zapaleniu, hemoroidom
i zębom przemieszanej materii
utratują odciekające zoidy
i czyszczą organizm

ng 6 676

Kobiety w Kościanie za listą Obozu Narodowego

W piątek, dnia 24 bm., w sali hotelu „Victoria” w Kościanie odbyło się przedwyborcze zebranie kobiet Obozu Narodowego. Przewodniczyła p. dr. Kowalska.

Przemówienia wygłosili pp. Antoni Wolniewicz z Poznania i poseł J. Kawecki. Przemówienia przyjmowane były bardzo gorąco.

Wielkie zebranie przedwyborcze w Buku

W czwartek, dnia 23 bm. w sali hotelu „Bristol” przy udziale zgórą 500 osób odbyło się przedwyborcze zebranie, zwołane przez komitet Obozu Narodowego. Przewodniczył p. Ludwik Banasiak.

Obóz Narodowy w Wągrówcu kroczy do zwycięstwa

W czwartek o godz. 17 na przedmieściu Wągrówca Osada, odbyło się wielkie zebranie listy Obozu Narodowego nr. 2. Zebraniu przewodniczył p. Górczak, przemawiali pp.: Bonowski, Gomólski i red. Trella.

W trakcie przemówienia p. Trelli wpadła uzbrojona bojówka, którą jed-

wrocławia przybyło w dniu 22 bm. na wiec przedwyborczy, zwołany do obrzymiej sali hotelu Basta. Obecne było blisko 2 tysiące osób. Zagaił zebranie p. architekt Dźwikowski, poczem przemawiał poseł Zbigniew Dembiński. Zebrani zdecydowanie oświadczyli się za Listą Chrześcijańsko-Narodową nr. 2 (tak się nazywa w Inowrocławiu lista Obozu Narodowego). Nie pomogły krzyki paru najętych bojówkarzy. Nastroj społeczeństwa jest zdecydowany i jednolity.

OBORNIKI

W Obornikach 22 bm. odbyło się staraniem Nar. Organizacji Kobiet wielkie zebranie przedwyborcze kobiet. Zagaiła je prezeska p. Żarnowska, poczem przemawiała p. Pawłowska z Poznania oraz p. Stan. Ulatowski. Zebrane panie jednomyślnie postanowiły głosować na listę Obozu Narodowego nr. 2.

MIEDZYCHÓD

W ubiegłą środę odbył się w sali hotelu Monopol w Międzychodzie wielki wiec przedwyborczy Obozu Narodowego przy tłumnym udziale publiczności. Wiec zagał p. Bogajewicz, witając przybyłego posła p. Górczaka oraz przedstawiciela Zw. Młodych Naroz przedstawił Zw. Młodych Naroz.

Obecna na sali bojówka „sanacyjna” wszczęła burdę w toku przemówienia p. Górczaka. Zebranie zostało rozwiązane. Uczestnicy zebrania z oburzeniem komentowali występ bojówki i wznosili gromkie okrzyki na rzecz Obozu Narodowego. Nastroje w mieście są zdecydowanie przychylnie listę Obozu Narodowego.

JAROCIN

W czwartek odbyło się w sali hotelu Centralnego w Jarocinie duże zebranie przedwyborcze Obozu Narodowego dla kobiet przy udziale przeszło 300 kobiet. Zebranie zagał przewodniczący komitetu wyborczego p. Paterek, a piękny referat wygłosiła p. plk. Krzyżagórska z Poznania. Podziękowano jej gorącymi oklaskami. Wiec zakończono okrzykami na rzecz listy Obozu Narodowego.

BARCIN

Z Barcina donoszą nam, że społeczeństwo tamtejsze jest oburzone metodami „sanacji” i tłumnie opowiada się za listą Obozu Narodowego, której zwycięstwo jest pewne.

Na zakończenie przewodniczący Stronnictwa Narodowego na powiat kościański, p. Wyrzykowski dał szereg cennych wyjaśnień odnośnie głosowania, poczem odśpiewano hymn Młodych i przy entuzjastycznych okrzykach na cześć Obozu Narodowego i listy nr. 2 oraz Romana Dmowskiego i gen. Hallerona zakończono zebranie.

Przemówienie wygłosił poseł Górczak, przyjmowany bardzo serdecznie. Wywody mówcy znajdowały całkowity oddźwięk na sali, to też postanowiono głosować jednomyślnie na listę Obozu Narodowego nr. 2.

nak poskromiono i zmuszono do zachowania spokoju. Charakterystyczne jest, że na czele tej bojówki stał wypuszczony przed tygodniem z więzienia niejaki Bętkowski, który odsiedział siedmiomiesięczną karę za kradzież w monopolu spirytusowym. Ciężką odprawę otrzymali bojówkarze od p. red. Trelli.

Publiczność wznosiła gromkie okrzyki na cześć listy Obozu Narodowego nr. 2. Bojówkarze postanowili się zemścić w ten sposób, że po wyjściu ze sali poodrywali sztachety od plotu i czekali na powracającą publiczność. Do dalszych wypadków jednak nie doszło, gdyż zdecydowana postawa kilkunastu obywateli z pośród publiczności oraz zjawienie się w samą porę przedstawicieli policji zmusiło bojówkarzy do ucieczki pod osłoną nocy.

ZDROWIA czekolada do gotowania
A. PIASECKI S.A.
ng 6313

Ładne ręce upiększają Panią..

GLYCERIJELL
UDELIKATNIA SKÓRĘ
USUWA
CZERWONOŚĆ
OPIERZCHNIĘCIE
SZORSTKOŚĆ
SKÓRY

Glycerijell

upiększa ręce.

WYRÓB
FIRM

ANTIBA SP. z O.O. SKŁ. G. L. SPIESS i SYN s.a. WARSZAWA

ng 6 584

Robotnicy w Wągrówcu za listą Obozu Narodowego

W piątek w sali p. Wierzejewskiego pod przewodnictwem p. Hylki odbyło się liczne zebranie robotników, na którym przemawiali pp. adw. Wrzyszczyński i red. Trella. Robotnicy wypowiedzieli się zdecydowanie za listą Obozu Narodowego nr. 2, na którą gremjalnie

głosować będą mimo, że miejscowy zarząd N. P. R. dał się wciągnąć w manię przez „sanatorów”.

Nastroj ludności Wągrówca jest bardzo dobry. Obóz Narodowy idzie ku zwycięstwu.

Wielkie zebranie w Chodzieży

W piątek odbyło się w Chodzieży wielkie zebranie Obozu Narodowego (listy nr. 4), na którym przemawiali

pp.: poseł Stypułkowski, red. Trella i przedstawiciel Związku Młodych Narodowców p. Jerzy Sawicz. Zebraniu przewodniczył prezes Stronnictwa Narodowego p. Gapiński.

Podchmieleni członkowie Legjonu Młodych usadowili się w sąsiednim pokoju krzycząc i gwizdząc. By tym sposobem uniemożliwić odbycie się zebrania. Próbowali nawet wtargnąć na salę, lecz wysiłki te spełzyły na niczem.

Licznie zgromadzona publiczność z wielkim entuzjazmem przyjmowała wywody mówców i wznosiła okrzyki na cześć Obozu Narodowego, listy nr. 4.

Przebieg zebrania był bardzo podniosły; zakończono je w jak najlepszym nastroju.

ORYGINALNY
THERMOS
„PELIKAN”
JEDYNY
KRAJOWY
Z GWARANCJĄ
KRZYSZTOF BRUN i SYN

ng 6 580

Imponujący wiec w Swarzędzu

W środę, dnia 22 b. m. odbył się w Swarzędzu wielki wiec przedwyborczy Stronnictwa Narodowego, przy udziale przeszło 700 osób.

Przewodniczył prezes komitetu wyborczego p. Tadeusz Zębski, witając przybyłego prelegenta p. posła Jana Korneckiego i wszystkich zebranych.

Następnie w pełnym skupieniu wysłuchano mowę p. senatora dr. Marjana Seydy, reprodukowaną zapomocą płyty gramofonowej, poczem zabrał

głos p. poseł Kornecki, który mówił na temat wyborów do rad miejskich i o programie Obozu Narodowego. Przemówienie p. posła nagrodzono długimi oklaskami.

Poza tem przemawiali jeszcze w dyskusji prezes Narodowej Partii Robotniczej p. Szudrowicz, który wzywał obecnych robotników do gremjalnego głosowania na swarzędzką listę Obozu Narodowego nr. 3, p. Kurkowski i Czesław Jarczyński II z Z. M. N.

„Rotą” zakończono zebranie, a wychodząca publiczność wznosiła okrzyki na cześć Obozu Narodowego i jego przywódców.

W Swarzędzu oddają obywatele głos na listę Obozu Narodowego Niezależności Obywatelskiej i Pracy Gospodarczej z nr. 3.

W cierpieniach hemoroidalnych

czopki hemoroidalne „Anusol Goedecke” były zawsze skuteczne. Od przeszło 30 lat lekarze na całym świecie zalecają „Anusol” i niezliczone są wypadki, gdy środek ten okazał się ratunkiem dla chorych, którzy już zwątpili w skuteczność leków.

Anusol przynosi natychmiast upragnioną ulgę i bardzo szybko usuwa częstokroć straszliwe cierpienia hemoroidalne. Stosowanie czopków „Anusol” jest łatwe higieniczne, nie kosztowne i nie krepujące przy pracy. Należy żądać w aptekach wyraźnie „Anusol Suppositorien Goedecke” w ciemno czerwonym pudełku z plombą.

Obecnie również w pudełkach po 6 sztuk
cena zł 4.—
Tg 532

FOSFATYNA FALIERA
TO PEWNY
SPRZYMIERZENIEC
TROS KliWEJ MATKI
NIEODZÓWNY POKARM
NIEMOWLĘCIA OD
7 MIESIĄCA ŻYCIA.
WZMACNIA KONSTYTUCJĘ DZIECKA
UŁATWIA ZĄBKOWANIE I WYBITNIE
WPŁYWA NA
PRAWIDŁOWY ROZWÓJ
KOŚCIA I MIĘŚNI.
NA ŻĄDANIE WYSYŁAMY BEZPŁATNIE BROSZURKĘ
D^o CHASSAING DE BORREBON p^r. MATKA I DZIECKO
WARSZAWA, GRZYBOWSKA 68

Tg 5.2

3 NOWE
CZEKOLADY
NADZIEWANE
z owocami
TURECHA z woskami
ORMIAŃSKA z karmem
TIP-TOP z ananasem
Fuchs

ng 6 669

Trzemeszno głosuje za listą nr. 2

W środę dnia 22. b. m. odbyło się wielkie zgromadzenie, zwołane przez komitet Obozu Narodowego w Trzemesznie, w sali p. Mikulskiego. Prze-

Przy kartce, wzmiankującej i grypsie niema nic lepszego nad Negro Kominiarowyk Gardta, który w sobie ma sposób takowy w sobie skuteczną działalność z przyjemnym smakiem. Pamiętaj tylko NEGRO SUCHARD

Pg 5:90-70,164

wodniczył p. Dytkiewicz. Przemawiali pp.: Jerzy Sawicz, Czwojda, red. Cieślak i i.

Przemówienia były przyjmowane bardzo gorąco mimo przeszkód ze strony bojówki „sanacyjnej”. Nastrój jednak przeszedł tysiąca ludzi był tak zdecydowany, że bojówka nie ośmieliła się na jakieś poważniejsze wystąpienie. Wiec zakończono gromkimi okrzykami na rzecz listy nr. 2.

Jak wiadomo, lista ta została unieważniona w okręgach: I i III; główna komisja wyborcza uznała ją za ważną tylko w okręgu II.

Ponieważ jednak ogłoszono, że mimo unieważnienia listy w okr. I i III głosowanie się odbędzie, narodowcy postanowili mimo wszystko w głosowaniu wziąć udział i oddać głosy na listę Obozu Narodowego.

Lokal wyborczy okręgu I znajduje się u kupca p. Przewoźnego, ul. Kościuszki. Lokal wyborczy okręgu II znajduje się u kupca p. Jana Osieńskiego, plac Kilińskiego, a lokal wyborczy okręgu III u kupca p. Ignacego Mikulskiego, ul. św. Michała.

Mogilno za listą nr. 3

Komisja wyborcza w Mogilnie skreśliła z list Obozu Narodowego aż 16 kandydatów. Kandydatów tych poddano egzaminowi i skreślono ich następnie głównie pod zarzutem, że piszą „nieczytelnie”.

Nastrój w Mogilnie jest zdecydowanie narodowy. W niedzielę wszyscy głosują lawą na Listę Wszechstanową nr. 3 (jest to lista Obozu Narodowego łącznie z N. P. R.).

Za listą tą oświadczyli się również zdecydowanie robotnicy na zebraniu, na którym przemawiali prezes powiatowy N. P. R. p. Piszora oraz przed-

stawiciel Związku Młodych Narodowców.

Dnia następnego odbyło się w Mogilnie w sali Domu Katolickiego wielkie zebranie przedwyborcze Związku Młodych Narodowców. Zagał je przy bardzo licznych udziałach starszego obywatelstwa, koleżanek i kolegów, oraz sympatyków wiceprezes p. Urbański hasłem „Młodzi czuwajcie!”, poczem przemawiali p. Brauer i p. Rosiński, gorąco oklaskiwani. Zebranie zakończono gromkimi okrzykami na rzecz listy nr. 3.

Unieważnienie listy Obozu Narodowego w Gębicach

Piszą nam z Gębic:

Komisja wyborcza na miasto Gębice unieważniła listę Obozu Narodowego, z czołowym kandydatem ks. prob. Wierbińskim. Unieważnienie listy narodowej wywołało w naszym miasteczku ogromne wrażenie, temwięcej, że zwycięstwo jej było zupełnie pewne. Nie będziemy w tej chwili komento-

wali tego unieważnienia, bo przyjdzie na to swój czas, gdyż Obóz Narodowy wniósł natychmiastowy protest.

Wobec unieważnienia listy Obozu Narodowego wybory prawdopodobnie nie odbędą się wcale i „sanacja” uzyska wszystkie mandaty (poza naszą listą i listą nr. 1 nie było innych list).

Żerków za Obozem Narodowym

W środę, dnia 22 b. m. wieczorem odbyło się na salce parafjalnej wielkie zebranie Obozu Narodowego przy pełnionej sali. Zebranie zagał prezes komitetu listy Obozu Narodowego p. Latusek.

Na początek zareproduковано za pomocą płyty gramofonowej przemówienie sen. Seydy. Następnie p. poseł

Lasota omówił obecne wybory, nawołując zebranych do głosowania na listę Obozu Narodowego nr. 3. Przemówienie to nagrodzono hucznie oklaskami.

Odśpiewaniem „Boże coś Polskę” zakończono zebranie. Żerków zadokumentował, że jest i będzie miastem narodowym.

Ostatnie kłamstwa...

Czytamy w „Przeglądzie”, piśmie brukowym wychodzącym w drukarni p. Namysła pod tłustym tytułem: „Grozba wysadzenia w powietrze czterech bloków mieszkalnych! — 1200 osób przy św. Marcynie w niebezpieczeństwie!”

Biedny „Przegląd”! Powinien się przecież cieszyć z tego albowiem — w powietrze wyleciałyby: Biura Młodych Narodowców, biura Stronnictwa Narodowego, gmachy drukarni i redakcji „Orędownika”, „Kurjera”, „Wielkopolanina” wraz z tysiącem mężów zaufania list narodowych, wszyscy redaktorzy narodowi itd.

„Przegląd” powinien się radować, że w tak łatwy sposób pozbyłby się przeciwników... Nie trzeba by wówczas wcale krwawych scen „belweder-skich”.

Jedno jest niestety przeszkodą dla radości, że „wieści” o wszelkich „magazynach”, arsenalach broni, rewolwerach i dynamitach podaje „Przegląd”, głośny już w całym Poznaniu z swych oszczerstw, kalumnij i bezgranicznego igrasstwa.

Przytaczamy powyższe dla... rozwe-selenia Czytelników.

Sojusznicy

„Kurjer Bydgoski” p. Edwarda Pawłowskiego, pisanego bez przerwy osobiście przez „sanację” i odsądzanego przez nią od polskości, kruszy mimo to — numer po numerze — kopję o „sanacyjny” t. zw. „Narodowy” Blok Gospodarczy.

Skutek to prawdopodobnie owej konferencji wojewody Krtickisa z redaktorem naczelnym „Kurjera Bydgoskiego” p. Szczepkowskim, o której pisaliśmy kilkakrotnie.

U prezydenta żydowskiego

(Od wł. korespondenta „Kurj. Pozn.”)

Warszawa, 24 listopada.

P. Nahum Sokolow, prezydent egzekutywy sjonistycznej, przyjął w sali złotej hotelu Europejskiego przedstawicieli prasy. Zebrało się nas wielu. Przybyli przedstawiciele prasy zagranicznej, wśród których uderzała nieobecność korespondentów niemieckich. Przybyło wielu dziennikarzy polskich, dla których zagadnienie żydowskie przedstawia pierwszorzędne znaczenie. Przybyło wielu reprezentantów prasy żargonowej.

Dla nich, jak wogóle dla sjonizmu, Nahum Sokolow jest prezydentem. Jeden z członków egzekutywy sjonistycznej, znany nam dobrze b. poseł Grünbaum, inauguruje konferencję, potraktował p. Sokolowa jako „najwyższy autorytet w żydostwie”. Faktycznie dla światowego żydostwa Nahum Sokolow jest najwyższym czynnikiem ich organizacji narodowo-państwowej. Kim jest p. Sokolow?

Niskiego wzrostu, krępy, tegiej tu-szy; z rzyżą bródką, podnosi co pewien czas monokl do lewego oka, mówi z finezją, obrazowo, żywo. P. Sokolow mówi świetnie po polsku. Wszak pochodzi z Łodzi. Liczy dzisiaj przeszło 60 lat. Zajmował się dawniej dziennikarstwem. Polityce żydowskiej poświęcił się od lat dawnych. Podczas wojny światowej brał bardzo czynny udział w zabiegach o uwzględnienie postulatów żydowskich. Zna świetnie różne osobistości ze świata politycznego zachodniego. Z niektórymi pozostawał w zażyłszych stosunkach: „za zaszczyt poczuwam przyjaźń, jaką mnie darzył tak wybitny polityk, jakim był Aleksander Ribot”; „dumny jestem z przyjaźni z Painlevem” — słysząc było w jego przemówieniu. Brał czynny udział w przygotowaniu a następnie w urzędowaniu deklaracji Balfoura w sprawie ustanowienia mandatu palestyńskiego.

— Dzisiaj — wyznaje — około deklaracji Balfoura utworzyła się legenda. Fakt ten należy już do historii. Pojawilo się wiele o niej publikacji. Pojawily się książki. Są już dysertacje doktorskie na ten temat. A mnie, który był uczestnikiem wszystkich zabiegów, rozmów, starań — wszystko minione wydaje się także jak sen, jak jakaś legenda.

P. Nahum Sokolow mieszka prze-ważnie w Londynie. Działa wszędzie. Dzisiaj Paryż, jutro Nowy Jork. W Polsce był ostatnio przed trzema laty. Nie wiem, czy jest obywatelem polskim czy angielskim. Palestyna nie posiada swego obywatelstwa.

Jest ojcem wybitnego dziennikarza Florjana Sokolowa, który od kilku lat jest współredaktorem czołowego oficjalnego organu „sanacji”: „Gazety Polskiej”. Florjan Sokolow prowadził przez szereg lat w „Gazecie Polskiej” dział polityki zagranicznej. Teraz jest korespondentem tejże „Gazety” z Londynu.

Myliłby się, kto by przypuszczał, że Nahum Sokolow mówił o kwestji żydowskiej w Polsce. Dla niego istnieje Palestyna, dla niego istnieje zagadnienie państwowości żydowskiej. Zagadnienia rozwiązuje tylko na płaszczyźnie międzynarodowej. W danej chwili istnieje dlań ucisk żydostwa w Niemczech, a stąd płynąca konieczność niesienia zbiegom pomocy, a przede-wszystkiem uregulowanie sytuacji żydostwa w Niemczech samych. Lecz o tem wspominał tylko bardzo nawiasowo. Rzecz główną poświęcił zagadnieniu konfliktu w Palestynie: żydowsko-arabskiemu.

Cały wykład zmierzał do udowodnienia, że Palestyna jest krajem żydowskim, że to jest kolebka, że to jest ziemia ojczyzna, że to jest kraj, który stać winien ośrodkiem życia żydowskiego. Czuło się, że ambicje i dążenia żydostwa idą ku stworzeniu w Palestynie samostnej państwowości. Tak, tak: czołowi kierownicy ruchu sjonistycznego mają takie ambicje, i starają się je wcielić w swych współpracownikach. A Sokolow z wielkim naciskiem mówił o jednym: o wierze, jaką żywią w siebie i w pracę podjętą Żydzi palestyńscy.

I jeszcze jedno, o co prosił Sokolow: o zainteresowanie się zagadnieniem żydowskim, o zwrócenie uwagi na ruch sjonistyczny, o badanie rozwoju tego ruchu.

Dla Polaków, na których ziemi mieszka przeszło trzy miliony Żydów — prośba prezydenta Sokolowa posiada specjalne znaczenie. (w)

opryskaj proszkiem. — Dlatego jest wskazane, abyś zabrał dzieci na drogę torobkę Karmelków piersiowych „z 3-ma jodłami” Są one smaczne, oczyszczające i pożywne. Tabela 60 gr.

KARMEŁKI PIERSIOWE z 3-ma JODŁAMI

Tg 574

Martyrologja kapłanów polskich w Bolszewji

Korespondent moskiewski K. A. P. donosi, że ksiądz Paweł Chomicz, przebywający obecnie w więzieniu karnym na terenie obozu koncentracyjnego, ciężko zachorował i dostał rozstroju nerwowego. Ksiądz Chomicz jest obywatelem polskim, urodził się bowiem na Grodzieńszczyźnie, gdzie mieszka cała jego rodzina. Aresztowany został w Leningradzie w r. 1927 i przewieziony na wyspy Solowieckie, gdzie wśród strasznych warunków moralnych i materialnych przebywał do roku 1932. Wywieziony do Leningradu został ułożony w ciężkim więzieniu DPZ w zupełnej izolacji. W czerwcu r. b. zo-

Tg 542

stał przewieziony do obozu koncentracyjnego, gdzie dotąd przebywa na oddziale więzienia karnego.

Ks. Paweł Chomicz powiększył liczbę tych nieszczęśliwych kapłanów, którzy w kazaniach bolszewickich dostali choroby psychicznej. Na ciężki rozstrój nerwowy, dochodzący do pomieszania zmysłów, w ostatnich latach zapadli: ks. Jan Trojgo, ks. Albin Markuszewski, ks. Józef Sowiński (kapelan wojsk polskich wzięty do niewoli), oraz s. p. ks. Józef Lubczyński, zmarły niedawno.

Donosiliśmy kilka dni temu o gwarancjach wolności religijnej, udzielonych przez rząd sowiecki dla obywateli amerykańskich, przebywających na terenie Z. S. S. R. Czy rząd polski pomyślał o przesładowanych i dręczonych, za swe przekonania religijne, obywatelach polskich i mniejszości polskiej, zamieszkujących w Rosji sowieckiej?

Przy chorobach krwi, skórnych i nerwowych osiągamy przy stosowaniu naturalnej wody gorzkiej **Franciszka-Józefa** regularne funkcjonowanie narządów trawienia. Tg 589.

O wymianie więźniów z Litwą

Warszawa. Tel. wł.) Między-narodowy komitet Czerwonego Krzyża zaproponował Polskiemu Czerwonemu Krzyżowi, ażeby konferencja polskolitewska w sprawie wydania więźniów politycznych odbyła się w Berlinie. Propozycja ta została niewątpliwie wysunięta na życzenie rządu litewskiego. Rząd litewski proponował przed kilku tygodniami Królewiec jako miejsce konferencji, ale Polski Czerwony Krzyż odrzucił ten wniosek, proponując jako miejsce Warszawy, Rygę lub Kowno. W kołach polskich żywią przekonanie, że narady polskolitewskie dojdą do skutku, a nie wia-

Powagi naukowe stwierdziły, że zalecany przy sklerozie sok czosnku usuwa bóle i zawroty głowy, mroczki przed oczami, bezsenność, uczucie lęku ogólne, przynę-bienie. Wkrótce po rozpoczęciu kuracji czosnkowej następuje przypływ energii do-brego samopoczucia i powraca zdolność do pracy. Oryginalny z marką F. F. wyrobu Aptek Mazowieckiej Doktora Sklepińskiego. Warszawa, Mazowiecka 10. Broszury o kuracji czosnkowej wysyła bezpłatnie i in-formację w Poznaniu udziela Apteka „Pod Białym Orłem” K. Skarzyńskiego, Stary Rynek 41. Tg 591

ng 6671,2

Krotoszyn za listą nr. 4

W piątek, dnia 24 bm., w wielkiej sali hotelu Wielkopolskiego w Krotoszynie odbyło się przedwyborcze zebranie, zwołane przez Komitet Obozu Narodowego. Sala była wypełniona po brzegi przez zgórą 1200 osób, a drugie tyle stało nazewnątrz sali.

Przewodniczył p. Rogowski. Przemówienie wygłosił poseł Górecki. Poszczególne ustępy przemówienia przyjmowano entuzjastycznie. W dyskusji, mimo, iż na sali byli przedstawiciele „sanacji”, których wzywano do dyskusji, nikt nie zabrał głosu. Postanowiono jednomyślnie głosować na listę nr. 4 i wśród wielkich manifestacji na cześć Obozu Narodowego zakończono to wspaniale zebranie.

Katastrofa lotnicza nad brzegami Pilicy

Samolot runął na ziemię z niewiadomych powodów — Trzy osoby ciężko ranne

Warszawa (Tel. wł.) Nad brzegami Pilicy koło wsi Białobrzegi około godz. 2 w nocy samolot, lecący na wysokości 200 m., z niewiadomej przyczyny runął na ziemię i rozbił się doszczętnie. Z pod szczątków samolotu wydobyto jego obsługę, którą stanowili komendant porucznik obserwator Olzjerd Compf, pilot plutonowy Antoni Paszkowski i strzelec sierżant Szaibe.

Ciężko ranni są Compf i Paszkowski, Szaibe doznał złamania lewej stro-

ny klatki piersiowej. Odwieziono ich samochodem sanitarnym do Warszawy i tutaj są w szpitalu Piłsudskiego. Stan Compfa jest beznadziejny.

Jest to w roku obecnym druga katastrofa, jakiej uległa ta sama obsługa, albowiem 7 lipca rozstrząsał się samolot z tą samą załogą pod Grodzikiem. Plutonowy i sierżant wyszli z tego wypadku z lekkimi obrażeniami ciała, natomiast por. Compf doznał wstrząsu mózgu i uległ ciężkim obrażeniom. (w)

Podstawy kryzysu rządowego we Francji

Gabinet fachowy, czy jeszcze jedna próba rządu radykalnego? — Obawy szerokich sfer politycznych i finansowych w związku z obecną sytuacją

KONFERENCJE PREZYDENTA

Paryż. (PAT.) Agencja Havasa donosi, że ponieważ sprawa uzdrowienia budżetowego leży u podstawy kryzysu rządowego, prezydent republiki zasięgnął opinii miarodajnych czynników, celem zaznajomienia się z sytuacją skarbu i niezbędnymi w tej mierze zarządzeniami. Następnie odbył narady z przewodniczącymi ugrupowań parlamentarnych, rozpatrując zagadnienie ze strony politycznej.

DWA PRĄDY

W kołach politycznych można było stwierdzić istnienie dwóch prądów: Niektórzy deputowani twierdzili, iż upadek gabinetu Sarraut jest czysto przypadkowy i że sytuacja nie wymaga zmiany orientacji ministerjalnej. Natomiast inni członkowie parlamentu, zajęci przedewszystkiem zagadnieniem finansowym, skłaniali się ku projektowi utworzenia gabinetu fachowego o ograniczonych zadaniach, któryby doprowadził do uchwalenia ustaw, zmierzających do uzdrowienia budżetowego, oraz zdołał uzyskać od parlamentu zatwierdzenie projektów budżetowych na rok 1934.

ZANIEPOKOJENIE

Paryż. (PAT.) Upadek gabinetu Sarraut wywołał zaniepokojenie w sferach politycznych i finansowych. Panuje ogólne przekonanie, że powtarzające się zbyt często kryzysy mogą się odbić ujemnie na sytuacji państwa, zwłaszcza wobec poważnych zagadnień rozbrojeniowych i propozycji Niemiec, oraz w związku z całokształtem warunków finansowych i budżetowych.

ATAK NA FRANKA

Bez względu na ustosunkowanie się oficjalnych czynników francuskich do ofert niemieckich w opinii publicznej daje się wyczuwać pragnienie takiego rządu, który mając za sobą poważny autorytet wewnątrz kraju, mógłby zamantestować wyraźną wolę Francji na terenie międzynarodowym i przyczynić się do wyjaśnienia ogólnego położenia.

Zwracają ponadto uwagę, że dotychczasowe sposoby konstruowania budżetu państwa i planu uzdrowienia finansowego winny być zarzucone, gdyż

bez uprzedniego wytworzenia stałej większości parlamentarnej, nie doprowadzą one do pozytywnych rezultatów i w fatalny sposób odbić się mogą na niewzruszonej dotychczas walucie. Fakt odpływu złota z banku francuskiego i skoncentrowane ataki finansjery międzynarodowej na franka w najwyższym stopniu niepokoją opinię publiczną, czego dowodem są ostrzeżenia, rzucane nietylko z trybuny parlamentarnej, ale i w prasie.

O RZĄD AUTORYTETU

W tych warunkach opinia skłonna byłaby widzieć na czele rządu osobistość, która zyskałaby silne poparcie w parlamencie i zapewniłaby sobie ciągłość rządów na dłuższy okres czasu. Bez tego niemożliwym się wydaje pokonanie przejściowych trudności, a nadto powstaje perspektywa wystawienia kraju na nowe komplikacje i niebezpieczeństwa.

CHAUTEMPS

Paryż. (PAT.) Prez. Lebrun kontynuował dziś rano narady z przywódcami stronnictw. Dziś po południu prezydent Lebrun ma wyznaczyć nowego premiera. Prawdopodobnie kierownikiem nowego rządu będzie członek partii radykalno-soc. Według wszelkiego prawdopodobieństwa prezydent poleci misję tworzenia gabinetu sen. Chautemps.

W kołach politycznych Paryża panuje przekonanie, że prezydent zwróciłby się niewątpliwie z propozycją stworzenia nowego rządu do Herriota, gdyżby na to pozwalało zdrowie b. premiera, wyczerpanego niedawną chorobą.

Zebrań i narady ugrupowań politycznych, jakie odbyły się wczoraj w izbie, ujawniły stanowczą wolę grupy Flandina do współpracy z rządem. Podstawą tej współpracy będzie dążenie do zapewnienia równowagi budżetowej. Rozmowy między przedstawicielami neo-socjalistów i radykałów wykazują chęć odbudowy zjednoczenia stronnictw lewicowych. Wydaje się jednak mało prawdopodobnym, by udało się z udziałem neo-socjalistów stworzyć rząd kartelowy. Przyszły premier będzie więc zmuszony do uformowania gabinetu, opartego na większości radykałów.

Międzynarodowa szajka złodziei

Śledztwo w sprawie kradzieży w muzeum Krasieńskich weszło na nowe tory — Aresztowania zagranicą

Warszawa. (Tel. wł.) W śledztwie w związku z okradzeniem muzeum Krasieńskich zaszedł radykalny zwrot.

Ustalono, że sprawcy kradzieży byli tylko wykonawcami i działali w porozumieniu z bandą międzynarodowych złodziei obrazów oraz starożytności. Wczoraj dokonano na tem tle sensa-

cyjnych aresztowań zagranicą. Szczegóły są trzymano w tajemnicy.

Dyrektor instytutu kryminologicznego w Szwajcarii Bischof, który od kilku dni bawi w Warszawie, przybył do stolicy właśnie w sprawie tej kradzieży. (w)

Bułgarja chce polityki pokoju

Sofja (PAT). Zamykając debatę nad polityką rządu prezes rady ministrów Muszanow wygłosił w parlamencie przemówienie, w którym po omówieniu spraw wewnętrznych kraju poruszył zagadnienia polityki zagranicznej.

Mówca stwierdził, iż polityka Bułgarji jest polityką pokoju i porozumienia. Premier wspominał o wizytach, jakie król bułgarski wraz z małżonką złożył sąsiadującym z Bułgarją monarchom. Spotkania króla Borysa z królem Aleksandrem jugosłowiań-

skim i królem Karolem rumuńskim przyczyniły się do zacieśnienia węzłów pomiędzy ich narodami.

Minister wyraził przekonanie, iż narody bałkańskie w swych wzajemnych stosunkach odczuwają imperatywną potrzebę życia w pokoju. Naród bułgarski będzie trwał nadal na tej drodze opartej na dobrych sąsiedzkich stosunkach i porozumieniu. Poczynania „szaleńców” nie potrafią nigdy zakłócić dotychczasowych i pokoju między Bułgarją a jej sąsiadami.

O tajemnicę adwokacką

Warszawa. (Tel. wł.) Długotrwały zatarg o odmowę zeznań, który wynikł między sędzią śledczym IV rewiru a adwokatem Szembachem, został rozstrzygnięty. Szembach dwukrotnie odmówił zeznań, za co został ukarany grzywnami, zatwierdzonemi przez sąd okręgowy, który podzielił stanowisko władz śledczych, że w danym wypadku prawo jest komentowane zbyt szeroko. Ponieważ procedura karna przewidywała możliwość sprowadzenia adwokata pod przymusem do złożenia zeznań, adw. Szembach zgłosił się dobrowolnie do sędziego śledczego i złożył zeznania.

Faktycznie spór został rozstrzygnięty, ale rada adwokacka w oddzielnym piśmie popierała stanowisko adwokata, dotyczące zachowania przezeń tajemnicy zawodowej, powołując się na art. 20 statutu o palestrze. (w)

Zderzenie się pociągów

Wilno. (Tel. wł.) Jak donoszą z Dzisny, na linii kolejowej Połock — Witebsk na 26 kilometrze od Witebska pociąg pociąg pospieszny, idący z Polocka zderzył się z pociągiem towarowym.

Wskutek zderzenia obie lokomotywy uległy rozbiciu, 4 wagony wykołczyły się. W katastrofie odniosło rany 46 osób, na szczęście bez wypadku śmiertelnego.

Wśród jadących ranni zostali m. in. b. posłowie do sejmiku warszawskiego niedawno wymienieni w Stołpcach Taraszkiewicz, Rak-Michałowski, oraz Leśnikow.

Protest akademików

Warszawa. (Tel. wł.) Na posiedzeniu zarządu Ogólno-Polskiego Zw. Akademickich Kół Naukowych zapadła decyzja, aby zarządy wszystkich organizacji akademickich w Polsce zaprotestowały przeciwko eksmisji z terenu uniwersytetu Bratniej Pomocy Studentów Uniwersytetu Warszawskiego.

Wczoraj odbyło się zebranie organizacji Centralnej Rady Naukowej Polskiej Młodzieży Akademickiej. Na zebraniu uchwalono statut rad, który zostanie wniesiony do ministerjum w. r. i o. p. za pośrednictwem senatu politechniki warszawskiej. (w)

Monarchiści w Rzeszy

Berlin. (PAT.) Prasa hitlerowska ujawnia coraz silniejszą opozycję przeciwko tolerowaniu istniejących jeszcze w Niemczech związków i organizacji monarchistycznych. Organizacje te, jak pisze „National Ztg.”, są punktem zbornym elementów reakcyjnych, uprawiających pod płaszczykiem lojalności akcje wroga obecnemu systemowi. W Krefeld policja rozwiązała związek „Hohenzollernbund”, który prowadził wyraźną propagandę za restytucją monarchji i powrotem h. cesarza do Niemiec.

De Valera

Londyn. (Tel. wł.) Władze północnej Irlandji wydały zakaz pobytu dla de Valery, który zamierzał wziąć udział w obecnej kampanji wyborczej do parlamentu północno-irlandzkiego. Równocześnie zagroziły, że w razie niezastosowania się do tego zakazu nastąpi aresztowanie.

De Valera zapowiedział swoje przybycie do Belfastu oraz innych miast północnej Irlandji i jak słychać, ma zamiar mimo groźb władz północno-irlandzkich wykonać swoje postanowienie.

Organizacja gospodarcza Małej Ententy

Beograd. (PAT.) Dziś po poł. rozpoczyna się tu obrady konferencji ekspertów gospodarczych Małej Ententy. Delegaci rumuńscy przybyli już do Beogradu. Delegaci czechosłowaccy oczekiwani są dziś rano. Konferencja ekspertów gospodarczych ma za zadanie przygotowanie prac związanych z organizacją gospodarczą Małej Ententy, przewidzianą przez nowy pakt o organizacji państw Małej Ententy. Konferencja ma za zadanie również opracowanie programu pierwszego zebrania Rady Gospodarczej Małej Ententy.

Wieczór pieśni Jugosłowiańskiej

Staraniem Stow. Polsko - Jugosłowiańskiego w Poznaniu odbędzie się jutro, w niedzielę, w lokalu przy Alejach Marcinkowskiego 3 wieczór poświęcony pieśni jugosłowiańskiej, z następującym programem:

Odczyt o zasługach V. Karadjicia, p. M. Wdowicka — recytacje utworów jugosłowiańskich, oraz p. redaktorowa Jarochowska — pieśni jugosłowiańskie. Początek koncertu o godz. 18. Wstęp dla członków bezpłatny, tylko za zaproszeniami.

Przepowiednia pogody na niedzielę: Dalsze obniżenie się temperatury, zmienne zachmurzenie, zrana mglisto, możliwość opadów śnieżnych, wiatry północno-wschodnie.

Kurs dolara. Dziś rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 5.45 — 5.47 zł, w Gdańsku na Warszawę 5.41 zł.

Kurs marki niem. i guld. gd. Bank Polski oddział w Poznaniu płacił dziś za 100 mk. niem. w dewizach 212.00 zł. gotówką 211.00 zł, za 100 guld. gd. w dewizach 172.91 do 172.50 zł, gotówką 172.57 zł.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, 25 11 1933 r.

Tendencja dzisiejszego zebrania giełdowego była ożywiona.

Z pożyczek państwowych zwykowała ponownie 5% pożycz. konwers., notując 50% w placeniu — przy większym braku materiału; pozatem płacono jeszcze za 4% premj. dol. 47%—47½, zaś mniejszą ilość 3% pożycz. handlowano — bez notowania — po 37%—38.—

Z papierów lokacyjnych P. Z. K. obracano 4½% dol. listy zast. po 31½% w placeniu (przy kursie dolara 551) jak również 4½% złotych listy zast. po 38.—% W końcu poszukiwano 4% listy zast. konwert. po 38.— bez oddawców.

Z akcji bankowych poszukiwano Bank Polski po 78.— również bez oddawców.

Cedula Urzędowa Giełdy Poznańskiej. Papiery procentowe:

(Kurs w procentach nominalu)
5% pożyczka konwersyjna 50% P.
4½% dolarowe listy zastaw. s. K. z r. 1933 a 5.51 33½% P.

(Kurs w złotych)
4% pożycz. premj. dol. serja III 47%—47½ P.
4½% złotych listy zastaw. s. K. z r. 1933 38.— P.
Tendencja ożywiona.

Urzędowa cedula Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Poznań, 25 11 1933 r.

Warunki: Handel hurtowy parowej Poznania, ładunki wagonowo, dostawa bieżąca za 100 kg.:

Standardy: 1. żyto 727 g/l 2. pszenica 756 g/l 3. owies 500 g/l.

Ceny transakcyjne
Żyto 555 tonn par. Poznań . . . 14,75
Żyto 75 tonn par. Poznań . . . 14,70
Żyto 90 tonn par. Poznań . . . 14,45
Żyto 30 tonn par. Poznań . . . 14,60

Ceny orientacyjne
Żyto . . . 14,50—14,75
Usposobienie spokojne. . . 18,25—18,75
Pszenica . . . 14,75—15,50
Jęczmień browar. wy . . . 13,25—13,50
Jęczmień 695—705 g/l . . . 12,75—13,00
Jęczmień 675—685 g/l . . . 13,00—13,25
Usposobienie spokojne. . . 13,00—13,25
Owies . . . 20,75—21,00
Usposobienie spokojne. . . 29,50—31,50
Mąka żytnia 65% wł. work. . . 10,25—10,75
Usposobienie spokojne. . . 9,50—10,00
Mąka pszenna 65% wł. work. . . 10,50—11,00
Usposobienie spokojne. . . 39,00—40,00
Rzepak zimowy . . . 35,00—37,00
Gorzycza . . . 15,00—16,00
Wyka latowa . . . 14,50—15,50
Peluska . . . 21,00—23,00
Groch Viktoria . . . 21,00—23,00
Groch Folgera . . . 13,50—15,50
Seradela . . . 170,00—220,00
Koniczyna czerwona . . . 80,00—120,00
Koniczyna biała . . . 90,00—110,00
Koniczyna żółta odtuszczone . . . 4,25—4,50
Ziemniaki jadalne . . . 21
Ziemniaki fabr. za kilo % . . . 19,00—20,00
Makuch liny . . . 16,00—16,50
Makuch rzepakowy . . . 18,50—19,50
Makuch słonecznikowy . . . 23,0—23,50
Srut Soja . . . 53,00—57,00
Mak niebieski . . .

Ogólne usposobienie spokojne

Transakcje na odmiennych warunkach: żyta 610 tonn, jęczmienia 45 tonn, maki żytniej 28,5 tonn, otrąb żytnich 30 tonn, rzepaku 25 tonn plątków ziemniaczanych 15 tonn, ziemniaków fabrycznych 450 tonn.

DZIAŁ GOSPODARCZY

Stan dróg wodnych i żeglugi śródlądowej w Polsce

Niemniejsze znaczenie jak koleje dla rozwoju gospodarczego kraju mają drogi wodne czyli żegluga śródlądowa.

Rozwój kolejnictwa postąpił u nas dość szybko naprzód, gdyż od czasu odzyskania niepodległości rozbudowano wiele nowych szlaków kolejowych, większych i mniejszych, dobrze znanych każdemu z prasy, lecz nie rozbudowano dotąd żadnej drogi wodnej dla celów żeglugi śródlądowej, która jest równie bardzo ważnym czynnikiem w życiu gospodarczym kraju, zwłaszcza, jeśli chodzi o przewóz różnych masowych towarów dla celów rolniczych i przemysłowych, gdyż jest on znacznie tańszy niż przewóz drogą kolejową, który ma wprawdzie tę wyższość, że jest szybszy. Istnieje jednak na odcinku Bydgoszcz — Gdańsk — Gdynia — Warszawa — Toruń i na odwrót pospieszna komunikacja towarowa przy pomocy statków parowych i motorowych.

Rozbudowa floty żeglugi śródlądowej (rzecznej) postąpiła nieco naprzód, lecz rozwój jej jest niedostateczny, z powodu różnych trudności, tak pod względem finansowym jak i organizacyjnym. Istniejące Zjednoczenia Żeglugi Śródlądowej w Poznaniu i Bydgoszczy dają bowiem w odmiennym kierunku i nie umieją przeprowadzić kierowniczych postulatów w odpowiednich czynnikach rządowych. W dużej mierze na słaby rozwój żeglugi wpływa polityka tariff kolejowych, w kierunku zniżkowym, wskutek czego na niektórych odcinkach w zupełności została wyeliminowana żegluga śródlądowa. Ponieważ drogi wodne i wszelka na nich komunikacja należy łącznie z kolejami do kompetencji jednego ministerstwa, tj. komunikacji, to chyba w niezadługim czasie, jak przypuszczać należy, znajdzie i ona również pewne poparcie.

Do żeglownych dróg wodnych, które dają naszej żegludzie śródlądowej możliwość egzystencji, należy zaliczyć Wisłę z Bugiem i Narwią, mającą bezpośrednio połączenie z Bałtykiem, Wartę z Notecią oraz Kanał Bydgoski, łączący Notecę przez dolną skanalizowaną Brdę z Wisłą i na odwrót.

Główną arterią naszego kraju jest Wisła z poważnymi dopływami jak Dunajec, San, Bug, Narew i wiele innych mniejszych dopływów. Wisła jest rzeką dość żeglowną i splawną o charakterze górskim. Żegluga i spław odbywa się przy pomocy większych statków od 200—650 tonn pojemności. Czas więc był, aby jaknajrychlej połączyć rzekę Wartę i Notecę z Wisłą przez odpowiedni kanał, którego projekt oddawna pokutuje i czeka na realizację, tym więcej, że ujście rzeki Warty i No-

teci leży poza granicą państwa. Wprawdzie Notecę ma już połączenie przez Kanał Bydgoski i Brdę z Wisłą.

Górna skanalizowana Notecę od Goply aż do ujścia do Kanału Bydgoskiego nadaje się do żeglugi dla statków od 180—240 tonn a jej żeglowność jest zawsze możliwa na skutek podtrzymywania wody przez fosy, tj. przez sztuczne piętrzenie wody. Istnieje na tej drodze kilkanaście śluz i jazów.

Droga wodna Wisła - Odra, tj. dolna skanalizowana Brda z Kanałem Bydgoskim i dolną skanalizowaną Notecią, jest żeglowna i splawną dla statków od 200 do 650 tonn. Odcinek ten jest równie i tranzytowa drogą wodną i w tym zakresie istnieje specjalna konwencja tranzytowa, normująca ruch tranzytowy z Prus Wschodnich do Niemiec i na odwrót.

Rzeka Warta, żeglowna na trasie od Lubonia do granicy państwa dla statków od 200 do 650 tonn, należy do rzek naturalnych, posiada leniwy spadek za wyjątkiem przestrzoni od miejscowości Owińsk do Uhorowa, gdzie spadek jest kamienisty, co jej nadaje szybszy bieg. Ważniejszymi dopływami są Ner, Prosna i wiele innych mniejszych rzeczek na terenie Polski.

Ruch żeglugowy na rzece Warcie od jej źródła aż do Śremu wogóle nie istnieje, od Śremu do Lubonia bardzo nisko, od Lubonia do Poznania i dalej w dół następuje natężenie ruchu żeglugowego wskutek większego wywozu zboża na eksport.

Żeglowność na drogach wodnych naturalnych jest niezawsze możliwa, a przytem nierówna. Zależna jest bowiem od stanu wody danej rzeki, kształtuje się różnie; gdy woda opada, opada ilość ładunku, gdy przybiera, zwiększa się ładunek, jednym słowem ruch żeglugowy na rzekach naturalnych zależy od charakteru rzeki i wahań wody.

Na rzekach skanalizowanych i kanałach stan wody jest prawie zawsze równy i podlega bardzo małym wahanom, które powstają po części z powodu, jednakże temu da się zapobiec przez wstrzymanie wody, przez śluzę i jazy, to też żegluga może się odbywać tam normalnie i nie jest narażona na ryzyko, o ile dany kanał niema połączenia drogą wodną naturalną, gdzie głębokość względnie zanurzenie statków musi być zastosowane do warunków lokalnych danej rzeki.

Należy wyrazić nadzieję, że w przyszłości na skutek zainicjowanej przed 9 laty propagandy budowy dróg wodnych w Polsce i z uwagi na kilka odbytych już zjazdów przystąpi się do rozbudowy naszych dróg wodnych i żeglugi śródlądowej. J. K.

KRONIKA GOSPODARCZA

PODATKI I OPŁATY

(p) Spółdzielnie rolniczo-handlowe, prowadzące transakcje zakupu i sprzedaży ziemiopłodów, nie są w myśl okólnika ministerstwa skarbu z dnia 14 listopada b. r. Nr D V 47321/4/33 obowiązane do wykupna świadectw przemysłowych na skup zawodowy ziemiopłodów, bowiem transakcje takie jako wchodzące w zakres działalności tych spółdzielni, wobec prowadzenia przez nie zakładów handlowych, nie mają charakteru skupu zawodowego, lecz noszą cechy handlu towarowego. (b)

Z KRAJU

(k) Jak polszczone życie gospodarcze w Wielkopolsce? Niezmiernie szkodliwa akcja spolszczenia warsztatów pracy w Poznaniu w 1923 r. ilustruje statystyka firm załączona do rejestru handlowego Sądu Grodzkiego w Poznaniu, która w dniu 31 grudnia 1918 r. wykazywała 1033 firm niemieckich i 443 firm polskich, natomiast 1 kwietnia 1921 r. zaledwie 388 firm niemieckich, a zato 1611 polskich. Tak intensywną akcję spolszczenia życia gospodarczego przeprowadzono przy wydatnej pomocy państwowych banków, które spieszliwie kupiły i przemysłowi w pierwszych latach niepodległości z wydatną pomocą kredytową. (AZ)

(k) Danziger Privat-Actien Bank w reżymie Banku Gdańskiego. W przeprowadzonej obecnie sanacji finansowej Danziger Privat-Actien Bank uczestniczy oficjalny Bank Gdański w ten sposób, że po złożeniu kapitału akcyjnego z 4 na 1 milion guld. podwyższa się kapitał do dawnej wysokości, t. j. 4 milj. guldów, przyczem Bank Gdański podpisał już całą kwotę podwyżki kapitału, t. j. 3 milj.

guld. A zatem Bank Gdański dysponuje w ten sposób 3/4 kapitału i ma decydujący wpływ na kierownictwo tej starej instytucji finansowej, która posiada szereg oddziałów w Polsce, zwłaszcza na Pomorzu.

(z) Kontyngenty na konfekcję polską w Anglii. W kolach eksporterów łódzkich poważne zaniepokojenie wywołała wiadomość o projektowaniu przez rząd angielski wprowadzeniu z dniem 9 grudnia r. b. kontyngentów na konfekcję polską, przywołaną do Anglii. Zarządzenie to pozostawiać ma w związku z wejściem w życie

Można lepiej...

Co i jak?

W każdym zawodzie spotykamy dwie prace.

Pierwsza czyli główna — to ta przy codziennym warsztacie, możnaby rzec, oficjalna.

Druga czyli nieoficjalna — to ta poza warsztatem, dodatkowa, wykonywana w chwilach wolnych od pracy głównej. Jej treść to systematyczne pogłębianie wiedzy zawodowej, studjowanie postępów, przyswajanie nowych metod — słowem: praca nad samym sobą. Czy spotykamy ją również w świecie kupieckim?

Tu i ówdzie — owszem. Jednak większość przedsiębiorców upoczywie sunie po tych samych, acz nadto już wyjeżdżonych szynach i w najlepszym wypadku coś niecoś doucza się na własnych błędach.

Dla Dzieci

Do szkoły niema nic lepszego jak

Tabliczka czekolady

WEDLA

która zawiera w skoncentrowanej formie wszystkie niezbędne dla zdrowia składniki.

Pg 5 365-62,5/2

nowej polskiej taryfy celnej która według opinii eksporterów angielskich utrudnia wywóz całego szeregu artykułów brytyjskich do Polski. Wprowadzenie kontyngentów na konfekcję polską oznaczałoby poważne skurczenie eksportu odzieży, gdyż Anglia była ostatnio głównym rynkiem odbiorczym na ten artykuł Synykat eksportu konfekcji, który przed paru dniami rozpoczął swą działalność, podjął w związku z tem w szybkim tempie wysyłkę znacznych partii odzieży do swych składów konsygnacyjnych w Anglii tak, aby wspomniane transporty znalazły się na terytorjum Wielkiej Brytanii jeszcze przed wejściem w życie rozporządzenia, wprowadzającego kontyngenty na konfekcję polską.

(k) Sprawa eksportu alkoholu do Stanów Zjednoczonych A. P. W związku ze zniesieniem prohibicji w Stanach Zjednoczonych A. P. utworzyło się tam obecnie wiele firm mających na celu import alkoholu z Europy. Firmy te w znacznej części nie dają żadnych gwarancji solidności i fachowości, a utworzone są specjalnie w celu wykorzystania chwilowej koniunktury. Wobec powyższego Izba Handlowa Polsko-Amerykańska ostrzega firmy polskie, mające zamiar eksportować alkohol do Stanów Zjedn. przed lekkomyślnym zawieraniem transakcyj i zaleca uprzednie zasięgnięcie referencyj o amerykańskich kontrahentach w Biurze Izby, Warszawa, Nowy Świat 72.

(k) Świadczenia pochodzenia przy imporcie towarów polskich do Holandji. Przy imporcie do Holandji obowiązuje zatwierdzenie świadectw pochodzenia w zakresie wywozu tych wszystkich artykułów, które zostały skontyngentowane. Do niedawna urzędy celne nie żądały jednak świadectw pochodzenia przy imporcie wyrobów fajansowych i porcelanowych. Obecnie jednak wyjątek ten został zniesiony, tak że przy imporcie tych artykułów obowiązkowo jest przedstawianie świadectw pochodzenia. Świadczenia te powinny być wystawiane przez izby przemysłowo-handlowe lub urzędy celne, natomiast legalizacja tych świadectw jest całkowicie zbędna. Świadczenia nie mogą być wystawiane w języku polskim, którego urzędnicy holenderscy nie rozumieją, a należy je sporządzać w języku francuskim, angielskim lub niemieckim.

Z ZAGRANICY

(z) Konflikt handlowy belgijsko-niemiecki. Trudności przemysłu węglowego w Belgji, które zmusiły rząd belgijski do wprowadzenia nowego cla na węgiel importowany z zagranicy w wysokości 10 fr. od tonny, spowodowały, że między Belgją a Niemcami powstały nieporozumienia na tle gospodarczym. Nieporozumienia te doprowadziły nawet do tego, że w Brukseli rozpatrywano jest możliwość wymówienia Niemcom dotychczasowego traktatu handlowego, zawartego w kwietniu 1925 r. Belgijskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych, chcąc się zorientować w konsekwencjach, jakie mogłyby przynieść dla Belgji wymówienie traktatu handlowego z Niemcami, zwróciło się do organizacyj przemysłowych i rolniczych z zapytaniem, czy Belgja może zerwać umowę z Niemcami bez narażenia na straty tych towarzystw.

(z) Ucieczka obcych kapitałów z Ameryki. Z ostatnich wykazów amerykańskich banków federalnych wynika, iż w ostatnim miesiącu depozyty zagraniczne skurczyły się z 51,1 milj. dol. na 21,4 milj. dolarów.

„Zdrój Mieszczański”

nowe wysokogatunkowe piwo

„Huggera”

już znajduje się w handlu.

nr 2130

Z WYDAWNICTW

(w) Prawo o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością. Nakładem księgarni Wl. Wilaka ukazała się broszura pod wyższym tytułem zawierająca tekst dekretu o prawie o spółkach z o. o., poprzedzony wstępem o rozwoju prac nad nowym prawem pióra dr. T. Rzepeckiego, który opracował bardzo sumiennie całą broszurę, dając m. in. do poszczególnych postanowień uzasadnienie komisji kodyfikacyjnej i wykazując najważniejsze różnice z obowiązującym dotychczas ustawodawstwem. Skorowidz rzeczowy, umieszczony na końcu broszury, ułatwia korzystanie z niej. To też wydawnictwo to powinno oddać duże usługi zarządom i udziałowcom naszych spółek z ogr. odp.

dach. Czyta się (albo też nie) pismo branżowe, a w gazecie tylko to, „co interesuje”. To zamak!

I niema co się łudzić. Wprawdzie zdarzyło się pewnego dnia, że ktoś wynalazł proch, ale takie „cudy” nie powtarzają się często i nie akurat wtedy, gdy się tego pragnie.

Nie każdego stać na epokowy wynalazek, a nawet na radykalną i szybko działającą receptę — i tak samo nie można tego oczekiwać od innych. Ale każdego stać, a raczej powinno stać na to aby wszystko, co robi obecnie, robił lepiej. Aby metody, które się stosuje udoskonalił, pogłębił, urobił na dzisiejsze czasy. To już będzie krok naprzód — o własnych siłach.

Co i jak?

O tem już w następnych feljtonach. WU-EL.

WIADOMOŚCI POTOCZNE

KALENDARZYK

Sobota, 25 listopada 1933.

Słońce: wschód 7,29 — zachód 15,49 — długość dnia 8 godzin 20 min.

Księżyc: wschód 13,04 — zachód — po pierwszej kwadrze.

Stan pogody według spostrzeżeń Instytutu Meteorologicznego Uniwers. Pozn.: Sobota, godz. 7 rano. Temperatura powietrza niska minus 1 st. C. Mgła. Wiatr zachodni Ciśnienie atmosferyczne niskie 746 mm. — W ub. dobie temperatura najwyższa plus 3 st. C., najniższa plus 1 st. C.

Poziom wody w Warcie według notowań Państwowego Zarządu Wodnego: dziś plus 0,21 m.

Kal. rzk.: Katarzyna P. i M. — jutro Piotr P. i M., Konrad.

Kal. słow.: Chwalimira — jutro Lechosław.

Z POZNANIA

— * **Kradzieże i włamania.** Z mieszkania na Walech Zygmunta Augusta nr. 4 skradziono 500 zł gotówki, o czym złożyła w policji doniesienie p. Rozalja Monk, zamieszkała przy ul. Skośnej 17. — W policji złożył doniesienie p. Jerzy Wrzesiński, ul. Polna 4, w którym donosi, że podczas jego nieobecności zabrała mu żona, zyjąca z nim w separacji, sprzęty domowe i bieliznę wartości 600 zł. — P. Włodzimierz Wilkoński (ul. Mickiewicza nr. 19), doniósł, że skradziono mu psa, doga, rasy duńskiej, wartości 1000 zł. — P. Józef Tomkowiak, ul. Chelmońskiego 10, doniósł policji, iż w kwietniu dał do naprawy samochód p. Aleks. Kruzemu (ul. Dąbrowskiego 79). Według doniesienia p. Tomkowiaka, Kruze zabrał motor samochodu, 2 bębny hamulcowe, osł tylną, gaźnik od motoru, chłodnicę i inne części wartości 550 zł. — Bieżąca kronika policyjna notuje ogółem 22 doniesienia o kradzieżach i włamaniach, dokonanych w ciągu ostatniej doby. (kl)

— * **Aresztowania.** Jako podejrzanego o kradzież paczki bielizny wartości 50 zł na szkodę p. Bronisławy Marciniakowej (ul. Franciszka Ratajczaka 17) aresztowano Czesława Szczepaniaka z Poznania (ul. Wenecjańska 5). — Jako poszukiwanego przez powiatową komendę policji w Nowym Tomyślu, ujęto 23-letniego Kazimierza Balcerzaka bez stałego mieszkania. — Z powodu uchylenia się od służby wojskowej osadzono w areszcie policyjnym 23-letniego Stanisława Piechowiaka, poszukiwanego przez starostwo w Międzybóziu. (kl)

— * **Strzały do mieszkania radcy.** Ub. nocy padło kilka strzałów do mieszkania radcy miejskiego inż. Tadeusza Rugego na Alei Szlagowskiej. Strzelano z przyległego lasku. O zajściu powiadomił p. radca Ruge policję. (kl)

— * **Czyja kasetka?** W wydziale śledczym policji przy pl. Wolności znajduje się brązowa kasetka żelazna wielkości 25x40 cm., pochodząca prawdopodobnie z kradzieży. Na zewnętrznej stronie kasetki napisano ołówkiem „Stelza”. (kl)

— * **W sprawie wódki i eteru.** W sprawie ujawnionej niedawno na terenie Poznania afery nielegalnego handlu eterem, o czym wyczerpująco już donosiliśmy, władze prowadzą dalsze śledztwo. Aresztowany w związku z ujawnieniem nadużyć b. właściciel drogerji przy ulicy św. Marcina 62, Maksymilian Mrugowski, został zwolniony z aresztu śledczego. W więzieniu śledczym pozostaje nadal jego wspólnik Marcin Gauza. Jak wiadomo, z eteru sprzedawanego w pokątnym handlu, wyrabiano wódkę.

W celu uniknięcia nieporozumień należy stwierdzić, że obecni właściciele „Drogerji św. Marcina” na św. Marcynie nr. 62 nie mają z wymienionym Mrugowskim i z wspomnianymi nadużyciami nic wspólnego.

Z POZNAŃSKIEGO

— * **BOREK.** (Nagły zgon.) 22 bm. zmarł nagle w kościele znany i bardzo ceniony obywatel miasta Borku, Józef Paprzycki, lat 80. Zmarły cieszył się ogólną sympatią wśród obywatelstwa, które jest szczerze przejęte śmiercią jego i wspólnie serdecznie rodzinie. — Do ostatniej chwili śp. Paprzycki stał wiernie przy sztandarze narodowym.

— * **BUKOWIEC.** (Z życia młodzieży.) 19 bm. obchodzono uroczystości święto młodzieży w kościele i w Domu Katolickim. Wieczorem odbyła się akademja, podczas której uroczyste przyjęto nowych członków do miejscowego S. M. P. Po akademji druhowie S. M. P. odegrali dwie sztuczki teatralne: „Dwaj bracia” i „Gościnnie występy artysty”.

— * **CZARNKÓW.** (Akademja.) Z okazji Święta Młodzieży urządziło tutejsze Stow. Młodzieży Polskiej uroczystą akademję przy współudziale miejscowego duchowieństwa. Akademję zagał patron Okręgu S. M. P. ks. misj. Urban. Na program złożyły się śpiewy, deklamacje i referaty.

— (Z teatru.) W poniedziałek odbyło się przedstawienie zespołu Teatru Wielkopolskiego. Wystawiono operetkę p. t. „Światła i cienie Nowego Jorku”. Sala świeciła pustkami.

Po zajściach w Belwederze

W uzupełnieniu wykazu osób, poranionych w związku z wiecem Obozu Narodowego w ubiegłą środę w sali Belwederu dodać należy, że Pogotowie Lekarskie (55-55) opatrzyło także pracownika tramwajowego Franciszka Tomczaka z Poznania, który ma 7 ran ciętych na głowie. P. Tomczak był na wiecu z żoną. Pobity dotkliwie, udał się do domu o własnych siłach; naza-jutrz jednak okazała się konieczność

zwrócenia się o pomoc lekarską.

Szereg osób, podanych wczoraj, znajduje się nadal w opiece lekarskiej. W szpitalu miejskim przebywają jeszcze poranieni niebezpiecznie pp.: dr. Stefan Piotrowski, Marjan Nolke i Kryszyłowicz.

W lecznicy kolejowej znajduje się em. inspektor kolejowy p. Marcin Bukowski, który doznał złamania nogi.

— * **IWNO.** (Nieudane zebranie organizacyjne „Strzelca”.) W ostatnim czasie Iwno stało się terenem ostrych ataków władz strzeleckich. W dniu 6 bm. powiatowe władze strzeleckie zjechały się do Iwna na zebranie organizacyjne Z. S., zwołane do szkoły powszechnej przez p. kierownika Widelińskiego. Młodzież, a nawet starsi, tłumnie podążyli na zebranie, lecz w tym celu, ażeby zmanifestować tylko swe uczucia narodowe. Przemówienie jednego z członków S. M. P. wykazało w sposób niezbitą zbieżność Zw. Strz. w Iwnie i zmusiło organizatorów do rejterady.

— (Święto młodzieży.) 19 bm. Stow. Młodzieży Polskiej w Iwnie obchodziło uroczystości dzień swego patrona. Po mszy św. oddziały młodzieży dziarsko przedelfowały przed delegatami Związku, poczem odbyła się akademja ku czci św. Stanisława Kostki, na której okolicznościowy referat wygłosił delegat Zw., p. Sobczak. Uroczysty dzień zakończono odegraniem sztuczki teatralnej pod tyt. „Dwaj bracia”.

— * **INOWROCŁAW.** (Pijany krawiec upozorował napad.) Walczak Józef, lat 24, z Gaju, doniósł do posterunku P. P. Wójcin że 19 bm. kiedy wracał rowerem przez las do domu, między Jeziorami Wielkimi a Kuśnierzem, napadnięty został przez nieznanego osobnika, który pod groźbą rewolweru odebrał mu teczkę, zawierającą spodnie, kamizelkę, marynarkę i jedną przymiarke marynarki ogólnej wartości 180 zł. W toku dochodzeń ustalono, że Walczak napad zmyślił, do czego sam się później przyznał. Był on w stanie nietrzeźwym, rzeczy w drodze zgubił i z tego powodu upozorował napad. Za wprowadzenie w błąd policji Walczak poniesie surową karę.

— (Żydowski najazd.) W Inowrocławiu istnieje przy ul. Kilińskiego 13 na pierwszym piętrze t. zw. zajazd żydowski pod firmą „Dessan”. Żydzi rozdają na dworcu i na miejscach postoju autobusów reklamowe ulotki p. t. „Ważne dla przyjezdnych”. W ulotce wskazuje się schronienie przyjezdnych przy ul. Kilińskiego, niema tam jednak żadnego napisu czy szyldu; jest prawdopodobne, że Żydzi prowadzą zajazd ten nielegalnie. Możeby się tam zajęła policja?

— * **KRUSZWICA.** (Nieuchwytna szajka złodziei.) Od dłuższego czasu hula bezkarnie w naszej okolicy jakaś szajka złodziei, wyrządzając mieszkańcom szkody, szczególnie w drobiu. W ub. tygodniu dokonała ona kradzieży u p. Robotnikowskiego, p. Janiaka z Kobylnicy i p. Cieślińskiego.

— (Z straży pożarnej.) W ub. tygodniu odbyło się zebranie Ochotniczej Straży Pożarnej w Witkowicach. Zebranie zagał prezes p. Lewandowski. Uchwalono urządzić przedstawienie i zabawę, a czysty zysk przeznaczyć na umundurowanie strażaków.

— (Kurs uniwersytetu powszechnego.) Kierownictwo uniwersytetu powszechnego rozpoczyna drugi kurs 27 bm. Na kursie zostaną zorganizowane dwa stopnie, pierwszy dla słuchaczy nowo zgłaszających się i drugi dla słuchaczy kursu zeszłorocznego. Kurs ten jest bezpłatny.

— * **MOGILNO.** (Z kroniki policyjnej.) W tych dniach nieznanymi złodziejami zakradli się do stodoły rolnika p. Kaniastego Antoniego z Wylatowa, któremu skradli 5 ctr. żyta i dwa worki owsa. — Również nieznanymi sprawcy oderwawszy zamek, włamali się do spichrza p. Górno, rolnika w Wylatowie, skąd skradli około 15 ctr. żyta.

— * **NAKŁO.** (Święto młodzieży.) Dnia 19 bm. miejscowe Stow. Młodzieży Polskiej obchodziło uroczystości dzień swego patrona, św. Stanisława Kostki. Członkowie tej organizacji przystąpili wspólnie do Stołu Pańskiego podczas uroczystej sumy; którą odprawił patron S. M. P., ks. Peltz. Podniosłe kazanie wygłosił ks. prefekt Chojnacki. Wieczorem odbyła się uroczysta akademja w strzelnicy, podczas której referat wygłosił ks. Wesołowski. Dalszą część akademji wypełniła udatna deklamacja jednego z druhow, a na zakończenie odegrano 4-aktową sztukę sceniczną p. t. „Szczęśliwym, kto jeszcze matkę ma”. Młodzi amatorzy wywiązali się z swego zadania bardzo dobrze.

— * **NOWEMIASTO n. Wartą.** (Kradzież.) Niewykryci dotąd sprawcy skradli z chlewu p. Stefana Frankowiaka w Kruszynku koło Nowogomiasta wskutek

włamania ściany glinianej 4 prosiaki średnie i 2 gęsi wartości 130 zł. Gospodarzowi p. Jakubowskiemu w Tokarowie skradziono również wskutek włamania ściany glinianej 9 indyków i 10 kur, wartości 50 zł.

— * **ODOLANÓW.** (W sprawie napadu.) W sprawie napadu, o którym już pisaliśmy, należy dodać, że napastnikiem był Jan Czarnyszka z Bogusławia pow. Jarocin, który do czynu się przyznał. Po dokonaniu napadu na Dolatczankę schował kij w kupie drzewa w lesie, lecz policja odnalazła go. Napastnik dopytuje się ustawicznie, czy napadnięta zmarła, lecz nie okazuje żadnego żalu wobec popełnionego czynu. Prawdopodobnie sądzony będzie w trybie doraźnym.

— (Sacharyna.) Tutejsza policja przytrzymała 15 bm. w Gorzycach małych Irenę Wolską i Józefę Lisia z Kalisza za nielegalny handel sacharyną.

— * **OSTRÓW.** (Z kroniki policyjnej.) Z mieszkania przy ul. Staszica 2 skradziono p. Henrykowi Drygale kasetkę z zawartością przeszło 3000 zł gotówki i biżuterją wartości około 2000 zł. Poszkodowany wyznaczył 500 zł nagrody za wykrycie sprawcy. — Z samochodu, stojącego w bramie domu przy ul. Kościelnej 3, skradziono walizkę z bielizną męską, ogólnie wartości 250 zł, na szkodę p. Kazimierza Małeckiego z Ostrowa. Sprawców niehawem ujęto. — Pastorowi Wernerowi w Czarnymlesie skradziono z mieszkania 630 zł gotówki i różne dokumenty. — Kapralowi żand. wojsk. Franc. Kuszowi skradziono rower z sieni domu przy ul. Kolejowej 11.

Z samochodu przy ul. Kościelnej 3 skradziono walizkę z bielizną wartości 250 zł p. Kazimierzowi Małeckiemu. Sprawców ujęto.

Pastorowi Wernerowi w Czarnym Lesie skradziono z mieszkania 630 zł gotówki i różne dokumenty Kapralowi żandarmerji wojskowej Franciszkowi Kuszowi skradziono rower z sieni domu przy ulicy Kolejowej 11.

— (Pogłoski.) Obiegają w naszym mieście pogłoski, jakoby sąd okręgowy w Kaliszu mianc zlikwidować, zaś urzędy jego przejmie sąd okręgowy w Ostrowie. Również mówi się dużo o zniesieniu sądu grodzkiego w Odolanowie.

— (Dni przeciwgruźlicze.) Dnia 21 bm. odbyło się tu zebranie organizacyjne komitetu „Dni przeciwgruźliczych”. Przewodniczył p. dr. Michalski, zapoznając licznie zebranych z celami i zadaniami „Dni przeciwgruźliczych”. Wybrano komitet honorowy z p. dr. Pałaszem na czele, który podjął się propagandy i kwestowania w dniach od 1 grudnia rb. do 10 stycznia 1934.

— * **SZUBIN.** (15-ta rocznica Powstania Wielkopolskiego.) W związku z nadchodzącą w styczniu 1934 r. 15-tą rocznicą Powstania Wielkopolskiego, połączone z uroczystością poświęcenia sztandaru

KRATKI SĄDOWE

Kombinatorzy
Sąd okręgowy w Poznaniu pod przewodnictwem p. sędziego Woźniaka skazał Brunona Dolskiego i Antoniego Lacha na 7 wzgl. 3 miesiące więzienia za fałszowanie dokumentów, oszustwo i sprzeniewierzenie. Oskarżeni operowali w ten sposób, że jako agenci pewnej firmy wydawniczej czynili fikcyjne zamówienia, adresowali książki pod zmyślonymi adresami a następnie sprzedawali odebrane w ten sposób dzieła na własny rachunek. Straty firmy wynoszą 1.326 zł.

Pierwszemu z oskarżonych zmniejszono karę na podstawie amnestji do połowy, drugiemu umorzono w całości.

Roszak Józef, robotnik z Poznania, odpowiadał przed sądem za to, że w pierwszej połowie r. b. będąc zatrudniony jako woźnica w firmie piekarskiej Jan Zaremby, sprzedawał na własny rachunek zabrane podstępnie z piekarni nadłożone pieczywo, dzieląc się nieuczciwym zarobkiem z zastępcą kierownika firmy Tadeuszem

Rydzyzna

Agencję „Kurjera Poznańskiego” objął p.

Sylwester Skwarski

Stara Drogerja

Rydzyzna, ul. 3 Maja 76

Zamówienia oraz przedpłatę na grudzień i dalsze miesiące prosimy uskutecznić u p. Sylwestra Skwarskiego. Agencja przyjmuje abonament i ogłoszenia po cenach oryginalnych bez żadnych dopłat.

Koła Związku Weteranów Powstań Narodowych R. P. 1914—1919 r., zebrały się zarządy Towarzystw: Powstańców i Wojaków w Szubinie i miejscowe Koło Zw. Weteranów Powstań Narod. R. P. 1914—1919 r. 16 b. m. w lokalu Hotelu Centralnego w Szubinie celem wybrania tymczasowego organizacyjnego Komitetu oraz ułożenia programu uroczystościowego. Z ramienia tych Zarządów wyłonili się tymczasowy Komitet, składający się z 6 członków. W skład tymczasowego Komitetu wchodzi oboje prezesi, sekretarze, skarbnicy i komendant miejscowego Koła Zw. Weteranów Powstań Narod. R. P. Na przewodniczącego tego komitetu wybrano jednogłośnie porucznika rezerwy p. Józefa Andrzejewskiego, a sekretarzem druha Franciszka Maćkowiaka z Tow. Powstańców i Wojaków.

Uprasza się wszystkich uczestników walk w terenie nadnoteckim oraz zainteresowane Towarzystwa o gremjalny udział, oraz uprasza się o zapoznanie ilości delegatów, biorących udział w tej uroczystości, na ręce sekretarza komitetu druha Fr. Maćkowiaka w Szubinie, ul. św. Marcina nr. 7.

Sama uroczystość obchodu odbędzie się w niedzielę, dnia 14 stycznia 1934 r. Program zostanie zapodany w przyszłości.

— * **SKOKI.** (Odebranie łupu złodziejom.) W nocy z 23 na 24 ub. m. dokonano kradzieży z włamaniem do mieszkania p. Marji Samulskiej w Skokach, skąd skradziono pościelę, garderobę, wartości około 600 zł. Dochodzenia posterunku P. P. w Skokach doprowadziły do wykrycia kilku sprawców, których odstawiono do dyspozycji sędziego śledczego przy sądzie okręgowym w Gnieźnie. Odebrany łup zwrócono poszkodowanej.

— Również ujęto sprawcę kradzieży w składzie skór p. R. Oźminowej w Skokach, którym okazał się Stefan Piechowiak z Poznania, który poza tem przyznał się do kradzieży roweru na szkodę p. Ewerta z Skoków. Łupu złodziejowi jednak nie odebrano, ponieważ zdołał go już spieniężyć w Poznaniu.

— (Z kroniki sądowej.) 18 bm. przed sądem okręgowym z Gniezna na sesji wyjazdowej w Wągrowcu odpowiadali za kradzież i włamanie do mieszkania drogomistrza Jaskólskiego Marjan Sz i Andrzej Z z Skoków. Sąd, po przeprowadzonej rozprawie, skazał obydwu po 10 miesięcy więzienia.

— (Przedstawienie.) Klub Sportowy „Wetna” urządził w niedzielę, dn. 26 bm. przedstawienie p. t. „Miłostki ulańskie”, poczem odbędzie się zabawa taneczna.

— * **SREM.** (Z kroniki sądowej.) Sąd okręgowy z Poznania na sesji wyjazdowej w Sremie rozpatrywał szereg spraw karnych. Rozprawom przewodniczył wiceprezes s. o. p. Sosiński, oskarżał podprokurator Baszkowski, M. in. sąd ten skazał Borkowskiego Józefa z Lubiatowa na rok więzienia za nieświadome pozba-

wienie życia człowieka przez niedbalstwo. Stefana Duszyńskiego ze Zbrudzewa, oskarżonego o namawianie swej b. kochanki, Janiny Andrzejak, do spędzenia płodu względnie zabicia noworodka, sąd uniewinnił, dopatrując się zgodnie z wywodami oskarżyciela publicznego w czynach Duszyńskiego jedynie usiłowanego podżegania do przestępstwa.

Jako ostatni zasiadł na ławie oskarżonych Kozłowski Bolesław, rolnik, zamieszkały w Słebowie, pow. znińskiego, b. przedstawiciel firmy samochodowej „Genzel - Motors”. oskarżony o ciężkie uszkodzenie ciała przez wypadek samochodowy. Sąd na mocy zeznań świadków wypadku uniewinnił oskarżonego Kozłowskiego.

— * **ŚRODA.** (Odczyt.) W niedzielę 26 listopada o godz. 18 w Auli Gimnazjum Państwowego prof. Adam Skalkowski wygłosił w ramach Powszechnych Wykładów Uniwersytetu Poznańskiego odczyt inauguracyjny w Środzie p. t.: „Odsiecz wiedeńska”. Wstęp na odczyt 50 gr dla dorosłych, 20 gr dla młodzieży i wojskowych niższych stopni.

— * **TRZEMESZNO.** (Święto Młodzieży) 19. b. m. S. M. P. odchodziło swe do roczne święto ku czci św. Stanisława Kostki. Rano podczas mszy św. młodzież gromadnie przystąpiła do Stołu Pańskiego. Po południu odbyła się uroczysta akademja, której przewodniczył ks. proboszcz Sarniewicz.

— (Przedstawienie) W ubiegłą niedzielę w sali p. Mikulskiego wyprowadził tu tejszy „Sokół” sztukę „Łobuz”. Amatorzy wywiązali się z swych ról dobrze, jedynie publiczność nie dopisała.

— * **TUSZEWO.** (Święto Młodzieży S. M. P.) Podniosła uroczystość Święta Młodzieży obchodziło w niedzielę, dnia 19 b. m., tutejsze Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej. O godz. 8.30 odbyła się uroczysta msza św. i wspólna Komunia św. O godz. 17 w Bursie Bractwa Kurkowego rozpoczęła się uroczysta akademja połączona z wieczornicą ku czci patrona młodzieży św. Stanisława Kostki. Sala przepelniona była po brzegi przez licznie zebranych druhów, gości i sympatyków młodzieży. Słowo wstępne wygłosił druh Szpunt, prezes S. M. P., poczem nastąpił udatny występ chóru S. M. P. pod batutą organisty p. Marijana Stachowskiego. Referat o św. Stanisława Kostce wygłosił treściwie druh Kosmala.

Na zakończenie tej podniosłej uroczystości orkiestra mandolinistów S. M. P.

— * **WYSOKA.** (Święto młodzieży.) Uroczystą akademję święta młodzieży ku czci św. Stanisława Kostki urządzono dnia 19. b. m. w sali p. Stańkiewicza. Za gait akademję ks. patron Tręsko który w serdecznych słowach mówił o znaczeniu święta młodzieży. Przyjęto uroczyste 13 młodzieńców na członków S. M. P. Prezes, p. Borucki wygłosił okolicznościowy referat. Na zakończenie wystawiono żywy obraz „Śmierć Stanisława Kostki”.

— (Nieszczęśliwy wypadek) W ub. poniedziałek w godzinach przedpołudniowych, na ul. Kościelnej wydarzył się nieszczęśliwy wypadek. Przejżdżający samochód spłoszył konie p. Nitca Jana, przyczem cięższe obrażenia odniósł woźnica p. Nitca.

— * **WRZEŚNIA.** (Wykłady publiczne.) Staraniem Akademickiego Koła Wrześnian obdada się we Wrześni powszechne wykłady Uniw. Pozn. Przemawiać będą dnia 26 bm. doc. zast. prof. U. P. dr. Jedlicki „Współczesna Anglja”. 3. 12. zast. prof. U. P. dr. M. Rukserówna „Od Apollina do Buddy”. Wykłady będą urozmaicone przeżroczami, a wygłoszone w auli gimnazjum.

— (Zmiana własności) Właściciel składu bławatów, p. Dużykiewicz, nabył drogą kupna 2 domy przy ul. Sienkiewicza od masy upadłościowej W. Orcholski, Tzew.

— (Czwarte pismo we Wrześni.) Poza „Oredunikiem Wrześnińskim”, „Wiciach Wielkopolskich” i „Echem Gimnazjalnym” wychodzi nowe piśmko p. t. „Nasza Gazetka”. Jest to miesięcznik, przeznaczony dla dzieci szkół powszechnych redagowany i wydawany przez nauczycielstwo tut. szkoły. Treść i forma zewnętrzna tego piśmka podobają się ogólnie.

— * **ZERKÓW.** (Niedozwolone manipulacje.) Odbiorcy „Oreduownika”, odbierający pismo z poczty Mieszków, żala się, że wkłada im się „sanacyjnego” „Rownika Wielkopolskiego”. Zawiadowca poczty w Mieszkowie jest niejaki p. Kaczmarek.

Z POMORZA

— * **BRODNICA.** (Tajemnicze kościotrupy) Między Łąkoszem a Łąkorkiem znaleziono dwa kościotrupy, które spoczywały w głębokości 1 m w ziemi.

— (Skarb ukryty w kopcu.) Pieniądze i weksle na sumę 18 tys. zł, skradzione rolnikowi Kobylińskiemu, znaleziono w kopcu, gdzie je niewyśledzony dotąd sprawca ukrył.

— (Kradzież pieniędzy.) W tutejszym urzędzie skarbowym skradziono p. Pawłowi Rademu z Wrock 2 tys. zł, przeznaczonych na uiszczenie zaległych podatków.

— * **CHOJNICE.** (Wybory do Rady Miejskiej.) Lista Obozu Narodowego Obrony Samorządu otrzymała nr 4 we wszystkich okręgach wyborczych. Posta-

wieni są na tej liście kandydaci ogólnie znani i szanowani wśród społeczeństwa, przede wszystkim ludzie uczciwi i czystych rąk, którzy mają na oku li tylko dobro miasta i obywateli. To daje pełną gwarancję zupełnego zwycięstwa listy Obozu Narodowego.

— (Straż pożarna i wybory do Rady Miejskiej.) Obecny komendant straży pożarnej ochotniczej p. Kaźmierski kandydat na radnego z listy „sanacyjnej”, uważał za stosowne prowadzić agitację partyjną wśród strażaków aby głosowali na listę „sanacyjną”. Strażacy świadomi swego obowiązku obywatelskiego wyttumaczyli swemu komendantowi, iż głosować będą według własnego sumienia, nie zaś według nakazu. Straż pożarna bowiem subwencjonuje nie „sanacja” i komendant, lecz obywatelstwo miasta.

— (Z sali sądowej.) Robotnik Lucjan Wanderski z Tucholi skazany został za zniewolenie niejakej H. M. z Tucholi na półtora roku więzienia.

— * **DZIAŁDOWO.** (Wandalizm.) Ubiegłego tygodnia wycięli jacyś osobnicy w lesie właściciela majątności M. Turza przeszło 500 młodych drzewek świerkowych, które pozostawili na miejscu. Policja wpadła na trop sprawców i ujęła ich. Wandyale przyznali się do winy i oświadczyli, że czynu dopuścili się z zemsty. Sprawę skierowano do sądu.

— * **GRUDZIĄDZ.** (Ze statystyk pocztowych.) W październiku b. r. wysłano z Grudziądza 951 751 listów, a nadeszło 338 435. Przesyłek poleconych nadano 13.428, nadeszło 12 333. Paczek bez podania wartości nadano 3.635, nadeszło 7.157. Przekazów pocztowych i telegraficznych nadano 7.044, nadeszło 8.574. Na ogólną sumę 1 027.840 zł. Rozmów telefonicznych miejscowych było 406.247, międzymiastowych 2 090. Dzienników w prenumeracie nadano 323 825, nadesłano 54 232. Czasopism 269.770, względnie 14 207.

— (Kurs harcerski dla nauczycieli.) W szkole powszechnej im. Marcinkowskiego odbył się kurs dla wodzów i kandydatów na wodzów zuchowych. Uczestniczyło w nim 45 osób. Kursem kierował instruktor p. Adamski z Torunia.

Proces proboszcza Zielonejwsi

Z Ostrowa donosi (n): Przed sądem apelacyjnym w Ostrowie toczył się w tych dniach proces przeciwko ks. prob. Nowackiewiczowi z Zielonejwsi, oskarżonemu o rozszerzanie wiadomości, mogących wywołać niepokój publiczny. Czynu inkryminowanego miał się dopuścić podczas kazania w dniu 3 maja rb.

Sąd I. instancji w Rawiczu skazał ks. Nowackiewicza na 4 miesiące aresztu z zawieszeniem na 2 lata, 300 zł grzywny i ponoszenie kosztów sądowych.

Po przeprowadzeniu ponownej rozprawy przed sądem apelacyjnym ogłoszono wyrok, oddalający apelację i podtrzymujący karę z I. instancji.

Zniesienie soboty angielskiej w Łodzi

Z Łodzi donosi (z.): Nowa ustawa z dnia 22. III. 1933 r. (Dz. U. R. P. 27, poz. 227) zmieniająca przepisy ustawy z dnia 19. XII. 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu, wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1934 r. Wobec zbliżenia się terminu w odpowiedzi na pytania zw. przemysłowych minister opieki społecznej wyjaśnił, że przepisy nie wchodzi w życie automatycznie z mocy samych przepisów ustawy, lecz mogą być wprowadzone na terenie poszczególnych zakładów z zachowaniem odpowiednich przepisów.

Wobec tego wszystkie związki przemysłu włókienniczego: 1) Zw. Przemysłu Włókienniczego w Państwie Pol. 2) Krajowy Zw. Przem. Włók (średni przem.), 3) Zw. Wojew. Farbiarń i Wykończalń, 4) Stowarzyszenie Fabrykantów, 5) Zrzeszenie Przędzalń, 6) Związek Zarobkowych Farbiarń, 7) Związek Zarobkowy Przem. Włó-

kienniczego po uzgodnieniu tekstu z Inspektorem Pracy wystosowały okólnik pod adresem robotników, w którym wypowiada się pracą na okres 14 dni, poczem robotnicy przyjęci zostają od dnia 1 stycznia 1934 r. na nowych warunkach.

W pierwszym rządzie wprowadzony zostaje 48 godzinny tydzień pracy (zamiast 46 godzinnego) przez co zniesiona zostaje angielska sobota. Wynagrodzenie za godzinę nadliczbowe zostaje zmienione. Za pierwsze dwie godziny nadliczbowe robotnik otrzymuje dodatkowo 25 proc. normalnego zarobku, za dalsze nadgodziny oraz za pracę w niedzielę i święta po 50 proc. dodatkowo normalnych zarobków. Wprowadzenie nowych przepisów w przemyśle włókienniczym, tudzież najprawdopodobniej w handlu i rzemiośle nastąpi z dn. 1 stycznia 1934 r.

Chłopi nie dopuścili do licytacji

Z Konina donosi (kt.): Przy ściąganiu zaległych podatków od gospodarzy wsi Głodna gm. Brzeźno, sekwestратор urzędu skarbowego zwrócił się do kilku mieszkańców wsi, przyglądającym się jego czynnościom, z prośbą o pomoc celem wyprawdzenia z obory bydła, za jętego jednemu z gospodarzy. Chłopi odmówili pomocy, przysierając nawet groźną postawę, co zmusiło sekwestratora Dębowskiego do powrotu do Konina.

W parę dni potem wysłał sekwestrator robotnika Bolesława Nowierskiego

Z BYDGOSZCZY

— **Tow. Przyjaciół Sztuk Pięknych** urządził co rok losowanie między członków pewnej ilości zakupionych w tym celu dzieł sztuki. W tym roku losowanie odbędzie się w połowie grudnia i obejmie 30 obrazów i akwafort malarzy bydgoskich i pomorskich. Ponieważ prawo do udziału w losowaniu mają tylko ci członkowie To-

Piękne ciało pociąga Piękna cera przykuwa

Nikt nie potrafi się oprzeć urokowi wdzięcznej postaci, tem mniej zaś powabowi miękkiej jak aksamit skóry.

Piękne kobiety całego świata używają mydła Palmolive, wyrabianego ze słynnych olejków piękności, owoców oliwnych, palm i orzechów kokosowych. Obfita pianą mydła Palmolive przenika głęboko w pory i zmywa je łagodnie a jednocześnie dokładnie — nadając twarzy ów świeży wygląd, który jest i był zawsze największym powabem i najcenniejszym darem młodości.

Niech Pani używa mydła Palmolive nie tylko do pielęgnowania twarzy, lecz również całego ciała, a odczuje Pani z rozkoszą jego ożywczy skutek.

Colgate-Palmolive, Sp. z o.o.

Wyrób polski

la apteki Pod Aniołem Hipolita Wallichta, majora rezerwy W. P., zmarłego w wieku lat 49.

— **Rozprawa o zabójstwo.** Po raz wtóry zasiadł przed sądem okręgowym w Bydgoszczy jako oskarżony o zabójstwo p. Andrzeja Wyssogota - Zakrzewski, właściciel Jastrzębia pod Bydgoszczą. Dwa lata temu p. Zakrzewski oskarżony był o to, że zabił parobka folwarcznego, który rzucił się na niego z widłami. Wówczas sąd p. Z. zwolnił od winy i kary. Obecna rozprawa toczy się o zabójstwo robotnika folwarcznego za to, że w ordynaryjny sposób ubliżył siostrze p. Zakrzewskiego, która jest współoskarżona o namawianie brata do zabójstwa. Sąd wobec niestawienia się p. Zakrzewskiej odroczył rozprawę do połowy grudnia.

— **Śmierć wskutek przejechania.** Przed jakimś czasem donosiliśmy o przejechaniu przez rowerzystę 77-letniej staruszki Marii Siewierskiej. Obecnie dowiadujemy się, że nieszczęśliwa ofiara wypadku po kilku dniach zmarła z powodu wstrząsu mózgu, doznanego w czasie wypadku.

— **Do właścicieli domów.** Urzędy Skarbowe zwracają uwagę na fakt, że nie wszyscy właściciele domów zwrócili do 15 bm. wypełnione formularze dla podatku dochodowego z nieruchomości. Urzędy Skarbowe przedłużyły ostateczny termin złożenia tych cyrkularzy do 27 bm. Po tym terminie zastosowane będą sankcje karne.

— **Przy pracy złamał nogę.** W piątek w południe zawieszano telefonicznie bydgoskie Pogotowie do Oplawca, gdzie robotnik leśny Teodor Rasch, potknąwszy się podczas pracy, doznał złamania nogi.

— **Zaginiony.** Stanisław Kujawa, zamieszkały przy ul. Konopnej 15, wyszedł z domu 11 listopada na defiladę i więcej nie wrócił. Osoby, mogące dać wyjaśnienia, gdzie przebywa zaginiony lub co się z nim stało, proszone są o stawienie się w komisariacie IV P. P., przy ul. Toruńskiej, Stanisław Kujawa ur. w r. 1896 w Będzitolwie, pow. inowrocławskiego, ubrany był 11 listopada w granatowe ubranie, czarne trzewiki, czarny płaszcz i popielaty kapełusz.

— **Dyżury aptek:** Od 20 — 26 listopada apteka Centralna (ul. Gdańska) i Pod Lwem na Okolu.

Od 27 listopada — 3 grudnia apteka Piastowska (Pl. Piastowski) i apteka Pod Orłem przy Starym Rynku.

Cedula Giełdy Zbożowej i Towarowej

w dniu 25. 11. 1933 r.

Warunek: handel hurt., ład. wag., dost. bież. za 100 kg w złotych:

Ceny transakcyjne: żyto 120 tonn par. Bydgoszcz 14,50—14,57; owies 15 tonn par. Bydgoszcz 13,50; groch polny 15 tonn par. Bydgoszcz 19,00.

Ceny orientacyjne: żyto, pszenica, o-

wies, jęczmiona bez zmiany; gorczyca 32,00—34,00; groch Viktr. 22 00—24,00.

Reszta notowań bez zmiany.

Ogólne usposobienie spokojne.

Transakcje na odmiennych warunkach: żyta 642 tonny, pszenicy 157 tonn, jęczmienia brow. 75 tonn, przem 363 tonn, owsa 60 tonn, maki żytniej 92 tonny, pszennej 22 tonny, grochu Viktr. 30 tonn. Folgera 27 tonn, peluski 57 tonn, wyki 48 tonn, wyłoków suszonych 30 tonn, gorczyca 11 tonn, ziemniaków fabrycznych 45 tonn.

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

ZYCIE KULTURALNE

JUTRO ZACZYNA SIĘ TYDZIEŃ KSIĄŻKI

Całotygodniowa propaganda książki polskiej, zatytułowana Tygodniem Książki, rozpoczyna się jutro w niedzielę, 26 bm. i potrwa do 3 grudnia. Donosiliśmy już o niektórych imprezach, jakie przedsięwzięcie wojewódzki komitet Tygodnia w Poznaniu, w szczególności o konkursie na wiersz o książce (nr. 539 „Kurj. Pozn.”) oraz o zbiorowym odczycie o książce (nr. 541). Dzisiaj możemy poinformować czytelników o dwóch wystawach książek, jakie organizuje sekcja wystawowa komitetu, zostająca pod przewodnictwem dyrektora Biblioteki Raczynskich, dr. Andrzeja Wojtkowskiego.

Jedną z tych wystaw, nosząca nazwę: Wystawa Książki Współczesnej, odbędzie się w sali wydziału lekarskiego

Jubileusz księgarski. Z Warszawy piszą nam: W czasie Tygodnia Książki Polskiej obchodzi Związek Księgarzy Polskich uroczyste 25-lecie swego istnienia. Obchód odbędzie się w pierwszym dniu Tygodnia, tj. w niedzielę, 26 listopada b. r. w gmachu Stowarzyszenia Techników o godz. 17 m. 30. Prócz przemówień okolicz-

go Tow. Przyj. Nauk przy ul. Mielżyńskiego 26. Obejmować będzie książki współczesne z rozmaitych gałęzi wiedzy, znajdujące się w handlu księgarskim. Obsyła tę wystawę nasze księgarstwo. Wystawa otwarta będzie w poniedziałek, dnia 27 listopada o 11 przed południem.

Drużną wystawą jest urządzana przez bibliotekarzy i nosi nazwę: Retrospektywna Wystawa Pięknej Książki Polskiej. Odbędzie się ona w Muzeum Wielkopolskim. Okazów dostarczą zbiory, znajdujące się w bibliotekach poznańskich. Wystawa ta obejmie piękne książki polskie, począwszy od wieku XV. do naszych czasów. Otwartą będzie we wtorek, dnia 28 listopada o godzinie 11.

nościowych program uroczystości wypełnią: wręczenie dyplomów członkom honorowym Związku Księgarzy Polskich, referat prezesa honorowego, G. Wolfa, p. t. „Z dziejów dwudziestopięcioletniego Związku Księgarzy Polskich” i referat p. t. „Rola księgarza w życiu kulturalnym kraju”.

TEATR

„Dziady” schillerowskie w Wilnie. Piszą nam z Wilna (zw): W teatrze na Poluance powtórzył p. L. S. Schiller swoją lwowską inscenizację „Dziadów”. Wilno można powiedzieć jednomyślnie odrzuciło sposób, w jaki potraktował p. Schiller miekiewiczowskie arcydzieło. Zarówno „Słowo” (gdzie bardzo surową ocenę zamieścił prof. Limanowski, swego czasu kierownik „Reduty”) jak „Dziennik wileński” podkreśliły, że z wyjątkiem paru scen udatniejszych, cała rzeczka „monumentalna” koncepcja p. Schillera jest błędna i do „Dziadów” zastosować się nie da. Premierę poprzedziła konferencja propagandowa p. Schillera na „środkie literackiej”, oraz energiczna reklama na inne różne sposoby, lecz okazała się bezskuteczna.

MUZYKA

Marja Kurenko w Poznaniu. Słynna śpiewaczka rosyjska, która przebywa stale w Ameryce a teraz odbywa tournée po Europie, wystąpi dzisiaj w operze poznańskiej. P. Kurenko, sopran liryczno-koloraturowy, odśpiewa partję Gildy w Verdiego „Rigolecie”.

Artystki poznańskie w Warszawie. P. Klara Kaulfussówna (skrzypaczka) oraz p. Hanna Dziewińska (sopranistka) wystąpiły w Warszawie z koncertem który zyskał najczulsze przyjęcie. Młodym artystkom akompanjowali p. prof. Ludwika Marek-Onyszkiewiczowa oraz prof. Sauer.

POLONICA ANGIELSKIE

Balucki po angielsku. P. Elżbieta Munk Clark, która od paru lat przebywa w Krakowie na studiach polonistycznych, przełożyła krotkość Baluckiego „Dom otwarty” na język angielski. Rękopis został oddany jednej z firm wydawniczych w Nowym Yorku i ma się tam ukazać w zbiorze dzieł scenicznych noszącym nazwę „Najlepsze komedje świata”. P. Clark, jak donosiliśmy już, jest tłumaczką „Profesorki i Laodamji”, zamierza też przełożyć „Wesele”.

REDAKTOR „SŁOWA”

Z Warszawy piszą nam (tw): Wśród wspomnień sienkiewiczowskich, jakie pojawiły się z okazji rocznicy zgonu, warto zanotować jedno podane przez nieocenionego Adama Brezję. Nestor ten dziennikarzy warszawskich, istna skarbnica wiadomości i wspomnień, pamięta czas, kiedy Sienkiewicz był redaktorem „Słowa” i drukował w niem, pisząc z feljtonu na feljton „Ogniem i mieczem”. Adam Brezja, dodajmy, przybył do Warszawy z Wielkopolski przed wielu, wielu laty (mniejsza o to, ile ich było) i już się z nad Wisły nie ruszył. A z owym wspomnieniem było tak:

Redakcję „Słowa” prowadził był właściwie nie Sienkiewicz, zaabsorbowany swoją pracą twórczą, lecz Władysław Olędzki, wyborny dziennikarz, eksponent z r. 1863, nazywany w redakcji „majorem”, chętny narrator swych przygód z powstania styczniowego. Sienkiewicz doszedł był do momentu w którym Zagłoba, schwytany przez Bohuna na pijanym weselu, uległ związaniu w kij i wrzuceniu do chlewa. Szło Sienkiewiczowi o opisanie sposobu, jakim Zagłoba z więzów się wydobywa. Zagadnięty o „wiązanie w kij” Olędzki z miejsca zapewnił, że sam był w ten sposób związany przez Moskali w r. 1863, lecz się uwolnił i wszystkich zarabiał.

— No, to pokaż jak się to robi — przerwał Sienkiewicz.

I w pokoju redaktorskim odegrała się

„HALKA” W SZWAJCARJI

Berno szwajcarskie, w listopadzie.

Pamiętam, gdy przed kilkunastu laty wśród licznych dyskusyj na temat propagowania oper polskich za granicą mówiło się o Moniuszce, kwestja „Halki” stawała pod znakiem zapytania: czy rzeczywiście jest to dzieło „na eksport”? Wątpliwości, jakie sam miałem w tym względzie, zostały po premierze berneńskiej najzupełniej rozwiane. Słuchanie muzyki Moniuszki, oraz powodzenie premjery przeobraziło mnie, że „Halka”, wykonana odpowiednio, może rościć sobie prawo należenia do repertuaru wszechświatowego — a obecnie może to osiągnąć łatwiej, niż przed dwudziestu czy trzydziestu laty.

Brzmi to nieco paradoksalnie ale jest faktem. Wobec osłabionej dziś wiary w jedynobóstwo Wagnera, wobec powrotnej fali — nawet w Niemczech — miłości do Verdiego, wobec wzmoczonej w ostatnich czasach i prawie powszechnej reakcji przeciwko zbroczeniom atonalno-schönbergowskim i rozbudzonej tęsknocie za „melosem”, której się nawet Strawiński oprzeć nie może — dzieło Moniuszki, zrodzone z potężnym melodyjnym talentem może dziś „znowu” zacząć liczyć na powodzenie. „Halka” powodzenie to w Bernie w pełni zdobyła.

Ale trzeba też przyznać, że wykonanie opery było świetne. Dyrygent Kurt Rothenbühler, reżyser Sachse (b. generalny intendent opery hamburskiej), soliści, chóry, orkiestra opracowali swe zadanie widocznie „con amore” i wszyscy byli na wysokości zadania. Jeżeli oczywiście mazur nie mógł być odtańczonym „po polsku” to trudno się temu dziwić. Zato chóry opery, wzmocnione przez „Bernner Männerchor” (tak jakby nasze poznańskie „echo”) oraz równie świetny zespół żeński „Damenchor” dały popis koncertowy. Nie pamiętam, abym kiedykolwiek w życiu słyszał tak cudownie, jak w Bernie cieniowane i brzmiące chóry góralskie z III aktu.

Złożyło się szczęśliwie, że pierwszym tenorem opery berneńskiej jest p. Wiktor Bręg (dawniejszy artysta opery warszawskiej), który sam znakomicie śpiewał Jontka i mógł niejedną

radą służyć wykonawcom. Jontek święcił prawdziwy triumf; „Szumią jodły” musiało być bisowane (nb „bis” odśpiewał artysta po polsku). Halką była pierwszorzędną śpiewaczka i aktorka pani Weber-Bräger. A nie należy sobie wyobrażać, aby powodzenie „Halki” trzeba zawdzięczać obecności na widowni (zapelnionej zresztą do ostatniego miejsca) garście kilkudziesięciu Polaków. Dość było rzucić okiem po sali, aby się przekonać, że cała publiczność — rozentuzjasmowana — bije brawa.

Potwierdzenie sukcesu znalazło zresztą jednomyślny wyraz w prasie. Najpoważniejszy krytyk dziennika „Der Bund” przyznając, że nie znał dotąd nazwiska Moniuszki, poświęcił „Halcę” głęboko ujęty, syntetyczny artykuł, w którym charakteryzuje artystyczną wartość tej „National-Oper”, a przepojonej w muzyce polskim rytmem; rytm ten odnajduje krytyk zarówno w tańcach, jak w ustępach lirycznych i w dramatycznych momentach chóralnych, „z czego wynika” pisze w konkluzji, „jedność, tak silnie w całości panująca, że niekiedy ustępy, noszące piętno mody z lat pięćdziesiątych, stają się zupełnie bez znaczenia”. Kończy zaś swe sprawozdanie słowami: „Jest to kompozycja szlachetna, o gorącym sercu (warmherzig), to też za przyjęcie jej do repertuaru naszej sceny musimy być jej dyrektorowi szczerze wdzięczni”. Jakżeby się cieszył, czytając te słowa, Syrokomla, który na kilka dni przed premierą „Halki” w Warszawie w 1858 r. przepowiadał jej europejskie powodzenie...

Po przedstawieniu, na którym był obecny również Prezydent Związku Szwajcarskiego p. Schultess, pp. Modzelewscy przyjmowali w salach poselstwa liczne grono gości. Do późna w noc omawiano wrażenia z „Halki”, za którą w ślad, na przyszły sezon, ma podobno podążyć „Manru”. Należy też podkreślić z uznaniem pomoc, z jaką nasze poselstwo przyczyniło się do umożliwienia premjery, dostarczając dyrekcji teatru berneńskiego materiały nutowego oraz kostjumów wypożyczonych przez operę warszawską.

Dr. Henryk Opieński.

STANISŁAW RACZYŃSKI W IKS-ie

Grafikę Raczyńskiego pamięta Poznań z wystawy zbiorowej, urządzonej w Towarzystwie Przyjaciół Sztuk Pięknych przed kilku laty. Lecz od tego czasu artysta postąpił znacznie naprzód, zasób jego wiedzy technicznej wzbogacił się, a również pomysłowość w tematach znacznie się powiększyła. Obserwując fakturę jego płyty drzeworytniczej, zauważyć możemy, że pokazuje teraz większą rozmałość w sposobie cięcia kreski, bogatsze zróżnicowanie jej charakteru, bardziej kontrastowe działanie plam czarnych i białych, wreszcie dojrzały rysunek i ciekawiej pomyślane kompozycje.

Na plan pierwszy wysuwa się z tematów sportowych „Knock-out” do brems skomponowaniem całości, a przede wszystkim ruchu samej postaci i jej dosadnej plastyki. Również oświetlenie przeprowadzone bardzo efektownie. W „Skoku wwyż” rysunek zawodnika jest nieco manieryczny. Typ silnej, zdrowej postaci wprowadza też artysta do innych tematów; np. w planszy „Obfitość”, kobieta, niosąca na ramieniu kosz z owocami, ma silną plastykę rzeźbiarskiej prawie bryły. Drzeworyt ten jest może najbardziej konsekwentnie i przekonująco przeprowadzony, a przytem oryginalnie skomponowany: artysta ustawił pion postaci arytmicznie w stosunku do poprzecznie na ukos biegnących linii krajobrazu, chmur i zapaski na biodrach. Jest to pomysł szczęśliwy.

Z tematów religijnych „Chrystus” pociąga w części górnej kompozycji efektowną aureolą światełek, a w dolnej pomysłowym kontrastem spokojnego krajobrazu i ornamentu dzikiej róży. Mądrze wykorzystał tu artysta tło krajobrazowe, które w średniowieczu grawirowano na srebrnych płytach, służących za tło krucyfiksowi. Podobnie subtelnym i z piętyzmem rysowanym ornamentem wyposażył artysta nastrojową i piękną brązowym kolorem stonowaną „Madonę”. Tryptyk „Świt, dzień i noc” jest kompozycją, której załączka należy szukać —

bez ujmy zresztą dla autora — w słynnych ilustracjach Wyspiańskiego do Iliady. Odnosiłoby się to przede wszystkim do dwóch części bocznych, zdaniem mojem najlepszych. Cechują je stosunkowo duża prostota w drzeworytniczej fakturze, pomysłowa kompozycja i szlachetne ustosunkowanie plam ciemnych do jasnych. Całość drga ruchem i rozmachem młodego temperamentu.

Raczyńskiego uważać należy za zdolnego i kulturalnego grafika; tein samem wymagania stawiane jego artystycznej robocie muszą pozostawać w prostym stosunku do talentu czyli powinny być poważne. Ma on — odrzuć to można zauważyć — dużą łatwość i biegłość w cięciu dłutkiem. Stąd może pochodzi pewna dorywczość czy też pośpiech w pracy i stąd wynikają tu i owdzie pewne niedociągnięcia. Charakter kreski czasami się powtarza i miejscami przechodzi w schemat. — Można mieć również pretensje że np. niezbyt sumiennie przemysła traktowanie chmur w krajobrazie, w stosunku do postaci, co powtarza się dość często. Widzimy to np. w planszy „Obfitość”. Realistycznie pojętą postać kobiecą i fragmenty krajobrazu rozrywa olbrzymia bania chmury, zamknięta niezbyt szczęśliwie w kształt elipsy, nieodpowiednio przytem w swej jasnej plamie przestylizowanej. Problem połączenia chmur z postacią ludzką szczęśliwie rozwiązał artysta w drzeworycie nr. 17. Pętlono wiatrem chmury łączą się w całość jednolicie rytmiczną z trzema postaciami. Ma się rozumieć, że mimo tych zastrzeżeń i mimo nieznacznych obcych wpływów ogólny dorobek artysty sumuje się w całość poważną i godną uznania.

Wystawę uzupełniają „Groteski”. Jest rodzaj plastyki, produkowanej z papieru, bądź też z dwubarwnej blachy. Jest w tych zabawnych głowach dużo pomysłowości i dowcipnej stylizacji natury.

J. Mroziński

KRAJOZNAWSTWO

Zimą krajoznawcy zwiedzają Poznań. Oddział poznański Polskiego Tow. Krajoznawczego urządza od paru lat periodyczne wycieczki po najważniejszych pomnikach architektonicznych naszego miasta. Odbywają się one pod wykwalfikowanym przewodnictwem, dzięki czemu uczestnicy otrzymują fachowe objaśnienia i odnoszą ze zwiedzania istotną korzyść. Dzieje się to głównie w zimie, wtedy bowiem warunki klimatyczne nie pozwalają na dalsze ekskursje poza miasto. Cykl takich wycieczek po Poznaniu zaczyna się w tym roku dnia 3 grudnia (w niedzielę) i będzie kontynuowany w każdą niedzielę następną aż do 25 lutego. Przed każdym zwiedzaniem będzie program szczegółowy ogłaszany w prasie i przez radio. Wycieczki te mają z każdym rokiem większy sukces i pomyślniejsze rezultaty kulturalne, gdyż coraz więcej osób interesuje się zabytkami Poznania i pragnie je gruntownie poznać. Sezon obecny niezawodnie przewyższy poprzednie frekwencją uczestników.

NAUKA

Z Pol. Akademji Umiejętności. Wydział filologiczny odbył posiedzenie z referatem prof. T. Sinki p. t. „Ostatnia obrona autentyzmu pseudo-eurypidowego Reosa” i doc. dr. M. Brahmera w poezji włoskiej”.

VARIA

„Białe róże”. Dom Książki Polskiej wydał w nowej edycji powieść dla młodzieży, napisaną przez p. Helenę Zakrzewską, a noszącą powyższy tytuł. Rozchwytanym wydań poprzednich jest zrozumiałe dla każdego, kto weźmie w rękę to przepiękne opowiadanie, osnute na tle wojny z bolszewikami. Bohaterami jej są dzieci, skautci... Wszyscy wiemy, że to nie poezja ale najprawdziwsza prawda, a poezją jest tylko jej ujęcie. Każde starsze dziecko polskie powinno mieć w ręku ten hymn o miłości Ojczyzny, bohaterstwie i poświęceniu. (In)

JAKO PAN ZAGŁOBA

cała scena uwiezionego w chlewie Zagłoby. Olędzki rzucił się na podłogę. Wzdłuż jego szczegółowych wskazówek zgieto mu kolana pod samą brodę, przeciwnięto pod niego kij i ręce do kija mocnym sznurcom przywiązano. Olędzki zaczął kołysać się na plecach, aż powoli dotarł do stojącej w pokoju otomanki. Wtedy dopoty stukał końcem kija o drzewo, aż kij się wysunął i upadł na podłogę. „Major” był wolny, cała redakcja dała mu brawo a Sienkiewicz go uściskał.

A w kilka dni — kończy Brezja — ukazała się w felietonie „Słowa” słynna scena Zagłoby, uwalniającego się więzów Bohuna dokładnie w ten sam sposób, jak to rozegrało się na oczach wszystkich dzieki Olędzkiemu.

**W następnym Dziale:
PARE CIEKAWYCH KSIĄŻEK
przez
dr. Władysława Tarnawskiego.**

Książki nadesłane

Dr med. Ludwik Krzewiński: „Pierwsza pomoc w zatruciach gazami bojowymi”. Lwów — Warszawa, 1933. Książka Atlas.

Zygmunt Nowakowski: „Pułk Krakowa”. Warszawa, 1933. Gebethner i Wolff.

RUCH KOBIECY

pod redakcją: dr. Bożeny Stelmachowskiej.

Dzisiaj wybieramy!

Stoimy w przededniu wyborów. Wobec tego warto raz jeszcze zastanowić się nad ich doniosłością i nad tem, że nietylko mężczyźni, zazwyczaj więcej zainteresowani sprawami ogólnymi, ale i kobiety zobowiązane są do poważnego i odpowiedzialnego ustosunkowania się do wyborów.

Chwila podejścia do urny wyborczej i oddania głosu jest krótka, jednakże decyduje ona o kilkoletnim okresie życia miasta, jego dobrobytu, poziomu kulturalnego jego cywilizacji, miasta, któremu, z powodu wysunięcia daleko na zachód przypada rola produkująca w rozwoju nowoczesnym.

Pamiętamy o tem, że dotychczas wolno nam było niejednokrotnie poczuwać się do słusznej dumy z powodu zewnętrznego wyglądu Poznania i z powodu ducha zdrowego i postępo-

cofnął się z drogi nowoczesnego postępu, żeby nie zamierło w nim życie handlowe i przemysłowe, żeby przesuwała się wciąż przez miasto fala przyjezdnych i żeby stali mieszkańcy mogli być spokojni o swoje warsztaty pracy, trzeba koniecznie, aby rządy miasta znajdowały się w rękach odpowiednich, żeby rada miejska składała się z ludzi sumiennych, doświadczonych, poczuwających się do odpowiedzialności za rozwój pomyślny miasta i powodzenie życiowe jego obywateli.

W skład dotychczasowej rady miejskiej m. Poznania wchodziły od lat szeregi również i kobiety, które brały czynny udział w pracach wszystkich niemal komisji, dając świadectwo konkretnej działalności kobiecej i dodatnim wpływem jakie wywierają potrafią.

Na naszych listach kandydackich przy obecnych wyborach znajdują się znów liczne nazwiska kobiece. Możemy więc z pełnym spokojem oddać głosy nasze, ponieważ będziemy miały pewność, że wybierane przez nas kandydatki na radne bronieć będą i nadal, tak, jak to czyniły dotychczas, słusznych interesów warstw kobiecych Poznania.

Przed nową radą miejską leżą ogromne, bardzo nieraz trudne zadania do spełnienia. Trzeba kobietom zapewnić pracę i płacę odpowiednią na poszczególnych placówkach, czy to w handlu i przemyśle, czy w innych dziedzinach zarobkowych. Trzeba matkom pracującym zapewnić opiekę społeczną, zabezpieczenie w chorobie i na starość. Trzeba dzieci dożywiać w szkołach, podtrzymać schrony ogrzane na zimę dla młodzieży i żłóbki i ochronki dla ubogiej dziatwy. Trzeba przede wszystkim starać się o budowę tanich i wygodnych mieszkań dla rodzin robotniczych, a równocześnie nie zaniedbać również i placówek kulturalnych, jak czytelnie, czy muzea, które świadczą o poziomie Poznania, któremu tak niesłusznie zarzuca się nieraz brak zainteresowania dla spraw duchowych. — Sprawy te wszystkie są złożone i trudne przy obecnym kryzysie i powszechnym braku gotówki, a przecież mimo wszystko, mimo bezrobocia, które w tej chwili gnębi świat cały, trzeba dążyć do tego, żeby każdy obywatel miasta i każda jego obywatelka znaleźć mogli pracę dla siebie odpowiednią i zabezpieczającą byt poszczególnym rodzinom. O wszystko to zdbać będą wybrane przez nas radne miejskie, jeśli tylko staniami licznie do wyborów i przeprowadzimy do rady miejskiej te osoby, do których mamy pełne zaufanie.

Dla uprzytomnienia sobie raz jeszcze w przededniu wielkiej, poważnej chwili wyborów osób przyszłych radnych podajemy poniżej ich nazwiska:

- Grossmanówna Helena, posłanka Okręg II. Stare Miasto.
- Smoczyńska Anna, kupiec Okręg III. Śródmieście.
- Woźnicka Julia, urzędniczka prywatna Okręg III. Śródmieście.

- Hedingerowa Jadwiga, Okręg III. Śródmieście.
- Wrzesińska Jadwiga, Okręg V. Ul. Półwiejska, część Wildy.
- Pogorzelska Stefanja, Okręg VII. Część Łazarza i Jeżyc.
- Dąbrowska Zofja, żona profesora U. P. Okręg VII. Część Łazarza i Jeżyc.
- Pajchłowa Marta, Okręg VIII. Łazarz, Górczyn.
- Domagalska Helena, Okręg VIII. Łazarz, Górczyn.
- Pawłowska Teodora, radna miejska Okręg IX. Jeżyc.
- Cylichowska Marta, Okręg IX. Jeżyc.
- Wolska Władysława, Okręg IX. Jeżyc.

Mamy więc razem dwanaście nazwisk kobiecych na naszych listach wyborczych. Od kobiet, których liczba znacznie przeważa w mieście, od kobiet wybierających świadomie i z pełnym poczuciem odpowiedzialności za dokonywaną akcję obywatelską, zależeć będzie, czy ustanowione kandydatki zostaną wybrane i czy wejdą w skład nowej Rady Miejskiej.

Wycinanki gwiazdkowe

Hasło nabywania wyrobów własnych i krajowych jest zawsze dla nas aktualne, specjalnie jednak nabywa znaczenia w okresie wzmożonych zakupów, w erze przedgwiazdkowej. Wówczas przedewszystkiem narzuca się konieczność zastanowienia się nad wywozem towarów własnych, a przede wszystkim tych, które odznaczają się wybitną swojskością.

Jest w wielu domach zwyczaj, że już kilka tygodni przed świętami gwiazdkowymi zasiada młodzież do klejenia ozdób choinkowych. Są to nieraz własne, piękne pomysły, malatury, wycinanki i t. p. Ozdoby te spożytkowane bywają dla domów własnych, bardzo jednak często stają się darami przeznaczonymi dla ubogich, często dla różnych organizacji, które urządzają obchody gwiazdkowe dla biednych. — Tym wszystkim imprezom przychodzi obecnie w pomoc arkusze kolorowe z ozdobami choinkowymi wydane przez firmę „Atlas”

Ozdoby te noszą wybitne cechy swojskości, nadają się nadzwyczajnie dla wycinania ich a zawierają mnóstwo motywów artystycznych, zaczerpniętych z twórczości ludowej. — Jest np. w serji I zespół barwny sześciu tańczących dziewczyn w ludowych strojach, motyw pawiego pióra wyzyskano szczęśliwie dla rogu obfitości, kwiat lilji dla wszelakiego rodzaju koszyczków, ozdoby serdaka góralskiego przeniesiono na male skarbceczki z odpowiednim napisem, ludowe kogutki zdobią jakiś inny wisiorzek choinkowy, a oset górski saneczkę.

W serji II mamy talerz góralski, gwiazdę złotą, pięknie pomyslaną z wyzyskaniem motywem z sosrębą chaty góralskiej, spiniki z góralskich pasów, czerpaki, ceramikę huculską itd.

Serje te zasługują na jak najszerze rozpowszechnienie, wśród młodzieży, organizacji, oraz wśród wszelkich osób, które prowadzić będą akcję gwiazdkową dla biednych.

Zyczyłoby sobie jednak należało, aby przyszłe serje ozdób choinkowych przyniosły inne motywy także, a mianowicie te, które już jako częściowo wygasłe trud. o spotkać po miastach i miasteczkach naszych, które jednak żyją w zapadłych wioskach wśród ludu, mianowicie byłoby rzeczą niezmiernie ważną dać serje ozdób z

dziedziny zdobnictwa, stroju i haftu wielkopolskiego. Góralszczyzna jest cprawda barwniejsza, ale zato bardziej i lepiej znana, publikowana też już wielokrotnie. Nasze zdobnictwo ludowe, wielkopolskie natomiast zawsze jeszcze czeka na artystę lub zamilowanego etnografa, któryby je opracował.

Z Tow. Ziemianek Wlkp.

Rekolekcje Sodalicji Pań Ziemianek rozpoczynają się w niedzielę, 3 grudnia b. r. o godzinie 18 w kaplicy św. Józefa. Zakończenie w czwartek 7 grudnia, o godzinie 9 rano w kaplicy sodalicycznej.

Związek Obrony Przemysłu Polskiego w Poznaniu nadsyła nam następujący komunikat: Donosimy uprzejmie, że wzorem lat ubiegłych urządzamy w Poznaniu w okresie od 3—10 grudnia r. b. „Tydzień Propagandy Przemysłu Polskiego”. W tym okresie, jako w okresie przedgwiazdkowym, kiedy dokonywane są większe zakupy chcielibyśmy zwrócić uwagę szerokiej mas naszych konsumentów na obowiązek zaopatrywania się możliwie tylko w wyroby polskie. Chcielibyśmy wskazać ogółowi naszego społeczeństwa, że wyroby polskie w niczem nie ustępują zagranicznym, a przeciwnie, niejednokrotnie przewyższają je pod względem jakości i solidności wykonania. Jeszcze na jeden moment pragnęlibyśmy zwrócić uwagę ogółu że przez kupowanie wyrobów polskich, łajemy pracę polskiemu robotnikowi, i temsamem przyczyniamy się do zmniejszenia bezrobocia. — W związku z powyższym prosimy nasze członkinie, aby, o ile w danym powiecie zorganizowany będzie „Tydzień, wzgl. Dzień Propagandy Przemysłu Polskiego” — zechciały czynnie go poprzeć.

Staraniem mogileńskiego Fola Ziemianek odbyły się w Mogilnie 14 i 15. b. m. wykłady higieniczne. Wykładów podjęli się łaskawie pp. dr Truszczyński i dr. Gracj Panie z wielkiem zainteresowaniem wysłuchały tych nader ciekawych i w przystępny sposób podanych referatów, z których wyniosły dużo cennych wskazówek.

Ostatnie zebranie węgrowskiego Koła Ziemianek odbyło się w przewodniczącej p. Melanji Moszczeńskiej w Przysięce i zgromadziło liczne grono pań. Po zagajeniu, w którym przewodnicząca prosi Delegatki poszczególnych sekcji aby starały się swoje działy jak najpomyślniej rozwijać w Kole — omawiano bardzo szczegółowo ankietę jesienną, rozeslaną przez główny zarząd. Tutaj panie stwierdzają, że w powiecie odczuwa się brak Kolek Włościanek, których liczbę trzeba by stanowczo powiększyć. Następuje odczyt p. J. Brzezińskiej p. t. „Wrażenia z wycieczki do Wiednia”, uzupełniony doskonałymi zdjęciami. Po sprawozdaniu z pracy społecznej Ziemianek w powiecie, postanawia się uruchomić bibliotekę okręgową w Kole, z dniem 1 stycznia.

Skarbniczka nasza p. Zofja Tadrzyńska przypominając, aby Kola, które jeszcze dotychczas nie uregulowały składek członkowskiej za rok bieżący — zechciały to jak najrychlejsz uczynić. Wpłaty prosimy uskutecznić na następujące konto: Zofja Tadrzyńska, Czerminiek p. Gołuchów, P. K. O, nr. 212-964.

Na światło dzienne

Cechą charakterystyczną europejskiego społeczeństwa powojennego jest jego zdekratyżowanie. Ten ostatni objaw nie nastąpił w idealnym sensie według rozumienia wielu teoretyków socjalnych, gdyż znów jedna warstwa wysunęła się na plan pierwszy, stanowiąc elitę współczesnego społeczeństwa, jest to arystokracja umysłowa czyli t. zw. inteligencja. Nie jest ona jednakże ani dziedziczna ani zamknięta, a rekrutuje się z wszystkich przedwojennych warstw z przewagą stanu trzeciego.

Jest to zjawisko powszechnie znane, jak wiadomą też rzeczą jest to, że takiego stanu rzeczy nie stworzył traktat wersalski, lecz że był on wynikiem długiego, powolnego procesu, którego początki w Polsce sięgają bardzo znanie w nasz. dziejach nietylko pod względem politycznym i strategicznym, ale duchowym i społecznym.

Lata 1030—1831, można powiedzieć, dokonały przegrupowania społeczne-

go. W latach poprzednich (1815—1830) wobec apatii politycznej ludzi szczytowych, w których tragedia r. 1812 za-

korzeniła niezłomną wiarę w potęgę wrogów — na widownię dziejową wstępuje młoda generacja, z podłoża romantycznego chłonąca miłość ojczyzny i wolności, wiarę w siłę swoją i narodu.

Ci młodzi, których dziełem było powstanie r. 1830—31, to przedstawiciele warstw średnich.

Atmosfera gorących dążeń i porywów wpływa silnie na pokolenie niewieście. Rok 1830 jest epokowy dla kobiet polskich; zamknięte w ciasnym kółku życia rodzinnego wypływają w tym czasie na arenę życia politycznego, ogarniają szersze pole myśli i czynu i co za tem idzie rola ich w społeczeństwie się powiększa.

Gdy mówimy o wielkiej roli kobiety w powstaniu, nasuwają się postacie frontowych działaczek, jak Klauzdyna Potocka, Emilia Sczaniecka, Klementyna Hofmanowa i wtedy musimy zdać sobie sprawę, że całemu trudowi, jaki wykonała wówczas kobieta polska, nawet tak niewiędzone pracownice nie poddałyby, gdyby przy nich nie stanęła szara, beziemienna masa.

Pracę swą na rzecz powstania zaczęły kobiety od szycia chorągiewek, haftowania sztandarów i skubania szarpi. Jednocześnie wspierają finan-

sowo ubogi skarb powstańczy; szpalty gazet ówczesnych wypełniają spisy nazwisk ofiarodawczyń; szczydnych darów bogatych arystokratek niewiele znaleźmy, największą rubrykę stanowią składek średniozamożnych, którzy w braku większej ilości gotówki przesyłają swe doraźne lub miesięczne oszczędności. Wkrótce poczęły Polki znosić do Banku swe biżuterje. Zrazu ofiary owe były kłopotliwe, lecz wobec napięty wielkiego stanowiły poważny punkt dochodowy. I znów ciężar spoczywa nie na szumnych ofiarach, lecz na nieskończonej ilości kołczyków, klamer, broszek, pierścionków, aż do obrączki i napastrka ubogiej szwaczki.

Formacje pułków nowych, pobyt żołnierzy, dawały sposobność przekupkom i radczyniom do okazania szczydnej ręki.

Od lutego wobec szczupłej obsługi szpitalnej oddawały się niewiasty służbie lazaretowej, zajmując się pożywieniem, bielizną i rannymi w wszystkich szpitalach. Wyziewy jęki były zbyt męczące dla wytwornych dam, więc niewiele ich tu pracowało.

Kobiety wynagradzały niedomagania organizacji służby zdrowia, dostarczając łożek, pościeli, bielizny — w

niezmiernie dużej ilości. Akcja miłosierdzia — to korona działalności kobiet ówczesnych, najbardziej owocnej i odpowiedzialnej. Przez tego rodzaju służbę narodową zdobyły sobie stanowisko w społeczeństwie wyższe, niż to wywalczyły kobiety innych krajów z pomocą rozpraw i dyskusyj. Tą drogą osiągnęły szczyt wyrobienia moralnego.

Powstanie listopadowe wysunęło na pierwszy plan tę kobietę, która nie zlekka się huku armat grochowskich, nie uciekała z rozpoczęciem kampanji wojennej zagranicę czy do bezpiecznego Krakowa — kobietę warstw średnich zarówno ziemiańskich jak mieszczańskich. Niewiasta ta nie zdradzała egzaltacji lub chwilowego zapалу, lecz przyzwyczajona do ścisłych rachunków okazała mieszczańską sumienność, wytrwałość i spokój.

Kobieta polska, wypłynawszy raz, stanęła od razu w pełnym świetle i na pewnym gruncie, kontynuując swą pracę do dziś z tą różnicą, że obecnie wymaga się od niej większego przygotowania umysłowego, skryształowania celów i dążeń, a niemniejszej powagi, godności, wytrwałości i zapalu.

A. W.

STANISŁAW KROKOWSKI.

Człowieczek

NOWELA

Nosił dobrze zaprasowane ubranie i nazywano go „ministrem”. Może dlatego, że dziś o ten tytuł najłatwiej. Pułkownikiem być — to jest sztuka, ale minister? Co to jest minister! Dzisiaj tu, jutro tam — jak mówi piosenka.

Był z tych ludzi, którzy na pierwszy rzut oka wywierają wrażenie subtelnych i głębokich. Lecz już po kilku chwilach rozmowy przekonywano się, że ten człowieczek kończy się na najnowszej noweli do ustawy skarbowej. Nie każdego jednak tą rozmową zaszczycił. Mówiono więc ogólnie, że odznacza się wyższą inteligencją. Tymczasem on odznaczał się jedynie wysokim wzrostem.

W czasach szkolnych przyrósł do niego tytuł prymusa. W zachowaniu miał zawsze bardzo dobrze. Nigdy nie zaciągnął się zakazanym papierosem w obrębie gmachu szkolnego, nigdy nie uczynił nic takiego, coby zasługiwało na nazwę niesubordynacji. Przyczyna tego tkwiła w tchórzostwie człowieczka. Prymus bał się. Raz, uniesiony tupelem młodzieńczym, urznął się na studenckiej bibie w dość nieprzyzwoity sposób. Potem już nie pił więcej, bo mówił, że wódka, panie bracie, coś — tego niezdrowa, tego panie, szkodzi.

Stare matrony przepowiedziały mu więc dostojną i wysoką przyszłość. Przepowiednie sprawdziły się. Człowieczek po maturze przepisywać zaczął akta skarbowe w ślicznym, zastępczym urzędowym banku na czwartym piętrze.

W miarę sił wspierał kwesty publiczne, lecz czynił to zawsze tak, aby go widziano. Raz zaś na rok wyjeżdżał do Zakopanego i podziwiał góry zdaleka. Patrząc na postrzępione szczyty górskie, zwykł był do siebie mówić: „Jak to można, na coś takiego, panie tego, wlać. Przecież, jakby człowiek z tego spadł, toby mógł się potłuc.” Po czym, zastanowiwszy się nieco dłużej, dodawał: „A mógłby się nawet zabić. Poco zaś tak młodo umierać...”

Młody człowiek zdobył sobie wnet sympatię przelotnych. „To spokojny, solidny człowiek — mówili o nim, — nie zdefrauduje ani grosza, nie sfalszuje czeku. To dobra dusza.”

Przeło stało się, że „minister” zaawansował na prezesa. Wtedy pomyślał o żonie. Był bowiem przekonany, że żona to jest, panie tego, mebel w domu potrzebny, a kawalerskie życie i restauracyjne obiady przejadły mu się już dawno.

Śliczna pani Lena zrobiła karierę co się zowie. Z konduity nie było tam tak zupełnie arystokratycznie, ale pan prezes za 50 tysięcy posagu ostatecznie zdecydował się i „ukochaną” poprowadził do ołtarza.

Odtąd życie, jak mówi poeta, potoczyło się. Nie zawsze zaś, jak wiadomo, „potoczenie” jest równoznaczne z „upadkiem”.

Pan prezes miał więc wykwinną wilę, auto, lokaja i żonę. Kiedy był mocno uradowany, wtedy patrzył na żonę tkliwie i mówił:

— Lenko, jaka dziś ładna pogoda — nieprawdaż?

Lenka za odpowiadała: — Prawda. Pierwszy jednak rzuciłby kamieniem na tego, kłoby złośliwie śmiał twierdzić, że prezes unieszczęśliwił żonę. Pani Lena z początku trochę popłakiwała, wnet jednak modne suknie, brids, wesole a śmiałe towarzystwo dało jej pełnię radosnych zachwyty i uniesień. Pan prezes zaś uchodził za wzór męża. Bo to i czuły i taki commel-faut i troskliwy. Ot, chociażby te perły.

Pan prezes bowiem pewnego dnia zawiesił na zaokrąglonych już trochę ramionach żony sznur bezcennych wprost pereł. Nabył je od jakiegoś rosyjskiego zbankrutowanego ksiądzka, dla którego były one jedyną pozostałą pociechą z dawnych, rozpustnych nie-co lat. A kto dziś kupuje perły? Wprost nie śmiem powiedzieć! Książka więc odeszło zadowolone z 30 tysiącami złotych, pan prezes zaś rzekł do żony:

— Wolalby jednak, abyś je schowała w safesie. Ulokowałem w nich całą gotówkę, bo to o złotym rozmaitcie gadają. Co perły zaś, to perły. (A propos pan prezes wiecznie bał się redukcji, więc płynął z pradem i wiecznie przewidywał dewaluację, więc miał rozszerzoną wiatrę. Doktorzy mówili, żeby się nie przepracowywał i więcej dbał o siebie.)

Wieczory u państwa prezesostwa stały się atrakcją miasta. Goście podziwiali urządzenie willi, wykwinnego gospodarza i perły pani domu.

Pewnego wieczora siedzieli sami w dwoje. Śliczna pani Lena po chwili dyskretnego milczenia odezwała się:

— Teodorze, jutro jadę samolotem do Warszawy do Iry.

— Jedź, kochanie.

Pan prezes lubił zostawać czasami sam. Tak było i teraz. Usiadł w wygodnym fotelu i, jeśli się tak można wyrazić, marzył. Przed oczami przesu-

wały się stopy cyfr, papierzyków i akt. Z akt czyniły się schody, po których on, człowiek cichy, wydrapał się aż na prezesostwo. Po długiej, długiej chwili pan prezes ocknął się, włączył głośnik i zaczął słuchać.

— Wiecznie te komunikaty! — westchnął.

Już chciał wyłączyć radio, gdy wtem doleciał go głos speaker'a:

— Dzisiaj rano samolot pasażerski uległ pod Warszawą katastrofie. Z niewybitumaczonych powodów runął w Wisłę. W samolocie, oprócz pilotów, znajdowała się tylko jedna pasażerka, żona znanego i poważanego pana prezesa N. Wszyscy utonęli. Ciało pilotów wydobyto, zwłok zaś pani N. nie udało się odszukać.

Pan prezes drgnął. Pobladł niezwykle. Wtem zatoczył się. Jakaś myśl, jak igła ostra, ugodziła go w samo serce:

— Perły!

Napróżno szukał i przewracał cały dom. Pereł nie było.

— A mówiłem — jęczał, — żeby schowała w safesie. Co za strata! Tego już nie odrobie!

Na drugi dzień zaczęły się wizyty kondolencyjne. Pan prezes machinalnie ścisnął setki rąk, machinalnie wyrzucał z siebie jakieś wyrazy, machinalnie odpowiadał. Ten dostojny jeszcze wczoraj człowiek, dzisiaj dziwnie się zgarbił i zestarzał. Współczuł mu wszyscy. „Jak on strasznie musiał kochać żonę — mówiono. — Co za serce, co za człowiek...”

Człowieczek zaś siedział samotny w wykwinnym domu, w wygodnym fotelu i godzinami powtarzał w kółko jedno i to samo:

— Moje perły, moje jedyne perły!...

W „mokrej” znowu Ameryce

(Korespondencja własna.)

New York, w listopadzie.

Stany Zjednoczone są już w całej pełni „mokre” aczkolwiek formalnie i oficjalnie ustawa o prohibicji alkoholu zostanie odwołana dopiero 5 grudnia r. b. Amerykanie piją na umór, nie uciekając się już do pomocy szmuglerów i potajemnych

szynkarzy, nie przepłacając za kiepską wódkę. Coprawda niema jeszcze w obiegu i sprzedaży szlachetnych win zagranicznych i likierów, ale można zapijać się dowolnie piwem i krajową whisky. Smućą się właściciele tajnych szynkówek, którzy stracili źródło obfitych zarobków. Smućą się też bandy gangsterów, którzy gromadzili spore majątki, a nawet duże fortuny podczas okresu prohibicyjnego.

Za kilka miesięcy prohibicja będzie już w pamięci Amerykanów cieniem cienia a po nieudalym eksperymencie wypędzenia diabła alkoholu pozostanie tylko niesławna historia. Przeprowadzenie w swoim czasie prohibicji pociągnęło za sobą wielkie wydatki. Utrzymanie ogromnego aparatu urzędniczego kosztowało około 500 milionów dolarów. Jeśli obliczyć teraz podatki od alkoholu, które przez czas istnienia prohibicji nie wpływały do skarbu, to suma ta sięgnie około 300 milionów dolarów.

Prohibicja pociągnęła też za sobą liczne ofiary w ludziach. Zorganizowany przemyt i tajna sprzedaż oraz fabrykacja alkoholu tak się opłacały ich organizatorom, że byli oni w stanie utrzymywać uzbrojone bandy, które prowadziły regularną wojnę podjazdową z agentami prohibicyjnymi celnikami, z policją. To też historia prohibicji notuje zgon 79 urzędników i policjantów, raz 175 osób prywatnych, zabitych podczas śmiałych ulicznych, pościgów, ataków na gniazda szmuglu.

Sądy miały też nielada pracę na tle naruszeń ustawy prohibicyjnej, a więzieniami gości w swych murach dziesiątki tysięcy ludzi, odsiadujących wyroki z tytułu nie tylko przylapania na produkcji lub szmuglu zakazanego alkoholu, lecz również i na konsumowaniu go w podejrzanych tajnych knajpach. Ogółem odsiadzało kary więzienne z tego tytułu 73.383 osoby, a agenci prohibicyjni wykryli i zamknęli 23.165 potajemnych fabryk i fabryczek piwa i wódki.

Ogromnie zajmując przedstawia się rubryka konfiskat samochodów ciężarowych i osobowych, które służyły do transportowania zakazanych ładunków „wody ognistej”. Aż 11.333 wozy uległy przymusowej konfiskacie. Poza to zabrane zostały i skonfiskowane przez władze prohibicyjne 15.244 aparaty destylacyjne, 3.261.746 galonów piwa, 1.665.667 galonów czystego alkoholu, 324.000 galonów wina, 4.961.682 funty różnych produktów służących do wyrobu piwa i wódki, wreszcie 32.827.086 galonów napojów gotowego piwa.

Według opracowanej przez Warburtona statystyki prohibicji za dziesięć lat istnienia billu Volstead'a wydał Amerykanie 36 miliardów dolarów na konsumpcję szmuglowanego i tajnie fabrykowanego alkoholu.

Em.

CAŁY NARÓD PATRY NA POZNAŃ I ZIEMIE ZACHODNIE! POZNAŃ BYŁ I ZOSTANIE WZOREM

Nowa gra towarzyska „Szelma”. Coraz więcej rozpowszechnia się zajmująca gra towarzyska „Szelma”. Jest to kombinacja bilardu z kreglami, nie wymagająca specjalnych zdolności, natomiast dużo zręczności i cierpliwości. Pola grających przeciwników przedziela 5 pionków przeszkodowych, odgradzających pionki po każdej stronie. Gra się podobnie jak w bilard. Zadanie polega na tem, by zręcznym uderzeniem kija o metalową kulkę wyrzucić pionki przeciwnika. „Szelma” jest opatentowana. Wyrabiana jest w wielkości bilardu stołowego i w formie walizkowym. Wynalazca zaprezentował ją w licznych stowarzyszeniach młodzieży, klubach i wojsku, zyskując uznanie i wielu zwolenników. zg 20 538

POETA

Innym czas się pochyła
Czereśnią nad głową,
Tylko dłonie wyciągnąć
I sięgnąć po owoc.

Innym w miękkih godzinach
Jak w majowej trawie —
Stopy brodzą w zieleni
Jak w pogodnym stawie.

Innym chwila po chwili
Brzezią powiewa —
Stoją w wonnych minutach
Jak w cienistych drzewach.

Innym laur ponad czołem
Blaskiem liścia połyska,
Lub obrastają w spokój
Jak bluszczem zwaliska.

Poznań.

On tylko w ciasnej izbie —
Kwadracie kamiennym —
Dusi się jak więzieniem
Męczeństwem codziennem.

Jako krzew Mojżeszowy
Płomienieje Panem —
W gałązkach trzeszczy ogień
Niepohamowany!

W liściach, drewnie, korzeniach
Żar wypala soki
I włókna popieleją
W płomiennym potoku!

Słyszysz? W gestach kurczowych
Stoi w ogniu zawiły
I wierszami wypryska —
Kometami iskier!

WŁADYSŁAW DERKACZ.

NA OSTRZU JĘZYKA (30)

„Rzeczpospolita poetów”

Kraków, w listopadzie.

Od dwóch tygodni chodzę po Krakowie i patrzę. Czynność to zabawna i intratna, a chwilami nawet poprostu — kolumbowa; ujrzałem i odkryłem rzeczy, których nie zobaczy inny śmiertelnik — na które i ty spojrzeć nie możesz, Czytelniku daleki.

Na przykład: miałeś często w ręku dwu- czy też pięciozłotówkę, pewnie nawet częściej niż ja; i częściej niż ja oglądałeś tak zwaną reszkę, to znaczy ów profil pięknej pani na odwrotnej stronie medalu. Na tem musiałeś poprzestać... a ja zobaczyłem w Krakowie ten profil — „en face”, rozmawiałem z tym „enfacement”, a żarty moje wywołały uśmiech zarówno na „enfacement” — jak i też na samym profilu. Albowiem rzeźbiarz uwiecznił, a skarb puścił w obieg profil pani Morstinowej, żony poety; — sympatyczną tę parę można oglądać w Krakowie; można z nią rozmawiać — z nim, z poetą, to jeszcze nic — lecz rozmowa z panią Morstinową, to poprostu jak audjencja u ministra skarbu — więcej: dialog z symbolem. Człowiek nieraz przemawiał do jej obrazu na pięciozłotówce, często wygłaszał do niego słowa pożegnalne, gdy pięciozłotówka była ostatnią, a do pierwszego daleko... człowiek mówił do

jej obrazu, a obraz doń ani razu! Aż tu nagle w Krakowie zawierasz osobistą znajomość z tą postacią: poprostu nie chce się wierzyć, że ten szlachetny profil ma ręce i nogi... i męża, poetę, Ludwika Hieronima, dwojga imion Morstina!

Poeta ten napisał świeżo sztukę, która wywoła wkrótce nielada sensację. Pamiętamy wszyscy z zeszłego sezonu jego komedję „Dziką pszczołkę”, w której to nasz stary kochany dyrektor Szczurkiewicz wystąpił po raz ostatni... Poeta uprzejmie pozwolił mi zajrzeć do rękopisu swego najnowszego dzieła; dowiesz się więc, Czytelniku daleki, o niem wcześniej, niż publiczność na prapremjerze.

Tytuł komedji brzmi: „Rzeczpospolita Poetów”; występują w niej między inn. Staff, Goetel, Lechoń, Tuwim i Marja Pawlikowska... Morstin daje projekt, by poeci objęli rządy w Polsce... Tegoby jeszcze brakło — już i tak bujają nas dosyć...

Oto treść sztuki.

Poeci i poetki snują się po scenie jak postacie „Wesela”, kochają się, piją wino i mówią dużo pięknych wierszy (sztuka pisana w aleksandrynach); stwierdziłem i obliczyłem, że Lechoń w komedji Morstina mówi więcej wierszy, niż kiedykolwiek sam napisał... (A propos Lechoń: Morstin zmienia nazwiska poetów, w sposób zresztą bardzo przejrzysty: Julian Tuwim zwie się w sztuce Julianem Turlewem,

a Lechoń Luboniem; Luboń — to mi jakoś smakuje kremem czekoladowym czy budyniem... Mojem zdaniem odpowiadałoby bardziej słowo „Lenioń”!) Nagle wpada w to środowisko poetów czerwona niewiasta, opowiada, że w stolicy wybuchła bezkrwawa rewolucja i zaprasza poetów do objęcia rządów...

Akt drugi: poeci rządzą. Rządzą jak mogą. Żle... Naprzykład unieważniają pieniażde. (Jak można, szanowny autorze, być tak niegrzecznym wobec profilu własnej żony!...) I znów, jak w akcie pierwszym, kochają się, piją wino i mówią pięknym wierszem... Tutaj podsunąłbym autorowi pewien skromny pomysł. Wszyscy poeci (oraz jeden prozaik) mówią w tej sztuce wierszem — oczywiście wierszem Morstina, od czasu do czasu tylko, dla lepszej orientacji, cytują siebie samych; to jest niesprawiedliwe. Napewno Staff albo Konopacka zrobią autorowi awanturę. Jeszcze możnaby to naprawić: trzeba rozesać „role” tej komedji między poszczególnych poetów i kazać im przerobić je własnym swoim językiem i stylem, pozostawiając treść Morstina... A to dopiero byłaby heca: nuż Pawlikowska nie chciałaby się rymować z Staffem... a po premierze coby się działo przy podziale tantjem...

Z końcem drugiego aktu robi się rwetes: wbiega jakaś „chimera”... i z pyskiem na Tuwima! Krzyk... gwałt...

grom i pogrom!

Trzeci akt. Na scenę wchodzi górale i tańczą zbojnickiego; jest to bowiem sztuka z śpiewami i tańcem... Górale są niezadowoleni z rządu poetów; chcą sami rządzić. Zresztą także i harcerze przyłączają się do opozycji.

Chaos. Bomby. Trupy... Dziwna rzecz: poetów powołała do rządu rewolucja bezkrwawa, — a teraz, by ich rząd obalić, potrzeba rozlewu krwi! Wie sięch der kleine Morstin das vorstellt!... Wreszcie wchodzi „deus ex Melpomena”, mówi sto wierszy i kurtyna spada.

Nie wiem, czy moi czytelnicy zorjentowali się w tem chaotycznym sprawozdaniu. Niechże więc przez chwilę mówię poważnie. Komedja L. H. Morstina jest oryginalna i piękna; scena tańca poetów i poeci w pierwszym akcie fenomenalna; przytem sztuka szlachetna, bardzo szlachetna: autor ma okazję dokuczyć swoim kolegom po piórze, dziobnąć ich złośliwie, lecz nie czyni tego (ja nie wytrzymałbym: puścić takiego Lechońa na scenę, dopisać do jego dwóch tomików kilkadziesiąt wierszy, kazać mu się kochać w pięknej kobiecie — i puścić go żywcem... nigdy!)

Za tę jego szlachetność, za jego talent i za piękne słowa życzę Morstinowi, by mu jego nowe dzieło przyniosło dużo, dużo... profilów żony...

ARTUR MARJA SWINARSKI.

Rzeczywistość bez retuszu

Inicjatorzy „Dnia Miłosierdzia”, którzy ma się odbyć w tych dniach na terenie całej Polski, zwrócili się z propozycją do szeregu dziennikarzy i literatów, aby w sprawie tej zabrali głos. Artykuł niniejszy jest odpowiedzią na ten apel.

Umiłowanie wygody i egoizm człowieka sprawia, że wobec pewnych problemów odgracza się on przepierzeniami — zastania sobie to, czego wygodniej nie dostrzegają. Do spraw tych należy — nędra. Gdy się chwilę pomyśli, można sobie przypomnieć mnóstwo wykretów, które stworzył na własny użytek człowiek współczesny, aby nie widzieć, że ktoś obok jest głodny. Najczęstszym wykretem jest twierdzenie, że w 9 wypadkach na 10, dając jałmużnę, jest się oszukiwanym. Zastanawiam się jednak, dlaczego w takim razie niemal codziennie czyta się w gazetach, że ktoś zasłabł na ulicy z głodu i zmarł później w szpitalu. Nająłem kiedyś bezrobotnego do jakiejś pracy w domu. Po godzinie naszedłem go na tem, jak obgryzał wyrzucone kości od obiedu. Od tygodnia prawie nie jadł. Nie chce się to w głowie pomieścić, zwłaszcza, gdy sobie człowiek przypomni te dane włóczęgom kromki chleba, wyrzucone przez nich pod płot. A jednak to, co powiedziałem — jest faktem. Rzeczywista nędra jest dumna i bezgłówna.

Zawsze wydawało mi się, że pierwszym z społecznych zadań literatury jest właśnie rozbijanie tych wygodnych wykretów współczesnego człowieka, którymi się obstawia, aby zbyt jaskrawe widoki nie nęcały mu spokoju. Plecie się u nas niestworzone brednie na temat społecznej roli pisarza, cała polska literatura naladowana jest humanitaryzmem, ale tym humanitaryzmem międzynarodowego frazesu, bez treści — wszystko to wszakże nie może starczyć na jeden ucziwy czyn. Są wyjątki — ale nieliczne. Kiedy przed dwoma laty kryzys ekonomiczny począł szerzyć spustoszenie, akcją zaznajamiania z temi sprawami społeczeństwa przez literaturę rozpoczął w „Kurjerze Warszawskim” autor „Odłotów”, Stanisław Szpotkański. Drugim jest Jan Wiktor, człowiek o współczującym sercu. Jeszcze kilku, ale poza tem cisza. Aha, Liga obrony praw człowieka i Liga reformy seksualnej...

Ludzie, umiający samodzielnie myśleć, od dość dawna już spostrzegali nieprawdopodobne anomalje w obecnym układzie gospodarczym świata, przy którego istnieniu jest możliwy tak olbrzymi zastęp bezrobotnych i bezchlebnych. Gdy uświadamiali sobie, że ziemia produkuje z grubą nadwyżką pożywienie dla wszystkich, a z drugiej strony, że olbrzymie fortuny trwoni się na bezużyteczny zbytek i rozpustę — występowali z ostrymi sprzeciwami, za

które zostawali piętnowani i wykpiwani tak długo, aż nie zasłonił ich wielki autorytet encykliki papieskiej „Quadragesimo anno” i dopóki ogół nie spostrzegł, że jednak w strukturze świata muszą zajść zmiany i — przyszła moda na wszelkiego rodzaju „radykałne” frazesy.

Dziś każdy mydłek czuje się w obowiązku pleść trzy po trzy o „zmierzchu kapitalizmu”, „bankructwie produkcji maszynowej” itp. — choć wie zaledwie, co to jest maszynka do dziurkowania biletów tramwajowych. Skutkiem będzie ten, że te najbardziej zasadnicze sprawy zmielone i zbanalizowane przez nieodpowiedzialnych kabotynów obmierzną wszystkim i — jak wiele ważnych spraw — zostaną odłożone. A drugi skutek, że to ciągle, bezodpowiedzialne gadanie staje się wodą na młyn wszelkiej wyrotowej robocie, która potęgią wspomnia o nierówności społecznej, aby burzyć a nie urządzać świat na zasadach sprawiedliwości i miłości.

Sprawdzić to można na tem, co uczyniono z formy t. zw. reportaży. Sam przypisywałem i przypisuję tej formie pisarskiej duże znaczenie, które polega na zastrzykiwaniu literaturze elementów konkretnej rzeczywistości. Ale trudno nie dostrzec, że formę reportażu strywializowano i zepsuto. Reportaż to znaczy fotografia życia. Zaczęto fotografować najplugawsze i drastyczne odcinki życia w sposób obłędny dla wywołania na policzki niewyrobionego czytelnika wypieków podniecenia i wyciągnięcia mu z kieszeni 80 groszy. Jeden z moich długoletnich czytelników napisał do mnie niedawno: „Jeśli chce mnie pan mieć w kole swoich przyjaciół, niech pan nawet nie wspomina słowa reportaż”.

To jest oczywiście przesada. Repor-

taż może oddać duże usługi społeczne, jeśli chodzi o poznanie człowieka ze straszną nędrą dzisiejszych dni. Ale jest jeszcze lepsze źródło poznania: spisane spowiedzi nędzarzy. Warto przeczytać wydane niedawno w książce „Pamiętniki bezrobotnych”. Książka jest gruba, a już po kilku stronach ogarnia czytelnika przerażenie. Na całym świecie, w Polsce, w naszym mieście, tuż obok na ulicy mieści się bezmiar nicklamanej niedoli i nieszczęścia. Aby nie być gołosłownym, przytoczę dwa znane mi fakty.

W barakach dla bezrobotnych mieszka małżeństwo. Mają dziewięcioletniego syna. Dziecko chore jest na suchoty. Lekarz polecił wysłać chłopaka do Zakopanego, albo przynajmniej do brzo odżywiać. Wszystko pożywienie, które z rozmaitych źródeł udaje się wykrocić, pchają w dziecko. Jedyne syn, synaczek, kochanie matczyne. Sami prawie nie jedzą. Dowiedziałem się o tem przypadkiem. Ojcem tego chłopaka był ten właśnie bezrobotny, którego przydybałem na obgryzaniu wyrzuconych kości.

A drugi wypadek znam z opowiadania. Osoba, o którą chodzi była nauczycielką prywatną podczas zaboru. Zestarzała się w tej pracy. Nie mogła dostać już posady w szkołach polskich. Jak się utrzymywała przez lat dwanaście, opuszczona przez wszystkich, zapomniana? Przypominam sobie, jeszcze przed poznaniem jej dołi widziałem ją raz w skwarne niedzielne popołudnie w pustych ulicach miasta. Była ubrana w świecąca się od czyszczenia, zerwaną sełki razy sukienkę; na jednej tylko nodze miała trzewik, na drugiej jakiś pantofel. Przesuwała się pod ścianami, ale głowę nosiła wysoko. Niech nikt nie wie, co przechodzi, niech nikt nie usłyszy skargi, niech nikt nie przystąpi ze współczuciem. Ona, nauczycielka wielu pokoleń polskich, nie może przecież — żebrnąć! Przed kilku miesiącami umarła. Ze

stałego niedożywiania się.

Te dwa przykłady może starczą za wiele innych, jeszcze bardziej przejmujących. Zadaniem tego artykułu było pokazać, że jaskrawa, przeraźliwa nędra istnieje, że wszelkie wygodne wykrety są nieprawdą. Jeśli tego zadania artykuł nie spełnił — potępiacie autora, ale patrzcie wokół otwartemi, nieuprzedzonymi oczyma. Rzeczywistość najlepiej was przekona. A gdy od was zażądamy, czy nie zażądamy, ofiary w „Dniu Miłosierdzia”, czy kiedy indziej — dajcie ile możecie najwięcej. Trzeba odświeżyć ten truizm i — zdawałoby się — komunal: Lepiej dać dziesięć razy niepotrzebującemu, niż raz przeczytać w gazecie, że ktoś padł z głodu, a to był może ten, komu się odmówiło wsparcia.

JÓZEF KISIELEWSKI.

TEATRY

Dziś występ Marji Kurenko

Zapowiedziany występ światowej sławy śpiewaczki koloraturowej Marji Kurenko odbędzie się dziś w sobotę w Teatrze Wielkim. Odegrana zostanie opera Verdiego „Rigoletto”, w której partję Gildy odśpiewa Marja Kurenko. Artystka rozporządza fenomenalną techniką i pięknym głosem, to też z racji rozgłosu, jakim Kurenko cieszy się na całym świecie, dzisiejszy występ wzbudził wielkie zainteresowanie. Dalsze partje w rękach: Janowskiej, Nochowicz, Czarneckiego, Karpackiego, Urbanowicza, Szpingera, Warchalewskiego i Gruszczyńskiego. Dyryguje kapelmistrz St. Barański. Ceny miejsc od 75 gr — 4,50 zł.

W niedzielę premiera „Fatinicy”

Jutro w niedzielę wieczorem premiera wesołej operetki „Fatinicy” — muzyka Suppého do słów I. Zella i R. Genée. Rzecz osnuta jest na tle wojny krymskiej i dzieje się w obozie rosyjskim nad Isakową oraz w haremie Izzeta Paszy. Udział w jutrzejszej premierze bierze cały zespół operetkowy. Tańce wschodnie układu kierownika choreograficznego M. Statkiewicza wykonają primaballerina Zofja Grabowska oraz Corps de ballet. Nowe dekoracje projektu art. malarza Zygmunta Szpingera. Dyryguje Wiktor Buchwald.

W NOTATNIKU

A jednak z Żydami. Pierwszą w swoim czasie notatkę o „Pionie” podaliśmy z wiadomością że tygodnik ten ma się ukazywać pod wspólną redakcją pp. Święckiego i Pomirowskiego. Wbrew temu pierwszy zeszyt „Pionu” wspomina o redaktorstwie tylko pierwszego. Rozpowiadano potem głośno, że „Pion” ma się przeciwstawić żydowskim „Wiadomościom Liter.”, że ma pomijać pióra żydowskie, i że dlatego właśnie skreślono p. Pomirowskiego ze składu redakcyjnego „Pionu”. Tymczasem już w nrze 6 tegoż tygodnika znajdujemy artykuł polemiczny, w którym nie kto inny, jak właśnie ów Pomirowski pisze dosłownie: „Jesteśmy piśmie literackim, którego ambicją jest... dążyć do uchwylenia istotnego oblicza epoki...” A więc jednak do sztabu redakcyjnego „Pionu” należy Żyd Pomirowski, który jednocześnie występuje jako ostro rasowy korespondent warszawski na łamach żydowskiego „Nowego Dziennika”, podpisując się dla swoich ojcowem nazwiskiem: Pomer. Tak sa-

mo, jak Napierski z „Wiadomości Liter.” pisze dla swoich w żydowskim „Naszym Przeglądzie” jako właściwy Eiger.

„Pierwsza brygada — Jeszcze Polska...”

Znalazła się oryginalna spółka fabrykacji nowego hymnu narodowego polskiego: p. P. Jehanna-Wielopolska i kompozytor p. Jan A. Maklakiewicz. P. Jehennę pamiętamy z jej umiłowania brudasosiwa, pamętamy, jak się złościła na czystość Poznania. P. Maklakiewicz uważało się do wczoraj za czolowego muzyka młodego pokolenia. Owóż p. Jehanna domaga się przeprowadzenia najszybszego ustawy, iż hymn I brygady stanowiąc ma odjąć oficjalną czołość z marszem Dąbrowskiego”. Jak ona to sobie wyobraża, tłumaczy właśnie p. Maklakiewicz, popelnivszy osobliwego rodzaju kompozycję: kilka taktów „Jeszcze Polska”, kilka taktów „I brygada”, i tak naprzemian aż do skutku. Proszę Państwa, to nie żarty, nie satyra, to projekt serio. Nie śmiać się, lecz plakaćby trzeba.

Koniec wszystkim troskom i smutkom!

ANNY ONDRA
jako
MISS FLORA

Pr 5745

LISTY Z BYDGOSZCZY

Śmietanka, czy — kożuszki

Nie znoszę kożuszków. Wystarczy, aby się choć jeden mały, biały platek ukazał na brązowo - złocistej powierzchni, bym od razu stracił całą ochotę da najsmakowitszej kawy. W tej idiosynkrazji nie jestem zresztą wcale odosobniony. Cały rodzaj ludzi, nawet ten ponad czy popod-partyjny, możnaby podzielić na dwie wrogie partje. Na takich „z kożuszkami”, i na tych, co „bez”. Która partja byłaby liczniejsza? Nie wiem. A możeby tak urządzić głosowanie. Nie byłoby ona wcale głupsze od głosowania na królową piękności, a o całe niebo bardziej interesujące od ostatnich wyborów w Hitlerji. W każdym razie obóz wrogi rozporządza nielada siłami. Zaliczają się doń wszystkie troskliwe mamusi i wszystkie mamki. A to jest potęga. Straszna potęga. Zetknąłem się z nią już w zaraniu moich cielecych lat. Kiedy to musiałem codziennie obowiązkowo wypijać całą filiżankę mleka. A to jest okropność. Naprawdę. Wyłowić kożuszek z kawy. — to bagatela. Ale spróbuj to samo zrobić, gdy masz przed sobą mleko. Kożuszek w mleku dysponuje znakomitą barwą ochronną. Nie miałem na niego rady. Pozostawał mi tylko protest. Protestowałem więc na wszystkie sposoby, aż do stracenia filiżanki ze stołu — włącznie. Nie pomagały ani prośby, ani groźby. Jedną tylko była cena, za którą godziłem się na wypicie znienawidzonego mleka. A tą ceną była — porcja bezów ze śmietanką.

Śmietanka i bezy — to bajka. Najpiękniejsza bajka o słodkim śniegu

na szczytach jeszcze słodszych wzgórz. Lyknijcie ślinkę — drodzy czytelnicy. Ja już lyknąłem...

Ha! trudno. Niema dziś już ani bajki, ani takiej pysznej śmietanki. Po raz pierwszy to słodkie słowo straciło dla mnie swój urok wówczas, kiedy dym się przekonał, że ma ono jeszcze inne, daleko mniej pętne znaczenie. Było to w teatrze. W amatorskim teatrze. Przedstawienie ani rusz nie chciało się jakoś zacząć. Przez drzwi prowadzące z widowni na scenę ciągle ktoś wbiegał i wybiegał. Przeważnie przeróżne paniusie, zajmujące pierwsze rzędy krzeseł. Zamieszanie w tych rządach nie ustalo nawet wówczas, kiedy nareszcie nie bez wielkich przeszkód, uniosła się kurtyna. Aż się wreszcie nawet towarzysząca mi poczciwa Marynka zniecierpliwiła.

— ...Kiedy ta śmietanka przestanie się nareszcie kręcić i hałasować... — ozwała się półgłosem.

— Kto? — zapytałem zdziwiony, zbudzony dźwiękiem słodkiego słowa.

— Ano ta — śmietanka.

— Śmietanka tu? — gdzie?

— Tam! — niedbale i z pogardą wskazała Marynka pierwsze rzędy krzeseł.

Spojrzałem zaciekawiony.

Ale natychmiast stwierdziłem że światem oburzeniem:

— Przecież tam niema żadnej śmietanki, tylko same stare panie i różne ciocie...

Nie mogłem się jednak z Marynką dogadać. Dopiero w domu wytłumaczono mi, że śmietanka, to znaczy również: — wybór najznakomitszych osób z towarzystwa, to — szczyty społeczne, to kwiat inteligencji, słowem — śmietanka, to — elita.

Przyjąłem do wiadomości wytłumaczenie, jednak z dużym zastrzeżeniem. Nie mogłem się jakoś z tem pogodzić, że np. opasia, krzykliwa jeźmość z pierwszych rzędów krzeseł ma wyobrażać śmietankę, a chuda ochronniarka, siedząca skromnie w kącie, to tylko — kożuszek.

I nie mogę się pogodzić do dziś. Zbiegłem lat coraz mam więcej zastrzeżeń. Coraz częściej przekonuję się, że to, co z pewnego oddalania wygląda na śmietankę, to widziane z bliska, okazuje się najzwyczajszym kożuszkami. I naodwrot. Chcąc poznać bydgoską śmietankę? — Poradzę ci, byś poszedł „Pod Orlą” na dancing. Zobaczysz tam wszystkie śmietankowe damy. Jak w pocie czoła, tylko bardzo już dojrzałych lat, pracują społecznie. Boć przecież zabawa odbywa się zwykle na jakiś bardzo szlachetny cel. Materjalny dochód z takiej zabawy jest wręcz imponujący. Wynosi czasem dziesięć złotych, a czasem to nawet dwanaście. A moralny! Ten jest wprost nadzwyczajny. Nie darowano najcichszemu, najporządniejszemu człowiekowi. Opinia pracowała daleko zawzięciej niż stłoczone w tańcu pary. O jakież to będzie bogaty temat do rozmów na najbliższe przyjęcia, kawki, bridże...

I pod tym względem w Bydgoszczy nie jest wcale inaczej, niż gdziekolwiek indziej. Jest może tylko trochę gorzej. Śmietanka bowiem jest tu wyjątkowo — kożuszkowa. Choć są już znaki, są już nadzieje na lepsze. Nie należy tylko mylić pojęć. To, co tańczy, co plotkuje „Pod Orlem”, to zupełnie nie jest śmietanka. Tej szukaj gdzieindziej. Tej szukaj będziemy razem. I napewno znajdziemy. Skąd ta

pewność? Posłuchajcie... Niedawno temu, odbyła się tu „Akademja Chopinowska”. Program na poziomie bardzo przywoitym. A na widowni — tłum. I trzeba wam wiedzieć, że wśród dwustu-piętnastu komitetów lokalnych w całej Polsce, bydgoski pracuje najlepiej. Dalej, Program Tygodnia Propagandy Książki Polskiej u nas przedstawia się wręcz imponująco. A to dzięki temu, że w obronie swej najlepszej przyjaciółki — książki, stanęli przedstawiciele bydgoskiej inteligencji. Będziemy więc tu mieli „Godzinę Żywej Książki”, na której całość złoży się wysiłek garstki mieszkających w Bydgoszczy, poważnie pracujących literatów. Będziemy mieli w Muzeum „Wystawę książki”, pracowicie przygotowaną przez Bibliotekę Miejską. Wystawę tę zwiedzą wszystkie bydgoskie towarzystwa. Już dziś przewidziano dla nich odpowiednich prelegentów.

A kiedy nadejdzie wieczór, w trakcie którego na wystawie zabiorą głos — autor, drukarz, księgarz, wydawca i czytelnik, wówczas słuchać będziemy ze zdwojoną uwagą. Boć mówi przysłowie: — Powiedz mi co czytasz, a powiem ci kim jesteś! — Powie nam wtedy księgarz bydgoski, jak się ma rzecz ze śmietanką i kożuszkami. Przekonamy się wówczas ponad wszelką wątpliwość, gdzie szukać nam trzeba szczytów bydgoskiego towarzystwa. I przekonamy się również, gdzie to pod pozorami śmietanki ukrywa się najordynarniejszy kożuszek. Zabierzemy się potem do niego z zapalem. Zwłaszcza w karnawale, kiedy to kożuszki mają swój sezon. Urządzimy sobie wówczas w naszych listach — ubijanie fałszywej śmietany. MAT.

Trzysta lat istnienia Sióstr Miłosierdzia

W listopadzie r. b. upływa 300 lat od powstania Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia.

Zgromadzenie to miało wielkie trudności przy swym powstaniu. W pojęciach doczesnych było tak nowe, tak oryginalne, że władza kościelna nie chciała go zrazu zatwierdzić. Jakże bo uznać jakieś Zgromadzenie niby zakonne, a zrywające w zasadzie z pojęciem życia klasztorowego? Czyż możliwym jest uznać Zgromadzenie, co ma wchodzić najzupełniej w życie ludzi świeckich, co ma pracować po domach prywatnych? Zgromadzenie, którego Siostry uważają mającą salę chorych jako zakonną celę, swoją skromność jako zakonną kratę?

Mimo tych zastrzeżeń władze kościelne zatwierdziły ostatecznie nowe Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia, a te niezwykłe właśnie nowości zapewniły mu późniejszy wielki rozwój i powołały do życia liczne i różne nowoczesne Zgromadzenia zakonne.

Dzisiaj Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia liczy przeszło 40 tys. Sióstr,

W szpitalu św. Wincentego w Paryżu. (Według starego szychu).

pracuje we wszystkich klimatach, ma przedstawicielki wszystkich ras i wszystkich prawie narodów, ma w swym gronie Siostry, pochodzące ze wszystkich klas społecznych, pracuje dla wszystkich, którzy potrzebują pomocy.

Z dzieł zakonu

Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia założył św. Wincenty przy pomocy bł. Ludwika. Objężdżając wieś francuskie z kazaniai misyjnymi, spostrzegł, że taka praca kapłańska bez dzieł miłosierdzia nie jest pracą zupełną. Do pomocy kapłanom, do dzieł miłosierdzia czynnego wzywał wszystkich katolików, a przedewszystkiem niewiasty. Związał je w Stowarzyszenie Pań Miłosierdzia. Wśród Pań znalazła się bł. Ludwika. Była to niewiasta o wybitnym rozumie i silnej woli, miała duszę szlachetną i zapalną. Szukała jeszcze drogi właściwej, którą poszłyby przez całe życie. Tę wskazał jej nasz święty, wybitny kierownik duchowny. Radził jej: niech pozostanie w świecie, niech całą odda się na służbę miłosierdzia. Bł. Ludwika z ufnością poszła za tą radą. Św. Wincenty zaczął ją zaprawiać do pracy

według swego pomysłu, zabrał ją z sobą na wyjazdy misyjne.

Od tego czasu bł. Ludwika staje się współpracownicą świętego, współpracownicą nieodstępną, pełną zawsze nowych myśli i planów działania, córką oddaną i najpożyteczniejszą doradczynią, niewiastą godną podziwu i pełną bohaterstwa.

Św. Wincenty zdaje na nią pracę w Stowarzyszeniu Pań Miłosierdzia. Ma odwiedzać je urzędowo i organizować. Więć bł. Ludwika czyni to chętnie, sumiennie i z wielką umiejętnością. Jest doskonałą stowarzyszoną i kierowniczką. Odwiedza, daje wskazówki, zachęca do wytrwania, podnosi na duchu.

Równocześnie zaś pracuje gorliwie przy drugim dziele. Oddawna już gromadziła w swoim domu pobożne dziewczęta. Teraz skierowuje je wybitnie do pracy na polu miłosierdzia i posyła do pomocy Paniom Miłosierdzia. Razem ze św. Wincentym urządzają dla Sióstr w listopadzie 1633 r. pewnego rodzaju nowicjat, a św. Wincenty pisze dla nich „Ustawy”. Do końca życia wychowuje on swoje Siostry według tych ustaw i na swój własny sposób. Wpaja w Siostry Miłosierdzia cnoty, o które tak gorliwie troszczył się dla siebie. Są to: pokora, pragnienie przebycia życia w poniżeniu i ciszy, miłość, łagodność, zupełne wyzbycie się pragnienia własnych korzyści. A przemowy i nauki, w których zamieszcza te rady, należą do wielkich dzieł jego życia i do utworów wielkich literatury katolickiej.

Praca i cele

Św. Wincenty przy pomocy swych księży ze Zgromadzenia XX. Misjonarzy, Stowarzyszenia Pań Miłosierdzia i Sióstr Miłosierdzia jest duszą całej ówczesnej opieki społecznej. Teorię jej sam stworzył, prace jej sam organizował, podtrzymywał je i kierował nimi. W tej wyteżonej pracy twórczej i porządkującej w społeczeństwie, nie kosztuje w jakichś ciasnych formułkach. Umie każdej myśli twórczej nadać nowe kształty, nieraz tak nowe na ówczesne czasy, że dopiero dzisiaj rozumiane powszechnie, przyjmowane i wykonywane. Wszystkie te przedsięwzięcia udają mu się znakomicie, dlatego przedewszystkiem, że daje im zawsze gruntowną podbudowę duchową. A jest nią zasada, przeprowadzona we wszystkich jego urządzeniach i zakładach: służyć przede wszystkim nieśmiertelnym duszom ludzkim przez pomoc ich ciałom, służyć P. Jezusowi przez pomoc i miłosierdzie dla ubogich.

Św. Wincenty stworzył sobie narzędzie pracy miłosierdzia, zdolne do podjęcia walki z nędzą ludzką, objawiającą się w najrozmaitszych formach. Poznajmy bliżej to narzędzie.

Organizuje coraz dokładniejszą troskę o ubogich chorych. Dokonuje tego w Paryżu w szpitalu „Dom Boży”. Szpital ten nie jest jego wynalazkiem, istnieje tu już oddawna, lecz pracy jest tak wiele, że nie może jej podobać dotychczasowa obsługa. — Paniom Miłosierdzia wchodzi do szpitala i zaczynają pracować według jego metody. Otaczają chorych pieczołowitą i umiejętną opieką, wnoszą do szpitala troskę o duszę nieśmiertelną, i odtąd w szpitalu idzie wszystko lepiej i na korzyść chorych.

Jakże wiele jest w mieście dzieci, pozbawionych opieki rodzicielskiej.

Św. Wincenty poucza swe Siostry o dziełach miłosierdzia.

Gromadzi się je w przeznaczonym na to domu, nie znajdując tu jednak należytej pieczy. Dzieci mrą lub idą na wieś, na wychowanie do ludzi niegodnych. Odtąd bł. Ludwika zajmuje się tą sprawą. Dzieciom daje dobre żywicieli i sumienne pobożne wychowanie. Siostry Miłosierdzia „dziewice i matki”, jak je nazywa św. Wincenty, wnoszą w tę opiekę zapal miłości Bożej. Dla tych dzieci trzeba było dużo pieniędzy, święty umiał zawsze je zebrać wymową i poświęceniem dla sprawy.

Są nadto liczne gromady starców, także opuszczonych. Święty myśli i o nich, gromadzi ich w domu odpowiednim, a Panie i Siostry zapewniają im życie spokojne, ciche, poświęcone pracy i rozmyślaniom.

Teraz przeprowadza św. Wincenty najważniejsze swoje plany opieki społecznej. Stara się rozwiąć tak bardzo trudne zagadnienie żebractwa zawodowego, ciągnącego zyski z miłosierdzia. Wielką czią i miłością otaczał ubogich, widział w nich zawsze P. Jezusa, lecz z wielką mocą zwalczał żebraków zawodowych. Wiedział o tem dobrze, że pod płaszczykiem żebractwa kryło się wiele zbrodni. Zagadnienie to rozwiązuje doskonale w szpitalu głównym w Paryżu. Władze publiczne zbudowały dla jego pomieszczenia wspaniałe gmachy, nie mógł jednak ich zapełnić żebrakami, którzy, bojąc się zamknięcia, pracy, i pomniejszenia dochodów, ukryli się dobrze, nie przestając i nadal być straszną plagą... Mając do rozporządzenia wielkie gmachy szpitala głównego, polegając na swej metodzie miłosierdzia, na swych pomocnicach i współpracownikach, dobrocią, zapewnieniem prawdziwej i chrześcijańskiej opieki, św. Wincenty zwalczył plagę żebractwa.

Tych, co byli bez środków do życia, umieścił w szpitalu, dał im pracę, dobre utrzymanie i traktowanie, szanując godność człowieka. Nad innymi rozciągnął pieczołowitą opiekę domową, innych odesłać kazał do miejsca swej przynależności gminnej. Przez to dowiódł społeczeństwu, że powinno kierować jałmużny tylko do rąk danych organizacji, które użyją ich jak najlepiej i celowo.

Jakież nową jest opieka nad więźniami, skazanymi na galery. Św. Wincenty został zamianowany kapłanem marynarki królewskiej. Siłą popędową okrętów ówczesnych byli wioślarze, tutaj odbywali karę skazani za zbrodnie. Święty zbliża się do nich jak do ludzi, zamieszkuje z nimi na galerach, urządza dla nich nabożeństwa i misje, organizuje szpital dla chorych, gdzie cierpiącymi opiekują się z miłością Siostry Miłosierdzia.

Św. Wincenty niesie pomoc okolicom, zniszczonym przez wojnę. Posyła im żywność, odzienie, nasiona na zasiew, potrzebne narzędzia rolnicze i rzemieślnicze. Urządza misje... Siostry wszędzie pielęgnują chorych, opiekują się sierotami, żywią, głodnych, zajmują się bezdomnymi i nieszczęśliwymi ofiarami wojny.

Te wszystkie prace, zorganizowane przez św. Wincentego, prowadzą dalej Siostry Miłosierdzia we wszystkich krajach z największym zapałem i dzisiaj, tak samo jak je prowadził przez

300 lat swego istnienia. Zawsze miały ten dobry zamiar, to mocne postanowienie i tę troskę, by niczego nie uronić, co im w spuściznie i testamentie pozostawił ich św. Ojciec.

Może dlatego właśnie obdarzyła je Najświętsza Panna wielkim odznaczeniem, Swoim Cudownym Medalcem.

Spotkanie się ziemi z resztkami komety

Dnia 27. b. m. zobaczymy, o ile warunki będą sprzyjać, zupełnie z bliska szczytki komety.

Astronomowie starożytni nie znali komety, mimo że już posiadali zdumiewające wiadomości o gwiazdach i ich ruchach na firmamencie. Komety pojawiały się tak nagle i znikły z błyskawiczną szybkością, tak iż nie umiano zbadać ich natury, przypuszczano więc, że były to znaki, zapowiadające nadzwyczajne wydarzenia, jak wojny, katastrofy żywiołowe i t. p.

Jako pierwszy udowodnił Edmund Halley, młody astronom angielski że komety także okrążają słońce, podobnie jak planety. Szlaki ich są jednakże tak olbrzymie, że czas, jaki potrzebują do okrążenia słońca, mimo szalonej szybkości wynosi wiele dziesiątek lat. Halley liczył lat 26, kiedy zobaczył komety, i przepowiedział, że pojawi się ona dopiero po upływie 76 lat, co się też istotnie sprawdziło.

Inne komety mniej potrzebują czasu dla okrążenia słońca. Jedną z najślabniejszych komet jest Biela, która swego czasu wywołała w Francji olbrzymie zaniepokojenie, ponieważ rozszalała się pogłoska, że zderzy się ona z ziemią i spowoduje koniec świata. Astronom francuski, który pierwszy wypowiedział twierdzenie, że kometa przejdzie przez szlak ziem, został przez rząd spowodowany do ogłoszenia ulotki, w której wyraźnie zaznaczył, że kometa minie ziemię w odległości co najmniej 50 milj mil. Ta sama kometa wywołała wielkie poruszenie wśród astronomów ponieważ rozszalała się na dwie części, i wreszcie rozszalała się w deszcz meteoritów. Te roje meteoritów krąży wciąż jeszcze dokoła słońca szlakiem dawniejszej komety a dnia 27 b. m. przechodzić będą one przez linię którą zakreśla ziemia w obrocie swym dokoła słońca.

Widowisko może być arcyciekawe. W i p.

Polskim jachtem przez Atlantyk

W związku z podróżą harcerza Władysława Wagnera, który na małym jachcie jako pierwszy Polak przepłynął Atlantyk, otrzymaliśmy następujące informacje:

Władysław Wagner liczy lat 22. W ubiegłym roku opuścił on gimnazjum w Gdyni gdzie był uczniem VII klasy. Harcerz wyruszył na morze na łodzi żaglowej „Zjawa” wraz ze swym przyjacielem 20-letnim malarzem Kurońskim. Wagner posiada stopień „ćwika”, a będąc jeszcze uczniem gimnazjum w Orlowie, złożył tam egzaminski zastęp „Albatrosów”; jest to obecna drużyna harcerska im. Jana Sobieskiego.

Dotychczasowe etapy podróży harcerza polskiego przez Atlantyk były następujące: Skagerak, Calais, Cherbourg St. Nazaire, Biarritz, Vigo, Lizbona, Porto, Kodykas Casablanka, Wyspy Kanaryjskie, następnie zaś ocean Atlantycki, dalej Para u ujścia Amazonki. Obecnie Wagner znajduje się we francuskiej Gujanie, skąd popłynął ma do Kolumbji. W Casablance harcerz polski spotkał żeglarszą światową sławę Gerbaulta, z którym płynął razem do Wyp Kanaryjskich. Podróż harcerza polskiego przez Atlantyk trwała około 30 dni. W Para witala „Zjawę” flota wojenna Brazylii w składzie dwóch kanonierek i jednej łodzi podwodnej.

Aparat fotograficzny karykaturzystą

Znany w Anglii fotograf-reporter, Pointing, który zdobył sobie sławę swymi zdjęciami z pól bitewnych podczas wojny japońsko-rosyjskiej oraz z wyprawy do bieguna południowego, jako towarzysz ekspedycji Scott'a, wynalazł kamerę fotograficzną, która daje zdjęcia-karykatury. Wynalazek Pointinga, dając się zastosować przy każdym aparacie fotograficznym, polega na umieszczeniu w lupie metalowej dwóch specjalnie oszlifowanych soczewek. Po wstawieniu do aparatu tej lupy, zdjęcia nabierają cech karykatury. Rozmaite drobne szczegóły zostają na zdjęciu wyolbrzymione, przedmioty duże — maleją, różne wykrzywienia, zniekształcenia znajdują się tam, gdzie śladu ich nawet nie było. Aparat Pointinga zaczęto już stosować do zdjęć humorystycznych filmowych; próby wypadły bardzo udane. Zaprotestowali natomiast gwałtownie przeciw nowemu aparatowi i jego zastosowaniu rysownicy karykaturyści, dopatrując się w tem konkurencji, która wyrządzi im takie same krzywdy, jak muzykom np. kina dźwiękowe i radio.

Siostry Miłosierdzia pełnią bohatersko swedzielskie samarytańskie na polu bitwy.

Tegoroczny laureat Nobla w dziedzinie literatury, powieściopisarz rosyjski Iwan Bunin w otoczeniu przedstawicieli prasy francuskiej i zagranicznej w Paryżu.

Wśród koczowniczych Mongołów

Górzysta część Mongolji to kraj nieurodzajny i ubogi. Trawa i krzewy oto wszystko co rodzi niewdzięczna ta gleba. Tem się tłumaczy, że ludność tamtejsza nie jest osiedziła, lecz przeważnie prowadzi jeszcze żywot koczowniczy, przenosząc się z swemi trzodami z miejsca na miejsce i szukając nowych pastwisk. Dopiero w maju topnieją ostatnie śniegi, a już w wrześniu kraj jest znowu pokryty śniegiem. W czasie krótkiego lata temperatura ulega wielkim wahaniom, bywa, że w ciągu dnia termometr wskazuje 25 stopni i więcej, a w nocy zamarza woda w naczyniach. Do tych warunków dostosowane jest ubranie mieszkańców. Wszyscy, mężczyźni zarówno jak i kobiety noszą grubo watowane spodnie i spodnice, a na tem również watowany chałat czyli płaszcz. Ubrania nie zmieniają i nie czyszczy się nigdy. Gdy im robactwo dokucza, rozbitają się nie zwracając uwagi na domowników i gości, i urządzają polowanie na swych dręczycieli. Zdobycz tych łowów stanowi ulubiony smakołyk Mongołów.

W dni postne lub też, gdy nie dopisuje apetyt, zwierzyne puszcza się na wolność. Jako prawowitni Buddyści, koczownicy ci nie zabijają zwierzęcia, jeżeli nie zachodzi ostateczna konieczność. Nawet gdy w zimie panuje brak żywności nie ubijają się żadnej sztuki bydła, lecz czeka, aż która zdechnie lub zachoruje, tak iż trzeba ją dobić. Wówczas wszyscy zapychają się mięsem półsurowym na zapas, ażeby następnie przetrzymać post.

Obyczajem t. zw. burjatów pewien podróżnik opisuje następująco:

Pod koniec sierpnia wyruszyłem z przewodnikiem konno z Werchne-Udińska wzdłuż rzeki Selengi starym traktem karawanowym, wiodącym od jeziora Bajkał do Kiachty i Pekinu. Pierwszą noc spędziliśmy u pewnego Rosjanina, który nas przyjął bardzo gościnnie. Drugą noc spędzić musieliśmy pod gołem niebem, zimno dokuczalo nam dotkliwie tak iż jeszcze przed wschodem słońca zerwaliśmy się z naszego legowiska i udaliśmy się w dalszą drogę. Trzeciego dnia około południa zobaczyliśmy w bok od traktu, który już porzuciliśmy, wznoszący się dym. Niebawem dostrzedliśmy pięć czy sześć jurty mongolskich, otoczonych stadami koni i wielbłądów. Pierwsze powitanie zgotowały rama psy, które rzuciły się zawzięcie ujadając ku nam. Zatrzymaliśmy się przed wejściem do największego szalasu. Z wszystkich jurty powychodzili mieszkańcy i obstąpili nas z zaciekawieniem. Starszy obozu tajsza powitał nas i zaprosił do swej jurty, prosząc, byśmy ją uważali za swą własną razem z wszystkimi co zawiera rzeczami i ludźmi. Inni zajęli się naszymi końmi, związali im trzy nogi i puścili je swobodnie, by sobie poszukiwały pożywienia. Za tajszą wleźliśmy na czworakach do jurty, której wejście było bardzo niskie. Wewnątrz jej panowała prawie zupełna ciemność, tylko w najbliższem otoczeniu palącego się na środku ogniska, można było rozpoznać twarze siedzących. Gryzący dym wypełniał wnętrze jurty i przyprawiał nas o bezustanny kaszel.

Między mną i tajszą wywiązała się za pośrednictwem mego przewodnika następująca konwersacja: — Mendi, Bóg z Tobą! — powitał mnie Mongol. Odpowiedziałem także: — Mendi, — poczem znowu tajsza: — Malzurek mendi baina? Czy wszystko Ci się powodzi? — Mendi baina. Bóg mi w wszystkim szczęści, — odrzekłem poczem zapytał tajsza o cel mego przybycia, a dowiedziawszy się, że przybyłem dla zakupu zwierzyny, zadowolili się tą odpowiedzią a ciekawość jego co do mojej osoby była dostatecznie zaspokojona.

Następnie podano wywar zwany tsamba, sparzony z prasowanej herbaty, z domieszką starego masła i soli. Napój ten znacznie gorzej wyglądał niż smakował i byłby jeszcze lepiej smakował, gdyby niebrzydka zresztą córka gospodarza nie była poniosła zmyślności. Ta bowiem, zobaczywszy w podany mi kubku drewnianym brudną płamę, odebrała mi go i napluwszy weń wytarła chustką, której za-

pewne od kilku lat nie zdejmowała z szyi.

Pragnąc zapobiec dalszemu częstowaniu mnie krajowemi potrawami, rozpakowałem moje zapasy. Zaledwie jednakże zacząłem jeść, przytyczył się do mnie z największym spokojem tajsza, a za jego przykładem poszli inni domownicy, tak iż w mgnieniu oka zapasy moje znikły, a ja pozostałem z pustym żołądkiem. Tanacha, córka tajszy miała dobre serce i ulitowała się nademną. Mile uśmiechnięta i nalegając na mnie podala mi miseczkę kazy taterczanej, polanej masłem, kiedy zaś nie kwapiłem się zbyt: o do jedzenia, sięgnęła swemi nigdy nie mytemi rączkami do miski, ulepiła z kazy kluskę i wsunęła mi do ust.

Po przyjęciu u tajszy udaliśmy się na świeże powietrze, z trudem wymawiając się od zaproszeń do innych jurty. Nieopodal obozu przepływał strumyk, w którym roilo się od przepięknych pstrągów. Ryby były tak mało płochliwe, że można je było chwycić rękoma. Kiedy z zdobyczą naszą wróciliśmy do jurty tajszy, powitała nas tam z okrzykami oburzenia. Zwrócono nam uwagę na to, że ryby, podobnie jak ptaki, węże i jaszczurki są zwierzętami nieczystymi i sprowadzają nieszczęście na jurty, w której się je zabije. Poza tem jurta powinna być oczyszczona przez lamę czyli kapłana, którego sprowadzenie połączone jest z byt wielkim kosztem.

Środkiem płatniczym u burjatów i sąsiednich szczepów jest srebro w sztabach wagi 5,5 kg. Bilon zastępują karta, czyli wstążki wełniane, mniejszej jeden metr długie i 5 cm. szerokie, w kolorach niebieskim i czerwonym, dalej jedwabne chusteczki i inne tkaniny.

Po spożyciu nieczystych ryb gospodarz zaprosił nas do jurty na arka. Tanacha z przyjaznym uśmiechem podala nam czarnek tego napoju, który smakiem przypominał stare kwaśne mleko, lecz na języku palił jak ogień. Była to wódka, pedzona z wyparowanego mleka.

Gdy zapadł ciemność, chcieliśmy ułożyć się do snu pod gołym niebem, ażeby wyostać się za smrodliwej jurty, lecz tajsza pełen oburzenia zapytał nas, czy chcemy obrazić jego i jego rodzinę. W jurcie przygotowała już postanie żona jego Uluchu dla Leonida (mego przewodnika) a Tanacha dla białej twarzy, (dla mnie). Teraz zrozumiałem, dlaczego Leonid poprzednio tak zagadkowo się uśmiechał. Znal on widocznie ten zwyczaj uczczenia gości.

Co kraj — to obyczaj.

W i P.

Odnalezienie szosy rzymskiej

łączącej wybrzeża Atlantyku z Londynem.

Angielskiemu archeologowi I. D. Margary'emu, po długim okresie poszukiwań udało się odnaleźć trasę starożytnej szosy rzymskiej, łączącej wybrzeża Atlantyku (kanalu La Manche) z Londynem, która w wielu miejscach zachowała się doskonale. Jest to, zdaniem uczonych, najważniejsze odkrycie archeologiczne, jakiego dokonano w ostatnich dwóch stuleciach, gdyż badanie trasy odkrytej obecnie szosy potwierdza wielkie znaczenie handlowe portu londyńskiego za czasów panowania rzymskiego, i bezspornie pomogą do odnalezienia najstarych kopalń żelaza, czynnych w owej epoce.

Głównym celem odkrytej obecnie szosy było połączenie różnych kopalń żelaza południowej Anglii między sobą. Wykopaliska wydoły na światło dzienne części drogi doskonale zachowane, które, zdaniem techników, możnaby z pożytkiem użyć i dzisiaj. Brukowanie składa się z bloków kamiennych, a w niektórych miejscach, gdzie widocznie nie można było użyć twardego kamienia, bloki wyrabiano z twardej mieszanki minerału żelaza i żwiru. Część tych składników przekazano specjalistom technicznym, celem stwierdzenia, czy nie byłoby możliwym zastosowanie tego rodzaju mieszanki w brukowaniu dzisiejszych dróg dalekobieżnych. Jest to — jak pisze „Daily Mail” —

pierwszy wypadek odkrycia szosy z czasów rzymskich, prowadzącej z południa, a dochodzącej tak blisko Londynu. Inne, dość liczne zresztą drogi rzymskie, jakich ślady istnieją jeszcze w Wielkiej Brytanji, prowadziły bez wyjątku wszystkie z Londynu w kierunku północy.

Zdaniem uczonych droga, jaką obecnie wydobyto na światło dzienne służyła do transportów mineralów żelaza z kopalń do Londynu, gdzie surowiec poddawano przeróbce, a następnie ładowano na okręty, które płynąc korytem Tamizy, udawały się w dalszą drogę do stałego ładunku i wyładunku wszelkich towarów, przeznaczonych dla stałego ładunku lub z niego pochodzących. Basen naturalny, jaki tworzy Tamiza na wysokości Londynu, był bardziej bezpieczny od innych portów naturalnych, rozsianych wzdłuż wybrzeży La Manche i dlatego oplacali się wówczas lepiej transporty mineralów żelaza z południa do Londynu i stąd załadowanie z przeznaczeniem stałego ładunku, niż dzisiaj, bezpośredni przewóz do dalszych portów wybrzeża. Trasa szosy rzymskiej dochodzi do odległości 10 mil od dzisiejszego centrum Londynu.

S. F.

Z najnowszej mody paryskiej: Sukienka popołudniowa z stalowej crepe de chiney z małym wstawieniem zakończonym kokardą z blade-zielonej i ceglastej crepe de chiney. Ten sam wystrój na rękawach.

Mleczna bitwa pod Budapesztem

Tragicomiczna bitwa między mleczarkami a policją rozegrała się pod Budapesztem. Prefektura budapeszteńska wydała zakaz bezpośredniego przywozu mleka ze wsi do stolicy. Tymczasem mleczarki zebrały się większą grupą i postanowiły, nie bacząc na zakaz, przedostać się do miasta. Po drodze natknęły się na policję, która zabarykadowała drogę. Przyszło do homeryckich zapasów na mocne słowa, aż wreszcie mleczarki ujęły konwie i zaczęły obławiać front wroga mlekiem. Bitwa skończyła się porażką mleczarek i stratą 3.000 litrów rozlanego mleka.

Aeroplany niemieckie coraz szybsze

Aeroplany pasażerskie, utrzymujące komunikację na trasach powietrznych niemieckiej „Lufthansy”, zwiększają coraz bardziej swoją szybkość. Nowe modele pasażerskie Junkersa (Ju 52) osiągają szybkość do 270 km. na godzinę, a aeroplany do przewozu poczty (Ju 60) — aż 370 km. na godzinę. Obecnie przystąpiła Lufthansa do modernizacji dawniejszych typów samolotów tak, aby powiększyć ich szybkość i moc je wykorzystać w dalszym ciągu na swych liniach.

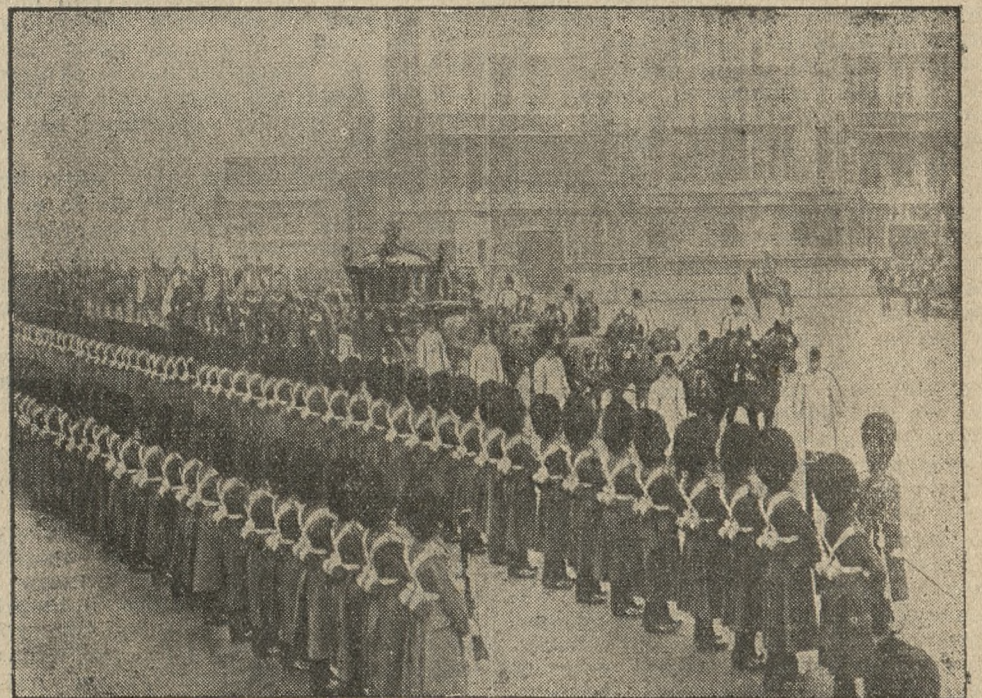
Druga tajna stolica Anglii

W Londynie toczą się od dłuższego czasu w ministerstwie spraw wewnętrznych narady co do środków obronnych przeciwko lotniczemu atakom gazowym. W obradach tych biorą udział także wybitni lekarze angielscy. Rozważa się m. i. także plan usunięcia z Londynu rozmaitych państwowych „centr nerwowych”, jak np. admiralicja, ministerjum wojny i lotnictwa. Dla tych celów przygotować się ma na wypadek wojny druga tajna stolica, którąby dzięki swemu położeniu możliwe zasłonięta była przed atakami.

W i P.

Dlaczego łysiejemy

Wiele najrozmaitszych powodów przytaczano dotąd dla wyjaśnienia faktu, że tylu ludzi łysieje. Przypisywano pojawienie się łysiny troszkom, zmartwieniu, ekscesom, alkoholizmowi, chorobom, wyczerpującej pracy umysłowej, nakrywaniu głowy kapeluszem, anemji i Bóg wie czemu jeszcze. A tymczasem łysina, nie dbając o żadne z przytoczonych wyjaśnień, porażała i szpeciła ludzi, którym nie można było przypisać ani jednej z wymienionych wad czy przypadłości.

Otwarcie sesji parlamentu angielskiego odbywa się według ceremonjału z przed 200 laty. Zdjęcie powyższe przedstawia wjazd króla w królewskiej karocy.

Mumja faraona podróżuje

W Dolinie Królów odnaleziono mumję faraona Marenra w stanie dobrze zachowanym. Stamtąd przewieziono ją na grzbiecie osła do stacji kolejowej, aby ulokować ją w muzeum historycznym w Kairze. Na stacji wykupiono dla mumiji bilet kolejowy pasażerski, a że mumja jest trupem króla, przeto bilet opiewał na dwa miejsca w I klasie. Pociąg ruszył w drogę do Kairu. Na jednej z większych stacji naczelnik zdecydował jednak, że mumja nie powinna podróżować w wagonie osobowym i polecił umieścić ją w wagonie towarowym... jako ładunek ryby suszonej.

Oszczędności emigrantów podstawą waluty polskiej

Emigracja nasza, to nie tylko olbrzymie rzesze ludzi, którzy zmuszeni byli opuścić kraj, aby szukać zarobku na obczyźnie. To zarazem niezmiernie ważny czynnik gospodarczy, którego rola w ogólnej sytuacji Polski, zwłaszcza w warunkach dzisiejszych, jest niesłychanie doniosła. Naogół rola ta nie jest dość powszechnie znana. Tymczasem zaś oszczędności, jakie napływają od emigrantów do kraju, to najważniejsza pozycja w aktywach naszego bilansu płatniczego.

Przed paru dniami pojawiła się urzędowa publikacja o bilansie płatniczym Polski w r. 1930, podająca także zestawienia za szereg lat poprzednich, a zawierająca wiele dat niezmiernie ważnych i interesujących. — Ograniczając się do samej tylko emigracji, musimy stwierdzić, że w ciągu 8 lat od utworzenia waluty złotej, to jest w okresie 1924-1931 parę głównych pozycji w tym bilansie tak wyglądało:

Zapotrzebowanie obcych walut wskutek biernego bilansu handlowego, czyli nadwyżki przywozu nad wywozem w latach t. zw. dobrej konjunktury — 2246 milionów złotych. Nowe pożyczki, zaciągnięte zagranicą przez państwo i samorządy — 1530 milj. zł. Przyływ obcych pieniędzy do kraju pod postacią oszczędności, przysyłanych przez emigrantów — 2140 milj. zł.

A zatem oszczędności, zbierane krwawym potem naszych wychodźców i skrzętnie przesyłane do kraju, same jedne już dotąd nie tylko zrównoważyły, ale i przewyższyły (jeśli doliczymy lata 1932 i 1933, które poprzednią sumę zwiększą o 400 do 500 milionów), cały ciężar naszych nadmiernych i tak dla waluty niebezpiecznych zakupów zagranicznych. Dla naszych stosunków walutowych oszczędności te mają znaczenie o połowę większe od wszystkich razem pożyczek państwa i samorządów.

Wśród nich zaś najważniejsza rola przypada naszej emigracji w Ameryce Północnej. Oto parę jeszcze cyfr dla ilustracji:

W 3-leciu 1923-1925 oszczędności emigrantów, nadesłane do kraju, wynosiły łącznie 764 miliony złotych (po przeliczeniu na obecny paritet), w czym ze Stanów Zjednoczonych i Kanady było 581 milionów czyli 76 proc. — a zatem przeszło trzy czwarte całości.

W 5-leciu 1926-1930 otrzymaliśmy oszczędności emigranckich 1324 milj. złotych, w czym ze Stanów Zjednoczonych i z Kanady 769 milionów czyli 58 procent — co stanowi przeszło połowę ogólnej sumy.

Porównując z sobą oba te okresy, widzimy, że roczny przyływ do Polski walut zagranicznych w postaci oszczędności emigrantów utrzymał się, a nawet nieco wzrósł (z 225 do 265 milionów). Równocześnie jednak udział Polonji północno-amerykańskiej spadł ze 194 do 154 milionów rocznie.

Najważniejsze do niedawna źródło, zasilające nasz bilans płatniczy, przynajmniej w tym zakresie, w roku 1930 przekazały do Polski od naszej emigracji w Stanach Zjednoczonych wynoszący 116 milionów złotych, z Kanady 20 milionów, razem 142 miliony, czyli już tylko 49 procent ogólnej sumy oszczędności wychodźstwa, nadsyłanych do kraju, która wynosiła przeszło 291 milionów.

Dowodzi to, że coraz bardziej, niestety słabnie kontakt Polonji północno-amerykańskiej ze „starym krajem”.

65 000 górników polskich we Francji

Polskie organizacje robotnicze we Francji opracowały ciekawą statystykę zatrudnienia Polaków w górnictwie francuskim.

Ze statystyki tej wynika m. in., że w ciągu ostatnich 7 lat przybyło do Francji około 95 000 górników polskich, z których około 70 000 zatrudnionych zostało w zagłębiu północnym. Obecnie cyfra ta spadła do 65 000. Ogółem 12 największych towarzystw węglowych zagłębia północnego zatrudnia 49 300 górników polskich pod ziemią, oraz 4 800 na powierzchni; pozostałe 11 000 górników polskich przypada na mniejsze kopalnie.

Łącznie z rodzinami polska emigracja górnicza we Francji obejmuje około 200 000 osób. Górnicy polscy zatrudnieni są przeważnie pod ziemią. W szeregu kopalń liczba Polaków stanowi około 75 proc ogólnej ilości górników pracujących pod powierzchnią. Przeciętnie Polacy stanowią przeszło 40 proc. zatrudnionych pod ziemią górników, na innych obokrajowców zaś przypada zaledwie 5 proc.

Konsumcja i bezrobocie w Polsce

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, robotników zatrudnionych w górnictwie, hutnictwie i przemyśle przetwórczym w dniu 1 stycznia 1929 r., liczone 862,8 tys., a w dniu 1 stycznia r. b. — 478,6 tys., t. j. o 44,5 proc. mniej. Przeszło 384 tys. osób znalazło się bez pracy, ponieważ produkcja nie została wchłonięta ani przez konsumpcję wewnętrzną, ani przez wywóz zagranicę. Rzeczywista zaś liczba bezrobotnych tylko w tych działach jest właściwie jeszcze wyższa, ponieważ przytoczone dane dotyczą tylko zakładów, zatrudniających ponad 20 robotników.

A tymczasem — pomijając nawet wywóz zagraniczny — ilość bezrobotnych niewątpliwie zmniejszyłaby się nader wydatnie, gdyby udało się podnieść u nas konsumpcję wewnętrzną artykułów codziennego użytku. Nie potrzebujemy przytem dorównywać zagranicy, wystarczyłoby, aby spożycie ogólne osiągnęło poziom pewnych naszych dzielnic. Spożycie zaś to, im bardziej posuwać się będziemy ku wschodowi, będzie coraz mniejsze. W zakresie niektórych artykułów różnice są wręcz rażące. Tak np. konsumpcja węgla na jednego mieszkańca w Polsce w r. 1932 wynosiła przeciętnie 378 kg, przyczem w woj. centralnych 344 kg, we wschodnich 27, w południowych 195, a w zachodnich 1255 kg. Gdyby konsumpcja węgla znajdowała się na poziomie dzielnic zachodniej, spożycie wyniosłoby 28 940 tys. tonn, ponieważ zaś produkcja w tym roku wynosiła 28 800 tys. tonn (w liczbach zaokrąglonych), to produkcja ta wystarczyłaby zaledwie na pokrycie konsumpcji wewnętrznej. Nie potrzebowałibyśmy zatem bądź wywozić całkiem węgla zagranicą po cenach deficytowych, bądź też, o ilebyśmy chcieli wywozić, należałoby zwiększyć produkcję, a więc zatrudnić pewną ilość pracow-

ników, obecnie bezrobotnych.

Mutatis mutandis to samo zachodzi i w innych dziedzinach naszego gospodarstwa narodowego. Konsumcja tytoniu np. na jednego mieszkańca wynosi w Polsce 17,0 zł, w woj. wschodnich 8,4 zł, w zachodnich 29,1 zł. Gdyby konsumpcja podnieść do poziomu woj. zachodnich, to dochody monopolu tytoniowego zwiększyłyby się o 400 milj. zł, a więc prawie podwoiłyby się. Konsumpcja cukru zwiększyłaby się w tych warunkach o 156 420 tonn, spirytusu o 11 900 tys. litrów, nafty o 6 270 tonn, żelaza walcowanego o 203 210 tonn, cementu o 369 600 tonn. Zauważyć przytem należy, że przytoczone liczby odnoszą się już do czasów ostatnich, kiedy konsumpcja w porównaniu z okresem przedkryzysowym zmniejszyła się również i w dzielnicach zachodniej bardzo poważnie.

Biorąc pod uwagę cyfry dotyczące konsumpcji, należy stwierdzić, że znajduje się ona na poziomie najwyższym w woj. zachodnich, drugie miejsce zajmują centralne, trzecie południowe, czwarte wreszcie wschodnie. Jednym słowem im dzielnicą jest bardziej uprzemysłowiona, tem większe jest i jej spożycie. Przemysł zatem nie tylko produkuje, ale też jest i doskonałym odbiorcą. Aby więc podnieść chłonność rynku wewnętrznego, a w ten sposób zmniejszyć zarazem bezrobocie, należy rozwijać przemysł krajowy.

Na jeden jeszcze szczegół należy zwrócić uwagę. Konsumpcja spadła skutkiem przesilenia gospodarczego i zubożenia szerokich warstw ludności tak u nas, jak i zagranicą. Okazuje się jednak, że i spadek ten jest nader niejednakowy. Spożycie tytoniu najwyższej spadło w woj. wschodnich, gdyż o 20,8 proc. (z 10,6 na 8,4 zł na mieszkańca), natomiast w zachodnich o 15,7 proc. (z 34,5 na 29,1 zł), spiry-

tusu — również we wschodnich o 23,3 proc. (z 0,60 do 0,46 litra), w zachodnich o 13,8 proc. (z 1,23 do 1,06 litra), cukru w woj. południowych o 12,8 (z 8,18 do 7,13 kg), w zachodnich o 9,2 proc. (z 15,2 na 13,8 kg), nafty we wschodnich o 28,4 proc. (z 3,27 na 2,34 kg), w zachodnich o 14,8 proc. (z 1,671 na 1,255 kg), żelaza walcowanego w centralnych o 63,1 proc. (z 6,4 na 2,36 kg), w zachodnich o 36,5 proc. (z 14,5 na 9,21 kg). Jedynie konsumpcja cementu spadła w woj. zachodnich najwięcej, gdyż o 37,9 proc. (z 35,6 na 22,1 kg), podczas gdy w południowych o 28,5 proc. (z 15,8 na 11,3 kg).

Kanał połączy Atlantyk z morzem Śródziemnym

W Paryżu powstała „Liga budowy kanału dwóch mórz”, której celem ma być, według zatwierdzonego już przez rząd statutu, budowa kanału łączącego morze Śródziemne z Atlantykiem. Opracowane plany pozwalają wnioskować o wielkości przedsięwzięcia; kanał ma służyć nie tylko do przejazdu okrętów handlowych i pasażerskich, lecz również i dla okrętów wojennych. Uwzględniono przytem obecne wymiary wielkich statków transatlantyckich tak, iż największe nawet parowce będą mogły przepłynąć te 400 kilometrów wprost Francji.

Z wiadomych już szczegółów warto zanotować, że szerokość kanału międzyoceanicznego będzie wynosiła 60 metrów, głębokość 12 metrów. Koszty budowy kanału będą sięgały 16 miliardów franków. Oszczędność na czasie i przestrzeni dla statków podążających zwykłą drogą ze Śródziemnego przez Gibraltar wyniosłaby 2 000 kilometrów i 50 godzin. Przejazd przez kanał wymagałby trzydziestu godzin dla mniejszych statków i 36 dla wielkich. Kanał rozpoczynałby się w okolicach Narbonne, a ujście jego znalazłoby się pod Bordeaux. Długość ogólna kanału wyniosłaby około 400 kilometrów.

Do budowy kanału zamierza Liga przystąpić jak najrychlej. Rozporządza ona narazie kapitałem około jednego miliona franków, który został dostarczony przez grupę przemysłowców oraz kilku bankierów. Do rozpoczęcia robót oraz do prowadzenia budowy kanału w szybkim tempie przywiązuje koła rządowe dużą wagę, gdyż tak wielka impreza musiałaby zaabsorbować nie tylko wielkie kapitały, ale i dużo sił roboczych. Zwiększona produkcja z jednej strony — wpłynęłaby na znaczne zmniejszenie bezrobocia we Francji. Narazie nie jest jednak rozstrzygnięta jeszcze definitywnie kwestja uruchomienia potrzebnych kapitałów. M.

Żydzi kryją się za polskimi nazwiskami

Z kół czytelników donoszą nam: Napływowy element żydowski, posługujący się w handlu nieuczciwymi praktykami, jakimi są np. nagabywanie przyjezdnych przez t. zw. „łapaczy”, handlowanie podczas nabożeństw, uprawianie nielegalnego handlu domokrajnego i t. d. — znajduje niestety popleczników Polaków, którzy wchodzi w spółkę z Żydami, a nazwiskami swojemi umożliwiają im osiedlanie się i wypieranie nas z zajmowanych placówek. Wymienić należy tutaj niejakiego A. Siwę, pod którego nazwiskami kryje się Żyd Mokotowicz jako współnik 2 składów obuwia przy ul. Szkolnej i St. Rynku, Trzeci skład przy St. Rynku 43, pod firmą „Awis” (czytaj Siwa) ma na oknach wystawowych napisy: „Firma chrześcijańska”, ponieważ jest własnością żony p. Siwy. Trudno zrozumieć jak p. Siwa wyobraża sobie przedsiębiorstwo chrześcijańskie w spółce z Żydem, bo i w firmie „Awis” pracuje kapitał żydowski.

Jeszcze jeden Żyd przy Placu Wolności

Firma Karol Jankowski i Syn. — dawniej Carl Jankowsky u. Sohn. fabryka wyrobów włókienniczych w Bielsku, która, jak wiadomo, w swym składzie detalicznym przy Placu Wolności zatrudnia w charakterze kierownika Żyda Moryca Zemańskiego, znalazła naśladowczyńnię w osobie p. Łuczaków. Składem obuwia pod jej firmą przy Placu Wolności 10 zarządza obecnie Żyd S. Löffel. Sprawdza on obuwie od swego szwagra Żyda Reichmanna z Warszawy. Tak więc dzięki p. Łuczakównie mamy przy Pl. Wolności już drugiego Żyda. Nie moż-

na dopuścić, aby tym sposobem żydostwo torowało sobie drogę do naszego miasta. Dlatego winnych zażydzenia piętnować należy bezwzględnie. Moralnym obowiązkiem każdego jest wypieranie tylko kupca chrześcijańskiego, posiadającego godło „Zw. Tow. Ku. pieckich”, jako znak przynależności danej firmy do organizacji kupieckiej. Czujny.

Czy Skoki zostaną miastem?

Ze Skoków donosi (as): W ostatnich czasach stała się nader aktualna oraz żywo komentowana sprawa naszego miasta. Zaczęło się od tego, że na polecenie starostwa powiatowego w Wągrowcu zwołano nadzwyczajne zebranie rady miejskiej 5 września rb., na którym jako delegat starosty był obecny referendarz p. Dankowski. Rada miejska po oświadczeniu p. referendarza, że przybył, by wysłuchać opinii rady miejskiej, po krótkiej dyskusji uchwaliła dalsze utrzymanie ustroju miejskiego.

Zdawało się, że sprawa tem samem jednocześnie przesądzona. Tymczasem część obywatelstwa mając na względzie zmniejszenie ciężarów podatkowych wystosowała petycję do władz nadzorczych o zniesienie ustroju miejskiego. Z niecierpliwością społeczeństwo Skoków oczekiwało rozstrzygnięcia tej kwestji. Mimo rozpisania wyborów do rad miejskich w mniejszych nawet miasteczkach u nas ich nie zarządzono, mimo, że obecna kadencja rady miejskiej wygasa 31 grudnia rb. Fakt ten zdaje się potwierdzać przypuszczenie, że ustrój miejski zostanie zniesiony.

Jest to conajmniej dziwne jeśli się zważy, że miasto nasze istnieje od roku 1356 i rozwija się szczególnie pomysłnie po odzyskaniu niepodległości. Liczy obecnie 1860 mieszkańców. Skoki poza Wągrowcem są największym miastem w pow. wągrowieckim. Ma ono na miejscu dwa większe młyny, 2 młeczarnie rolnicze. Bank Ludowy, poza tem znaczną ilość mniejszych przedsiębiorstw. Ludność Skoków składa się w 80 proc. z przedstawicieli handlu i przemysłu. Miasto samo prowadzi w swym zakresie rzeźnię miejską z budżetem rocznym 4200 zł, gazownię miejską — 9016 zł i t. d. Budżet administracyjny zwyczajny wynosi 29 050 zł, nadzwyczajny 5515 zł, czyli ogólny budżet miejski na rok 1933/34 wynosi 48 634,32 zł. W ostatnich latach położono chodniki, wybrukowano rynek, wybudowano most betonowy, urządzono boisko sportowe, a w ostatnim roku rozbudowano kosztem 14 tys. zł 7-klasową szkołę powszechną bez zaciągnięcia długu.

Obecnie zbiera się podpisy pod petycją za dalszym utrzymaniem ustroju miejskiego, która będzie wysłana przez urząd wojewódzki do Rady Ministrów. Mamy nadzieję, iż Skoki utrzymają swój ustrój miejski. Życzyliby sobie należało, by miarodajne czynniki sprawę tę jak najprędzej definitywnie zatwierdziły.

Kartel farbiarni!

Z Łodzi donosi (z.): W kołach farbiarzy zarobkowych w Łodzi mówi się ostatnio bardzo wiele o konieczności kartelizacji farbiarni zarobkowych. Chodzi tu przede wszystkim o utrzymanie cen na pewnym poziomie, a następnie o skuteczną walkę z konkurencją drobnych farbiarzy, nie należących do Związku, wymykających się z pod wszelkiej kontroli i obniżających pomimo umowy zbiorowej płace robotnikom.

Kwestja ta dyskutowana była szczegółowo na ostatnim posiedzeniu zw. farbiarzy zarobkowych. Wielu członków wypowiedziało się przeciwko utworzeniu kartelu, wskazując na nieskuteczność walki z konkurencją drobnych pozazwiązkowych farbiarzy. Utworzenie kartelu prowadzi z kolei do usztywnienia cen, a na tem może zyskać jedynie drobny niekontrolowany producent, ponieważ rozpiętość pomiędzy jego cenami a cenami fabryk związkowych po ewentualnem utworzeniu kartelu, wzrosłaby jeszcze bardziej.

Niektórzy członkowie związku wypowiedzieli się za kartelizacją tylko jednego działu — indanthrenowego. Wskazywali oni na względnie łatwe zwalczanie konkurencji pozazwiązkowców na tym odcinku. Barwników indanthrenowych nie wytwarza się w Polsce, można byłoby więc podporządkować producentów zagranicznych uchwałę związku i wymóc na nich aby sprzedawali barwniki jedynie tym farbiarzom, którzy okazałoby pozwolenie związku.

Z naszej przyrody

W przyrodzie jest zapas nieprzebrany piękna. — Jest naszym wychowawcą. Obcowanie z przyrodą czyni nas szczęśliwymi. — Nasz stosunek do przyrody i stosunek do niej u innych narodów. — Dekrety naszych królów o ochronie przyrody. — Ochrona przyrody i nasza młodzież. — Kult przyrody — kultem ojczyzny.

Miłość przyrody jest ludzom wrodzona. Wszakże sami jesteśmy jej częścią, złączeni z nią węzłem nierozwalnym.

Przyroda daje nam tyle rzeczy pięknych i pożytecznych. Budzi w nas zachwyty barwą i wonią swych kwiatów, wdziękiem kształtu i śpiewu ptaszyny i kołyszącymi się w locie barwnymi skrzydełkami motyli.

Słowem jest w niej zapas nieprzebrany piękna które poetę wprawia w zachwyty i ekstazę.

Trudno nie zrozumieć, że przyroda jest naszą nauczycielką i wychowawczynią, że uszlachetnia naszą istotę, czyni nas mądrszymi i lepszymi. Przyroda wiedzie nas ku celom górnym, których nawet nie znamy i ocenić nie umiemy.

Trudno zaprzeczyć, że człowiek, który poddaje się czarowi i urokowi, obcuje z nią, staje się bezsprzecznie szczęśliwszym. Jakaż różnica pomiędzy tem, co daje nam przyroda, a tem co dają nam rozrywki w mieście. Na łonie przyrody znajdujemy po usilnej pracy wytchnienie rzetelne, zadowolenie trwałe, odzyskujemy siły i chęć do dalszej pracy, bo to co nam daje nie jest narkotykiem i surogatem, budzącym rychło wstręt i przesyty, działający na nas rozkładająco i jak często poniżający godność ludzką!

Jeżeli zastanowimy się, jaki wogóle jest stosunek większości naszego narodu do przyrody, w porównaniu do innych narodów, nie wypadnie to porównanie dla nas pochylnie.

Jak bliski jest nam przykład stosunek naszych pobratymców Czechów do przyrody, jak w niedzielę i święta pustoszeją ulice Pragi. Wszystko obozuje w lasach, w górach, rozkoszując się przyrodą.

W hymnie narodowym mają Czesi słowa wielbiące urodę swego kraju. Nazywają ojczyznę swą krajem ziemskim. Oto słowa odnośne ich hymnu: „Zemsky raj to na pochled... woda huczy po luczynach, bory szumi po skalinach...”

Każdą wolną chwilę spędza Czech na łonie tego rajy ziemskiego z rodziną i dziećmi. Daje mu to zapewne owe zdrowie moralne i fizyczne, jakie w nim podziwiamy.

Jak żywy jest stosunek Anglika do przyrody! I on wolne od zajęć chwile spędza na łonie natury. I u nich spotykamy tężyzną duchową i fizyczną światu imponującą.

O Niemcach wiemy z własnej obserwacji, jaki u nich stosunek do przyrody. Wszakże w wycieczkach w okolicę Poznania tak liczny biorą udział, tak często słyszymy ich mowę.

Zagranicą starają się władze, aby ułatwić taniocą koleją pobyt na łonie natury. W Wiedniu jeżdżą co niedzielę liczne pociągi w głąb Alp. Z każdej stacji widzieć można rzesze uczestników wycieczek obozujących w górach i dolinach.

Przyroda działa uspokajająco na nasze umysły i robi ludzi szczęśliwymi i zadowolonymi. Już to samo powinno być wskazówką dla państwa, które chce mieć ludzi szczęśliwych i zadowolonych, aby im ułatwić obcowanie w przyrodzie, a nie ażeby ciągnąć zyski z tej skłonności.

U nas dawniej było żywe zainteresowanie się przyrodą. Nasi poci od najdawniejszych czasów zachęcali do obcowania z przyrodą. Jakie umiłowanie i znajomość przyrody ujawnia się we „Flisie” Klonowicza. O lesie śpiewa:

„Pieszczota oceanu, dziwowisko świata.

„Z Twych sosen wyciosana brytańska frygata”.

Jakim apostołem przyrody był Kochanowski. Zaś najpiękniejsze ustępy z „Pana Tadeusza” to strofy o naszej przyrodzie! Mickiewicz sądził, że przyszła epoka zbliży ludzkość do przyrody, że nam przypadnie w udziale specjalna misja apostołstwa i ukształtowanie stosunku ludzkości do przyrody! Jak pięknie opiewali przyrodę Konopnicka, Tetmajer, jakimi mistrzami opisu byli Weissenhoff i Ejsmond.

Ale nie tylko poci byli jej lubow-

nikami Sobieski sądził na Pomorzu całe aleje lipowe. Królowie nasi wydawali dekryty. Władysław Jagiello wydał dekret o ochronie cisów. Chodkiewicz był lubownikiem słowików.

Powinniśmy wiedzieć, że niedość być lubownikiem przyrody, ale trzeba ją ochraniać.

W ostatnich czasach zainteresowali się nasi uczeni przyrodą i podjęli usilne starania, aby dla jej ochrony pozyskać najszerze warstwy społeczeństwa. Ponieważ pozyskanie starszej generacji przedstawiałoby pewne trudności (czy to nie smutne?) podjęto propagandę dla pozyskania dla tej sprawy naszej młodzieży.

Mamy już literaturę propagującą

ochronę przyrody. Jednym z najruchliwszych u nas w Wielkopolsce propagatorem tej wzniosłej idei jest profesor uniwersytetu Wodźczko. Jemu to głównie mamy do zawdzięczenia powstanie u nas rezerwatów przyrody. Wydał on szereg broszur. Przytaczamy śliczny ustęp końcowy jego cennej broszurki p. t. „Ochrona Przyrody w szkole”:

„Niema miłości Ojczyzny bez miłości i ochrony przyrody ojczystej, więc ucząc kochać i szanować przyrodę krzewimy miłość Ojczyzny.”

Wielka prawda! Kult naszej przyrody jest identyczny z kultem Ojczyzny.

Erel.

Hitlerowska rzeczywistość na Łużycach

Dużo się ostatnio pisało o położeniu Serbo-Łużyczan w Niemczech hitlerowskich. Powód zainteresowania społeczeństwa polskiego tą sprawą był zrozumiały. Przypomnijmy sobie tylko takie fakty z pierwszego półrocza roku bieżącego, jak rozwiązanie serbo-łużyckiej organizacji oświaty narodowej, zhitleryzowanie prasy łużyckiej, aresztowanie najwybitniejszych działaczy narodowych łużyckich itp.

Według oświadczeń niemieckich w ostatnich miesiącach atmosfera nieco się przejaśniła. Niestety, w świetle faktów przejaśnienie to okazuje się fikcją. W dalszym ciągu jesteśmy świadkami walki, mającej na celu wynarodowienie Serbów Łużyckich, żyjących bezbronnie w państwie niemieckim i wydanych na łaskę i niełaskę Niemców.

Nim przytoczymy fakty, musimy jednak poświęcić słów parę oświadczeniom niemieckich czynników miarodajnych w sprawie serbo-łużyckiej.

W sprawie tej zajął stanowisko między innymi minister propagandy dr. Goebbels. Oświadczył on wobec przedstawicieli prasy co następuje: „Nie zamierzamy stosować wobec Serbów Łużyckich polityki wynaradawiającej, asymilacyjnej. Odwrotnie. Jesteśmy gotowi zapewnić mniejszości serbo-łużyckiej prawa językowe i kulturalne tak, jak wszystkim innym mniejszościom w nowym państwie niemieckim. Tem się właśnie różni nasza polityka od polityki starego reżimu, która pozornie używała środków mniej ostrych”. Na pytanie czeskiego dziennikarza, czy rząd niemiecki byłby gotów porozumieć się z rządem czesko-słowackim co do polepszenia losu Serbów łużyckich, odpowiedział min. Goebbels, że porozumienie w tej sprawie jest możliwe.

Oto usłyszeliśmy oświadczenia oficjalne rządu hitlerowskiego. Mówił to minister propagandy. Ma to swoje znaczenie, gdyż wskazuje na cel przemówienia. Są to przedewszystkiem frazesy wysyłane w świat, aby zademonstrować opinii publicznej dobrą wolę i gotowość Niemiec w dziedzinie zobowiązań mniejszościowych. Oświadczenia te są analogiczne do hasel pokojowych samego Hitlera, rzuconych pod adresem Polski, czy też całej Europy.

Posłuchajmy jednak, co Niemcy oświadczyli samym Łużyczanom.

Otóż dnia 20 września br. wezwał do siebie starosta budziński, p. Sievert, przedstawicieli narodu serbo-łużyckiego, celem zreferowania im z po-

lecenia rządu saksońskiego i za zgodą rządu pruskiego, jak i rządu Rzeszy, o stanowisku sfer rządowych w sprawie serbo-łużyckiej. Na wstępie przedstawiciel władz niemieckich podkreślił, że Serbo-Łużycanie byli zawsze wiernymi obywatelami państwa niemieckiego, za co mieli wszelkie prawa językowe i zapewniono im rozwój kulturalny.

Już to zdanie zasługuje na omówienie. Jakżeż ten rozwój kulturalny wyglądał? Pan Sievert zupełnie zapomniał, albo może nie wie, że za czasów Fryderyka Wielkiego używanie języka łużyckiego w miejscach publicznych było zabronione pod karą śmierci. Pan Sievert nie zdaje sobie również zapewne sprawy z tego, że Serbo-Łużycanie do tej pory nie mają jeszcze ani jednej szkoły serbo-łużyckiej. Tylko tego rodzaju ignorancja mogłaby usprawiedliwić dobrą wiarę p. Sieverta w głoszeniu niemieckiej „ofiarności” i „względności” wobec mniejszości serbo-łużyckiej.

W dalszym ciągu powiedział p. Sievert, że po wojnie światowej niektóre jednostki, nadużywając zewnętrznej i wewnętrznej bezsilności Niemiec powojennych, próbowały oderwać Łużycę od państwa niemieckiego. Dalsze prowadzenie akcji nielojalnej po niedanej proklamacji niepodległych Łużyc, było podtrzymywane przez organizacje zagraniczne. Te organizacje, według mniemania władz niemieckich, sztucznie tworzyły zagadnienie serbo-łużyckie. Wreszcie p. Sievert ostrzegł, że wszelkie podobne wystąpienia w Niemczech narodowo-socjalistycznych będą tępięone z tą samą ostrością, z jaką występuje się przeciw wszelkim innym zamiarom zdrady stanu.

Tak więc w przemówieniu p. Goebbelsa na użytek zagraniczny były tylko obietnice i grzeczności. Pan Sievert na użytek wewnętrzny obietnice swoje zaprawił już potężną dozą pogroźek. Jak zaś wygląda rzeczywistość?

Na odpowiedź nie trzeba było czekać długo. Ostatnie tygodnie dały ją aż nazbyt wymownie. Przejawiła się ona przedewszystkiem w nowych wystąpieniach przeciwko elementarnym prawom kulturalnym Serbów łużyckich. Przeniesiono cały szereg nauczycieli serbo-łużyckich do stron niemieckich i na ich miejsce osadzono nauczycieli Niemców. Podobnie w wielu miejscowościach katolickich na Górnych Łużycach dokonano zmiany personelu nauczycielskiego w ten sposób, że przydzielono niemieckich ewangeli-

Szkoda dużo słów — kiedy starczą cztery:

**ANNY ONDRA
MISS FLORA**

Fig. 5788

ków jako nauczycieli w szkołach, przeznaczonych dla dzieci Łużyczan-katolików.

Oto jakiego rodzaju postępowanie wobec bezbronnej ludności serbo-łużyckiej Niemcy nazywają zapewne nie tylko rozwojem kulturalnego i przyznaniem wszelkich praw językowych i ościelnych ludności łużyckiej.

Karjera wojenna czołgu

Myśl stworzenia ruchomej, ciężkiej jednostki, mogącej pokonywać swoją dynamiczną siłą pewne przeszkody i zastosowanie jej do celów wojskowych nie jest nowa, lecz o całe wieki wyprzedziła zamiary taktyków wojsk koalicyjnych. Zastosowanie czołgów do walki ma swoje liczne odpowiedniki w historii wojen.

Sięgając do czasów bardzo dawnych, do czasów panowania faraonów egipskich, znajdziemy sobowtór czołga w postaci bojowego wozu, ciągniętego przez parę koni. Wozie tym zazwyczaj znajdowało się dwóch ludzi, z których jeden kierował koniami, drugi zaś walczył przy pomocy włóczni, tuku i strzała. Tak samo zresztą jest i w dzisiejszym czołgu, gdzie konie zastąpiono wytrwałszymi kołami mechanicznymi silnika, woźnicę — szoferem, a łucznika — strzelcem karabinu maszynowego. Powtórzeniem tej samej myśli było zastosowanie przez Hanibala do walki słoni, mogących przy pomocy swej olbrzymiej siły fizycznej pokonywać różne przeszkody. Wojownicy zaś, jadący na nich, zabezpieczeni od bezpośredniej walki, mogli tem skuteczniej czynić szkody w szeregach nieprzyjacielskich. Wreszcie w czasach średniowiecznych zakuci w stalowe pancerze rycerze, siedzący na ciężkich, okrytych blachami koniach, mający za zadanie siłą swego pierwszego uderzenia złamać szeregi wroga, są idej ich użycia niczem innym, jak odpowiednikami dzisiejszych czołgów.

Poza ściśle fizycznym działaniem, tanki mają jeszcze jedną ważną zaletę, a mianowicie oddziaływanie psychiczne na nieprzyjaciela, jakie wywierają ciężka masa żelaza, ziejąca ogniem karabinów maszynowych, i poruszająca się w dowolnym kierunku. Nic też dziwnego, że po bogatych doświadczeniach z wojny światowej, zwrócono baczność uwagę na rozwój tej broni. — I dziś niema takiego kraju, któryby nie posiadał w swoim składzie sił i rozwoju tanków i wogóle broni pancernej.

Nad motoryzacją armji i wyposażeniem jej w jednostki pancerne, jak czołgi i samochody, dużo pracują Sowiety, a dorobek ich w tym kierunku jest zawsze licznie reprezentowany na wszelkiego rodzaju defiladach i uroczystościach wojskowych. To samo daje się zauważyć i u Niemców. Nie mogąc posiadać dużej ilości tych jednostek w postaci jawnej, starają się bardzo o rozwój traktorów do wszelkich celów rolniczo-przemysłowych. Mając na uwadze, że z odpowiednio zbudowanego traktora, używanego obecnie dajmy na to do celów transportowych, można zawsze po krótkim czasie zrobić bojowy czołg, dając mu odpowiednie opancerzenie i uzbrojenie, poszli Niemcy w tym kierunku bardzo daleko, propagując ideę motoryzacji wszędzie, gdzie to jest tylko możliwe. W pierwszym szeregu podąża również i Anglja ze swoimi olbrzymimi zakładami Vickers'a, zaopatrującymi nie tylko Wielką Brytanię i Dominjną w swoje wyroby, ale również i cały szereg pomniejszych państw.

Czołg w przyszłej wojnie musi być zabezpieczony od działania gazów, które będą powszechnie stosowane. Kabina więc takiego nowoczesnego czołgu, czy też samochodu pancernego, będzie musiała odpowiadać tym samym wymaganiom, jakie się stawia schronowi przeciwigazowemu, aby w należyty sposób zabezpieczyć załogę przed zatruciem.

S. P.

„Kurjer Poznański”

naczelny organ Obozu Narodowego w Polsce zachodniej

wychodzi 2x dziennie

również w niedziele i święta.

Zamawiać można

w Bydgoszczy

w następujących agenturach:

1. Jan Konieczny, ulica 3 Maja 20 m. 5,
2. M. Czajkowska, skład papieru, św. Trójcy 30,
3. Feliks Józwiak, skład tow. kol., Gdańska 91,
4. Józef Kamionka, skład pap., Grunwaldzka 51.

Przedpłata wynosi za oba wydania razem:

miesięcznie 3²⁰ zł

Z odnośnieniem do domu miesięcznie 50 groszy więcej.

ŻYCIE SOKOLE

Zjazd Sokolic wielkopolskich

W sobotę, 18 i niedzielę, 19 bm. obradowały w Poznaniu druchny wielkopolskie. W sobotę wieczorem odbyło się w sekretarjacie przewodnictwa dzielniczy zebranie dzielnicowego wydziału Sokolic z udziałem przewodniczących wydziałów okręgowych. Obradami kierowała wiceprzewodnicząca dzielnicowa Zofja Zychlińska. Obrady poświęcone były sprawom ogólnego rozwoju organizacyjnego oraz wewnętrznej działalności wydziałów. Poza tem uczestniczący w obradach przez dzielnicę drh Wolski referował sprawę regulaminu organizacji Sokolic na podstawie obrad ostatniego zjazdu zarządu związkowego, a drh sekr. dzielnic. Fellner udzielał wyczerpujących wyjaśnień w sprawie rejestracji gniazd w myśl nowego prawa o stowarzyszeniach.

W niedzielę odbył się w Domu Amaratowym doroczny walny zjazd druchen o charakterze sprawozdawczym i propagandowym. W zjeździe uczestniczyło blisko 250 druchen ze wszystkich stron Wielkopolski. O godzinie 8 rano odprawił naczelną kapelan Sokolstwa wielkopolskiego, ks. prałat Prądzyński, uroczystą mszę św. na intencję zjazdu, podczas której druchny gremjalnie przystąpiły do komunij św., a następnie czcigodny duszpasterz Sokolstwa wygłosił od ołtarza gorące i serdeczne przemówienie.

Po spożyciu na miejscu wspólnym śniadaniu rozpoczęły się obrady zjazdu przy szczerze wypełnionej sali. Przy zagajeniu powitała przewodniczącą drchna Zofja Zychlińska w serdecznych słowach przybyłą z Warszawy związkową naczelniczkę Sokolic drchnę Jadwigę Zamoyską, jako przedstawicielkę przewodnictwa Związku oraz liczny zastęp członków przewodnictwa dzielniczego z drh. Wolskim i drh. nac. Suligowskim na czele. Następnie drchna przewodnicząca odczytała następujący telegram holenderski do ks. Kardynała Prymasa: „Eminencjo! Najprzewielebniejszy Ks. Kardynał Prymasie!

Sokolice Dzielnicę Wielkopolskiej, zebrane w roku świętym i 250 rocznicy odsieczy wiedeńskiej na dorocznym swym zjeździe dnia 19 listopada, przesyłają Waszej Eminencji wyrazy hołdu i serdecznego przywiązania oraz ślubują, że wiernie stojąc przy Kościele będą czynem katolickim i narodowym dążyć do przeprowadzenia zasad wiary św. w życiu osobistym i publicznym tak, iżby Polska wielka i potężna przodowała w rodzinie ludów chrześcijańskich.

Raczy Wasza Eminencja pobłogosławić nasze poczynania oraz przyjąć wyrazy najgłębszej czci i posłuszeństwa.

Dzielnicowy Wydział Sokolic: Zofja Zychlińska, wiceprzewodnicząca; Z. Herniczkowa, sekretarka.

W imieniu przewodnictwa dzielniczego wygłosił serdeczne przemówienie drh. Wolski, wyrażając druchnom pełne uznanie i podziękowanie za ochoczą, wytrwałą i owocną pracę w ramach ogólnej organizacji sokolej. Drchna nac. Zamoyska powitała zjazd imieniem władz związkowych poczem w dłuższym referacie przedstawiła

swój pogląd na zagadnienie ustroju organizacyjnego Sokolic w ramach ogólnego Związku oraz omówiła podstawy pracy pod względem technicznym i ideowym.

Przystąpiono potem do sprawozdań dzielnicowego wydziału, które przedkładały kolejno: sekretarka drchna Herniczkowa, skarbniczka drchna Łyczkowska, naczelniczka drchna Kasprzakówna i przewodnicząca sekcji oświatowej drchna Czarkowska. Sprawozdania te przedstawiły piękny obraz stałej, celowej i ofiarnej pracy w każdej dziedzinie, to też bogate plony tej pracy widoczne są w stałym rozwoju tak liczbowego wzrostu organizacji Sokolic, jak i utrwalenia i potęgowania jej wewnętrznych walorów. Rezultatem dłuższej i ożywionej dyskusji nad sprawozdaniami oraz nad referatem drchny nac. Zamoyskiej było uchwalenie kilku rezolucyj. Gorące patriotyczne nastroje naszych druchen stwierdza następujące słołowanie:

„Przyrzekamy pracować w imię Boga dla Ojczyzny, nie skąpiąc umiłowanej Polsce naszych sił i naszych zdolności a gdy zajdzie potrzeba, to narówni z druhami bronie będziemy granic i całości naszej Najjaśniejszej Rzeczypospolitej.”

Inna rezolucja przypomina narodowy obowiązek ścisłego przestrzegania hasła: „Swoją do swego po swoje!” — W wewnętrznych sprawach organizacyjnych skierowano specjalną rezolucję do zarządu Związku z prośbą, aby projektowanym nowym regulaminem nie podcinano podstaw organizacji Sokolic, tak znakomicie działających na terenie Wielkopolski, a raczej, aby starano się podstawy te przeprowadzić na terenie całego Związku.

Uzupełnieniem i zakończeniem obrad zjazdowych były dwa referaty. Drchna Kokall mówiła w podniosłych i pięknych w formie i treści słowach o miłości ojczyzny, a następnie drh prof. dr. Piasecki wygłosił znakomity referat „z historii gimnastyki kobiecej”. Oba przemówienia nagrodzono burzliwymi oklaskami.

W łączności ze zjazdem odbyło się po przerwie obiadowej kilka pokazów gimnastycznych druchen i młodzieży z gniazd poznańskich. Pokazy te w zupełności odpowiadały swemu celowi, gdyż były rzeczywiście wzorowe i stanowiły znakomitą lekcję poglądową dla obecnych na sali licznych naczelniczek i kierowniczek. Tak więc i pod tym względem zjazd spełnił swoje zadanie. Wreszcie, jako miłe końcówce uroczajenie przedstawiono na scenie ładną jednoaktówkę p. t. „Jak kto może”, która, znakomicie odegrana przez druchny-amatorki, również przyczyniła się do podniesienia ogólnego bardzo serdecznego nastroju.

Zjazd się udał, bo włożono w jego przygotowanie i przeprowadzenie dużo ofiarnej pracy i dużo umiłowania sprawy, przyczem szczególnie chętnie wspomnieć należy o niestrudzonej pracy zacnych druchen z komisji aprowizacyjnej, które tak sprawnie i skutecznie załatwiły się umiały z trykrotnym zaspokojeniem dobrych apetytów zgromadzonych druchen — i druchów...

Okręg inowrocławski

Zjazd prezesów i naczelników Okręgu odbył się w ub. niedzielę przy przewodnictwem drh. prezesa Ziętowskiego, który na wstępie powitał przybyłych, a zwłaszcza kapelan okr. ks. kanonika F. baka z Szadłowic oraz delegata Dzielnicę drh sekretarza Fellnera z Poznania.

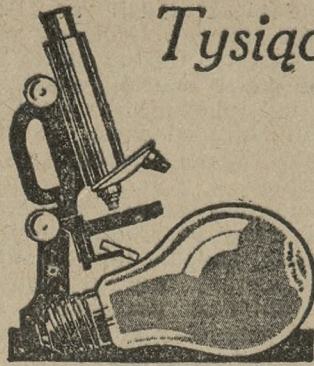
Sprawozdanie z działalności Okręgu zdawał druchowie: prezes Ziętowski, sekretarz Rogalski i naczelnik Radziński, poczem prezes gniazd przedstawił kolejno stan pracy w gniazdach. Ze sprawozdania prezesa podnieść należy sukces moralny, choć nie finansowy, zlotu okręgowego, odbytego w Kruszwicy. Drh. prezes okręgowy wezwał gniazda do należytego respektowania wszelkich zarządzeń władz okręgowych, poczem zakomunikował, że przestało istnieć gniazdo Wapienne a gniazda: Żnin i Gąsawa po uregulowaniu pretensyj finansowych, przydzielone być mają do okręgu gnieźnieńskiego. W końcu drh. prezes Ziętowski stwierdził, iż mimo prawomocnej uchwały sejmiku powiatowego w Inowrocławiu o przekazanie na potrzeby „Sokoła” około 2500 zł. z piędzi tych wzgl. zakupionych przez nie sprzętów dotąd „Sokolowi” nie się nie dostało.

Drh. naczelnik Radziński omówił całości zlotu kruszewickiego pod względem technicznym dając przytem ogólny pogląd na przebieg zjazdu naczelnictwa

Dzielnicę, jaki w dniu 12. b. m. obradował w Poznaniu. Równocześnie zaapelował o ujednoczenie umundurowania sokolego oraz o zachęcanie druchów do jak najliczniejszego zdobywania P. O. S.

Dozwolę uwagę poświęcić sprawie nowej ustawy o stowarzyszeniach: dostosowania do niej organizacyjnego życia sokolego. Sprawę tę imieniem Dzielnicę referował delegat drh. Fellner, udzielając wyczerpujących wskazówek praktycznych, m. in. w kwestii przeprowadzenia wymaganej przez ustawę rejestracji gniazd. W końcu rozdzielono nowe uzupełnione statuty i wszystkie do rejestracji potrzebne dokumenty. W okręgu inowrocławskim, oprócz zarejestrowanych już sądowo gniazd w Inowrocławiu i Barcinie, utrzymane zostaną samodzielne gniazda w Mogilnie, Strzelnie, Żninie, Kruszwicy, Gniewkowie, Mątwach i Piechcinie, reszta zaś istnieć będzie na tych samych prawach co dotychczas, lecz pod względem prawnym jako oddziały.

Następnie drh. prezes Ziętowski omówił sprawę zlotu jubileuszowego w Poznaniu, który odbędzie się w czasie od 29 czerwca do 1 lipca 1934 r. okazji 50-tej rocznicy założenia gniazda sokolego w Inowrocławiu. Mniej więcej miesiąc później, bo w dniach 4 i 5 sierpnia 1934 r., odbędzie się zlot jubileuszowy gniazda Inowrocławia połączony ze zlotem okręgowym. W końcu drh. prezes okręgowy podał do wiadomości kilka ważniejszych uchwał,

Tysiączna część milimetra

stanowi różnicę, gdy chodzi o konstrukcję drucika świetlnego do żarówek. Drucik ten, o wiele cieńszy od włosa ludzkiego, to serce żarówki, stanowi o jej sprawności, zużyciu prądu i trwałości. Dlatego też tylko fabryka, rozporządzająca dziesiątkami lat doświadczenia i stosująca najdoskonalsze maszyny, może wyrobić żarówki rzeczywiście ekonomiczne. Jeżeli chcesz właściwie oszczędzać, uważaj przy zakupie, by dano Ci żarówki światowej marki

TUNGSRAM

powziętych na ostatnim zjeździe zarządu Sokolstwa Wielkopolskiego

Nad temi wszystkimi zagadnieniami wywiązała się obszerna dyskusja, w której zabierał głos szereg delegatów.

Drh. Fellner z Poznania podniósł przytem wzorową gospodarkę okręgu inowrocławskiego, wyrażając specjalne słowa uznania pod adresem drh. prezesa Ziętowskiego.

W wolnych głosach poruszono jeszcze szereg spraw aktualnych, poczem drh. prezes okręgu solwował obrady, wzywając raz jeszcze o wytyczenie wszystkich sił nad przygotowaniem się do złotego jubileuszu Sokolstwa Polski Zachodniej.

Piękny jubileusz

Stulecie Konferencji męskiego Towarzystwa św. Wincentego a Paulo

Świat katolicki święci tego roku 100 lat istnienia męskiego Towarzystwa św. Wincentego a Paulo, tego wielkiego zbrojnego dzieła praktycznej miłości bliźniego, praktycznego, bo codziennego zastosowania przykazania Boskiego Mistrza: miłuj bliźniego jak siebie samego.

W maju br. odbyły się w Paryżu wielkie czterodniowe uroczystości jubileuszowe, na które zjechało się 7800 uczestników i delegatów 31 narodów wszystkich części świata. Po Francji urządzają uroczyste obchody wszystkie narody, a wśród nich i Polska. Wysocki protektorat nad uroczystościami w

Dział grafologiczny Prof. Foady'ego

162. „Franko”. Z natury bardzo inteligentny, szybki bardzo opanowany, co wychodzi na korzyść. Dużo zdolności artystycznych nie wykorzystanych. Wszystko lubi upiększać, przez co nie raz traci na czasie. Pelen temperamentu i wielki egoista w miłości

163. „Strazydło”. Sprytny, nerwowy, brak cierpliwości, wszystko załatwia na gorąco, tylko w miłości nie przedko decyduje ale bardzo kapryśny. Jeżeli kocha — ogromnie zazdrośny. Pismo wykazuje dużo męskości pod względem intelektualnym.

164. „Cz. F.”. Przebiegły, sprytny, jeżeli nie ma dowodów, nie zawsze potrafi uwierzyć. Wszystko obserwuje, słucha, jednakże według swoich zapatywań wykonuje. Dobroduszny, lecz krzywdy nie zawsze daruje.

165. „Czuwam”. Dyplomata, dobra pamięć, ostrożny, lubi wszystko załatwiać w dyskrecji, kocha przyrodę, wielki temperament, ale tego nie okazuje. Domator, i lubi życie spokojne.

166. „Wrzes” 1. 5. 1917. Za bardzo sprytny, wiele nerwowy, co pozbawia uwagi. Ambitny, skutkiem czego uparta, wady swoje zna, ale ich nie lubi okazywać. Wiele filozofuje, przez co nabiera dużo fantazji, optymistyka

167. „Dorożka”. Duchowo poważnie usposobiona, szybko orientująca się, lubi dużo eksperymentów życiowych. Lubi rozkazywać i dysponować. Poważnie myśli, szczerą, ale mało mówiącą w miłości ograniczoną, jeżeli kocha i udowodni bezwzględność, natenczas potrafi być.

168. „Kwiat Lotosu”. Poważna, bardzo inteligentna, genialna pamięć 70 proc. męskości, nerwowa, natomiast bardzo opanowana, z natury filozofka i wszystko opiera na swej wiedzy naukowej. Ekonomistka, szlachetna i dobroduszna.

169. „Alker”. Wysoce inteligentny, samouk, bardzo ciekawy pod względem naukowym, logiczny, wielki idealista, dypl-

Poznaniu i archidiecezja Gnieźnieńskiej i Poznańskiej objął J. Em. ks. kardynał Prymas dr. August Hlond, a na czele ich stanął komitet honorowy i wykonawczy. Uroczystości te miały się odbyć jeszcze w maju ale z powodu rozmaitych przeszkód musiano je odłożyć na początek grudnia.

Autentyczne!

Z kół czytelników otrzymujemy poniższą autentyczną korespondencję urzędową (nazwiska i nazwy miejscowości zmienione):

Urząd A do zakładu B: „W sprawie Leona Kunckiego w Kaliszewie pow. Ponin, ur. dnia 17 marca 1906, prosimy o doniesienie nam, czy wymieniony się tam jeszcze znajduje.”

Zakład B do urzędu A: „Na pismo tamtejsze L... donosimy, że znajdował się tutaj Leon Kuncki urodzony 7 marca 1910 w Kaliszewie pow. Ponin. Prosimy o doniesienie, czy wymieniony jest identyczny z Kunckim, urodzonym dnia 17 marca 1906 r.”

Urząd A do zakładu B: „Na pismo L... donosimy, że Leon Kuncki, urodzony dnia 7 marca 1910 jest identyczny z K., urodzonym dnia 17 marca 1906. Wobec powyższego prosimy o udzielenie odpowiedzi na poprzednie nasze pismo.”

matą, wszystko załatwia łagodnie, uczuciowo i sentymentalnie. Otwarty, szczerzy, według swej szlachetności postępuje. Czuje się wtenczas zadowolony gdy może wszystko sam załatwić.

170. „Marjan” Sob. Silna wola, opanowany, lubi życie rodzinne, duży temperament, szybki nerwy doprowadzają do braku cierpliwości, logiczny, ambitny, dyplomata, jest wtenczas tylko szczerzy, jeśli spostrzeże, że darzą go zaufaniem. Wesoły, ale za wiele myśli, co wprowadza go w pesymizm

171. „X. 7. S. O.” Szybki, ostrożny, opanowany, dyskretny ale lubi wszystko wiedzieć, kapryśny, lecz naogół ograniczony, sentymentalny, szlachetny i nie pretensjonalny.

172. „Rebus”. Szybka, nieufna, logiczna, tylko w życiu zarobkowym wielka materialistka, wiele uważająca, nerwy doprowadzają do hysterji i pesymizmu, co jest tylko przyzwyczajeniem, czego zalecam koniecznie unikać gdyż na całokształt życia ujemnie wpływa.

173. „Felicjan”. Szybki, wielki temperament nerwowy, opanowany, w życiu duchowym bardzo kapryśny, lecz nie okazuje, kim jest mądry, na wszystko zwraca uwagę i sam sobie w wszystkim daje radę. W 40 proc. uparty, co naogół na niekorzyść wychodzi. Gustowny co do swej osoby.

Uwaga! P. T. Czytelnikom

zwracam uprzejmie uwagę, że do działu grafologicznego listy przyjmuję tylko do 1 grudnia r. b. Do analizy należy dołączyć imię, nazwisko, dzień miesiąc i rok urodzenia oraz pseudonim. W znacznych porcjach należy dołączyć 1 zł. Listy proszę kierować do Kurjera Poznańskiego lub bezpośrednio do prof. Foady'ego w Poznaniu, ul. Ogrodowa 9, m. 1. W poradach życiowych przyjmuję tylko osobście prywatnie. Na otrzymane listy po 1 grudnia nie odpowiem.

PANI DOMU

Dbająca o miłą i godziwą rozrywkę w gronie rodziny i jak i swych gości nabywa niezwłocznie

nową grę towarzyską „SZELMA”

Do nabycia w składach zabawek i gier towarzyskich.

Centrala tel. 74-12

Mydło Bebe faofmana-idealne dla dzieci i dorosłych

ng 6675

Tanie książki dla naszych abonentów

Zgodnie z naszą zapowiedzią włączyliśmy do szóstej serii książek po cenach poważnie zmierzonych dla naszych Czytelników dzieło niesłychanie ważne

Henryka Rolickiego „Zmierzch Izraela”.

O poczytności jego świadczy najlepiej fakt, że w ciągu roku ukazało się już trzecie wydanie.

Objętość jego 422 stron dużego formatu. Cena dla abonentów pisma naszego zamiast zł 8.— tylko 4 zł.

Na treść tej książki składają się następujące rozdziały:

Historja w życiu żydostwa. Zamierzchnie dzieje Izraela. Reformy Edrasza i Nehemjasza. — Pod władzą Egiptu i Syrii. — Rzym i zburzenie Jerozolimy. — Powstania, Synhedrjon, Talmud palestyński. — Żydzi a rozstrój cesarstwa rzymskiego. — Chrześcijaństwo a Żydzi. — Babilonia i Talmud babiloński. — Narodziny Islamu. — Rozkwit żydostwa w Hiszpanji. — Mojżesz, Majmuni, kabaliści. Księga Zohar. — Ruchy sekciarsko-rewolucyjne w średniowieczu. — Marrani, Inkwizycja, Wypędzenie Żydów z Hiszpanji. — Św. inkwizycja w Portugalii. — Wpływy żydowskie na ruch humanistyczny. — Początki reformacji, wybuchy rewolucyjne. — Żydzi w Turcji. — Polska schronieniem dla żydostwa. Reformacja w Polsce. — Wojna trzydziestoletnia. — Neutralność Polski. — Bunt kozacki. — Rewolucja Cromwella. — Manasse ben Izrael. Baruch Spinoza. Sabbataj Cwi mesjaszem. — Potop. — Tajne związki, symbole, hierarchja i rytuał wolnomularstwa. — Kabała a wtajemniczenie masonskie. — Podział rytów masonskich. — Wolnomularstwo a Żydzi. — Filozofja etyka i hasła wolnomularstwa. Mojżesz Mendelssohn rewolucja francuska i jej skutki. — Żydzi w Polsce za Sasów. — Chasydyzm — Tajemnica Chachama Franka. — Żydzi a upadek Polski. — Żydzi a niepodległość Polski. — Rządy finansjery żydowskiej. — Cele socjalizmu. — O sjonizmie. — Finansjera żydowska a bolszewizm. — Kryzys duchowy, gospodarczy i perspektywy.

Maciej Lorec: „Italia współczesna”. (Treść: Italia a wojna. Chaos powojenny Prądy społeczne i umysłowe. Italia w opinii obcych. Człowiek przelomu. Ustrój państwa faszystowskiego. Polityka zagraniczna i kolonialna. Polityka ekonomiczna i finansowa. Italia i Watykan. Faszyzm a kultura umysłowa i fizyczna itd.). Ostatnie wypadki polityczne i naprężenie stosunków z Włochami uczyniły książkę Loreta wysoce aktualną jako obiektywny i bogaty obraz polityki społecznej, wewnętrznej i zagranicznej Mussoliniego i dążeń faszystów do zdobycia w Europie roli naczelnej. Objętość stron 264. Cena zł 11.— Dla abonentów pisma naszego tylko zł 7.—

Karol du Hemme: Niemcy gotowe do wojny!. Przekład Jerzego Herniczka (Treść: Najazd Jak się tworzy w Niemczech opinje publiczną Serja prowokacji. Tragiczne przestrogi. Niemcy przygotowują wojnę odwetową. Psychiczny stan Niemiec. Niemcy mogą wystawić ponad siedm milionów żołnierzy. Komedja niemieckiego nacjonalizmu. Jak Niemcy omijają zobowiązania traktatowe. Potężna organizacja lotnictwa niemieckiego. Ostatni piękny wynalazek niemiecki Marynarka niemiecka. Nienawiść niemiecka. Ekonomiczna ofensywa niemiecka. Niemiecka buta. Pokój zagrożony, itd.) Książka ta krzyczy swoją aktualnością i nawiązaniem. „Czuwajcie. Niemcy gotowe do wojny!” Napisana niesłychanie żywo i płomiennie, wywarła wielkie w świecie wrażenie. Książka którą każdy znać powinien — Objętość stron 240. Cena zł 7.— Dla abonentów pisma naszego tylko zł 3,50.

Włodzimierz Dzwonkowski: „Portrety dziejowe”. (Treść: Dziewica Orleańska Ludzie i czasy włoskiego Odrodzenia Krzysztof Kolumb. Krwawy car Hetman Niezlomny Stanisław Żółkiewski General Bonaparte. Orle Napoleońskie. Stary Lew Lechistanu a powstanie węgierskie) Dzieło napisane żywo i barwnie, ozdobione 14 ilustracjami kolorowymi i czarnymi, wykonanymi artystycznie — Objętość stron 200. cena zł 6.— Dla abonentów pisma naszego tylko zł 3.—

Maciej Wierzbicki: „Atak sępów”. Powieść z roku 1935, Stron 296. Cena

zł 7.— Dla abonentów pisma naszego tylko zł 3,50.

Helena Mnisek: „Dziedzictwo”. Powieść Stron 360. Cena zł 7.— Dla abonentów pisma naszego tylko zł 3,50.

Helena Mnisek: „Powojenni”. Powieść w 2 tomach (Dalszy ciąg „Dziedzictwa”) Stron 448. Cena zł 11,40. Dla abonentów pisma naszego tylko zł 5,70.

Aleksander Dumas: „D'Artagnan” Powieść (Dalszy ciąg „Trzech Muskietierów” według niedawno znalezionego rękopisu) Stron 302. Cena zł 4.— Dla abonentów pisma naszego tylko zł 2,—.

Marja Czeska-Maczyńska: „Dziwaczne przygody Imci Pana Jura Bendowskiego”. Powieść dla młodzieży — z ilustracjami Stron 252. Cena w ład-

nej oprawie zł 5,50. Dla abonentów pisma naszego tylko zł 2,75.

Książki powyższe za pół ceny abonentki nabywać mogą za gotówkę w administracji pisma naszego Abonentki zamiejscowi dopłacają na koszt przesyłki pocztowej — bez względu na ilość zamówionych książek — zł 1.—

Książek powyższych za zaliczką pocztową się nie wysyła.

KRONIKA TOWARZYSKA

Dancing-bridge na bezrobotną inteligencję urządził w niedzielę 26 b.m. o godzinie 9-ej wieczorem w „Adrii” Tow. Pomocy dla Inteligencji. Wstępne 1,— zł. zg 20 534/5

Zbliża się zakończenie

Konkursu Wierszowego firmy Henr. k Żak w Poznaniu, Fabryka Perfum Kosmetyków i Mydeł Toaletowych.

Zwracamy uwagę, że każdy może skorzystać z niebywalej okazji uzyskania pięknej nagrody.

Nagrody wyznaczono następujące:

10 wytwornych kaset, nadających się na podarki gwiazdkowe

90 kartonów po 3 szt. mydła toalet. „ŻAKOWE” dg 1 446

Jeszcze czas wysłać wierszyki dołączając kartoniki zewnętrzne do pasty Chlorami.

Kącik kosmetyczny

Puder.

Puder należy do kosmetyków istniejących już od wieków, z tą tylko różnicą, że kiedyś w skład jego wchodziła mączka ryżowa, pszenna, kartoflana oraz sole ołowiu. Obecnie uległ on pewnym modyfikacjom, od pudru, wymaga się nietylko jego absolutnej nieszkodliwości ale również subtelności w barwach i zapachu oraz składników może znacznie droższych, ale nadających większą małowosć: niedostrzeżalność na twarzy.

Nie można traktować pudru jako szminki, gdyż te ostatnie zawierają zwykle większą ilość barwników zmieniających kolor skóry. Należą tu przedewszystkiem wszystkie odcienie różu oraz szminki złote dające wrażenie cery opalonej oraz szminki wybielające, których należy się wyrzekać, bo mogą zawierać sole ołowiu dające przepiękny biały kolor.

Puder ma przedewszystkiem na celu zmatowienie cery nadmiernie tłustej bądź spoconej, oraz przykrycie defektów występujących jaskrawo i nieestetycznie bez tego kosmetyku. Wiemy przecież, że w niektórych wypadkach puder jest tym zbawionym czynnikiem, tuszującym zbyt silnie rozszerzone nory czerwone plamy, wyrzuty oraz inne nierówności cery. Puder nie jest wszystkim dla twarzy znieszczonej, gdyż należy ją leczyć, ale daje możliwość zamaskowania tych wad, z które remi cera wyglądałaby niemożliwie. Nie winny ten kosmetyk nałożony cienką warstwą na twarz nadaje jej duży ciek i powab. Puder powinien zawsze należeć do nieodzownych i codziennych preparatów przy rannej tualecie zarówno kobiety jak i mężczyzny.

Mylne jest przypuszczenie, jakoby puder wpłynął ujemnie na cerę; dobry puder sporządzony na substancjach roślinnych i zawierający jako domieszkę niewielkie ilości związków mineralnych, naskórek wygląda, czyniąc go delikatnym i odpornym na wpływy i zmiany atmosferyczne. Puder ryżowy, spotykany w handlu niezawse jest czystą mączką ryżową, bardzo często bywa zafalszowany kredą, która niestety dla cery niepożądana. Drugą wadą samej mączki ryżowej jest to, że łącząc się z tłuszczem i potem, pozostawia na twarzy grudki. Z tych właśnie względów należy zwykle do pudrowania twarzy używać pudrów higienicznych, zawierających obok mączki ryżowej inne składniki, wpływające na lepsze i łatwiejsze przyleganie do twarzy.

Oprócz wyżej wymienionych własności, puder nie może zawierać soli ołowiu bądź bizmutu, czem odznaczają się niektóre pudry zagraniczne, rujnujące w krótkim czasie nawet najpiękniejszą cerę. Oprócz tego puder powinien być bardzo miękki, aby nałożony cienką warstwą na twarz był prawie niewidoczny, zapach decyduje również o dobroci pudru, chociaż niezawse (pudry zagraniczne) im droższy puder tem subtelniejsza jest jego woń.

Obecnie tak młodo i często używane pudry w kamieniu mają tę wadę, że w skład ich wchodzi gips, wpływający ujemnie na cerę; dla tych właśnie względów stosować go należy moliwie najrzadziej.

Umiejętność pudrowania jest rzeczą równie trudną, jak umiejętność nakładania różu. Pamiętać należy o tem, aby przed pudrowaniem wetrzeć w twarz odrobinę kremu tłustego przy cerze suchej, a suchego przy cerze tłustej. Po dokładnem wytarciu nadmiaru kremu najlepiej zastosować w tym celu watę drzewną następnie przypudrować puszkiem albo

watką w ten sposób, aby ilość pudru była wszędzie jednakowa, a twarz zupełnie matowa. Kobiety, które nie używają nawet pudru, dowodzą jedynie braku zainteresowania swoim zewnętrznym wyglądem, gdyż w naturze każdej kobiety leży już chęć przypodobania się wszystkim a nie wzbudzenia litości swój pozółkli i zmarszczkami; pokryta cera.

Mężczyźni, używając pudru po goleniu, powinni również po wytarciu twarzy wodą kolońską wetrzeć trochę kremu, a później dopiero przypudrować.

Mg. I. KUNTZÓWNA.

Gabinet kosmetyczny
Mgr. chemji Kuntzówny
Poznań, plac Wolności 9 m. 13,
Pień-wzorządnej jakości kosmetyki

zg 20 536

P. Lili i M. Przedewszystkiem powinna Pani używać możliwie enajwiecej ruchu, następnie nie należy długo sypiać, ale wstawać wcześniej i wychodzić na spacer rano, poza to zmusić się do jakiejś stałej pracy umysłowej. Co do apetytu radzę nie jeść tak dużo, powinna Pani posiadać tyle silnej woli, aby pohamować swoje zachcianki, unikać pokarmów takich, jak pieczywo, kasza, kartofle, ciastka oraz słodycze, zastąpić je raczej chudem mięsem, jarzynami i nabiałem. Płynów należy pić możliwie mało, a raz w tygodniu niech Pani, spróbuje pościć w ten sposób, aby wypić tylko litr mleka i zjeść małą ilość razowego chleba. Nie mogą Pani polecić żadnego środka na usmierzanie apetytu, gdyż jest to dowodem zdrowia i zapewne wiele osób zazdrości Pani tej, jak Pani dowodzi, strasznej wady. A zatem powinna się Pani zabrać do siebie energicznie, aby nie zestarzeć się zbyt szybko i nie stracić linii ciała i rysów twarzy w powodzi tłuszczu.

P. F. N. W tym wypadku mogą Pani zalecić jedynie masaże ręczne oraz galwanizację.

P. Lusja. Sprawa ta nie przedstawia się zbyt jasno, więc dlatego muszę Panią obejrzeć osobiście, aby udzielić odpowiedniej porady. — Twarz należy myć mydłem neutralnem, oprócz tego stosować preparaty odtłuszczające.

KRÓLEWSKI KOCHANEK

ng 4 729

P. Terenia W. Ilość zabiegów wynosi od 20—30 a koszt z tem związane kilkadziesiąt złotych, o ile Pani należy do Kasy Chorych mogłaby Pani tam przeprowadzić tę kurację. Na razie proszę stosować kąpiele przemienne gorące i zimne z 5% alunem, następnie dobrze wymasować kremem tłustym, nie suchym, i włożyć na noc obcisłe skórkowe rękawiczki. Nos należałoby smarować specjalnym preparatem wybielającym aby zatuzować ten niemily dla Pani defekt.
Mg. I. KUNTZÓWNA.

Wagronieckie płatki owsiane

Codziennie spożywajcie zupę z Wagronieckich płatków owsianych, smaczny i treściwy posiłek dla wszystkich.

Pz 5 776/7-47.64

SPORT

Lekka atletyka

Tylko w metrach, Ameryka definitywnie opowiedziała się na ostatniem posiedzeniu amatorskiego związku lekkoatletycznego za utrzymaniem systemu pomiarowego w metrach. Równocześnie wystosowano apel do Wielkiej Brytanji aby również wraz z dominjami przyjęła ogólnie praktykowany w lekkiej atletyce sposób pomiarów na metry. (tel. wł.)

Piłka nożna

Mistrzostwo Argentyny zdobyła drużyna San Lorenzo z Buenos Aires, rekrutująca się w znacznej części z wojskowych, uzyskując 50 pkt. przed znanymi z występów w Europie „Boca - Juniors” 49 p. i „Racing Club - Buenos Aires 48 p.

Derceczny czwórmezc o puchar dzielnicy jezyckiej rozpoczyna się w niedzielę na stadionie „ośrodek” (wejście od ulicy Marceleskiej). O godz. 11 spotykają się „Skra” i „Sokol”. Po południu o godz. 14 walczą „Peniatlon” i „Sparta”. (kom)

„Warta” i „HCP”. W niedzielę o godz. 11 odbędzie się na boisku „Warty” przy ul. Rolnej zawody pomiędzy drużyną ligową „Warty” a „HCP”. (kom)

„Olimpia” i „Poznanian”. Wymienione zespoły rozegrają mecz w niedzielę o godz. 14 na boisku „Sokola” przy Drodze Dębińskiej. (kom)

Pięściarstwo

Mecz Poznań i Wrocław odbędzie się we Wrocławiu w dniu 8 grudnia. Na mecz ten kapitan związkowy POZB p. Wiśniewski ustalił poniższą reprezentację (od wagi muszej do ciężkiej): Sobkowiak, Rogalski, Kajnar, Sipiński, Dankowski, Majchrzycki, Przybylski i Pilat. (kom)

Tennis

Perry (An) pokonał w finale mistrzostw międzynarodowych „Victoria Clubu” w Melbourne mistrza świata Crawforda, w stosunku 6:4, 2:6, 6:4, 6:3. (tel. wł.)

DLA CIERPIĄCYCH NA ARTRETYZM, REUMATYZM, PODAGRE, ISCHIAS LUB NERWOBÓLE

„EKSTRALIT” DO KĄPIELI
„DEFUZOLIT” DO NACIERANIA
„OZONOLIT” DO KOMPRESÓW

NAGRODZONE MEDALEM NA WYSTAWIE HIGIEN. w WARSZAWIE 1927. WYNALEZKI OPATENT. ZA № 195 PROSPEKTY WYSYLA BEZPŁATNIE: LAB. CHEM. FARM. „EKSTRALIT” L. PAJERSKIEGO WARSZAWA, ŚRODKOWA 3-TEL. 10-18-16

Tg 502

Najcenniejszy podarunek na gwiazdkę dla Pani!

Dywany perskie ręcznie wiązane, które można nabyć bardzo tanio, na dogodnych warunkach spłat z okazji pobytu chwilowego w Poznaniu kierownika Sprzedaży Krajowej Fabryki z Bielska. Fabryka wydelegowała swego kierownika sprzedaży do Poznania na kilka dni celem sprzedaży dywanów bezpośrednio klientom. Pokaz dywanów odbywa się na żądanie Szanownej Klientki w Ich własnych mieszkaniach bez obowiązku kupna jak również w Hotelu Victoria od godz. 9-9-tej wieczorem. Zamówienia przyjmujemy kierownik A. Mielnikowski osobiście i telefonicznie, Poznań, Hotel Victoria, 27 Grudnia 17, telefon 30-86, pokój 34, zg 20 554

Przypominamy
o termie zamknięcia konkursu
„Chemergon“ p. t.
„Najlepsze hasło
dla wyrobów Chemergon“,
który upływa z dniem 8. 12. 33.
Pg 5 782-44.142

RADJO

Poniedziałek, dnia 27 listopada 1933 r.
Poznań (335 m) godz. 7.00 - 7.55 audycja poranna z Warszawy; godz. 11.35 program na dz. bież.; godz. 11.40 tr. z Warszawy; godz. 11.50 wiadom. bież.; godzina 11.57 - 12.05 sygnał czasu; godz. 12.05 - 13.20 tr. z Warszawy; godz. 13.20 płyty gramofonowe; godz. 13.59 sygnał czasu; godz. 14.02 notowania giełdy pien., zboż. towar., wiadom. gosp. roln.; godz. 15.25 - 15.40 tr. z Warszawy; godz. 15.40 - 17.50 tr. z Warszawy; godz. 18.00 - 19.00 tr. z Warszawy; godz. 19.00 program na dz. nast.; godz. 19.05 rozmaitości; godz. 19.25 - 23.30 transmisje z Krakowa, Warszawy i Lwowa.
Warszawa (1412 m) godz. 7.00 audycja

Wszystkie także przyjmujemy DODBIPIETĘ ANTOROWICZA WINIANKI - LIKIERY - WINA

Pg 5 775-47,72

poranna; godz. 11.40 codzienny przegląd prasy Polskiej; godz. 12.05 z dramatów muzycznych Wagnera (płyty); godz. 15.55 melodie i piosenki rewijowe z płyt; godz. 16.40 lekcja języka francuskiego (kurs elementarny); godz. 16.55 kwartet salonowy A. Bukina; godz. 17.50 skrzynka pocztowa rolnicza; godz. 18.00 odczyt; godz. 18.20 recital fortepianowy Heleny Ottawowej; godz. 19.25 „Co podobało się naszym matkom i ojcom“ - wygl. dr. Józef Reiss (tr. z Krakowa, feljton muzyczny); godz. 19.40 wiadomości sportowe; godz. 19.47 dziennik wieczorny; g. 20.00 orkiestra P. R. pod dyr. Józefa Ozimińskiego i Olga Szumska (śpiew); godz. 21.00 feljton Wacława Grubińskiego; godz. 21.15 dalszy ciąg koncertu; godz. 22.00 tr. ze Lwowa posiedzenia Tow. Miłośników Książki i Bibliofilów; godzina 22.25 muzyka taneczna z restauracji „Gastronomia“ ork. Zuczka i Feddeckiego.

KSIĘGI STANU CYWILNEGO

Zgodny:

Dnia 24 bm. zgłoszono: Jadwiga Tempłowiczowa z d. Koralewska, 61 l. Antoni Siewek, rolnik - restaurator, 48 l. Józef Zbierski, kupiec, 56 l. Narcyz Błaszczak 18 dni. Marjan Nowak 4 m. 5 d. Dr. med. Czesław Jan Kostrzewski lekarz, 45 lat. Jan Kulesza, cholewkarz, 46 l. Maria Weiss z d. Schendel wdowa 70 l. Ignacy Broniarz, stolarz, 53 l. Maksymilian Szaj stolarz, 26 l.

Składki i pokwitowania

W administracji pisma naszego złożono w dalszym ciągu:

Na pomnik Serca Jezusowego: Maria D. z podziękowaniem za odebrane łaski z prośbą o zdrowie 1 zł; - razem z poprzednio pokwitowanymi 169,36 zł.

Wszelkiego rodzaju zupy
sosy, potrawy z mięsa i jarzyn
zyskują na smaku przez do-
danie kilku kropli MAGGIEGO
przyprawy.

MAGGIEGO
PRZYPRAWA
ODDAJE DOBRE USŁUGI w KAŻDEJ KUCHNI

Na „Dom Sierót“ na Śródcie: Marta Drzewiecka w drugą rocznicę śmierci ku uczczeniu najlepszej z matek śp. Wiktorji Drzewieckiej 2 zł.

Na Ochronkę Dzieciątka Jezus: J. K. 5 zł; - Zofja Kratochwillowa z synem zamiast kwiatów na trumnę śp. Marii Umbreitowej 10 zł; - razem z poprzednio pokwitowanymi 27 zł.

Korespondencja z Czytelnikami naszymi

- J. S. 20. Prosimy o przybycie do naszej redakcji w godzinach przedpołudniowych i zgłoszenie się u p. redaktora Koniecznego. (K)

Henryk Szatkowski w I. K. S-ie.

Jak się dowiadujemy dziś w sobotę i jutro w niedzielę odbędą się w Instytucie Krzewienia Sztuki występy melorecytatora Henryka Szatkowskiego, który swą rasową interpretacją i doskonałym repertuarem wzbudza zachwy wśród publiczności. zg 20 530

Przy nadmiernej otyłości należy stosować krajową **Morszyńską Wodę Gorzką** w dawce od ¼ - 1 szklanki. - Sprzedaż w aptekach i drogerjach. ng 6282

Za ogłoszenia i reklamy odpowiada administracja w osobie Antoniego Leśniewicza w Poznaniu.

PUDER ABARID

upiększa, odświeża i udelatnia cerę,
nadając jej świeży, młodzieńczy wygląd.

PUDER ABARID

ng 0077

W piątek, dnia 24 listopada 1933 r., zakończył w Bogu żywot swój doczesny, w 89-tym roku życia, opatrzony Sakramentami św., nasz najukochańszy i troskliwy ojciec, teść, dziadek i pradziadek, ś. p.

Michał Jasiecki

były właściciel Ostrowieczka i Żelazna.

Pogrzeb odbędzie się we wtorek, 28. bm., o godz. 15 z kaplicy przedpogrzebowej przy Wałach Jana III, na cmentarz św. Marcina, przy ul. Bukowskiej.

Nabożeństwo żałobne odbędzie się w środę o godz. 9 w kościele parafjalnym św. Michała, przy ul. Śniadeckich.

zg 20 570

Poznań, ul. Konopnickiej 9. Głuszyna. Łabiszyn. Bielejewo, Żelazno, Rudnicz, Głozyna i Smigiel.

W głębokim żalu pogrążeni
dzieci i wnuki.

W czwartek, 23 listopada 1933 roku, o godz. 23.30, zasnęła w Bogu, po długich i ciężkich cierpieniach, moja droga żona, nasza ukochana matula, teściowa, ś. p.

z Koralewskich

Jadwiga Tempłowiczowa

Pogrzeb Drogiej Zmarłej odbędzie się w niedzielę, 26 b. m., o godz. 15 z kaplicy Przemienienia Pańskiego na cmentarz św. Marciniński przy ulicy Bukowskiej.

Msza św. żałobna odprawi się nazajutrz o godzinie 8 w kościele parafjalnym Ojców Zmarłychwstańców (Wilda). O smutnym tym obrzędzie zawiadamiają

w nieutulonym żalu pogrążeni

mąż, dzieci, synowa i rodzina.

Poznań, Górna Wilda 104

zg 20 563

Osobnych zawiadomień nie wysyła się.

Zakład Pogrzebowy „Ceremonia“ Towarowa 25. Tel. 31-90.

W czwartek 23 listopada 1933 roku, o godz. 0.15, zasnęła w Bogu, po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św., moja najdroższa żona, nigdy niezapomniana siostra, teściowa, bratowa, szwagierka i ciocia, ś. p.

z Maćkowiaków

Anna Raczkiewiczowa

przeżywszy lat 51. Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, 26. bm. o godz. 14.30 z domu żałoby, ul. Gen. Prądzińskiego 48, na cmentarz parafjalny Ojców Zmarłychwstańców.

zg 20 555/56

Berlin, Poznań.

W ciężkim smutku pogrążeni
mąż z rodziną.

JW Panu Pułkownikowi Drowi T. Kucharskiemu JW Panu Majorowi Drowi S. Linkemu, JW Panom Doktorom Bederskiemu, Sroczyńskiemu, Neumanowi i wszystkim PP. Lekarzom VII Szpitala Okręgowego W. P. za usilne, szczerze i bezinteresowne starania w celu uratowania życia naszego syna, męża i ojca, ś. p.

Aleksandra Krokowskiego

Siostrze Janinie Powierzance i wszystkim Siostrom za troskliwą opiekę, całemu personelowi szpitala za nadzwyczajną staranność, składają serdeczne

Bóg zapłać

zg 20 549

rodzice, żona i syn.

Dnia 24 listopada 1933 r. zmarł opatrzony Sakramentami św., mój najdroższy mąż, ś. p.

Dr. med. Czesław Kostrzewski

lekarz w Poznaniu. Kapitan rez. W. P., Filister Konwentu „Lechia“

przeżywszy lat 45. Wyprowadzenie zwłok do kościoła św. Florjana na Jeżycach odbędzie się w poniedziałek dnia 27 listopada 1933 o godz. 11, a po nabożeństwie żałobnym pogrzeb na cmentarz parafialny.

Strapiona

żona i rodzina.

Zawiadomień osobnych nie wysyła się. zg 20 557

W drugą rocznicę śmierci naszej kochanej matki, ś. p.

z Wojciechowskich

Wiktorji Drzewieckiej

odprawioną zostanie

msza św. żałobna

we wtorek dnia 28. bm o godz. 8-mej rano w kaplicy Pana Jezusa. ul. Żydowska, o czym zawiadamiają
zg 20 547 Dzieci.

Dnia 24 listopada br. zmarł członek Towarzystwa naszego, ś. p.

Jan Kulesza

Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, dnia 27 bm o godz. 3 po poł. z domu żałoby Grobla 6, na cmentarz par. Fałnej przy ul. Bukowskiej. O liczny udział członków w pogrzebie prosi

Tow. Młodych Przemysłowców w Poznaniu.

Wypadek 290 Serja 60 zg 20 561/2

Klinika lalek
Lalki do reparacji
przyjmuje się do
15. GRUDNIA
LALKI UBRANE
Niebywały Wybór
Najniższe ceny
AQUILA
Św. Marcin 61
Plac Wolności 9.

Prz 5 470-46 98

Dnia 24 listopada rb, zmarł, ś. p.

Dr. Czesław Kostrzewski

Zmarły odznaczał się wzorową obowiązkowością i sumiennością jako lekarz, niezwykłą uprzejmością i uczynnością jako Kolega. W pracach naszego Związku brał żywy udział propagując zawsze i wszędzie ideę związkową. Cześć Jego pamięci!

Związek Lekarzy P. P.
Obwód Poznański.

dg 2274

PANIE domu ceną niezastąpione
DZIECI lubią i chętnie spoży- **proszki do pieczenia**
wają smaczne i pożywe **galaretki owocowe i budynie**

znaku

„Luba“

Do nabycia w sklepach kolonialnych i u pp. hurtowników

Pg 5771-47.46

LUBOŃSKA FABRYKA DROŻDŻY SPÓŁKA AKCYJNA dawn. G. SINNER

Luboń, pow. Poznań

Telef. 71-56 i 72-74

Dnia 24 bm. zmarł nasz długoletni, zasłużony współpracownik i członek, ś. p.

Józef Sypniewski

Cześć Jego pamięci Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 26. bm., o godz. 2 po południu.

Rada Nadzorcza, Zarząd

dg 6711 **i Personel Rolnika w Pniewach.**

Dnia 24 listopada 1933 r., zasnął w Bogu, opatrzony Sakramentami św., mój najdroższy mąż, nasz najtroskliwszy ojciec, ś. p.

Jan Kulesza

przeżywszy lat 46. Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, dnia 27. bm. o godz. 3 z domu żałoby, ul. Grobla 6. d 2273

W ciężkim smutku pogrążeni

Poznań. **żona z dziećmi.**
Zakład pogrzebowy St. Jaśkiewicz Klasztorna 14.

Wszystkim, którzy oddali ostatnią przysługę synowi, mężowi i ojcu naszemu, ś. p.

Aleksandrowi Krokowskiemu

oraz którzy okazali nam tyle współczucia i życzliwości w ciężkich dniach Jego choroby i śmierci, a w szczególności Przewielebnemu Duchowieństwu, Radzie Nadzorczej, Zarządowi, Urzędnikom i Pracownikom S. A. (Akwawit), Stowarzyszeniu Dozoru Kotłów Parowych, Stow. Inżynierów i Architektów oraz wszystkim Krewnym, Przyjaciółom, Kolegom i Znajomym, składamy serdeczne

Bóg zapłać!

zg 20 548 Rodzice, żona i syn.

W. Dzieliński

dentysta

POZNAŃ, plac Wolności 5, tel. 53-62

przyjmuje od 9-1, 3-6. Pg 5213-42,45

Lokal handlowy

dom ogrodowy — parter — własne centr. ogrzewanie — nadający się na biura lub inne przedsiębiorstwo w centrum przy głównej poczcie do wynajęcia. Oferty do Kurjera Ponańskiego pod zg 20 546.

Rozpoczęliśmy

Tania SPRZEDAŻ GWIAZDKOWĄ!

Przeznaczone wielkie partje materiałów na suknie, płaszcze i kostjomy, oraz na palta i ubrania męskie, będą w okresie naszej sprzedaży gwiazdkowej prawdziwą niespodzianką, ponieważ każdy kupujący z przeznaczonej przez siebie kwoty na zakup gwiazdkowy, wyda tylko połowę tej sumy, kupując w firmie

R. i C. Kaczmarek

Centrala: Poznań, ul. Nowa 3.

Filja: Gniezno, Rynek 2.

Tysiące resztek za pół darmo.

Niezależnie od bardzo niskich cen, każdy kupujący w stosunku do zakupu, otrzyma odpowiedni **upominek gwiazdkowy.**

dg 2246/7

PIERNIKI

nadzwane — z czekoladą
— z migdałami ze skórką
pomarańczową i inne —

WYŚMIENITE

świeże — nie drogie w paczkach i na wagę — prosto z fabryki

„GOPLANA“

do nabycia

w składzie Plac Wolności 10.

Pg 5781-47.74

Win mszalnych

wybor największy, w cenie i dostawie bezkonkurencyjny polecają

Przysięgli dostawcy

Nyka & Postuszny

Poznań, Wrocławska 33/34 — telefon 11-94

Szczegółowe oferty odwrotnie.

Wine mszalne dla pokrzepienia chorych i rekonwalescentów nieocenione Pg 5716 47.66

ARTRETYK jest inwalidą

Do dolegliwości artretyczno-reumatyczne. jako wynik przesyrcenia organizmu kwasem moczowym oraz powstałe na tem tle stany zapalne powodują bóle zniekształcają stawy utrudniają ruchy powodują — opóźnio utratę zdolności do pracy i praca lza wreszcie do kalectwa. Tylko ziola Magistra Wolskiego „Reumosa“ zawierające Schin-Schen niezmiernie rzadka roślina chińska — dają w krótkim czasie skuteczne wyniki w cierpieniach artretycznych i bólach ischiasu.

ZIOŁA ze znak. orchr. „REUMOSA“

Do nabycia w aptekach drogerjach lub w wytwórni Magister Wolski. Warszawa. Złota 14. Objasniające broszury wysyłamy bezpłatnie. ng 4297

W poniedziałek, dnia 27 listopada rozpoczynam moją zdumiewającą

TANIA SPRZEDAŻ GWIAZDKOWA

Patrz okna wystawowe!

CENY NIEBYWALE NISKIE

Patrz okna wystawowe!

Modne materiały jedwabne — wełniane i bawełniane obniżylem w cenie niżej ceny własnej

10% RABATU

Udzielam na wszelkie towary nieobjęte redukcją cen

10% RABATU

DOM JEDWABIU

M. Gumrowski

POZNAŃ-PL. WOLNOŚCI 10.

Stale na składzie:

jedwabie kościelne i sztandarowe, jedwabie bielizniane

Telefon 23-99

Olbrzymi wybór nowości na suknie popołudniowe, wieczorowe i balowe.
Telefon 23-99

PIANINA

najlepszej jakości dostarcza wprost z fabryki po cenach tanich

Największa w Polsce **FABRYKA PIANIN B. SOMMERFELD**

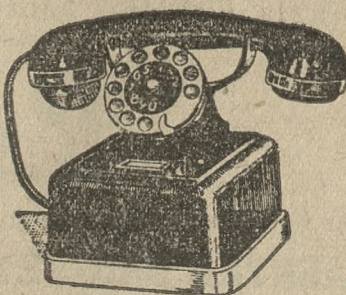

Skład fabryczny: ng 6 503

Poznań, ulica 27 Grudnia nr. 15.

Telefony-alarmy elektryczne

instalujemy: urządzenia telefoniczne wszystkich systemów. Sygnalizację bezszelestną dla szpitali i hoteli. Urządzenia alarmowe przeciw włamaniom ubezpieczające tresory oraz mieszkania prywatne. Elektryczne zegary, dzwonki i zamki elektryczne.

Dostarczamy: Wszelkie materiały dla urządzeń słabego prądu, oraz syreny motorowe do alarmów lotniczych. Pg 5 430-37,101

Centrala Budowy Telefonów Idaszak i Walczak

Poznań, pl. św. Krzyski 4. Dostawcy wojskowi.

ng 6 291

Baczość

Na dogodnych warunkach spłaty pokrywam dachy papą, blachą, dachówką, łupkiem i t. p. Reparamy takowe, zakładam rynny i załatwiam wszelkie inne prace blacharskie.

IGNACY MANDOWSKI mistrz blacharski
Poznań, ul. Grobla 3.
tel. 34-69. zg 20 564

Świece „SŁOŃCE”

kandelabrowe, powozowe, kościelne, choinkowe w paleniu bez zarzutu, bo z doborowych surowców

tani zakup „SŁOŃCE”, Fabryka Świec, Poznań, Dolna Wilda 23, telefon 71-23

zg 20 565

KAFLE

białe i kolorowe w różnych deseniach po bardzo niskich cenach stale na składzie oraz wykonuje wszelkie prace garncarskie

P. Szymański mistrz budowy pieców, Poznań, Strumykowa 39 przy Rynku Wildeckim. Tel. 71-37 dg 2 054

dg 1 645

„HAFTOPLIS”

wykonuje мережke, okretke, dziurki, wykonczenie szali, falban (overlock), plisowanie dekatury, haft, monogramy, tarcze gimnazjalne, nadrabianie stóp, podnoszenie oczek — terminowo najtaniej

STARY RYNEK 10 (wejście Kurzanoga obok f-my Czepczyński, Kruk) Filja Romana Szymańskiego 1 plac św. Krzyski. Pg 5461-44.72

Pasy - Węze - Szczeliva oraz wszelkie artykuły techniczne i laboratoryjne poleca Składnica Spółki Okowiciana Spółdz. z ograniczoną odpow. Przybory techniczne dla gorzelni i rolnictwa Poznań Al. Marcinkowskiego 20 telefon 11-62 dg 2 244

Praktyczne podarki

27 Grudnia 4, I. ptr. F-a C. Ratt właśc. K. Matuszak

Szklą — Porcelany — Alpacki

dg 2 258

Mądra gospodyni bierze do pieczenia pierników jedynie dobry miód sztuczny dg 2261

UNAMEL

Zakł. Przem. UNAMEL — UNISŁAW.

RYSUNKI TECHNICZNE

konstr. maszyn rolniczych, narzędziowych i przemysł. Projektowanie zakład przemysł. urządzeń chłodn. Obliczenia techn. Porady techniczne, opracowanie wynalazków. Wykonuje fachowo rutynowany konstruktor zg 20 529

BRONISŁAW PAWLAK, ul. Niegolewskich 20 m. 27.

Futra, tania sprzedaż

Z powodu przebudowy interesu, sprzedaję po każdej możliwej cenie: futra, karakuly z całych skór — karakul łapki czarne i beż, źrebce czarne i brązowe. Wydry oryginalne Virgińskie, spody pod futra i skórki futrzane. Modernizacja futer w własnej pracowni. Pg 5769-47,54

MARJAN BAK, Aleje Marcinkowskiego 18.

KAFLE

w różnych kolorach. Posadzki z płyt i terrazzo. Opierzenia ścian płytkami glazurowanymi najkorzystniej w firmie

STEFAN PEŁCZYŃSKI, Poznań, Dworzec Towarowy ul. Towarowa. Telefony: 76-05, 76-56. Pg 5713-46,10

Tel. 33-35.

Pp. Kupcom, Przemysłowcom, Ziemianom oraz zainteresowanym podaje Związek Bankowców przy ul. Podgórznej 8 do łaskawej wiadomości, że posiada pośród swoich bezrobotnych członków

rutynowanych księgowych

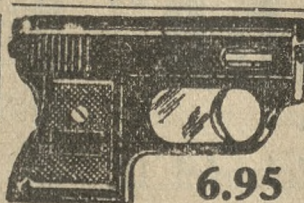
którzy za minimalną opłatą wykonują odwrotnie wszelkie prace wchodzące w zakres księgowości jak: zestawianie bilansów, zakładanie księgowości każdego systemu, sporządzanie inwentur oraz załatwiają wszelkie prace biurowe, podatkowe itd.

Prosimy o łaskawe poparcie i przyjsięcie z pomocą bezrobotnym — znajdującym się w bardzo krytycznym położeniu. Tel. 33-35. dg 1854

Związek Zawodowy Pracowników Bankowych i Kas Oszczędności R. P. Okręg Poznański.

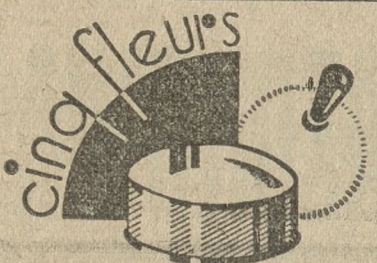
PARCELA BUDOWLANA

Aleja Wielkopolska, pierwszorzędny obiekt ca. 3000 kw. mtr. (przy samym przystanku tramwajowym) przysposobiona do budowy, płyta betonowa, żwir, wodociąg, wapno, całość dobrze opłotowana, ziemia o wysokiej kulturze, stawek zarybiony. Rzecz tylko dla poważniejszego amatora z gotówką (wprost od właściciela) na sprzedaż. Pośrednicy wykluczeni. Zgłoszenia do „Par” Aleje Marcinkowskiego 11 pod 47,27. Pg 5750-47,27

6.95

BROWNING MAGAZYNOWY 6-cio mm. wyrzucający gily po każdym wystrzale do celu metalowymi kulkami lub śrutem do ptactwa, patent nr. 2295. Zapewnia bezpieczeństwo osobiste — cena wraz z eleganckim futerałem skórzanym zł. 6.95 (zam. 52.-). Karta na broń niepotrzebna. Automat 8-mio strzał. 15.95, 100 szt. naboł metal. alarm. zł. 3.65. Wysyłamy za zaliczeniem poczt. Adres: Przedst. fabr. br. i amun. Magazyna Szwajcarski, Warszawa, Graniczna 7. oddz. 22. Pg 5364-62,501

LORVIL

PUDER O SUBTELNYM TRWAŁYM ZAPACHU

Prosimy nie ulegać namowom sprzedawców, usiłujących pudry o ludzaco podobnych opakowaniach i nazwach sprzedawać zamiast oryginalnego pudru 5 Fleurs Forvil Paris. Oryginalny puder 5 Fleurs Forvil Paris posiada napis na denku ng 6305

„POUDRE FORVIL”

Polecamy wszechświatowej sławy wody toaletowej i perfumy 5 Fleurs Forvil Paris oraz inne zapachy.

CHOROBY WATROBY — KAMIENIE ŻÓŁCIOWE, CHOROBY PRZEMIANY MATERJI

leczą ziola

CHOLEKINAZA

H. NIEMOJEWSKIEGO.

OBJAWY KAMIENI ŻÓŁCIOWYCH. Ból w bokach i dołku podsercowym (gdzie schodzą się żebra). Pobolewanie w wątrobie. Skłonność do obstrukcji. Język obłożony. Odbijanie gazami. Gorączka i niesmak w ustach. Wzdęcie burczenie w kiszce. Bóle i zawroty głowy. **PODZAS ATAKÓW** w dołku i wątrobie silny ból, który się rozchodzi ku stronie tylnej w pasie, krzyżu i sięga do łopatk. Wzdęcie brzucha, rozszadanie żeber, parcie na kiszke stolcową. Niekiedy wymioty żółcia, zimne poty, żółtaczka.

Blizsze szczegóły kuracji w broszurze Dr. Med T NIEMOJEWSKIEGO.

DO NABYCIA w laboratorium fizj.-chemicznym „CHOLEKINAZA”. Warszawa, ul. Nowy Świat 5, tel. 9-74-96 oraz w aptekach i składach aptecznych. Cena pudełka zł 2.60. Na prowincję wysyłka pocztą. Broszury bezpłatnie. Dr. med. T. NIEMOJEWSKI przeniósł przyjęcia chorych w Warszawie z ul. Litewskiej nr 3 na ul. Koszykowa nr. 1 (róg Al. Ujazdowskiej) ng 6476

KUPUJEMY

za gotówkę w ładunkach wagonowych wagi nie mniej 6 500 — 7 000 kg

SŁOMĘ LNIANA (omłóconą)

po cenach korzystnych. ng 6 475

Oferty i próbki prosimy kierować pod adresem: **TOWARZYSTWO ZAKŁADÓW ŻYRARDOWSKICH Sp. Akc.** Biuro Zakupu Lnu w Żyrardowie.

TRZYMAC FASON!

gancni ubiór są **WARUNKIEM ZDOBYCIA POWODZENIA** w ZYCIU!!!

Nie poddawać się kryzysowi, **MIEC DOBRY HUMOR**, byś **CODZIENNIE ELEGANCKO** ubranym — OTO RECEPTA, jaką możnaby zapisać w dobie obecnej **KAZDEMU MĘZCZYZNI!** **WIĘRDZIMY**, że wesola mina i elegancki ubiór są **WARUNKIEM ZDOBYCIA POWODZENIA** w ZYCIU!!!

JESLI wyznajemy takie zasady, to jako firma, posiadająca 4 specjalne magazyny garderoby męskiej, stawiamy **PIERWSZORZĘDNE WYKONANIE NASZEJ KONFEKCJI MĘSKIEJ** i JEJ **TANIOŚĆ**, jako **JEDYNY** swój **CEL!**

Wytrwała **PRACA** i **PRAWDA** w naszych ogłoszeniach **ZDOBYLISMY ZAUFANIE KLIJENTELI** z całej **POLSKI** **POLECAMY**: wykwintną garderobę męską **GOTOWĄ** i na **MIARĘ**. Specjalność: **PALTA — ULSTRY — RAGLANY** w najnowszych deseniach z najlepszych bielskich materiałów.

Wykonanie **FUTER na MIARĘ**

Skladnice nasze bogato zaopatrzone w najmodniejsze i najlepsze ostatnie są bardzo trwałe i lekkie, nie puszczone włosy, na kolnierze dajemy wydry naturalne — foki czarne — oposy i karakuty.

CENY DOSTOSOWANE DO OBECNEGO KRYZYSU! Specjalność: **modernizacje i poszycia futer męskich** pod kierownictwem pierwszorzędnych sił fachowych, za dobry krój i beznagannie wykonanie pełna gwarancja. — Kikaset **FUTER spacerowych** i do podróży już na składzie, z każdym tygodniem przybywa więcej. **Rychły zakup gotówkowy** — **latowe wykonanie** a zatem „**TANIO!**”.

pod kierownictwem wybitnych sił fachowych. Oddział ten postawiony na wysokim poziomie, nawskroś rzetelną obsługą przy **NAJNIŻSZYCH CENACH**

MATERJAŁY na POSZYCIA. Jako spody polecamy **PIZMOWCE** **OPOSY** i **aszlachetnione barany**

Szczegółowej uwadze świata modnemu polecamy nasze oddziały **na miarę**, które stoją u szczytu doskonałości. **Olbrymie masy materiałów pierwszorzędnej jakości na składach.**

EDMUND RYCHTER

Poznań,

TELEFONY:
26-07 54-15
54-25 21-71

ul. Fr. Ratajczaka 2 czwarty olbrzymi magazyn
ulica Wrocławska 15 Ostrów Wlkp.

ulica Wrocławska 14 Telefon 35 — Telefon 35

Wydajemy nasze towary także na bony Towarzystwa „**KREDT**”.

dg 2 000/l

OSZCZĘDNOŚĆ 50% OPALU
ZBEDNOŚĆ REMONTU

PIECE SZRAJBERA
Z KAFLI STAŁOWYCH

TRWAŁE · HERMETYCZNE ·
OSZCZĘDNE i TANIE

St. Kowalski
POZNAŃ PL. WOLNOŚCI 17

TEL. 29-76 OBOK WIELKOPOLANKI

nr 6 713

MASZYNY RZEZNIKIE

z motorem gazowym w całości lub częściowo na sprzedaż.

Cz. Jankowski,
Kruszwica, Rynek
tel. 83. ng 6 623

Dom komfortowy

w centrum Poznania w najlepszym utrzymaniu z składami przy ul. Niezłoty 150 (vs. korzystne sprzedam. Oferty Kurjer Pozn. pod zg 28 569 Pośrednicy wykluczeni.

Łózka żelazne

Łózka wyścielane Uny walnie kompletne Wyżymaczk do bielizny Wanny do prania Wabki domowe Karnisze do okien Kuchnie westfalskie Piec, rury i kolana poleca korzystnie **JAN DEIERLING** skład żelaza Poznań, Szkoła 3 Tel. 35-18 i 35-43 Pg 5 514-47.100

HERBATA

Samatra . . . . . funt 5.10
Ceylon . . . . . funt 5.60
Darjeeling-Broken funt 6.50 plus koszt wysyłki
M. Hauffe, Dąbrowskiego 36
tel 73-62 zg 20 550

Poszukuję odbiorcy masła i jaj. Oferty do Kurjera Ponańskiego pod zg 20 568

Najlepsze! **DRZEWO OPALOWE** Najtańsze!
poleca drwalnia **P. O. Caritas**. Ceny z dostawą w domu:
Koszyk rąbanego drzewa . . . . . 0.60 zł
1 m rąbanego drzewa . . . . . 18.— zł
1 m rżniętego drzewa . . . . . 16.50 zł
1 m szczyp w całości . . . . . 15.— zł
Drzewo suche i kl Zamówienia kierować prosimy do biura **Poznańskiego Okręgu „Caritas”** ul. Podgórna 10a, tel. 55-88 i 16-80 o r z do drwalni przy ul. Górna Wilda 34.

DROGERJA i SKŁAD FARB

położona w bardzo ruchliwym miejscu, o dwóch dużych oknach wystawowych, zaprowadzona od 35 lat, z powodu choroby właściciela do sprzedania. Oferty poważnych rezydentów uprasza się skierować pod zg 20 495 do Kurjera Ponańskiego. Pośrednicy wykluczeni.

Uchwała. W sprawie upadłościowej nad majątkiem firmy **Krawiectwo Poznańskie** zatwierdza się w myśl art. 99 ustawy o spółdzielniach obrachunek dopłat członków spółdzielni ustalony w terminie dnia 18 listopada 1933 Członków spółdzielni wzywa się do uiszczenia dopłat w terminie 14 dni od ogłoszenia do rąk zawiadowcy masy. Poznań, dnia 21 listopada 1933. Sąd Grodzki. ng 6236

ZASTĘPCY NAUKOWI

(chrześcijanie) poszukiwani do odwiedzania lekarzy na m. Poznań. Doskonale się reprezentujący panowie w wieku do lat 40, najchętniej doktorzy lub inżynierowie chemii, lub mag. farmacji zechcą złożyć oferty z dokładnym życiorysem do administracji niniejszego pisma pod dg 2259.

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych:
1-lamowy milimetr 50 groszy

Znak oferty naprzykład: n 2395, z 21205, d 1311

1 t. d. = 1 słowo.

Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 11.

1. SPRZEDAŻE

Magazyn mebli
Józef Baranowski
Wrocławska 19
Ceny najniższe. Pg 5427-33.97

„**Opto - Orlicki**”
skład optyczny Poznań, św. Marcina 77 przy pl. św. Krzyżskim. Własna szlifiernia. Ceny niskie

Plaszcz damskie, kapelusze oraz obsady futrzane
w olbrzymim wyborze przy cenach najniższych. specjalny dział miarowy poleca Szczawińska Ska Wolna 1. — Przyjmujemy asygnaty „Kredytu”.
Pg 5435/9-41.91

Okazyjnie tanio
szafa do rzeczy i szafonierka za 20 złotych. Zgłoszenia: Młyn 14 m 16 Jeżyce. Zg 89 863/4

Wysprzedaż całkowita
Ceny likwidacyjne starożytności i okazyjne. Meble srebra porcelane obrazy tyrandole broń starożytna wiele innych. Antykwarium Antoniego Pióro Al Marcinkowskiego 28 Pg 5 465-45.44

Meble najtaniej u Bakosia
ul. Wenecjańska 1
Most Chwaliszewski przy Krzyżostu Zg 89 288

Jadalnie
gabinety orzechowe mahonjowe ciężko rzeźbione wyprzedaje Zyt-kowiak Chwaliszewo 5. Zg 89 517

Futro
męskie, nowe średnia figura okazujecie. Gołębia 4a m. 9. Zg 89 912

Angielskie buldogi
6 tygodniowe, białe, czarne i srebrno-szare, rzadka okazja dla amatorów korzystnie sprzedam. Fr. Lesiński, Inowrocław, Marsz. Pnańskiego 6 Zg 90 194

Łódeczka
dwa białe dziecięce pokójki dla lalek i krzesło dziecięce. Św. Marcina 38, mieszkanie 1. Zg 90 196

Maszyna
do pisania Slocwer kilka drogowych brylantów. Szewska 11, m. 9. lewo. Zg 90 114

Sprzedamy
korzystnie 2 maszyny do pisania „Orzel” mało używana Remington” używana w dobrym stanie. Kowalski i Koźlicki, Plac Wolności 17 tylny dom II piętro. Zg 90 111

Meble wprost z fabryki Szczanięckiej
bardzo tanio. Tama Garbarka 3 Zg 90 101

Jadalnia
stylowa mahoniowa bardzo tanio. Stolarska, Bukowska 9. Zg 90 097

Harmonjum
piękny głos jak nowe, tanio sprzedam. Grobla 6 m. 24. Zg 90 140

Radjo
czterolampowy baterijny akumulatori słownik Philipsa sprzedam. Przechylna 6, mieszkanie 8 Zg 90 122

Gospodarstwo
135 morgów ziemia pszenna budynek masywny, inwentarz żywy, mariwy nadkompletne, wpłaty 13 000 Pakula Staroleka — Poznań. Zg 90 119

Tylko człowiek inteligentny
może przy wyborze psa pokazać, że zna się na psach! Dogi morderczate bokserzy złotej maski z rodowodami 3 miesięczne do oddania. Kolec „Sarnata” nagrodzone kilkakrotnie złotym i srebrnymi medalami — Gdańsk. Poznań Warszawa Wilno Toruń, Marcin Rebe Nowawies p. Dąbrowa telefon Mogilno. Zg 89 631

Dom
piętrowy sprzedam w Walherowie wpłaty 10 000 Danielewicz. Aleja Szelańska 13, Poznań. Zg 90 235

Dom
z półmorsowym ogrodem sprzedam Poznań Winiary wpłaty 7 000. Oferty Kurjer Ponański Zg 90 247

Pierwszorzędny salon
tyrandol kadelabry, dywan — Oferty Kurjer Ponański Zg 90 851

Dom
piętrowy sprzedam okazujecie Winiary, św. Leonarda 16 a. Zg 90 148

Kiosk
oddam Zgłoszenia Kurjer Pozn. Zg 90 128

Pończochy
to rzecz zaufania. Chcąc dobrze pończochy kupić proszę udać się do znane go specjalnego magazynu pończoch i rekawiczek. A. Szymański Poznań, św. Marcina 1 przy placu świętokrzyskim. Wielki wybór — ceny najniższe. Pg 5468/69-46.97

Tatra
polskie maszyny do szycia na spłaty aparaty do okretki me-reżki, dzurek, Fligierski św. Marcina 23. Zg 89 906/7

Junkersa
gazowy piec kapielowy sprzedam Oferty Kurjer Ponański Zg 90 125

Okazyjnie tanio
sprzedam parcelę budowlaną Staroleka Poznań Plac Sapieżyński 2 a m. 16 Zg 89 840

Złoto
w monetach sprzedam Zgłoszenia Kurjer Ponański Zg 89 826

Kawiarenka
w Poznaniu z wyszynkiem w dobrem położeniu, mieszkanie korzystnie Oferty Kurjer Ponański Zg 89 805

Resztówka
50 morgowa prywatna ziemia ogrodowa laka przy Bydgoszczy-Siaci wiodak na miasto dom 7 pokoi z tego dochód roczny 15 000 do 20 000 zł bez pracy sprzedam lub zamienie z większym majątkiem długim z dzierżawca Sokolowski, Bydgoszcz, Śniadeckiego 65. Zg 89 873

Wóz
szybki dobrym stanie tanio — Strzałowa 6 m 31. Zg 90 061

Jadalnie
debowe salon mahonjowy szafa żelazna, dywan 3x4. Magazyn mebli, Podgórna 6. Zg 90 222

Kamienicę
najświetniejszej ulicy Bydgoszczy (Gdańskiej) nadająca się dla rzeźnika piekarska kupca, dochód 8 000 sprzedam okazujecie wpłaty 30 000 lub zamienie na majątek Oferty Kurjer Ponański Zg 90 045

Meble najtaniej A. Baranowski
Poznań Podgórna 13 Pg 5428-23.59

Skład
pieczywa, cukierków, korzystnie sprzedam. Adres wskazać Kurjer Ponański Zg 90 904

Konia
tanio. Grobla 2 Zg 89 939

Kuchnie
najtaniej. Czesława 11, stolarnia. Zg 90 359

Fortepian
sprzedam lub zamienie na pianino. Kopernika 7 m. 12. Zg 90 357

Wydzierżawie
1.300 morg ziemi buraczanej, Pa-luch, Poznań, Kantaka 8/9. Zg 90 348

Kiosk
domek dobrze prosperujący sprzedam zaraz. Adres wskazać Kurjer Ponański Zg 90 223

Sprzedam
pianino czarne sypialnie mahonjowa, jadalnie debowa 12 osób jak nowe. Oferty Kurjer Ponański. Zg 90 255

Skład
rzeźniczy kompletnie urządzony sprzedam tanio Adres Kurjer Ponański Zg 90 252

Remington
prawie nowy, korzystnie sprzedam. Oferty Kurjer Ponański Zg 90 429

Domek
Poznań, ogród, podwórze, szopy, koncesja budowy willi, woda, światło, nadaje na cele fabryczne za gotówkę 20 000. — sprzedam. Adres Kurjer Ponański Zg 90 424

Meble kuchenne
kuchnie reformowe tanio, stolarnia Łakowa 4a. Zg 90 418

Domek
sprzedam. Wrzeszcz, Poznań-De-biec, Brzozowa. Zg 90 412

Szafy
oszkłone antyki na biblioteki. — Wskazać Kurjer Ponański Zg 90 411

Spód
futrzanym męski, nowy, tanio, ul. Podgórna 14, m. 7. Zg 90 498

Skład
trykotów, towarów krótkich sprzedam. Radość, Kraszewskie-gro 5. Zg 90 495

Sprzedam
samochód Chevrolet, reklamówkę mało używaną. Mostowa 23, Dan-kowski. Zg 90 413

Mechanizmy membrany
igły i wszelkie przybory do gramofonów po cenach najniższych stale na składzie Kastor, św. Marcina 55. dg 2209

Piękne obrazy olejne okazujecie
Dominikańska 3. Pg 5 812-47.84

Skład
na każdą branżę. Adres wskazać Kurjer Ponański Zg 90 333.

Junkersa
gazowy piec kapielowy sprzedam. Adres wskazać Kurjer Ponański Zg 90 361.

Skład
pieczywa w śródmieściu Oferty Kurjer Ponański Zg 90 277

Gramofony — Płyty
mechanizmy — reparacje poleca F. Bałof Woźna 12. Zg 79 539

Foksterierka
rasowego sprzedam Poznańska 56. m. 3. Zg 90 872

Zakład fryzjerski w Poznaniu
elegancki damsko - męski w dobrym punkcie bez konkurencji tanio sprzedam. Oferty Kurjer Ponański Zg 89 551

Futra
skóry. Nowy, biały pod futra już chyba każdy wie, że najlepsze i najtaniej kupuje się tylko u Dobrowolskiego, Marcina 1. Zg 90 455

Skład
śródmieściu na każdą branżę odstąpię. Oferty Kurjer Pozn. Zg 90 292

Restauracja
i kawiarnia w Starym Rytku s celem urzędniczym bez długów, zaraz z mieszkaniem lub bez do sprzedania, do odbicia potrzeba 4 do 5 000 zł. Zgłoszenia Stary Rynek 51. Zg 90 302

Okazja
parcela Łazarza wyjątkowo tanio. Gwarna 11, mieszkanie 6. Zg 90 303

Radjo
sprzedam. Kwiatowa 4, mieszka-nie 4. Zg 90 305

Gospodarstwo
115—35 000 Informacje! Chociej! Poznań, Wały Jagwiłki 2. Zg 90 308

Tanio
skład cukierków sprzedam. Zgłoszenia skład cukierków Kreta 1/2. Zg 90 410

Wózek
siedzący, zegar, regulator bućki zimowe dziecięce. Św. Marcina 13, m. 17. Zg 90 436

200
mórg gospodarstwo okolica Zba-szyni zamienie na okolice Poznań, do płace. Skrytka pocztowa 461. Zg 90 651

2 dywany
oryg. perskie 1.5 X 1.1 mtr. obę-rzeć można pod 2—7 m. pol. Ul. Szamarszewskiego 2, m. 4. Zg 90 649

Wytwórnia pasty do obuwia
z powodu wyjazdu korzystnie na sprzedaz. Pół-tejski 31, m. 6. Zg 90 645

Klubowy
garnitur, ka ady, łapczany. — Gdzie? wskazać Kurjer Pozn. Zg 90 634

Piekarnię
mieszkaniec centrum Poznania 5 000 sprzedam. Restauracja St. Rynek 20 Zg 90 633

Maszynę
„Ideal” pismo aktowe tanio. — Szkoła 6—1. Zg 90 519

Rzeźnictwo
centr. Poznań Oferty Kurjer Ponański Zg 90 511

Sypialnia
mahoniowa, mały pokój stołowy, mahoniowy, salonik lekki, masywny mahoni, biurka, biblioteczki, serwantki, lustra, stoliki karciane, szafa mahoniowa, filary żelazne, szafa mahoniowa, żyrandole mosiężne, srebrna porcelana, rozkładane obrazy, dekoracje tanio w sprzedaży Antykwarium Al. Marcinkowskiego 28. Pg 5 811-47,9.

Futro
meskie, czarne wydra tanio, Plac Bernardyński 1a, m. 2, 6-8. zdg 90 714

Okazyjnie
motor 6 konny, skutownik, Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 713

Limuzyna
„Chevrolet” 6 cyl okazała bardzo dobra korzystnie sprzedam. Gotowa do jazdy. Kras.ńskiego 3, m. 2, 5. zdg 90 667

Porządna
leżanka, szufladę sprzedam, Prusa 2, parter. rg 4

Sypialnia dębowa
nowa solidna, okazjnie, Dominikańska 3. Pg 5 803-47,8

Wazony kryształowe białe
bardzo tanio, Dominikańska 3. Pg 5 802-47,86

Kuchnia
solidna okazjnie, Dominikańska 3. Pg 5 801-47,8

Pierze
świeże, darte, nie darte, sucha, poleca Stanisław Dyzkowski, Poznań, Wierzbicice 13. zdg 90 053/4

Kupuje
wszelkie używane rzeczy. Skład używanych rzeczy, Sileska 6 a. zdg 90 563/4

Salonik wiedeński mahoniowy
okazyjnie, Dominikańska 3. Pg 5 804-47,88

Pianino zagraniczne
krzyżowe, płyta metalowa, dobry ton, okazjnie, Dominikańska 3. Pg 5 810-47,94

Piece gazowe
większe - mniejsze okazjnie, Dominikańska 3. Pg 5 809-47,92

Gabinety męskie
solidne, nowe okazjnie, Dominikańska 3. Pg 5 807-47,91

Jadalnie używane bardzo tanio
Poznański Dom Komisowy, Dominikańska 3. Pg 5 806-47,90

Garnitur klubowy gobelinowy
okazyjnie, Dominikańska 3. Pg 5 805-47,87

Dentystyczny
zaprowadzony zakład blisko Pomarańca sprzedam lub wydzierżawie. Oferty Kurjer Pozn. rg 4 433

Puszczykółko
tanio sprzedam parcie 5000 metrów przy stacji Informacje telefon 10-21. rg 4 437

Motocykl
lekki 200 zł, Dominikańska 1, mieszkanie 1. rg 4 445

Futro
damskie, niska figura, Dominikańska 1, mieszkanie 1. rg 4 446

Singera
stupkowa szwela, Dominikańska 1, mieszkanie 1. rg 4 447

Radjo
3 lampowe tanio, Wielkie Garbary 24, mieszkanie 12. rg 4 448

Europejski
wybór kapeluszy, krawat, najtańsze ceny. Pietrzykowski, Wielka 8. Pg 5 774-45,38

Meble używane
przedmioty domowego użytku kupuje przyjmuję w Komis Dom Komisowy, Wroniecka 6/8. Pg 5 463-43 40

Siano ogrodowe
w ilości około 300 a posiada do sprzedaży Ogród Kórnicki i Informacji udziela Dyrekcja Ogródów Fundacji Kórnickiej w Kórniku telefon 33. zdg 2106

Futro
damskie, czarne, zrebce, piękny fason oraz lisa srebrnego sprzedam Masztalska 7 m. 4. zdg 90 752

Piekarnia
z całkowitym urządzeniem składowym i w piekarni od zaraz do objęcia Peczkowo, powiat Środa zdg 89 104

Sprzedaj komisowa mebli używanych
wszelkiego rodzaju - kompletne pokoje - pojedyncze meble - skuteczka - szafka - tanio - komisownie tylko Poznański Dom Komisowy, Dominikańska 3, telefon 24,42. Pg 5 790-47,95

Kiosk
1500, Adres Kurjer Poznański zdg 90 608

Lustro
antyk (Empire) bufet urządzenie fryzjerskie różne meble najtańszej Dobre Komisowym Słowackiego 30. zdg 90 615

Elegancka okazała jadalnia dębowa
zegarek Beckera, bardzo tanio, Dominikańska 3. Pg 5 808-47,92

Kryształ
alabastry porcelane bardzo tanio „Lamus” Strzelecka 1. zdg 90 749

Kolnier wydra
czarna, Młyńska 12 l. prawo. zdg 90 684

Ceny obniżone na płaszcze damskie dziewczęce
gotowe pierwszorzędnie wykonane mianowa od 27 11 do 30 12 Józef Szuster, Stary Rynek 70, i pietro naprzeciw odwachu. zdg 90 281

Magle
elektryczne, ręczne oraz domowe magle - prasowne dostarcza M. Jankowski Fabryka Magli - Poznań-Starecka. zdg 90 350/51

Aparat radiowy
prąd zmienny tanio, Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 90 515

Sprzedam
parcele przy kościele Zmartwychwstańców, Zgłoszenia Gen. Kosińskiego 8, m. 31. zdg 90 523

Meble kuchenne
kuchnie nowoczesne stoły do pomijania 15 kompletnych kuchni, sypialnie dębowa tanio sprzedam Konięcki Piaskowa 3, wytwórnia mebli kuchennych. zdg 90 745

15 drzwi
meble kuchenne, używane, Stolarz Zurekiewicz, Wielkie Garbary 11. zdg 90 464/5

Klubowy
garnitur, dobrze utrzymany, Kom. s. Woźna 16. Pg 5 788-57,432

Dom
z powodu śmierci męża sprzedam 8 pokojowy oszklona wanda, murowany garaż piękny ogród, ogród, d. El. Olszewska, Mogiła Rynek 10. zdg 90 478

Lokomobila I-anza
50-60 koni 10 atmosfer kocioł 20 powierzchni ogrzewania, rok budowy 1903 w pełnym porządku zaraz do sprzedania, Leon Barabński Gniezno, Trzemeszka 55 zdg 90 477

Rower
męski, Zupańskiego 4, m. 15. zdg 90 494

Sprzedaje
kupuje meble, maszyny inne rzeczy Dom Komisowy, Podgórna 2. Pg 5 416-10,58

Żyrandole artykuły elektr. aparaty radiowe
Idaszak i Walczak, plac św. Krzyżski 4. Pg 5 444-42,65

Szafy, łóżka
stoły krzesła, biurka, lustra, kanapy, łóżka, fotele, gablerobania, na namie Dom Komisowy ul. Wroniecka 6/8. Pg 5 455-43,41

Fiat
503 limuzyna św. Marcin 57, mieszkanie 4. zdg 90 433

Futro
sportowe nowe, szesnasto figur, Male Garbary 7a, m. 3 (2 i 1 7-8). zdg 90 688

Młyn parowy
w najlepszej okolicy Poznańskiego najnowocześniejsze urządzenie, przemiał 600 centnarów na dobę w pełnym biegu, zbiór na maki bardzo dobry bez kłopotu, sprzedam na najchętniej zażalenie na kamienie, odpowiednio obiektu w Poznaniu, Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego nr. zdg 90 475

Projekcyjny
aparat kondensator 120, dużo przeżyci, bardzo tanio sprzedam, Oferty Kurjer Poznański zdg 90 764

Obraz
„Radość na Pustyni” - Laszko, z Zachęty w Warszawie okazjnie sprzedam, Miotel Victoria, pokój 34. zdg 90 467

Oberża
na większej wsi jedna, dobrze położona od razu korzystnie wydzierżawie Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 700

Kwarcową
lampę nową ma sprzedam, Słowackiego 34, l. lewo. zdg 90 670

Harmonjum
12, register, Żydowska 33. zdg 90 698

Maszyny piszące
nowe i używane tanio z gwarancją, - Skóra i Ska, Aleje Marcinkowskiego 23. Pg 5 466-43,91

Dom
piętrowy ogrodem, dojrzały renowany, Poznański, cena 14 000, wpłaty około 10 000, Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 588

Kolonjalkę
z obszernym mieszkaniem w mieście z powodu śmierci sprzedam, Adres Kurjer Poznański zdg 90 584

Futro
skórnokowe, dobrze utrzymane, - Kwiatowa 9 m. 4. zdg 90 583

Maszynę
Singera w dobrym stanie sprzedam, 27 Grudnia 19 m. 19. zdg 90 627

Tokarnia
w drzewo, Ostrówek 15, Wandel. zdg 90 626

Chevrolet
limuzyna jak nowa, daszek amerykański od Biucka i chłodnicę Forda korzystnie sprzedam, „Bydgoska Wytwórnia Mydła”, Długa 65, telefon 12-09. ng 6 712

Fortepian
tanio sprzedam, Koniczyny, Masztalska 2. zdg 90 184

Palto
ubranie, jak nowe, korzystnie, Male Garbary 3, mieszkanie 8. zdg 90 724

Kolonjalkę
sprzedam, Adres Kurjer Poznański zdg 90 725

Samochód
limuzyna czterosobowa, jak nowa, tanio, Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 723

Jannika
5 miesięcznego rasowego sprzedam tanio, Gen. Chłapowskiego 2 m. 1. zdg 90 716

Skład
przywileje, mieszkania, sprzedam lub odstąpić, Adres Kurjer Poznański zdg 90 765

Okucia
budowlane, meblowe najtańszej Stanisław Wewór, - Poznań, św. Marcin 34, Specjalny Skład Okuć, telefon 34-31. dg 2006/7

Majątek
500 morg sprzedam, zamienię na kamienicę, dołata 25 000, Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 90 136

Skład
spożywczy, dobrze prosperujący w średnim celu, na sprzedaż stosowny także na inną branżę, faskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdg 90 582

Skład kolonjalny
centrum miasta, mieszkaniem towarem, maglem, zaraz na sprzedaż, Adres Kurjer Poznański zdg 90 250

Nawilżacz
powietrza, do centr. ogrzew. korytkowe, skrzynekowe, id poleca Leonard Gajowicki, hurt., Nowy Rynek 3, detal. zdg 90 513

Fajans
szkło, garniki, kamienne najtańszej Hurt. Nowy Rynek 3, Detal. - Leonard Gajowicki. zdg 90 514

Drogerje
dobrze prosperująca w średnim celu, Poznań, tanio sprzedam, Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 738

Restauracja
pierwszorzędna, centrum Poznań, powodów fan, tanio okazjnie do sprzedania, Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 733

Maszynę
Singera, damska, okrągłe, członki, dobra tanio, - Szweska 11, mieszkanie 4. zdg 90 732

Najkorzystniej Meble - Antyki
Porcelana - Dzień Szuki - „Mars”, Wielkie Garbary 41. zdg 90 727

Pianino
czarne, krzyżowe, zgraniczone tanio, Górna Wileńska, Nowaczyk, zdg 90 748

Bufo
orzechowy, biblioteczka mahoniowa, szafy, krzesła, komody, antyczne okazjnie „Lamus”, Strzelecka 1 zdg 90 746

Rurki
do włosów od 50 gr jak wódr 3 75; ampki spray, usowe od 1,50 zł poleca najtańszej - Wenzlik Poznań Al. Marcinkowskiego 19. dg 2009

Salonik
orzechowy 450 „Lamus”, Strzelecka 1. zdg 90 747

Jadalnie
używane, dobrym stanie okazjnie, Komis. Woźna 16. Pg 5 787-57,433

Kasy National
dobrze utrzymane okazjnie, Nowy Dom Komisowy, Woźna 16. Pg 5 790-57,430

Futra męskie
dobrze utrzymane okazjnie, Komis. Woźna 16. Pg 5 789-57,431

Sypialnia 480,-
jasny, dąb, marmur, lustra, kryształowe, gotowa okazjnie, Nowy Dom Komisowy, Woźna 16. Pg 5 791-47,429

2 obrazy
lustro, zegar, duży Szrama - pięć Sapieżyński 8, mieszkanie 11. zdg 90 205

Kolonjalkę
mieszkaniem, dwupokojem, łazienką, pokojem dla dziewczyny, korzystnie sprzedam, Adres Kurjer Pozn. zdg 90 208

Rzadka okazja
Fuchs Zitzenerlichte - oraz Frau in Karkatur, polskóra, nowy komplet 7 tomów, tylko 300,- Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 213

Radjo
aparat 3-lampowy, złośnik, akumulator, komplet, korzystnie 180, Trzeciego Maja 5, mieszkanie 6. zdg 90 212

Sprzedam
urządzenie fryzjerskie na 3 obsługi, Mosina, Rynek 13. zdg 90 177

Skład
papieru, większy drukarnie, korzystnie, Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 90 176

Parasole deszczowe
oraz wszelkie reparacje wykonuje Wytwórnia Parasoli, Wielka 27/29. dg 2010

Półwiejska 11 Półwiejska 11 Olszewski
Kancelusze, koszule, krawaty, czapki, szale, ketry, rekawiczki, najtańszej zdg 90 229

Parcele
Dąbrowskiego, korzystnie, ślicznie położone, wpłaty 100 złotych, „Osadopol”, Rzeczpospolitej 9. zdg 89 078

Sprzedam
motocykl A. G. S. 500, prawie nowy, kompletne wyposażenie, cena 1 300, Wiadomość maj. Parkowo P. Środa. zdg 89 507

Parcele
willowe, centrum Poznania, tanio na sprzedaż, Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 89 756

Samochód limuzyna
pięc osobowa, w doskonałym stanie, sześć cylindrowa, z dobrych rak okazjnie, do nabycia, Zapytania telefonicznie 38-38. zdg 89 373

Kamienica
w centrum Poznania, na sprzedaż, Dochód 8 400, cena 75 000, Oferty Kurjer Poznański zdg 89 757

Sprzedaj - Naprawa
wiecznych piór wszelkich systemów Skład Papieru - Montownia Wiecznych Piór - Józef Czosnowski - Poznań, Ratajezaka 2. dg 2036

Pończochy
pulowery, swetry, rekawiczki, trykotaż, skarpetki, oraz inne artykuły najtańszej Centralny Dom Pączoch, Wodna 26. zdg 89 957

Piekarnię
sprzedam, Poznań, Adres Kurjer Pozn. zdg 88 995

Rzeźnictwo na p. G. Śl.
do wynajęcia i wszystkie przedmioty rzeźnicze oraz meble, koń i wóz do nabycia, razem za 6 000 zł, Zgłoszenia, osłonię Kurjer Pozn. zdg 89 225

Kiosk
w dobrym położeniu, egzystencja pewna, Adres, wskaz Kurjer Pozn. zdg 89 308

Ceglowski Poczta 5
kapelusze, czapki, najmłodszego fasony, obrotowy wybór, sprzedaje najtańszej, dg 1913

Okazyjnie
podarki, gwiazdkowe „Lamus”, Strzelecka 1. Pg 5 712-57,387

Gospodarstwo
pod Inowrocławiem 54 morg, oszklona, buraczanej zemi, dobre budynki, sprzedam, korzystnie, Zgłoszenia, Nowakowski, - Puszczykowo, pod Poznaniem, ul. G. Wysoka. zdg 86 260

Willa
miasta Poznania, dużym ogrodem i 5 pokojów, tanio, sprzedaż, Inż. Ehler, Poznań, Żydowska 3. zdg 90 174

Sprzedaj okazjnie
nieruchomość, domem, siala (kino „Nowości”) nadająca się na warsztat stolarski, slusarski, korzystnie, sprzeda Komunalna Kasa Oszczędności, miasta Grudziądza, dz 2180

Futra karakułowe
w wielkim wyborze, oraz żelce, piżmowce, popielce, sejalowe, skóry, każdego rodzaju, wydry, białki, polecia, tanio, Lajewski, Gwarana 20. dg 2210

Torby szkolne 1.95
teki, śniadanki, parasole, Cezys Szkolna 11 - naprzeciw Szpitala Miejskiego, Własna pracownia. Pg 5 744-47,5

5. KUPNA
Gospodarstwo, blisko Poznania, przy szosie i kole, kupie Nowak Bydgoszcz, Gdańska 11. ng 6605

Kupiny
większą maszynę do prania, wirowkę, centrufuzel, meble, parowa, większą maszynę, dwuwalcową, do prasowania, kołnierzy i rutschery, Zgłoszenia, Kraków, Skrytka pocztowa 348. ng 6 715

Heblarkę
szpundownie poszukuje w dobrym stanie Oferty Kurjer Poznański zdg 90 151

P. K. O.
premijowa książeczka, zakupie - Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 168

Kupię
dom, Poznań, składem, rzeźniczką lub nałajacy do 30 000 - wpłaty 10 000, Oferty Kurjer Pozn. zdg 89 838

Sealwe
futro, dobrze utrzymane i podło z farbami olejnymi, kupie, Oferty Kurjer Pozn. zdg 89 904

Parcele
willowa, kupie, Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 90 254

Szafę
biurowa, duża, żelazkowa, używana, kupie, Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 390

Maszynę
do pisania, kupie, gotówka, Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 320

Motocykl
kupie, Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 440

Żelaza
okrągłego 16 m/m, większa ilość, kupie, Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 480

Wille
5-6 pokojowa, kupie, Poznań, przy tranżaju, uregulowana hipoteka, Szczęśliwówce, oferty, pod zdg 90 476 do Kurjera Pozn. zdg 89 904

Kupię
koc futrzany, Oferty, cena Kurjer Pozn. zdg 90 555

Samochód
limuzyna w dobrym stanie, kupie, Zgłoszenia do Kurjera Pozn. zdg 90 419

Psa
ostrego, podwózkowego, kupie, - Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 496

Poszukuje kupna motocykla w dobrym stanie
Oferty do Kurjera Pozn. zdg 90 278

Balans
mały, kupie, Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 489

Maszyny
do szycia, prasowania, meble, różne inne, sprzedaj, kupuje, Dom Komisowy, Słowackiego 30. zdg 90 617

Gabinety - sypialnie jadalnie kupuje
płaci wysokie ceny - przyjmuję do sprzedaj komisowej, dogodnych warunkach, Poznański, Dom Komisowy, Dominikańska 3, telefon 24-42. Pg 5 800-47,96

Kupię
grzarkę, malw, typ: heblarkę, do 500 szper, dobrym stanie, Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 89 779

Balans
szpindel, nie mniej jak 70 mm, kupie z podaniem ceny do Kurjera Pozn. zdg 90 711

Kupię
skład, tytoniu, najtańszej, Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 707

Kuchenkę
oraz części, radiowe, kupie, - Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 697

Słoiki
butelki, wazę, stosowane do urządzania drogerji, kupie, Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 775

6. KAMIENICE

Sprzedam
dom, okolica Podgórznej, dochód 3 700,- za 29 000, wpłaty 19 000, Oferty Kurjer Pozn. zdg 89 914

Kamienice
kupie, Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 87 604

Wille
nowa, dochodowa, z wolnym mieszkaniem i ogrodem, za Dąbkonkami, sprzedam, Oferty Kurjer Pozn. zdg 80 097

Administracyj
domów, poszukuje, inżynier, właściciel, nieruchomości, Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 89 792

Kamienice
w średnim celu, 22 lokatorów, na dogodnych warunkach, sprzedam, Wskaże Kurjer Pozn. zdg 89 888

Kamienica
Poznań, komfortowa, dzierżawa 18 000, Cena 125 000, wpłaty 80 000, Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 90 185

Kamienica
w Poznaniu, przynosi, roczne, brutto 33 000 zł, dochodu, na sprzedaż, Potrzebna, gotówka 250 000 zł, Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 261

Kamienica
średnim celu, 47 000, wpłaty 30 000, Małecki, Rybaki 20 a. zdg 90 395

Kamienice
dochód 19 000, wpłaty 100 000, - Małecki, Rybaki 20 a. zdg 90 394

Kamienice
kupie, Poznań, pośredniczy, wykluczeni, Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 646

Willa
nowa, przynosi 3 500, cena 30 000, wpłaty 8 000, reszta, amarynta, Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 677

Kamienica bez remontu 12 500 ustawowy dochód
cena 85 000, wpłaty 60 000, sprzedaż, Nowak, Kramarska 15, telefon 10-89. zdg 90 529

Willa
nowa, dwumieszkaniowa 13 000, wpłaty 9 000, Kossomann, Prąd, 6. zdg 89 231

1, 2, 3
pokoje wskaże Marcina 74 mieszkanie 18. zdg 90 246

Pięciopokojowe
komfortowe przy Ogródowej 18, II. piętro wolne od 1 stycznia. Mieszkanie wskaże portier. zdg 90 278

4 pokojowe
nowoczesne komfortowe centralnym ogrzewaniem do wynajęcia w okolicy Ostroroga. Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 885

6 pokojowe
komfortowe III p. Słowackiego 38. Wiadomość Trojanek dom ogrodowy II p. zdg 90 812

300
wolnych mieszkań, składów, stróżów w ubikacji, piekarnie, pośredniczy bezpłatnie. Zrzeczenie gospodarzy. Wierzbicice 27. zdg 90 405

Śródmieściu 5, 6
pokoje, centralnym wodnym ogrzewaniem św. Józefa 5 wskaże właściciel. zdg 90 482

3 pokoje
komfort. słoneczne, I. piętro, ul. (Ostroroga) Zakret 13, mieszkanie 3, gospodarz. zdg 2 265/2

Trzy
pokoje zaraz. Grzeszkowiak, Aleja Hetmańska 1, Łazarz. zdg 2 277

Dwu-trzypokojowe
wolne, komfortowe, słoneczne ul. Ostroroga 18. zdg 90 535

Mieszkanie
siedmiopokojowe, II. piętro, Skarbowska, wydzierżawi. Pasikowski, Marcina 15, m. 12. zdg 90 491

Trzypokojowe
ciepłe, solidnym, Listopadowa, Wiadomość Śniadeckich 19, mieszkanie 1. zdg 90 332

Pokój
z kuchnią do wynajęcia wprost od gospodarza, ul. Knapowskiego 13 (Górczyn). zdg 90 331

Czteropokojowe
Marsz Pocha 123, czynsz miesięczny, Zgłoszenia Lodowa 1, m. 4. zdg 90 326

Trzypokojowe
komfort. rok zżory, Łazarz, Jarochowskiego 59. zdg 90 363

Czteropokojowe
I siedmiopokojowe wynajęcie gospodarz, Matejki 45-45, Portjer. zdg 90 369

Mieszkanie
3 i 4 pokoje wygodny przy dworcu Luboń od zaraz pewnemu płatnikowi za miesięcznym czynszem. Adres Kurjer Pozn. zdg 90 553

Dwa
próżne lub umiłowane osobne wejście św. Marcina 74, parter, mieszkanie 15. Pg 5 770-57 421

Mieszkanie
3 pokojowe słoneczne 1 grudnia wynajęcia Solacz Małopolska 9. rg 4 438

2
pokojowe wydzierżawie zaraz. — Chociszewskiego 47. rg 4 431

2
pokoje kuchnia wolne. Aleja Wielkopolska 13 9 — 14. zdg 90 628

2
pokoje i kuchnia do wydzierżawienia. Chociszewskiego 45. zdg 90 600

Sześciopokojowe
pierwszorzędny stan, w pobliżu Wilsona, wysoki parter, wynajęcie gospodarz. Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 604

Dwupokojowe
tanie przy Wileńskiej, narożnik Komandorji, pracownikom fabrycznym, okolica Śródk. Informacje Górna Włda 45, m. 6. zdg 2 280

Dwupokojowe
z kuchnią zaraz, Gen. Prądzyńskiego 47. zdg 2 27

3-pokojowe
mieszkanie, skład — nadający się na aptekę lub inne przedsiębiorstwo, Bydgoszcz, Kordeckiego 12, mieszkanie 2. ng 6 713

2
pokoje bez mebli, słoneczne, centralne ogrzewanie, łazienka — elektryczność, śródmieście do wynajęcia, Administracja domu, Wielka 7, m. 7. zdg 90 726

2-pokojowe
kuchnia, czynsz 10 zł miesięcznie rok zżory, Wiadomość stróż, Gen. Umińskiego 10. zdg 90 717

Dwa
pokoje kuchnia słoneczne, dzierżawa zżory Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 706

4-pokojowe
komfortowe pełna willa przy Parku Wilsona Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 757

Górczyn
z powodu braku edycji pokój kuchnia wolne od zaraz Zgłoszenia Szkoła 78 Skład cukierków. — Niedziele otwarte. zdg 90 754

5 pokoi
komfortowych centr ogrzewanie, I. p. korzystne Grodzka 6, przy Ostroroga zdg 90 659

Pokój
kuchnia 85 miesięcznie półtora roku zżory Gospodarz, Górczyna 9 zdg 90 692

3 pokoje
i kuchnia komfortowe wprost od gospodarza, Zgłoszenia Terzowa 3. zdg 90 690

Mieszkanie
3 pokojowe (trójczłone) z ogrzewaniem centralnym łazienka itd. zaraz do wydzierżawienia. Debiec, Malinowa 9 Grzegorzewski, nr 6 722

9. SZUKA MIESZK.

3-4 pokojowe
mieszkania wprost od gospodarza poszukuje punktualny płatnik — Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 90 696

7-8 pokojowe
mieszkania z odpowiednim przynależnościami szukam w pobliżu śródmieścia Oferty dokładnymi warunkami pod zdg 80 855 do Kuriera Poznańskiego

2-3 pokojowe
mieszkania, centrum gospodarza poszukuje techn. dentysta punktualny płatnik ew rok zżory. — Oferty Kurjer Poznański zdg 90 011

Poszukuje
dwupokojowe mieszkanie blisko centrum zaplace rok zżory, Zgłoszenia Wierzbicice 37 a mieszkanie 21 zdg 90 071

Mieszkania
3 pokoje kuchnia i pokój służący, łazienka poszukuje Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 89 762

4 pokojowe
mieszkania poszukuje major. — Oferty Kurjer Poznański zdg 89 625

5-6
pokoi okolica Łazarz-Jeżyce od gospodarza zaraz Pośrednicy wykluczeni, Zgłoszenia Zachodnia 3, Nedbal zdg 90 163

Poszukuje
2-3 pokojowe mieszkanie wygodnym możliwie śródmieściu Pośrednicy wykluczeni Oferty Kurjer Poznański zdg 89 853

1-2
pokoi kuchnia poszukuje plac zżory Oferty Kurjer Poznański zdg 89 829

3 pokojowe
mieszkania centrum poszukuje powny płatnik, Zgłoszenia cena Kurjer Poznański zdg 89 928

2-3
pokoje, mieszkanie centrum za miesięczną dzierżawę — punktualnie. Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 215

Pollejtant
emeryt, instalator szuka administracji domu, portiersiem i wszelkimi reparaściami w zamian dwupokojowe lub większe. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 221

5
pokojowe I. centrum zaraz poszukiwane od gospodarza Zgłoszenia tel 11-32. zdg 90 243

Małżeństwo
szuka stróżów za mieszkanie. Oferty Kurjer Pozn zdg 90 251

Mieszkania
jednopokojowe za odstępnem Oferty Kurjer Pozn zdg 90 263

1-2
kuchnia wprost gospodarza młode małżeństwo. Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 307

Pokoju
kuchni od gospodarza czynsz zżory. Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 367

2-3
pokojowe mieszkanie wprost od gospodarza okolica (Włda) plac zżory emeryt. Zgłoszenia Kurjer Poznański, wzgl. Wierzbicice 14 m. 1. zdg 90 313

4-5 pokojowe
mieszkania wprost od gospodarza poszukuje w centrum punktualny płatnik ewentl pół roku zżory. Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 630

2-3
pokoi kuchnia od gospodarza poszukuje spokojny bardzo punktualny płatnik da gwarancję — Oferty podaniem ceny Kurjer Poznański zdg 90 550

Od gospodarza!
Pokoju, kuchni młode małżeństwo, Dobry płatnik, Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 532

Pokoju
kuchnia lub pokoju samotny. Płaci rok zżory do 30. — Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 422

2
pokoje i kuchnię, słonecznych poszukuje od 1 stycznia wprost od gospodarza, Dzierżawa pół roku zżory. Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 336.

Nowożeńcy
poszukują pokoju kuchnia wprost od gospodarza pół roku zżory, bliżej śródmieścia Oferty Kurjer Pozn. zdg 4 449

Kapitan
sztabu wynajmie 3 4 pokojowe mieszkanie centrum lub okolica zaraz. Zgłoszenia Par. Aleja Marcinkowskiego 11 pod nr 47 77 Pg 5704-47 77

Pięciopokojowe
centrum poszukuje ewentualnie zamienie Słowackiego. Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 660

Pokój
kuchnie na większe Rzeczypospolitej 4 m 14. zdg 20 295

II. POKOJE UMEBL

Ładny
czysty intelig. Śniadeckich 9. — m 4. zdg 80 857

Na Solaczu
eleganckie pokoje (łazienka telefon) utrzymaniem — bez Mazowiecka 63 zdg 80 577

Niekrepujący
3 Maja 3 m 11 front. zdg 90 206

Niekrepujący
telefon, Stolarska 2 mieszkanie 6 zdg 90 158

Frontowy
niekrepujący Wojciecha 14/15, mieszkanie 9. zdg 90 106

Dwuosobowy
słoneczny czysty używanie pianina Szamarzewskiego 11 mieszkanie 7. zdg 90 160

Grotgera
2. IV. zdg 90 117

Solidnym
bezpocielowy Ogródowa 3 — 4. zdg 90 106

Śródmieściu
elegancki tani Wodna 11 mieszkanie 2. zdg 90 105

Pokój
solidnemu utrzymaniem przy małej rodzinie Czesława 15 II prawo zdg 90 094

Kraszewskiego
19 I. lewo zdg 89 967

Frontowy
Jeden — dwuosobowy elektryczność, Niegolewskich 2, I. lewo. zdg 900 146

Ogródowa
12 m 6, pierwszorzędny utrzymaniem — bez zdg 90 145

Pani
ciepły, czysty, Wierzbicice 13, m 8. zdg 90 143

Pokój
panience utrzymaniem — bez Skarbowska 4 mieszkanie 14 zdg 90 124

Próżny
umeblowany, Młoci 4, m. 9. zdg 90 123

Most Teatralny
ciepły, elektryczność solidnym — stałym Dąbrowskiego 15 m 3. zdg 89 995

Pokój
dla panów lub bezświetnemu małżeństwu, Wybińskiego 2 m. 9. zdg 89 859

Dwa klaski
centralne, telefon utrzymaniem, Masztalarska 1 a I. par. zdg 90 091

Panem
utrzymaniem 80 zł. Skryta 7 — mieszkanie 7 zdg 90 065

Pokój
Małeckiego 12 m 15. zdg 90 223

Dwuosobowy
słoneczny, centralne niekrepujący utrzymaniem, Dąbrowskiego 23, mieszkanie 7 zdg 90 250

Staszica
10, m. 6, Pokój elektrycznością. zdg 90 248

Pokój
centralne ogrzewanie, telefon. — Plac Wolności 11 m 15. zdg 90 249

Dwuosobowy
paniom, Mickiewicza 9, m. 8. zdg 90 279

Jasna
12, m. 3, frontowy panu. zdg 90 289

Niegolewskich
7, Trzebiatowska. zdg 90 200

Przeznica
10 mieszkanie 7 awanturia i kabine! dwóm inteligentnym panom tania. zdg 90 262

Pokój
bezwzględnie czysty tylko solidnemu, Zupańskiego 17 mieszkanie 2. zdg 90 265

Pokój
słoneczny Małeckiego 13, m. 5. zdg 90 323

Pokój
1 lub 2 osoby, Półwiejska 8, m. 6. zdg 90 338

Skarbowska
8 — 18. zdg 90 401

Słoneczny
centralnem Matejki 55 mieszkanie 5. zdg 90 274

Pokój
panu, Plac Sapieżyński 3, II. lewo. zdg 90 396

Pokój
umeblowany elektryczność, łazienka zobaczcie można pomiędzy 4 a 6, Ratajczaka 27, m. 5. zdg 90 393

Pokój
czysty, Pl. Bernardyński 2, m. 11 zdg 90 388

Pokój
dwóm panom, Ogródowa 15, m. 9. zdg 90 384

Panienkem
utrzymaniem bez samozna, 3 Maja 5, m. 16 w podw. prawo. zdg 90 378

Pokój
frontowy 1-2 panów, Górna Włda 36 mieszka 6 zdg 90 376

1-2
pl Działowy 4 m. 1. zdg 90 453

Centrum
Skarbowska 18, m 10 dwuosobowy, słoneczny, frontowy. zdg 90 452

Pokój
panience, panu, Strzelecka 11, m. 22. zdg 90 381

Paniom
Strumykowa 6 m 1. zdg 90 448

Nowomiejski
5, mieszkanie 10 podwórce, ewo. elegancki. zdg 90 203

Pokój
ładny, ewentl utrzymanie, Waly Jazielny 22 m 9. zdg 90 204

Dwuosobowy
komfortowy (utrzymanie) Matejki 39 m 7. zdg 90 301

Pokój
dobrze umeblowany elektryczność utrzymaniem, bez Półwiejska 20 m 5. zdg 90 307

Pokoik
20 al. Łukaszew cza 6 mieszka. 5. zdg 90 811

Tani
Spokojna 27 8. zdg 90 314

Solidnemu
Szewska 19, m. 4. zdg 90 317

Pokój
Piotra Wawrzynika 43, m. 4. zdg 90 408

Niekrepujący
Wielkie Garbary 2 mieszkanie 11. zdg 90 447

Inteligentnego
pana na wspólne pokój słoneczny z elektryka, Jezuitska 1, m. 7. zdg 90 441

Pokój
z osobnym wci Kwiatowa 12, m 3 od 1. zdg 90 437

Małżeństwu
lub dwóm panom zaraz, Małe Garbary 4, m. 2. zdg 90 435

Z telefonem
Działyskich 9, Krobski. zdg 90 655

Dwuosobowy
lub małżeństwu Saszca 25, 6. zdg 90 508

Centrum
pokój inteligentnej osobie Kreta 22 m. 8. zdg 90 517

Pokój
pracownie Półwiejska 29, m. 3. zdg 90 518

Pokój
Matejki 2 m 2. zdg 90 522

Klaski
schodowej dobrze umeblowany — Grodziska 26, parter, telefon 64-06 zdg 90 521

Ładny
niekrepujący dwuosobowy telefon, Piekary 18, m 5. zdg 90 530

Ładny
pokój panom Zielona 7, m. 6. zdg 90 531

Niekrepujący
utrzymaniem Marcina 11 mieszkanie 2. zdg 90 485

Pokój
umeblowany utrzymaniem św. Marwin 57 mieszka 4 zdg 90 494

Eleganckie
dwa łączne, Cieszkowskiego 8, mieszkanie 9 także pokoik. zdg 90 538

Działyskich
9 m. 5, pokój frontowy od 1. 12. zdg 90 739

Pokoje
jedno, dwuosobowe, z obiadami, Młyńska 3 — 10. zdg 90 731

Słoneczny
jednosobowy dwuosobowy inteligentnym, Poznańska 44 — 7. zdg 90 720

Centrum
starszym, inteligentnym osobom, Przeznica 5, m. 6. zdg 90 718

Kraszewskiego
11, m. 17 tany jednosobowy. zdg 90 769

Centrum
pokój czysty utrzymaniem łazienka spokojnie, Cieszkowskiego 6 m. 5. zdg 90 610

Młyńska
12, I. prawo, elegancki. zdg 90 687

Pokój
niekrepujący Jasna 8 m. 7. zdg 90 505

Dwóch
panów na pokój Wodna 24, mieszkanie 4. rg 4 432

Dwuosobowy
solidnym panom, Skarbowska 13, mieszkanie 2. zdg 90 603

Pokój
Stary Rynek 3 m 3. rg 4 436

Pokój
na 3 osoby Kozia 23, mieszka. 2. rg 4 440

2
panów utrzymaniem 4 90 Wierzbicice 6 I. piętro. zdg 90 367

Nowomiejski
6 a — 25, obazemy jasny, zaraz. zdg 90 545

Paniom
dwuosobowy, umeblowany, elektryczność (fortepian), ul. Kozia 4, m. 6, narożnik Jezuitskiej. Pg 5 681-57 360

Pokój
Kantska 8/9, mieszkanie 4, używalność telefonu. zdg 90 481

Panu
elektryczność, łazienka, Kochanowskiego 24, m. 7. zdg 90 430

Pokój
umeblowany, Ogródowa 12, m. 21. zdg 90 421

Pokój
jedno-dwuosobowy, Górna Przemysłowa 4, m. 21. zdg 90 420

Pokój
jednemu, dwóm panom urzędnikom, Wierzbicice 20, m. 3. zdg 90 417

2 pokoje
klaski schodowej, utrzymaniem, bez, Skarbowska 14, m. 8. zdg 90 416

Pokój
elegancko umeblowany niekrepujący na 1-2 osoby, Małeckiego 11, m. 9. zdg 90 409

Pokój
dwuosobowy, utrzymaniem lub bez, Zupańskiego 4, m. 15. zdg 90 493

Ciepły
dwuosobowy, duży pokój, Pocztowa 20, mieszkanie 8. zdg 90 548

Pokoik
ciepły, Pocztowa 29, mieszkanie 8. zdg 90 547

Pokój
umeblowany wynajme, Piekary 20/21 m. 7. zdg 90 335

Dwuosobowy
Mickiewicza 15 m. 4. zdg 90 330

Dwuosobowy
Podgórna 4, m. 10. zdg 90 329

Pokój
skromny, wejście z klaski, tania wynajmie, Gwarna 19 m. 9. zdg 90 325

Pokój
ładny, Skryta 11, 6. zdg 90 366

Tanio
frontowy, wygodny, Kopernika 5 m. 8. zdg 90 365

Śródmieście
dwuosobowy, ciepły, słoneczny zaraz 1-2, Kreta 23, mieszka. 7. zdg 90 364

Elegancki
pianinem, Szkoła 13 — 5. zdg 90 358

Kochanowskiego 5
m. 4 słoneczny, frontowy. zdg 90 347

Niekrepujący
frontowy, Małeckiego 34 m. 7. zdg 90 342

Pokój
na dwie osoby, Krzyżowa 2, m. 5. zdg 90 614

Pokój
(ogródek do udziału) Strumykowa 11 m 18. zdg 90 734

Pokój
dwuosobowy Kwiatowa 8 mieszkanie 15. zdg 90 735

Półwiejska
2 — 6 (utrzymaniem), dwuosobowy, jedno. zdg 90 725

Centrum
pokój 2-3 panienkom, obiady, Kantska 5 m 12. zdg 90 587

Słowackiego
30 — 9. zdg 90 539

Ciepły
dwo-trzypokojowy Ogródowa 15 m. 8. zdg 90 712

Ratajczaka
13. — 5, dwuosobowy. zdg 90 661

Pokój
ładny bez pościeli od 1. 12, Łakowa 18, m 5. zdg 90 680

Pokój
frontowy, Wierzbicice 10 m 1. zdg 90 580

Marcinkowskiego
21, m. 7, dwu — jednosobowy, niekrepujący elegancki łazienka 1 12 dobre utrzymanie — bez. zdg 90 579

Jasna
8 m. 2, dwuosobowy utrzymaniem, wygodny zdg 90 578

Klaski
schodowej Strzakowa 3 m. 23. zdg 90 573

Pokój
1 12, elektryczność, Zielona 1, m. 2. zdg 90 572

Centrum
małżeństwu używaniem kuchni, elektryczność Słusarska 2 mieszkanie 13. zdg 90 565

Pokój
Małe Garbary 3 — 12 zdg 90 560

Wspólny
panu, Różana 4 a mieszkanie 15 zdg 90 560

Skarbowska
21 mieszkanie 2, frontowy, ciepły utrzymaniem — obiady. zdg 90 750

Dwuosobowy
pierwszorzędnym utrzymaniem — kwiatów 80 od grziny 4-8. — Plac Nowomiejski 5 m 31. zdg 90 753

Bukowska
9 II. pokój. zdg 90 758

Różana
4 a, m. 21, dwuosobowy, utrzymaniem — bez czysty zdg 90 762

Sew. Mielżyńskiego 28
mieszkanie 5 dwa, dobrze umeblowane pokoje 7-8 wiecz. zdg 90 761

Pokój
miły, ciepły utrzymaniem, Słowackiego 16 m 1. zdg 90 706

Ładny
frontowy, elektryczność panu. — Wielkie Garbary 46 m. 9. zdg 90 705

Pokój
tylko panu, albo panom Pocztowa 10 m 5. zdg 90 704

Dubeltówkę
16, Małe Garbary 1 a m 3. zdg 90 703

Pokój
pokoik, Kreta 4 II. prawo. zdg 90 702

Niekrepujący
słoneczny elektryczność Chelmońskiego 17 — 11. zdg 90 701

1-2 osoby
Jezuicka 8, Zgłoszenia a do składu. zdg 90 699

Elegancki
niekrepujący pokój z utrzymaniem, Działyskich 3, m 7, tel. 17-06 zdg 90 694

Frontowy
elektryczność Małki 54. — 11. zdg 90 676

Panienka
na wspólne mieszkanie utrzymaniem 60.— Dąbrowskiego 49 — m. 24. zdg 90 675

Dwa
łącznie 1-2 solidnym panom. — Matejki 67. — 9. zdg 90 674

Zamek
pokój, utrzymanie bez, Skłodowa 1, wejście 3, mieszkanie 19. zdg 90 468

Klaski
I. piętro, dwuosobowy, całem utrzymaniem, rzeźnictwo, Kanłowa 15. zdg 90 462

12 SZUKA POKOJU

Pokoiku
częściowo umeblowanego używaniem kuchni pani Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 208

Dwaj
młodzi panowie po przyjeździe z Warszawy na stała posadę do Poznania, szukają ładnego pokoju utrzymaniem kulturalnym, miłym domem Oferty natychmiast podaniem warunków Kurjer Pozn. zdg 90 211

Pokoju
słonecznego, próżnego, ewentl. z kuchnią w śródmieściu, nie wyżej II piętra poszukuje emeryt, ka. — Oferty Kurjer Pozn. zdg 89 567

Pokoju
słonecznego, czystego, ciepłego, Jeżyce od 15 grudnia poszukuje pan Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 156

Poszukuje
pokoju umebl. przy ul. Wodnej ewentualnie w pobliżu Wodnej, Zgłoszenia do składu picyzwa przy Wodnej 3. zdg 90 190

Młode
małżeństwo pokój używalności kuchni 40 zł centrum Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 90 110

Pokoju
niekrepującego taniego szuka inteligentna pani Oferty cena Kurjer Pozn. zdg 90 103

Panienka
pokoju cenie 15.— Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 085

Studentka
poszukuje pokój — śródmieście. Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 150

Inteligentna
szuka pokoju od 15 12 w spokojnym domu Oferty cena Kurjer Pozn. zdg 90 132

Dwaj
urzędnicy poszukują sympatycznego pokoju około 30 złotych. — Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 129

Pokoju
bez utrzymania centralnem, centrum — bez. Oferty cena Kurjer Pozn. zdg 90 127

Niekrepującego
pokoju poszukuje telefonem. — Oferty Kurjer Pozn. zdg 89 515

Pokój
niekrepujący, elektryczność Cena Kurjer Pozn. zdg 90 321

2 pokoje
1 i 2 osobowe Cena Kurjer Pozn. zdg 90 389

Wspólnego
za 10, Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 90 368

Panna
szuka próżnego pokoju lub skromnie umeblowanego Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 296

Starsza
spokojna pani poszukuje u religijnej pokoju lub wspaniałej Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 316

Szukam
pokoju z fortieraniem w centrum, Oferty Kurjer Pozn. zdg 90 394

10. ZAMIANA MIESZKANIA

2 pokojowe
słoneczne frontowe wysoki parter, Mickiewicza zamienie na większe Oferty Kurjer Pozn. zdg 88 110

26 ROZRYWKA

Kino „Sfinks“ Ostatni dzień — wielki dramat pokusy i zdrady „Blaski i cienie miłości“

Restauracja - śniadalnica nad rzecą w Gazowni, Elektrycznej, wólcinogów, Poznań, Grobla 17, Gabrys

Londyńska Maszyna do szycia z zaopiniem swym bywałcom miły pohyt. Koncert.

Kino Promień Poskromienie złoŹnicy z Douglasem Fairbank'em.

„Zła dziewczyna“ z Dolores del Rio kolorowy do- datek „Królestwo Neptuna“ to najnowszy program kin Odwo- i Colosseum.

Kino Tecza — Lazarz. Jej ekscelencja miłość. — Annabella.

27 SZUKA PRACY

Ogłoszenia do 30 słów dla poszu- kujących posady w tej rubryce obliczamy po jednej trzeciej cenę drobnych

Młodszy fryzjer przyjmie o sady Oferty Kurjer Pozn. zdg 80 886

Poszukuje posady i brem gotowan em. Po- lecenia. Oferty Kurjer Pozn. zdg 80 806

Poszukuje posady woźnego lub inkasenta. — dam kaucje Oferty Kurjer Poz- nański zdg 80 060

Dziewczyna uczeŹciwa pracownia szuka posady z gotowaniem kochająca dzieci. równieŹ pomocy w kuchni. — Łaskawe oferty Kurjer Pozn. zdg 80 001

Dziewczyna do wszystkiego znaŹca sycie szuka miejsca zaraz. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 80 988

Poszukuje jakiegokolwiek posadu. Zgłosze- nia do Kurjera Poznańskiego zdg 80 021

Poszukuje posadu gotuje prasuje sztywno Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 80 020

SłuŹąca do wszystkiego z praniem szuka zaraz posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 80 019

UczeŹciwa posluŹaczka poszukuje jakiegokol- wiek posadu. Oferty Kurjer Poznański zdg 80 008

Przyjmie posade względnie poslugę z do- brem sw adectw em Oferty Kur- jer Poznański zdg 80 067

Sekretarz adwokacki biezły w sprawach procesowych i notarialnych z do brem refe- rencjami poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 80 526

Maturzystka zdolny zdrowy poszukuje pracy wymaganie skromne Łaskawe zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 80 727

Dziewczę poszukuje jakiegokolwiek zalecia dzieci prosylek Oferty Kurjer Poznański zdg 80 798

Pomocnik krawiecki poszukuje posady — zarobka meska damska Oferty Kurjer Poznański zdg 80 804

PosluŹaczka mloda poszukuje posadu Oferty Kurjer Poznański zdg 80 754

Cukiernik szuka posady na procent 2 lub 3 dn w tygodniu. Oferty Kur- jer Poznański zdg 80 755

Aptekarska asystentka egzamin wojewódzki szuka posady Warunk skromne Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 80 621

Dziewczyna z gotowan em do wszystkiego poszukuje posady Oferty Kur- jer Poznański zdg 80 661

Dziewczyna czyta uczeŹciwa z do brem goto- waniem poszukuje posady — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 662

Ogrodnik - słuŹący żonaty lat 27 obeznan dobrze w swym zawodzie zna dobrze obsluę palacowa ; szczegolnie- two poszukuje posady zaraz lub 1. 1 Łaskawe oferty Kurjer Poz- nański zdg 80 308

Szukam posady uczniowy do jakiegokol- wiek skadu od 1 12 33 albo 1 stycznia 1934 po wyuczenu dam kaucje Oferty Kurjer Poznański zdg 80 846

Poszukuje posady do składu pekarskiego lub restauracji z kaucja Oferty Kurjer Poznański zdg 80 850

Dziewczyna do wszystkiego szuka posady — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 854

Młynarz z kilkoletnia praktyka obeznan dobrze w swym zawodzie przy- jemnie zaraz posade Oferty Kur- jer Poznański zdg 80 977

Dziewczyna lat 15 poszukuje pracy w cha- rakterze bony pokojówki na skromnych warunkach Wlada dobrze jezykiem francuskim — Konin ulica Koleka 20 Stan- slaw Smietanski zdg 6664

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 947

Wieszka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Wieszka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kucharka z do brem gotowan em dlugole- tniej sw adectw em zajmie sie wszelka praca domowa poszukuje posady od 1 12 lub 13 12. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 841

Kulturalna sympatyczna pierwszorzedne wy- chowanie dziala oszczedna go- spodni obejmie samodzielna po- sade Bydgoszcz Grunwaldzka 30 A Pospiech dla Halny Bor- kowskiej zdg 80 154

Stenotypistka inteligentna mloda obeznan pra- ca biurowa przyjmie posade za otrzymanie Oferty Kurjer Po- znański zdg 80 161

Pomocnik handlowy branzy kolonialnej i delikatesow z do brem sw adect- wami i kurssem ks zdkowosci szuka posady Łaskawe zglo- szenia do Kurjera Poznańskiego zdg 80 201

Młodsza ekspedjentka rzeźnicza poszu- kiwa posady zaraz lub od 1. — Oferty Kurjer Poznański zdg 80 202

Dziewczyna samodzielna do wszystkiego szu- ka posady lub poslugi Oferty Kurjer Poznański zdg 80 099

Byla nauczycielka szkoły powzechnej gospodarzeli przyjmie posade zaradzalni domu lub do dzieci. Oferty Kurjer Poznański zdg 80 140

Młodsza uczeŹciwa sumienna pracownia dziewczyna poszukuje poslugę od zaraz Oferty Kurjer Poznański zdg 80 138

Emeryt policy

Szofera
krowa samotna, długoletniego sumiennego pracownika prowadzenie bardzo dobre polecić Oferty „Par” Poznań Al. Marcinkowska 11 pod 57 407 P 5770-57 407

Dzielnicy
pomocnik fryzjerski młodzieży poszukuje posady zar. Szczepan Golechowicz, Kiecko Wodna 120 nr 6716

TEATRY

Poznań, sobota, 25. 11.

TEATR POLSKI: Dziś — „Fanny”, nowość.
Niedziela, 26. 11. o godz. 4: „On i jego sobowtór”.
Niedziela, 26. 11. o godz. 8: „Fanny”.

TEATR WIELKI (Opera): Dziś „Rigoletto”, gościnnie występ światowej sławy śpiewaczki koloraturowej Marji Kurenko.
Niedziela, 26. 11. premjera operetki „Fatinica” (Czarna Wenus).

TEATR NOWY: Dziś — „Dziewczyna w mundurkach” z Jadzią Andrzejewską.
Niedziela, 26. 11. o godz. 3:30: „Gotówka”.
Niedziela, 26. 11. o godz. 8: „Ill piętro drzwi 17”.
Poniedziałek, 27. 11. i dni następane: „Dziewczyna w mundurkach”.

Konin, dnia 27. bm. „Jak się zdobywa gotówkę”.

Września, wtorek, 28. 11. „Jak się zdobywa gotówkę”.

Bydgoszcz, niedziela, 26. 11.

TEATR MIEJSKI: o godz. 4: dla młodzieży baśń „Za siedmioma górami”; o godz. 8: „Dziewczyna z Holandji”.

KINA
APOLLO i **METROPOLIS**
NASZE
KINA PROGRAMY
NAJTANSZE i **NAJLEPSZE**
nr 5 418 9
KINA

Poznań, sobota, 25. 11.

APOLLO: „Biała lilja”.
COLOSSEUM: „Zła dziewczyna”, Dolores del Rio, i kolorowy dodatek „Królestwo Neptuna”.
CORSO: „Księżna Masza” oraz Księżniczka na urlopie.
METROPOLIS: „Biała lilja”.
ORZEL: „Czterech uciekinierów” i „Teraz albo nigdy”.
ODEON: „Zła dziewczyna”, Dolores del Rio, i kolorowy dodatek „Królestwo Neptuna”.
PROMIEN: „Poskromienie złośnicy”.
RENAISSANCE: „Na podniebnym szlaku”.
ROXY: „Miłość Węgierska”.
SFINKS: „Blaski i cienie miłości”.
SLONCE: „Dzika dziewczyna”.
TECZA-Lazarz: „Jej Ekscelencja miłość”.
TECZA - Wilda: „Boczną Ulicą”.
WILSONA: „Pod Falszywą Flagą”.

Bydgoszcz, niedziela, 26. 11.

ADRIA: „Sherlock Holmes”.
APOLLO: „Człowiek, który wrócił” i „Miki spełnia dobry uczynek”.
BAŁTYK: „Rycerze mroku” i „Legion pograniczny”.
KRYSTAL: „Uśmiech szczęścia”.
MARYSIENKA: „Ostatnia eskapada” i „Przez z teściową”.
REWJA: „Dobranoc Wiedniu” oraz rewja „Musi być lepiej”.
SLONCE: „Markiz d'Eon” na scenie rewja „Gwizdajmy kryzys”.
WOJSKOWE: 25., 26. bm. „Huragan” i „Adjutant cara”.

Zwolniony
z dniem 31 III 1933 do publicznej manifestacji, antyniemieckiej natury dyskutowej z powodu stałych ustępstw politycznych wobec Niemców — poszukuje zajęcia burowo-administracyjnego umiarkowane wynagrodzenie Był miejsc. praktykant sekretarski stanu wolskiego lat 27 Edmund Kosztowski Bydgoszcz Jagiellońska 5/8 zdg 90 503

Gospośnia
inteligentna młoda samodzielna, znająca dobrze gospodarstwo domowe poszukuje posady od 1. 12. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 288

Panienska
do dzieci 6 lat praktyki poszukuje posady. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 90 269

Zegarmistrzowski
pomocnik obeznan sprawami zlotniczymi własnymi narzędziami poszukuje posady Miejsce. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 322/3

Dziewczyna
uczciwa do wszystkich poszukuje posady od 1. 12. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 341

Płotę
tanię czysto. Grębła 5. m. 1. w podw. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 402

Ekspedjentka
poszukuje posady do drogerji. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 512

Pracznia
szuk aprana. Zielona 3. sutere. zdg 90 510

Sluzaca
z gotowaniem szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 436

Starsza
pracownia zapiekuje sie gospodarstwem calkowicie skromnym domu Oferty Kurjer Poznański zdg 90 540

Pazienka
poszukuje bezpłatnej praktyki rzeźniczej Oferty Kurjer Poznański zdg 90 552

Szofer
inteligentny szuka posady. Adamski, Szubin, plac Kościelny 1. zdg 90 471

Książkowa korespondentka
pisząca na maszynie, biegnie w liczeniu, z dobrej rodziny, lat 21, wykształceniem gimnazjalnym oraz ukończonym wyższym kursom ekonomiczno-handlowym, poszukuje posady. Praktyka w przedsiębiorstwie zbożowym. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 472

Panienska
z dobrej rodziny, kochająca dzieci, znająca szycie, haftowanie, szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 497

Poszukuje
posady do malej rodziny od 1. 12. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 492

Krawcowa - mistrzyni
poszukuje posady, może wyjechać Oferty Kurjer Poznański zdg 90 334

Gospośnia
samodzielna, inteligentna poszukuje posady do samotnej osoby z dziećmi. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdg 90 272.

Szukam
pracy do szycia poza domem, 1.50 dziennie. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 90 346.

Młoda
biuralistka w krytycznym położeniu szuka posady. Łaskawe oferty Kurjer Poznański zdg 90 371.

Szyje
szybko elegancko suknie 8., płaszcze, kostiumy 15. — szukam pracy. Wielkie Garbary 36, mieszkanie 18. I. piętro dom tylny. rz 4 439

Kupiec
inteligentny, lat 40, przyjmie posadę u wdowy celem prowadzenia wszelkich jej interesów Oferty Kurjer Poznański zdg 90 602

Przyjmę
posadę do gotowania do wszystkiego najechniej na prowincji Oferty Kurjer Poznański zdg 90 597

Dziewczyna
młodsza do wszystkiego szuka pracy od zaraz lub 1. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 621

Krawcowa
szuka pracy poza dom. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 616

Sierota
panna, lat 10, ukończyła naukę zakresu szycia, haftów, robótke ręcznych, szuka pracy za utrzymanie. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 90 607

Dekorator
ekspedjent, młody, białowłosek, język polski, niemiecki, miejscowość objęta — ewentualnie utrzymaniem szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 736

Poszukuje
posady gotowaniem i 12. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 730

Pracznia
czysto pierze 3x1 dziennie. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 506

Młoda
zdrowa inteligentna, zna konwersację francuską niemiecką robotki, szycie, przyjmie posadę wychowawczą. Oferty proszę Plac Nowomiejski 9, mieszkanie 2 „Bona” zdg 90 503

Piekarz
dobry piecowy, poszukuje posady za małym wynagrodzeniem. Łaskawe oferty Kurjer Poznański zdg 90 623

Dziewczyna
z draniem i gotowaniem szuka posady Oferty Kurjer Poznański zdg 90 577

Krawcowa
bardzo akurata tania poszukuje posady Oferty Kurjer Poznański zdg 90 750

Dziewczyna
uczciwa szuka posady do bezdzietnych państwa lub samotnej osoby. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 665

Kaucja
1500 zł poszukuje możliwość stałej posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 637

Dzielnia
ekspedjentka, niekukierska z kaucją szuka zajęcia Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 90 710

Bona
inteligentna, młodszą praktyką, dobrze polecona szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 696

FIRANY KOŁDRY WYPRawy
J. Schubert
FABRYKA BIELIZNY DOM PŁOCIEN
ul. Wrocławska 3.
Pg 5 415-39,28

Dziewczyna
dobre świadectwa, gotowanie szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 691

Sluzaca
starsza do wszystkiego, z dobrymi świadectwami, przyjmie posadę do mniejszej rodziny. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 466

Fryzjer
4 miesiące nauki jeszcze, szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 463

Dziewczyna
młodsza poszukuje posady do wszelkich prac domowych. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 46

Kupiec
przyjmie posadę podróżującego, branża kolonialna. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 458

OBUWIE hurtownie i detalicznie każdy z PP kupuje w chrześcijańskiej **St. Jakubowski, Centrala: firma: Poznań, Stary Rynek 1** wejście z ul. Wronieckiej Oddz.: **Centrala obuwia, Kramarska 19 20** Firma przyjmuje asygnaty „Kredyt” dg 1 969

Ogrodnik
żonaty bezdzietny obeznan dobrze w swym zawodzie, dobrymi świadectwami szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 565

28. WOLNE MIEJSCA
Poważne przedsiębiorstwo zaangażuje natychmiast 10 panów
dla specjalnej aktywności na województwa Poznańska - Pomorskie. Wiadomości fachowe nie wymagane. Żadamy odpowiedniej prezencji pilności i uczciwości. Dajemy stałe zajęcia z stałym podwyższeniem się dochodami. Relektanci winni zgłosić się osobiście z świadectwami od 11-1 i 4-0 Plac Wolności 3 front II, piętro. Pg 5 793-47,78

Posada
dla samodzielnego, energicznego handlowca z gwarancją 15 000 zł wolna od 1 grudnia Warunki referencje Oferty Kurjer Poznański zdg 90 392

Poważna firma
przyjme inteligentnych wyprawnych sytuowanych przedstawicieli na poszczególnie miasta Województwa Poznańskiego dla nowoczesnego artykułu techniki cieplnej. Zgłoszenia, czysto Kurjer Poznański zdg 90 606

Cukiernik
znający się również na wyrobach czekoladowych. Zgłoszenia Cukiernia Polonia, Leszno, ng 6 708

Wielkie
Wydawnictwo przyjmie agentów dla propagowania jego dzieł znanych w kraju i cieszących się wielkim powodzeniem. Agentom pracującym z dobrym rezultatem zapewnią się, prócz wysokiej prowizji, stała miesięczna gratyfikacja. Zgłoszenia: Kraków, Skrytka nr. 35. ng 6 114

Panie — Panowie
na artykuł związany z kaucją 16-50 zł poniedziałek do 20 w 1 Skarbowska 21. m. 4. zdg 90 722

Książkowy
korespondent, z kaucją zabezpieczoną 3 000, potrzebny. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 721

Wspólniczki
wspólniczka na wyjazd poszukuje celem otwarcia sklepu Oferty Kurjer Poznański zdg 90 719

Pokojowa
młoda z prasowaniem sztywnie bielizny do dworu od 1. 12. 33. Zgłoszenia Półwiejska 8, mieszkanie 4 zdg 90 336

Przedstawiciel
ogłoszeniowy (pensja, prowizja), poszukiwany Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 90 751

Elewka
z kursem gotowania dziewczę do lekkich prac domowych skromne, potrzebne na majątek bezdzietni państwo. Oferty Pon.ec. Poste-restante Majątek. zdg 90 763

Werkmistrz
stolarski (budowlany) pierwszorzędna siła. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 709

Uczeń
do branży nasiennej z ukończoną szkołą handlową, władający językiem polskim i niemieckim potrzebny. Zgłoszenia do niniejszego pisma pod zdg 90 457

Francuzki
lub bony z językiem francuskim poszukuje się do dwóch przedszkólnych chłopców Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego pod zdg 83 750

Komisjoner - goniec
do hotelu, dobrze polecony i uczyć wia laciący językami: polskim, niemieckim i francuskim, potrzebny zaraz. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdg 90 216

Pokojowa
potrzebna od 1. XII. Adres wskazać Kurjer Poznański zdg 90 164

Magistra
(stre) kinkultu i praktyka poszukuje Apie'a Brzezina pow. Katowice (Warunki) zdg 90 116

Dziewczyna
do wszystkiego potrzebna od 1. 12. 33 Rakowska Mostowa 4 a. zdg 90 010

Panowie
i panie do sprzedaży artykułów potrzebnych w każdym domu mogą się zgłosić. Dolna Wilda 85. zdg 90 142

Zastępcę
węglowego zaprowadzonego u handlarzy węgla, pikażerki poszukuje Oferty warunki Kurjer Poznański zdg 89 847

LENKA
Zanim kupisz aparat radiowy, fotograficzny, gramofon, płyty lub sprzęt elektryczny przekonaj się o cenach rewelacyjnych firmy „LENKA”
właśc. Leokadia Włodarczykówna, św. Marcina 34, telefon 39-29
Baterie anodowe „EMKA” najtaniej w „LENKA”
gdyż 150 w. kosztuje 15,90 zł, 120 volt z 11,90.
Pg 5 441-41,135

Kelnera
do nocnego lokalu poszukuje gwarancja 200 zł Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 90 601

LENKA
Zanim kupisz aparat radiowy, fotograficzny, gramofon, płyty lub sprzęt elektryczny przekonaj się o cenach rewelacyjnych firmy „LENKA”
właśc. Leokadia Włodarczykówna, św. Marcina 34, telefon 39-29
Baterie anodowe „EMKA” najtaniej w „LENKA”
gdyż 150 w. kosztuje 15,90 zł, 120 volt z 11,90.
Pg 5 441-41,135

Młodych chrześcijan
pierwszorzędnej prezencji poszukuje poleka firma nowoczesnych przyborów biurowych. Był sprzedawcy „Kartopolu”. Geestnerowie mają i emerytowani ofierowie mają pierwszeństwo Nadzwyczajne warunki współpracy. — Szczegółowe oferty z fotografją Kurjer Poznański pod ng 6670

Wyłączna sprzedaż
artykuły z branży aptekarsko-drogerijnej oddam na woj. Poznański i Pomorski Początkowo kapital. Przynajmniej około 100 zł potrzebny. Zgłoszenia do dzieła 26 listopada od godz. 14-18 Maszalska 1 m. 15. Brauner. zdg 89 110

Sluzaca
młodsza z gotowaniem. Marsz. Focha 65 Zalikten. zdg 90 126

Wspólniczki
do wiekatego biera procesowego na prowincji poszukuje od zaraz kaucja od 2 000-3 000 złotych pożądana również znajomość branży Panny włoży przystojne maile widziane, wasek oraz przeczścić obojczna Oferty z podaniem stopnia wykształcenia wieku oraz nowej fotografji warunków pod Prawnik dyplomuwanym oficer rezerwy Kurjer Poznański zdg 80 867

Posługa
przedpołudniem za pokój. Adres Kurjer Poznański zdg 80 872

Podróżujący
na święce potrzebny. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 90 287

Samodzielna
ekspedjentka do składu towarów mieszanych, kaucja 500. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 337

Dziewczyna
uczciwa do wszystkiego potrzebna od 1. 12. Zamlewska, Szamotyły Strzelnicza. zdg 90 273

Kierownika
do przedsiębiorstwa dobrze zaprowadzonego na rachunek poszukuje. Oferty Kurjer Poznański zdg 90 652

Uczeń
w zawodzie kotlarskim potrzebny Kubś i Gogolkiewicz Zaułek św. Wojciecha 2. zdg 90 224

Zdolny
ksiązkowy, bilansista kawaler dobre pismo Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 90 226

Poszukuje
się siły w branży artykułów sanitarnych Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 90 257

Panna
do dzieci 3 i 4-letnich samodzielna tylko dłuższą praktyką potrzebna 1. 12. Zgłoszenia Szaryska 1 mieszkanie 22 zdg 80 631

Absolwentka
L'Universit6 de Beaute Ced' b Paris stosuje najnowsze metody podnoszenia a urody zapobiegania starzeniu Gabinet Kosmetyczny „Elvi” Marsz Focha 41. Porady bezpłatne — zabieg tanię, zdg 90 298

Sluzacy
kawaler, rutynowany z dobrymi świadectwami poszukwany na majetność w Poznanskim zaraz. Tylko oferty z podaniem warunków będą uwzględnione Zgłoszenia do Kurjera Poznański zdg 2272

Sluzaczka
zaraz. Ratajczka 19 skład. zdg 90 355

Przyjmę
z dobrej rodziny ucznia z uczennicę ewentl do ukończenia nauki. — Wacław Cerniewski, mistrz fryzjerski Grodzisk (Wlkp). ng 6118/19

Dziewczyny
do wszystkiego ucziwej dohremi świadectwami poszukuje Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdg 90 643

Sluzacy
kawaler, rutynowany z dobrymi świadectwami poszukwany na majetność w Poznanskim zaraz. Tylko oferty z podaniem warunków będą uwzględnione Zgłoszenia do Kurjera Poznański zdg 2272

Absolwentka
L'Universit6 de Beaute Ced' b Paris stosuje najnowsze metody podnoszenia a urody zapobiegania starzeniu Gabinet Kosmetyczny „Elvi” Marsz Focha 41. Porady bezpłatne — zabieg tanię, zdg 90 298

Sluzaczka
zaraz. Ratajczka 19 skład. zdg 90 355

Przyjmę
z dobrej rodziny ucznia z uczennicę ewentl do ukończenia nauki. — Wacław Cerniewski, mistrz fryzjerski Grodzisk (Wlkp). ng 6118/19

Dziewczyny
do wszystkiego ucziwej dohremi świadectwami poszukuje Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdg 90 643

Sluzacy
kawaler, rutynowany z dobrymi świadectwami poszukwany na majetność w Poznanskim zaraz. Tylko oferty z podaniem warunków będą uwzględnione Zgłoszenia do Kurjera Poznański zdg 2272

Absolwentka
L'Universit6 de Beaute Ced' b Paris stosuje najnowsze metody podnoszenia a urody zapobiegania starzeniu Gabinet Kosmetyczny „Elvi” Marsz Focha 41. Porady bezpłatne — zabieg tanię, zdg 90 298

Sluzaczka
zaraz. Ratajczka 19 skład. zdg 90 355

Przyjmę
z dobrej rodziny ucznia z uczennicę ewentl do ukończenia nauki. — Wacław Cerniewski, mistrz fryzjerski Grodzisk (Wlkp). ng 6118/19

Dziewczyny
do wszystkiego ucziwej dohremi świadectwami poszukuje Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdg 90 643

Sluzacy
kawaler, rutynowany z dobrymi świadectwami poszukwany na majetność w Poznanskim zaraz. Tylko oferty z podaniem warunków będą uwzględnione Zgłoszenia do Kurjera Poznański zdg 2272

Absolwentka
L'Universit6 de Beaute Ced' b Paris stosuje najnowsze metody podnoszenia a urody zapobiegania starzeniu Gabinet Kosmetyczny „Elvi” Marsz Focha 41. Porady bezpłatne — zabieg tanię, zdg 90 298

Na ból głowy tylko proszek z iabko
Pg 5 431-31,5

Uczennice
do krawieczyny na rok, Niedziela, Wiecha Waly Jana 12 zdg 90 544

Bone
do dzieci 3 i 4-letnich poszukuje, znajomość języka francuskiego, szycia. Podanie pensji warunków do Kurjera Poznańskiego zdg 90 556

Podróżujących
młodszych zaprowadzonych składowych kolonialno - drogerijnych lepszym wykształceniem, dobrze usytuowanych dla poważnej fabryki mydła i proszków do prania na Poznań południowa część Poznanskiego, Kalisz na prowincji, poszukuje generalny przedstawiciel. Oferty referencjami do Kurjera Poznańskiego zdg 90 584

Gospośnia młodsza
czysta, uczciwa, dohrem gotowania która się zna zakres gospodarstwa domowego, lubi dzieci, dohremi referencjami, zar. Królikowicz, Podgórna 6, skład. zdg 90 559

Obslugaczka
młoda, uczciwa, umiejacna prac na przedpołudnie za pokój. Adres Kurjer Poznański zdg 90 324

Sluzaca
czysta, potrzebna. Adres Kurjer Poznański zdg 90 362.

Poslugaczka
zaraz. Ratajczka 19 skład. zdg 90 355

Przyjmę
z dobrej rodziny ucznia z uczennicę ewentl do ukończenia nauki. — Wacław Cerniewski, mistrz fryzjerski Grodzisk (Wlkp). ng 6118/19

Dziewczyny
do wszystkiego ucziwej dohremi świadectwami poszukuje Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdg 90 643

Sluzacy
kawaler, rutynowany z dobrymi świadectwami poszukwany na majetność w Poznanskim zaraz. Tylko oferty z podaniem warunków będą uwzględnione Zgłoszenia do Kurjera Poznański zdg 2272

Absolwentka
L'Universit6 de Beaute Ced' b Paris stosuje najnowsze metody podnoszenia a urody zapobiegania starzeniu Gabinet Kosmetyczny „Elvi” Marsz Focha 41. Porady bezpłatne — zabieg tanię, zdg 90 298

Śnieg /atrzański
idealny podkład pod puder
chroni i upiększa cerę
FALKIEWICZ POZNAŃ ZALONI W PARYŻU
Pg 5 773-46 40

NIEMA URODY NI ZDROWIA
bez dobrych zębów Karlewicz, dentysta, Podgórna 4.
Pg 5 414-41,96

Humor zagraniczny

Gdy gość jest „zalany”
— Dżgnij bracie, bagnetem, dżgnij łaskę mi jeszcze zrobisz, bom się wstawili, a w domu czeka na mnie żona, która ma język ostrzejszy od twego bagnetu.
(Le Rire - Paryż). S. F.

Przedpłata
na miesiąc grudzień 1933 roku za oba wydania razem w Poznaniu w ekspedycji zł 3,20, w agencjach w mieście zł 3,50, z odnośnieniem do domu w Poznaniu zł 3,70, z odnośnieniem przez pocztę poza Poznaniem krajach zł 9,50. W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków i t. p. wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonej numerów lub odszkodowania.

Ogłoszenia
na stronie 6-lamowej 25 gr. na stronie 4-lamowej przy końcu tekstu redakcyjnego 50 gr. na stronie czwartej 100 gr. na stronie drugiej 120 gr. przed wiadomościami potocznymi 200 gr. od 1-lamowej milimetra. Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca 20% nadwyżki. Ogłoszenia do wydania porannego przyjmujemy do godz. 18.30, w nagłych wypadkach do godz. 22 u stróża; do wydania głównego (wielocznego) „drobne” do godz. 11. większe dłużej według możliwości. Drobnie ogłoszenia (najwyżej 100 słów, w tem 5 nagłówekowych): słowo nagłówekowe (tuste) 25 gr. każde dalsze słowo 15 gr. Za różnicę między zestawem a wysokością ogłoszenia, powstałe wskutek matrycowania, wydawnictwo nie odpowiada.

W wydaniach wielkoświątecznych i uroczystościowych poprzedza normalną codzienną część numeru z reklamami i ogłoszeniami materiału poświęcony danej uroczystości. Telefony do Redakcji i Administracji: 44-6